

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

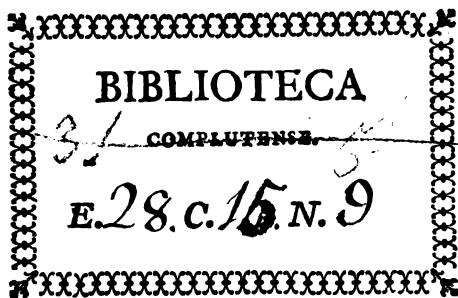
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

69-3-5

Don
N° 82 70

3111/10

ALCHYMISTA CHRISTIANVS.

*IN QVO DEVS RERVM AVTHOR
omnium, & quamplurima Fidei Christiana myste-
ria, per analogias Chymicas & Figuras expli-
cantur, Christianorumque Orthodoxa,
doctrina, vita & probitas non osci-
tanter exchymica arte
demonstrantur.*

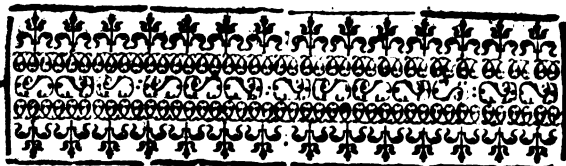
Auctore PETRO IOANNE FABRO,
Doct̃oris Medici Philochymici
Monspelienfis.

TOLOSÆ TECTOSAGVM
Apud PETRVM BOSC, Bibliopolam

M. DC. XXXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

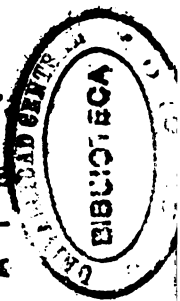

SANCTISSIMO DOMINO
DOMINO NOSTRO

VRBANO VIII.
SANCTISSIMÆ ROMANÆ
ECCLESIAE PONT. MAX.

PETRVS IOANNES FABER

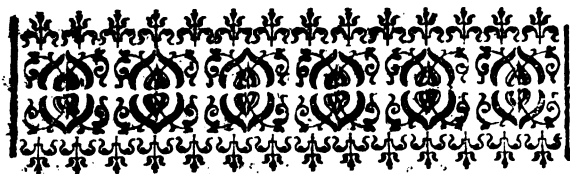
NON dubito SANCTISSIME
PATER, quin multis mi-
rum videatur, me qui vix
sim puluis & vmbra Chymicorum,
eò audaciæ processisse vt TIBI quem
tanquam sublimiorem humani ge-
neris apicem Deus Christiano orbi
superimposuit, ingenioli mei lucu-
brationes offerre præsumperim. Ad
desinent illi tandem mirari si me

non tantum Philosophum agnoscant;
sed & Medicum cui artis quam pro-
fiteor legibus naturam sequi præ-
uiam & illius genium æmulâ opera-
tione effingere præscriptum sit. Et
certè cum hederam ubique videa-
mus, ne humi serpat & sola inter ar-
busta vel ingloria jaceat, vel ad suas
tandem radices reuoluantur, hanc à
natura vim insitam habere, ut se ar-
boribus & parietibus ramorum se-
quacium amplexu innectens, quod
suis deest viribus alieni roboris stabi-
litate suppleat. Quid mirum si fragi-
litas meæ conscius ad sanctitatis
tuæ culmen humiliter obrepam, ut
hoc opusculum; quod ad meam at-
tinet industriam, caducum & infir-
mum sacratissimi tui nominis Patro-
cinio sustentem & suffulciam. Tu ve-
rò, SANCTISSIME PATER, qui
Christianorum omnium ALCHI-
MYSTA es Christianum hunc Al-

chymistam per naturam hanc visibilem adoranda religionis mysteria propalantem benignus excipe. Hoc à Te licet tanto terrarum intervallo diffitus me impetraturum non diffido, cum etiam summus ille Deus cuius Tu in terris Vicariâ fungeris potestate, nostras preces ex hoc infimo mundi recessu in cœlum euehas, non patiatur irritas in terram recidere. Interea, SANCTISSIME PATER, det tibi DEVS OPT. MAX. D. Petri annos & videre & prætergredi, Ecclesiæque gubernaculum inoffenso cursu dirigere. Castrinovidarensis. Kal. Nouemb. Anno M. D.C. XXXII.

[illegible]

PETRVS IOANNES
FABER CASTRINOVI-
darensis Philosophus & Doctor
Medicus Monspeliensis Philo-
chymicus.

Rei Spagiricae candidatis.

S. P. D.

 *U*Æ me compulerunt hoc opus
 intacem edere, majora multis
 fuisse, hoc praeludio nobis cer-
 tissimè videbuntur, (Spagyricæ artis can-
 didati amantissimi) primas tenet decus,
 laus & honor Alchimia, quæ ex pro-
 fundo sui ritè perquisito emergunt: Ex
 eo enim in Deum rerum omnium opifi-
 cem & authorem assurgimus. Cum sit
 totius Naturæ absolutissimus artifex,

*Alchimia
 Deum querit
 & ostendit ex
 natura.*

& mirabilium patrator omnium, occultas & abstrusas sui notas, in centro cuiuscumque creatæ rei deposuit; quæ Chymica arte possunt ex Natura legibus, hominibus non obcuris ingenij patefieri; quin imò sacratissima Christiana mysteria adumbrata quadam naturali figura revelari: videntur enim ab ipso naturæ authore in abstrusis & penitissimis rerum substantijs vivis adeo coloribus depicta, ut in admirationem summam & extasim cuiuscumque rimantis trahant animum. quod si Athei terrena & impura sola mentis suæ lance, hæc perpendere vellent, cæterique alij Heretici & Schismatici animaduertent, nullatenus à certissima orthodoxa Ecclesia Romana fide, stulca eorum & hypochondriaca doctrina separarentur; res etenim omnes dum à terrena spurcitie vindicantur igne Chymico, predicant Deum mysteriisque Ecclesia Romana tacita & muta quadam eloquentia cunctis denuntiant, adeo ut

verè mentis inopa , brutis ipsis ne dicam
lupidibus stupidior censeatur , qui Deum negat & Ecclesiam Romanam
veram solam & unicam orthodoxam non facitur.

Secundas obtinet utilitas quàm maxima , qua ex studio Chymico emergit ,
ex eius enim sagaci & prudenti non re-
meraria indagine , & perquisitione ex-
urgunt quatuor , qua maximo toti ge-
neri humano sunt emolumento ; nec ma-
jori possunt esse , utilitati notitia puta sui
ipsius , sanitas tuta & jucunda conserva-
tio in multos annos , & diuitiarum
omnium incorrupta supellex , hæc qua-
tuor cum præcedentibus totam Alchy-
miam ita exornant , ut meritò pruden-
tum animos conuocent omnes , in sui per-
quisitionem tanquam humana prudentia
& sapientiæ culmen ; Quid enim homini
deest dum hac fugaci vita fruatur post
Dei veri notitiam , cultum , honorem ,
notitiam sui ipsius , sanitatem , vitam satis

Emolumenta
qua ex Chy-
mica arte ex-
surgunt.

longam, & diuitias qui hac omnia summa & maiora summis non existimant & verè credunt, elleboro indigent & populi aurici familia sunt & propaginis.

Ultimas possidet quamplurimorum alioquin doctorum & satis prudentum abusus in Chymica arte vilipendenda & iniurijs calumnijsque afficienda. Vellem ego ut resipiscerent, nam verè non sapiunt qui artem ignotam contemnunt.

Si quid est inter Chymice artifices fraudis & vitij, hoc est Lolium inter triticum; & stipes inanis ferro ampuandus, & igne, hi sunt curculiones & cantharides artis qui grana Chymica corrodunt, deturpant & vitiant: vindicanda est ars, ab his putidis & male olentibus animalculis, non theatro humano explodenda: homo animalium omnium caput & princeps, non propter pediculos & impuras corporis sordes, quas natali sorte gerit est contemnendus, ut lauacro, & pectine mundus & purus conseruandus, sit Al-

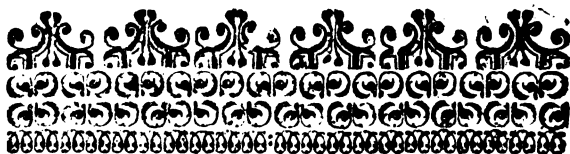
Alchymia
non est vilipenda propter
Alchymistas

Chymia artium omnium lumen, & vera improbos &
Margarita preciosa non conſpicienda eſt ^{impioſ.}
& ſibilo perſequenda, ſi quid ſqualida
corticis & ſquamoſi recrementi ſumique
denigrantis contineat, id luminis & vi-
tae indicium eſt, & preſioſi tegmentum
opus hoc breuiter & compendioſe lumen
iſtud vitae baſin, & totius natura pretio-
ſum, tenebris fugatis, & denudata cor-
tice aſcendet, vt nudam ſine veſte ac lo-
tam fonte dianam videre valeant ſpagy-
rica artis candidati, cuiusque gratiſſimae
frontis aſpectu, ardeant omnium animi,
cuiusque crucientur amore, & ſi quod eius
vitis lacris potent illico ſiti teneantur
hydropica, quò plus erunt pota plus ſi-
tiantur aqua.

Sic artem Chymicam omni ſuſco de-
nudatam patefaciam, vt eius amor &
virtus omnium animos erga ſe malè fe-
riatos conciliet & monumentum hoc tho-
lis templi beneuolentia & gratia filio-
rum artis appendam, vt ab eo breuiori,

quo potero tempore, sperent panchimi-
cni meam, in quo vniuersa medicina
spagyrica arte decorata, non trunca, non
confusa, nec lacera, sed integra & ab
omnibus anigmatum umbris defacata in
lucem prodibit, faxit Deus ut acta se-
cundet ut mereri valeam tantillum lau-
dis & honoris erga Chymicae artis can-
didatos, fruuntur tandem presenti hoc
Chymico Christiano, qui cælum terram-
que pandit, eorūque misteria clausa,
hoc Chymicum recludit melos; Eest id
rudi calamo fiat sua tamen dulcedine ni
fallor, & rerum varietate pelliciet om-
nium animos ad perpulchra topiaria
eius & Paradisos inuisendos, quorum
florenti & verè germinanti viriditate,
tanquam gratissima umbra labores quos-
cumque humanae vitae demulcere quis
poterit, beatumque transigere æuum. Si
quid majus possem in Alchymia candi-
datos, libenter in lucem darem, nihil
enim latitat in penetralibus cordis mei

quin typicis cesserulis fideliter explicaturus sim. Expectate interim alia Chymica artis opera quae vobis mystica reserabunt omnia, & me in vos omnes perquam optimè feriatum in reliquum vitae meae conseruabunt. Valete & plaudite.

INDEX RERVM OMNIUM
quæ in hoc opere continentur.

A.

Absurda multa sunt, si trinitas in di-
uinis non sit vna, 27.

Adami peccatum prodijt ex Angelorum
superbia. 101.

Adam non poterat per se à peccato emer-
gere, 55.

Actiones & passiones vnde fluant, 76.

Alchymistæ vnde dicantur, 15.

Alchymistæ repræsentant Sacerdotes, 218

Alchymia efficax in rimandis naturæ ar-
canis, 45.

Alchymia ostendit animi mores, 159.

Alchymia ostendit filium in diuinis, 12.

Alimentum dissonum rei nutriendæ fit
tandem simile nutrito. 32.

Alimenta vltimo reducuntur in salem,

Angeli ex nihilo, 94.

INDEX.

Angelis data fuit simplex cognitio my-	
sterij incarnationis,	99.
Angeli qua ratione creati,	93.
Angeli non peccarunt imbecillitate	100
Angelorum superbix causa qualis,	99.
Angeli peccarunt in prima charitatis	
præcepta,	99.
Angeli non ex mercurio mundi,	97.
Angelus hominem excitauit ad pecca-	
tum,	105.
Angelorum & Adami peccatum totam	
naturam deprauauit.	107.
Angeli qua ratione naturali possunt ex-	
plicari,	96.
Animæ & corporis concordia,	142.
Anima rationalis est immortalis.	141. 154.
Antiqui in docendis scientijs auari,	85.
Antiqui quid de Angelis dixerint,	92.
Antiqui qua methodo scientias rerum	
omnium docuerunt,	73.
Ænigmatis chymicæ explicatio,	232.
Anima rationalis à Deo est,	164.
Arbor vitæ cur in paradiso collocata	134.
Arbor scientiæ est species vnica,	128.
Arbor vitæ erat naturæ compedium,	130.
Arbor vitæ cur sic dicta,	135.
Arbor vitæ similis lapidi Phisico,	136.

INDEX.

Ascensionis Christi Symbolum,	59.
Attributa diuina reciproca sunt,	15.
Authoris protestatio,	236.

B.

B alsamum animalium est Sal.	161.
Baptismus respondet lotioni,	171.
Brutorum centrum quale,	183.

C.

C alcinationis scopus,	202.
Calcinatio est Symbolum pœnitentiz,	203.
Calcinationis characteris explicatio,	204.
Calcinatione omnia pura fiunt,	144.
Calcinatio respondet pœnitentiz,	174.
Caluinistæ lapidibus viliores,	91.
Calidum mercurij est pater rerum omnium,	75.
Calidum innatum mundi est arboris vitæ Symbolum,	133.
Characteris diuini explicatio,	86.
Cœlum non est causa malorum,	168.
Centrum naturæ ignorans igne rat totam naturam,	159.

INDEX.

Centrum naturæ est incorruptibile	11.
Chymicorū de Angelis vetus opinio,	93.
Chymici qua ratione Deum nouerunt,	7.
Chymici quibus Deum indicant in natura,	8.
Circulus in charactere diuino quid indicet,	86.
Circuli quadratura Chymica,	82.
Chrysma sanctum representatur oleo Chymico,	213.
Christus est fons Ecclesiæ,	177.
Christi lex nunquam desinet,	88.
Christum fore initium & finem naturæ quid incidet,	89.
Christus cælum nobis aperuit,	50.
Christo cur moriendum,	56.
Christo est vnica existentia,	195.
Christus qua ratione circulus dici potest,	84.
Creatio est generatio rerum omnium quo ordine factæ sunt,	97.
Crux reperitur in vltima rerum natura,	206.
Crucis figura elucet in characteribus metallorum imperfectorum,	209.
Crux est perfectionis signum,	206.
Cruci Angeli debent honorem,	79.

INDEX.

Cruci inscribitur lux,	90.
Crucis misteria varia,	89.
Crux myrabiliū omnium Symbo- lum,	91.
Crux est perfectionis signum,	90.
Crucis signū non obsignati in die iudi- cij impuri erunt,	91.
Crux est totius perfectionis basis,	80.
Crux mundum hunc representat,	81.
Cruce nihil potest carere,	79.
Crucis lineæ quid indicent,	82.
Crux in mercurio quid indicet,	75.
Crux renouauit mundum,	81.
Crucis laus.	79.
Creare quid supponat,	4.
Confirmationis sacræ virtus,	186.
Corpus & anima purificanda sunt ante resurrectionem,	144. 146.
Corruptio in sublunaribus,	143.

D.

D eus quid sit,	86.
Deum cognoscere ex natura supre- ma est sapientia,	1.
Deus nobis dedit Christum vt per eum viuamus,	61.

INDEX.

Deus non sibi mundum fecit,	29.
Deus cur homini Euam sociã dedit, 112.	
Dæmones & cacodæmones dari, quid demonstret in rerum natura,	92.
Diuus Dionisius Deum pati agnouit ex inuerso rerum ordine,	7.

E.

E lementa quatuor qua ratione ex mer- curij centro emerferunt,	82.
Ens verum quid,	3.
Excrementorum quantitas est causa cor- ruptionis,	143.
Excrementa animalium, sunt quibusdam alimenta,	162.
Error caluinistarum notatur,	196.
Eucharistia est mirabilior misterio incar- nationis,	195.
Eucharistia sublata perit Ecclesia Dei,	68.
Eucharistia omnia redemptionis misteria comprehendit,	66.
Eucharistiam sacram non comedens sal- uus esse non potest,	67.
Eucharistix plura sunt miracula,	193.
Eucharistia est omnium sacramentorum mirabilissima,	68.

I N D E X.

Eucharistia sacra necessitas unde desu-
mat ex natura, 68.

F.

Fixatio Chymica confirmationem re-
presentat sacram, 173.

Fons caloris innati in centro terræ, 37.

Fons rerum omnium duplex, 164.

Frigus vnde nam ortum habuit, 110.

G.

Generatio est præcipua materie
actio, 11.

Generationis & mixtionis inextricabiles
viæ, 12.

Generationis fons est corruptio, 40.

Gratia super cœlestis ex baptismo depen-
det, 181.

H.

Historia de lapide physico, 182.

Historia olei Chymici, 211.

Homo ante peccatum perfectissimus, 109.

Hominis centrum quale, 115.

INDEX.

Homo est Dei imago,	30.
Homini quid est opus ut fructus ferat,	48.
Homo ab ortu immortalis,	50.
Hominis salus à morte Christi,	46.
Homo vita cœlesti frui non potest sine	
● meritis Christi,	51.
Hominis præstantia,	108.
Homo non sibi sed Deo creatus,	105.
Homo vere immortalis post resurrectionem,	146.
Homo ex se ipso non potest à morte se vindicare,	49.
Humiditas mercurij est mater rerum omnium,	75.
Humanitas est caput sublunaris essentia,	80.
Humidum primigenium non differt à calido innato.	11.

I.

I ncarnati verbi Symbolum quale,	40.
Incarnationis misterium in natura indicatum,	88.
Influxus cœlestis quid,	75.
Ignis & aqua in Chymicis baptismum representant,	183.

INDEX.

L.

L apis physicus Eucharistiam figurat,	200.
Lapidem philosophorum viderunt multi,	63.
Lapis philosophorum ex quibus fiat,	64.
Lapis physicus Eucharistiae respondet,	173.
Limbus qua ratione creatus,	94.
Limbi pars purissima ex qua homo creatus fuit qualis,	109.
Locus purgatorius ubi,	147.
Luna in charactere mercurij quid indicet,	74.

M.

M ateria prima qua ratione redeat in Deum,	21.
Materia quae nihil habet satis damnatos representat,	152.
Matrimonij dignitas,	222.
Matrimonij Symbolum;	223.
Matrimonij figura,	176.
Mercurius quid proprie sit,	41.
Mercurio adsunt spiritus, benigni & ma-	

INDEX.

ligni,	102.
Mercurius cur omnipotens,	31.
Mercurius naturā patefacit omnem,	95.
Mercurij partes totum mundi seriem complectuntur:	95.
Mercurij characteris explicatio,	73.
Mercurij superficiei insunt actiones & passiones rerum omnium,	77.
Mercurij & Christi Symbolum,	56. 41.
Mercurius vt Deum representet,	20.
Mercurius cur trinus & vnus,	30.
Mercurius varijs insignitur nomi- bus,	20.
Mors & corruptio vnde,	166.
Morti inest vita,	53.
Mors est vitæ principium,	52.
Mortis Christi Symbolum,	46.
Mors est in pœnam peccati,	169.
Mors non nocet,	53.
Mors Christi necessaria,	47.
Mortale & caducum quid dicitur,	50.
Mulieres cur viris misericordiores,	120.
Mulieres cur viros ament,	114.
Mundus est vitæ plenus,	35.
Mundus qua ratione factus est ex mer- curij puncto,	82.
Myxta quid à corruptione vindicent,	62.

I N D E X.

Myſteria ſacræ paſſionis vbique depic- ta,	66.
Miſteriorum diuinorum icones in mate- ria reperiuntur,	44.
Miſteria diuina ſupra naturam ſunt,	28.

N.

N atura in die iudicij renouabitur,	55.
Naturæ corruptio vndenam,	108.
Natura ſphæra eſt,	159.
Natura non eſt ſui opifex,	2.
Natura non eſt Deus,	3.
Natura eget ſpiritu vitæ,	62.
Naturale diuino non poteſt æquiparari,	9.
Naturali rerum ſtatui nihil ineſt diui- num,	3.
Néceſſitas redimendæ humanitatis ex- poſtulat incarnati verbi miſterium,	51.
Nihil omni ex parte beatum quin Deum attingat,	10.
Nihil generatur abſque præuia morte,	46.

O.

O leum ſapientum Symbolum ex- tremæ vnctionis,	175.
--	------

I N D E X.

Olei sapientum materia,	175
Olei Chymici compositio,	214.
Objectio in animæ immortalitatem,	163.
Objectio in Trinitatis Symbolum,	19.
Objectio in Chymicum hoc opus,	230.

P.

P anis Christi est vita Christiano- rum,	58.
Pater in diuinis qua ratione primus & filius qua ratione secundus & spiritus sanctus qua ratione tertius.	
Personarum Trinitatis actiones insepara- biles sunt,	22.
Planta passionis misteria ferens,	65.
Philosophi multi Ethnici Deum noue- runt,	6.
Purgatorium ostendit Virgilius,	147.
Purum sequitur Deum, impurum verò diabolum,	169.
Purum naturæ est Symbolū virtutis,	170.

Q.

Q uies est causa putredinis, motus verò est causa splendoris & lucis,	189.
---	------

INDEX

R.

R aymundus Sebon laudatur,	28.
Redemptio & iudicium in cruce latent,	90.
Resurrectio Christi omnino necessaria,	56.
Res omnes morti obnoxie sunt,	54.
Res vnitæ diuisis sunt fortiores,	27.

S.

S acerdotes cur patres dicantur,	216.
Sacramentorum virtutes supernatu- rales,	181.
Sacræ Mariæ Virginis Symbolum,	42.
Sal qua ratione fit generationis & cor- ruptionis principium,	76.
Sal naturæ non est Deus,	8.
Sal physicū est Paradisi Symbolum,	138.
In sale mundi quid sit primū 2. & 3.	18.
Sal est vltima materia rerum,	162.
Sal hebraice quid notet,	34.
Sal trinitatem representat,	16.
Sal vnde habeat conseruandi virtutes,	42.
Sal mundi Deum representat,	9.

INDEX.

Sal qua ratione incorruptibile,	38.
Sal virgo qua ratione dicatur,	43.
Sal apud omnes gentes tribus scribitur li- reris,	33.
Sal Christi symbolum est,	34.
Sal mundi omnipotens,	38.
Septem Chyniæ instrumenta, respondent, septem Sacramentis,	172.
Sol quare vitæ pater,	38.
Solus homo Deum laudat in natura,	187.
Sol quid , Luna & Mercurius.	70.
Sol & Luna in Charactere mercurij, quid	78.
Semen in vtero est sal solutus,	162.
Semen in centro latet,	37.
Semen mundi qua ratione moriatur,	39.
Semen qua ratione sit ortus & vitæ fons,	37.
Semen mundi totum cœlum percurrit,	39.
Semen mundi cur Atlas dicat ,	39.
Semen mundi quare corpus elementare induat ,	40.
Species rerum ultimæ vnæ sunt,	25.
Sine aqua & igne nulla est purificatio,	183.
Spiritus mundi dicitur vnigenitus natu-	

12,	200.
Spiritus naturales seruiunt naturæ, vt	
Angeli seruiunt Deo,	96.
Spiritus mercurij sunt symbola Ange-	
lorum,	97.
Spiritum sanctum in charactere diuino,	
87.	
Spiritus sancti Symbolum,	62. 72.
Spiritus sanctus Christianos legat,	71.
Spiritum sanctum quid representet,	14.
Spiritus sanctus est vinculum Trinitatis	
70.	
Spiritus sanctus Ecclesiæ patres illumina-	
uit,	71.
Spiritus mundi rebus inferioribus si-	
milis,	46.
Spiritus mundi et si vnus nutrit omnia,	
36	
Spiritus mundi quibus constet,	60.
Spiritus Chymici quales sint,	97.
Spiritus vini omnia conseruat,	192.

T.

T erra pura Virginem Mariam figurat	
123.	
Terra sordida Euam representat,	123.

INDEX.

Totum sequitur naturam partis,	4.
Transmutatio metallorū quid indicet,	64.
Trinitatis explicatio ex humanitate,	24.
Trinitas & vnitas in diuinis qua ratione consideretur	23.
Trinitas & vnitas in diuinis omnipoten- tiam arguit,	20.
Trinitatis simulacrum in natura,	17.
Trinitatis personæ vniuscuiusque Sym- bolum,	16.
Trinitas diuina sola, potest misteria sua penetrare,	13.
Trinitas & vnitas in mercurio mundi,	31.
Trianguli & quadranguli Chymici ex- plicatio,	83.
Trino & vno omnia clauduntur,	95.

V.

Virgo Maria Eva secunda,	122.
Vitæ sanctitas vnde desumenda,	47.
Vitæ postremis in diebus quid factururus sit Deus.	54.
Vxoris officium erga maritum,	119.
Vnitas diuina est inseparabilis,	19.
Vinculū calidi & humidi innati quid,	15.

F I N I S.

EXTRAICT DV PRIVILEGE DV ROY.

PAR grace & priuilege du Roy du vingt-quatriesme Ianuier 1624. sceelé du grand sceau en cire jaune, signé par le Conseil de FONTAINES. Il est permis à PIERRE BOSC, Marchand Libraire juré en Tolose, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & distribuer par tout son Royaume, vn liure intitulé *Alchymista Christianus*: Auctore PETRO IOANNE FABRO, Doctoris Medici Philochymici Monspelienfis, sans que autre que ledit Bosc, ou ayans droit de luy, le puissent imprimer ou faire imprimer, vendre ou distribuer, iusques au terme de dix ans, à compter du iour & datte de l'impression dudit liure finie: & ce sur peine de confiscation des exemplaires qui seront trouuez auoir esté contrefaits sur l'impression dudit BOSC, & d'amende arbitraire.

Par le Conseil.

DE FONTAINES.

Acheué d'imprimer le premier Octobre 1632.

Errata sic corrige amice Lector.

PAge 32. lin. 19. lege trinitatis pro ciuitatis. Pag. 49.
lin. 1. lege permixta pro permixtu. Pag. 53. lin. 25.
legeni pro vi. Pag. 53. lin. antepenultima lege formæ
pro formas. Pag. 70. lin. 10. lege nodus pro nodica. Pag.
66. lin. 6. lege in indicis pro indiciis. Pag. 89. lin. 21.
lege occidendi pro occidenti. Pag. 105. lin. 27 lege in-
firmavit pro insinuavit. Pag. 107. lin. 6. lege frondos-
sis pro fendosis. Pag. 110. lin. 16. lege ligabantur pro-
legabantur. Pag. 120. lin. vltima lege totum & vniuer-
sum pro totam & vniuersam. Pag. 125. lin. 1. lege inuti-
libus pro cantilibus. Pag. 131. lin. 18. lege nollent pro
vellent Pag. 138. lin. 13. lege in sui tendere centum vt
scelicitatem consequantur. Pag. 145. lin. 5. lege lumi-
nis pro animi. Pag. 149. lin. 24. lege metallum pro
metallicam Pag. 150. lin. 27. lege in quo meritis Chri-
sti pro in quo Christo. Pag. 152. lin. 12. lege vitium &
nequitia, & dele Dei sunt. Pag. 152. lin. 16. lege certif-
simum pro certissimus. Pag. 153. lin. vltima lege mo-
mentanensis pro momentanea. Pag. 171. lin. 1. lege il-
lius pro illam. Pag. 182. lin. 23. lege argentum pro ar-
genti. Pag. 188. lin. 30. lege fructus pro fructum. Pag.
191. lin. 23. adde hæc verba, animi tui vires Sacramen-
ta septem instituit in Ecclesia sua. Pag. eadem lin. 12
lege vas pro vna. Pag. 192. lin. 1. lege mutu pro natu.
Pag. 193. lin. 19. lege vinas pro vinus. Pag. 229. lin. 4.
lege agredi pro aggressus sum.

ALCHYMISTA CHRISTIANVS.

PETRI IOANNIS FABRI

CASTRINOVIDARRENSIS

Doct̃oris Medici Monf-
pelienſis.

*ALCHYMIA DEVM MON-
ſtrat & indicat naturæ opificem
& Vnicum creatorem per
• ipſammet naturam.*

C A P V T I.

RX rebus omnibus, quæ vi-
suntur in orbe terrarum,
Deum aliquatenus cogno-
ſcere poſſe, ſummum eſt, &
maximum humanæ ſapientiæ
culmen & ſaſtigium, in quo
fulget & prænit̃et cæteris
humanus intellectus. Reliquum quod ſcibile

*Deum cog-
noſcere ex
natura, ſu-
preum eſt
ſapientia
humana
culmen*

A

est, & cognitu possibile, nauci est, & futile, incitiae potius plenum, tenebris inuolutum Cimmerijs, quam aliquo lumine nitens: nullū enim lumen reperiri potest, vbi fons & scaturigo veri luminis deficit, suosque perennes non infundit radios, si cœlestes istos igniculos seminaq; diuinitatis, quæ per totum terrarum orbem diffunditur, auferamus, aut saltem crassa mentis caligine obtegamus, naturam omnem, cœlum terramque confundimus, & in antiquum cahos redigimus, nihilumque vetus conuocamus: Si patrem celestem Deum rerum omnium opificem & conseruatorem vbique rerum indigitatum non fateamur: Natura enim hæc vniuersa suprema & infima stare non potest, nec minimum temporis labilibus suis persistere fulcris & staluminibus quin corruat, & perenniter fluat in cahos suum, nisi causa sua, patre suo, & vnico hoc suq; archæo fulciatur, eiusque potentia infinita & indefinēti statuminetur, aut summum nefas prædicandum est, conceptu solo puniendum, naturam hanc quam cernimus totam & integram, sui ipsius esse opificem, sempiternam & perennem: Id tamen erroris adeò clarum est, vt nemo nesciat, partes integrantes ipsius naturæ nec naturam ipsam stare posse, nec quidem momento temporis, quin aliquid corruptionis, & mutationis perpetuæ in se ipsis patiantur & subeant. Eò maxime argumento, sat clarum est, naturam non esse sui causam & fontem: nam si ex penetralibus suismet scaturiret perennis esset, nec perpetuis mutationibus & alterationibus augeretur: at perpetuum esse indefinens & sibi

*Natura non
est sui ipsius
opifex.*

constans omni studio sibi vëdicaret. Quod enim est fons primus sui ipsius, se ipsum perenniter conseruat, fons verè primus originis, est etiam fons conseruationis & perennitatis, naturam videmus non esse fontem perennitatis suæ, indeq; etiam non esse fontem originis sui ipsius, fatendum erit.

Naturam etiam quam oculis contemplamur, Deum non esse ex eo colligimus, quod ea ipsa non fruatur essentia omnium perfectissima, nam si ad amussim veritatis referendum sit, ens naturæ quid erit quæso, illius centrum? purum nihil, ens non ens, cum semper tendat ad sui corruptionem & mutationem, & inde non ens, cum verum perfectum & absolutum ens, sit illud per quod sunt omnia, à quo fluunt & conseruantur, & sine quo factum est nihil, immutabile, omnia mutans, inuisibile, omnia vident, immotum, omnia mouens, omnia continens sine ambitu, vbique presens sine situ & motu, illud solum meretur entis perfectissimi & absolutissimi nomen & *ἄρχειν*. Natura autem & mundi huius vniuersi ambitus, cum hæc sibi arrogare non valeat, entis simplicis corruptibilis, mutabilis, terminati & vndiquaque circumscripti essentiam sibi vindicare potest, & ideo ex interna & innata sua mutabilitate & corruptela, vilissimi entis naturam habet, non perfectissimi & absolutissimi, qualem nos credimus Dei naturam esse, vt potè æternam, infinitam & omnipotentem. Non ergo ex entis naturalis essentia vt pote vilissima, argumenta diuinitatis in eo colligimus, eique dabimus, aut Deum deficientem & man-

Natura non est Deus.

Ens verum quid.

In naturali rerum statu labili, nihil sapit diuinitatem.

cum, quod nefas est cogitare, constituere dabitur, cum natura deficiens, impotens & maneat. Si obijciatur naturam vniuersalem & generalem permanentem esse, sibi constantem in suis mutationibus, æternam & infinitam, cum temporis duratione, generationumque potentia interminata, ideoque perfectissimi entis & diuini naturam sibi arrogare: Soluunt hanc obiectionem ipsæmet partes naturales, finitæ omnes, certisque numeris inclusæ, mutabiles, & labili essentia statuminatæ, cum totum à partibus hac in re differre nequeat; subeunt enim hac in re totum & partes eandem sortem & conditionis rationem: Si partes ante vnionem totius labiles sint, & corruptibiles, in vnione ipsa etiam ipsæmet partes nec sibi constabunt, sed fluxæ erunt, & fluctuantes in ipso mutationis & corruptionis gurgite, & pro inde totum erit profundæ corruptionis abyssus immersum.

Totum sequitur naturam partium.

Create quid supponat.

Cogitare etiam non possumus absque veritatis ipsius detrimento, naturam & mundum fuisse ab æterno creatum diuina potentia: creare enim supponit, non esse, & ex nihili scaturigine trahere originem, & ita creare indicat actionem diuinam externam in certa quadam motus mensura constitutam, & peractam hoc est in tempore factam.

Deum quid indigitet in natura.

Deum etiam testantur & indigitant rerum omnium mutabilium immutabilis ordo, qui ab omnibus sæculis & à condito mundo lege inuiolabili obseruatur, à cunctis mundi partibus: temporum mutationes & cæli motus, ob terræ fertilitatem: generationum & productionum ani-

malium vegetantium & mineralium inextricabiles processus ob mundi munditiam & pergratam formam, vel potius ob solius hominis commoditatem & vsum.

Hic ordo admirabilis & stupenda rerum series, non fatalis consequutio, potest ne adeo firmis stabiliri vinculis & nexibus absque authore huius ordinis patre, & vero & vnico fonte, ab eodem ordine diuerso & dissentaneo: Ordinem enim & rerum seriem absque ordinatore excogitare non possumus: Natura autem & rerum series confunduntur nec fere differunt si medullitus introspectantur. Ordinator ergo erit quid supra naturam, à quo natura seu rerum series dependet suasque obseruabit leges & normas inuiolabiles, quas prætergredi & antiquare non potest ob perpetuam & indefinentem legislatoris sui præsentiam.

Diuus Dionisius Areopagitarum integerrimus iudex scelerumque vindex æquissimus, ortu & natione Ethnicus aliquo tamen Diuino pneupmate pulsus, Deum testatus est, & confessus ex ordine inuerso, solis & lunæ Ecclypseos: Nam cum moriente Iesu Christo veri Dei vero filio ordinem naturæ rerumque seriem susque deque inuersam contempleretur, voce magna intonuit: Aut patitur Deus, aut tota machina mundi destruitur. Ex ordine illo inuerso Deum fassus est, eumque pati quid maximum, cum tota natura, cælum & terra, nescio quid lugubris & funesti insueti, portenderent.

Nos verò rationis & intellectus compotes & capaces non Ethnici, sed Christi ipsius veri Dei

*Dionisius
Areopagita,
Deum pati
cognouit ex
inuerso rerū
ordine.*

filij infinitis propemodum doctrinis, speculationibus & exemplis confirmati, pro dolor & nefas ! adhuc infirmi sumus ad fidem hanc, & cæci penitus ad hanc lucem percipiendam.

*Multi alij
Philosophi
Deum nouerunt
ex lumine natu-
ra.*

Non solum Dionisius Areopagita, sed & quamplurimi antiquitatis sopher, deum nouerunt ex lumine naturæ, veluti Hermes Trismegistus, Geber, Democritus, Pythagoras, Plato, Aristeus, Artephius, & multi alij Chymicæ propaginis antiquissimi, qui omnes ante natum Christum floruerunt, hæbreorumque religionem non coluerunt, nec sciuerunt : & tamen Deum vnicum æternum, increatum, omnipotentem, infinitum creatorem omnium, protectorem & gubernatorem confessi sunt, solo luminis intellectualis naturæ radio illuminati : è cuius fonte exhauserunt diuinam illam, quam habuerunt de Deo cognitionem, rudem tamen, sed nihilominus maiorem & clariorem illâ, quæ sensu externo simplici percipi potest. Quamuis enim Deus solus, se ipsum cognoscat ex se ipso, cùm se ipsum se solus capiat : attamen eum cognoscere aliqua ratione valemus operibus manuum suarum, quæ nobis sunt auxilio & subsellio, vt ad eum assurgamus, dictante Apostolo. Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, à creatura mundi intellecta, conspiciuntur, hæcque cognitio diuina, quæ ex operibus Dei sumit exordium, adeò facilis, euidentis & docilis est, vt nemo sapiens ea carere possit, aut saltem se excusare valeat, quin rationis radio & lumine, huc penetrare queat, Deumque præter naturam noscat : hæc enim scientia per se adeo nota est, vt si qui sint, qui eam velint obli-

terare, se ipsos abrogent necesse est, tenebrisque profundis se immergant, & luce se priuent, qua qui non illuminatur, verè cæcus est, & terræ inutile pondus, dura filex, & marpesia cautes: diuinos igniculos silentes in se coërcens attritu & percussu sui ipsius excitatos non percipiens, nec vsui suo & vtilitati reponens: hi igniculi sat lucis effundunt ne Deum in creaturis percipiamus, veramque lucem illum fateamur, qui ex tenebris nihili eduxit nos, lucemque quamcumque, & ne extinguatur perenni suo foco & fomite conseruat & nutrit, alioquin in tenebras priores abiret, & nos etiam in primum nihilum corrueremus, ni virtute sua infinita persisteremus: Chymici Philosophi antiqui omnes, etsi Ethnici & pagani cum numquam sub vexillis Christi militarint, vt pote Christi sæculis & temporibus antiquiores, tam profundum inscitæ veterum numquam obdormierunt, quin semper fassi sunt & professi Deum vnum naturæ totius opificem, eumque indigitatum inuenerunt in centro cuiuscumque rei: centrum enim cuiuscumque rei cum sibi semper constet, nec fluctuantibus & labilibus corruptionis motibus teneatur, sed semper mouens immotum per se persistat, diuinā quandam potentiam supra se arguit & indigitat, veramque Dei imaginem representat, cum ab eo fluant omnia in idque redeant vnde ortum habuerunt, Deum adhuc magis indicat: Nam sic ex eo centro siue substantia quam sal mundi, & terræ dicunt totius naturæ statumen & fulcrum, fomitem & nutrimentum sic arguere possunt; Hoc sal naturæ basis, & fundamentum, virtus

*Chymici
qua ratione
Deum none-
runt.*

*Sal natura
nō est Deus.*

& energia, & natura ipsa, non est Deus cum æternitatem nesciat infinitam potentiam, supremam bonitatem immensam intelligentiam, virtutumque omnium & perfectionum supremum & inaccessum culmen prorsus à se eliminat: illa autem omnia supremæ virtutis attributa non salu huic, qui natura est, tribui possunt & donari. Superest ergo, dari aliquid & extra & intra & supra naturam quod his attributis insigniri mereatur, & queat, id autem solus est Deus; nam si hæc attributa in rerum essentia reperiantur, ut apud omnes in confesso est, soli Deo competunt & sunt Deus ipse, cum in Deo omnia sunt Deus, nec in ipso dissonum quid reperiri contingat.

Quibus rationibus Deus indiget in natura Chymici.

Ex his iterum querit & inuestigat medullitus Alchymia Deum: Si inquit, natura sponte tēdat in profundissimas & absolutissimas sui ipsius perfectiones, frustraneumque & vacuum nequeat esse eius intentum, quid prohibet Deum tanquam verum & vnicum suum centrum constituere cui soli gaudeat & quiescat, & profundissimæ perfectionis suæ abisso immergatur: verum enim est veroque verius & verissimum in rerum natura dari virtutes, energias, potentias & magnitudines, quæ sponte sua feruntur ad supremum gradum perfectionis: gradus verò ille omnino nequit esse supremus, quin sit etiam infinitus & immensæ suæ magnitudinis absque termino ullo & limite, vndiquaque circumfusis. Cogimur ergo Deum confiteri in quo solo & unico immensæ illæ virtutes, energiae, potentiae, & magnitudines absque ullo termino & limite sint vndiquaque profusæ. Non existimo tamen

proprietates has naturales & virtutes esse cum diuinis eiusdem naturæ : Naturalia enim cum diuinis nullam habent inter se proportionem etsi iuxta se ponantur, nihil verè sunt, habent tamen allegoricum quoddam, cuius gratia Deo appropinquari possunt vt ex illa labili essentia infinitam illam perennem & semper sibi constantem contemplari valeamus essentiam, vt patet in sale terræ & mundi, quod quidem sal, & si creatum quid sit, Deus tamen in eo viuas sui imagines adeò pulchrè insculpsit, vt nemo vel minimi iudicij capax reperiri possit, quin illas agnosci cogatur, & vndiquaque clamantes imo voce grandi intonantes audiat: Deus est, qui hæc mirabilia fecit, & qui adhuc portat omnia verbo virtutis suæ. Ab eo enim & eodem fonte prodeunt, creari & conseruari. Naturam vidimus non à se ipsa creatam, eandemque etiam contemplari licet non per se ipsam conseruatam. Superest ergo vt per alium creatam fuisse & adhuc conseruari asseramus, eumque Deum solum & vnicum fateamur: creare enim, quod est ex nihili fonte educere solo verbo virtutis, creataque conseruare, infinitam immensam, æternam, & omnipotentem præsupponit virtutem, virtus autem infinita, immensa, æterna, & omnipotens, est Deus ipse.

*Naturale
diuina non
potest equi-
parari.*

*Sal mundi
Deum re-
presentat.*

Perfricata igitur omnis suspitionis fronte, alacriter concludemus omnia qualiacumque sint in rerum serie dum sunt viuuntque, esse & viuere per Deum, qui est ens entium, & vera vita viuientium, in quo solo summum bonum, summa quies & felicitas suprema est expectanda: Sic

*Nihil supre-
mum fæli-*

*citatis cul-
men pertin-
gere potest,
quin Deum
atingat.*

Alchymia naturalia perscrutando, per genium ignis, qui est omnium occultorum scrutator, supernaturalia aliqua ratione colligit, Deumque monstrat & indicat, non sicut sibi ipse est, sed sicut naturæ est, & tamen cum illo, & illo illuminante, alioquin omnia lux naturalis & ignis, tenebræ meræ plusquam Cimmeriæ sunt ad illam lucem superinaccessibilem & super incommunicabilem contemplandam, ad quam non attingit. Aliqua lux, nisi vera illa lux, quæ de cælo descendit ad illuminandū omnem hominem venientem in mundum, quam lucem adhuc non cognoscunt. Et si in tenebris luceat, tenebricosi quam multi homines quibus cum agemus sequēti capite, lucemque hanc in tenebris lucentem quantum natura potest, indigitauimus.

ALCHYMIA SUPPOSITA
*prius Reuelatione diuina, Filium Dei
Patris omnipotentis, Patrique aqua-
lem ostendit per similitudines & alle-
gorias, quæ in sale siue Mercurio mun-
di reperiuntur.*

C A P V T I I.

VPERIORI capite Deum ostendimus ex centro ipsiusmet naturæ incorruptibili, quantum eius valent humeri, & quantum potest hæc lux tenebrosa huic immensæ luci & infinitæ

appropinquare, hoc idem centrum naturæ, quod in tota rerum serie & singulis eius partibus incorruptibile quadamtenus reperitur, salisque sortitur naturam & essentiam. Inperscrutabile & inintelligibile filij Dei mysterium aliqua ratione rudique penicillo depingere potest, supposita prius revelatione quam de hoc mysterio cœlitus accepimus. Sic enim fatur Alchymia de tanto mysterio. Perfectissima & numeris omnibus absolutissima virtus, potentia & energia, quam habere potest calidum innatum, rerum omnium materia prima & vltima, siue sal mundi & naturæ, hæc censetur, scilicet productio & generatio humidi cuiusdam radicalis eiusdem omnino & æqualis naturæ & essentiæ, virtutis & potentiæ, quodque humidum radicale & primigenium est synchronum & cœuum cum callido illo primigenio, à quo dependet per veram emanationem, seu productionem, quæ natum & genitum sibi similem & æqualem educit, ex pœnitissima sui essentia: humidum autem istud & calidum primigenium esse eiusdem naturæ & essentiæ, virtutis & efficaciam, hinc constat, quod salem illum mundi, seu materiam rerum primam & vltimam constituent homogeniam omnino similis & eiusdem substantiæ, per totum suæ cōpaginis ambitum. Philosophi etiam omnes & Medici calidum innatum & humidum primigenium quæ in centro rerum omnium latitant non dissona esse fatentur eiusdemque naturæ esse admittere coguntur, ob generationes & productiones mixtorum & indiuiduorum homogeniorum, quæ sub toto cœli concauo reperiuntur: sunt

*Centrum
natura in-
corruptibile
est.*

*Præstantis-
sima virtus
materia pri-
ma est gene-
ratio.*

*Humidum
primigeniū
eiusdem est
essentia cum
callido in-
nato.*

etiam hæc ambo contemporanea & coætanea, quod calidum istud innatum absque suo humido esse & persistere nequit: non potest auté persistere propter radicales & essentielles vniones, quas cum humido suo, ab origine contraxit, alioquin mancum quid & valdè imperfectum fuisset calidum istud, si vita siue humiditas radicalis & primigenia, in ipso creationis instanti & momento connexa illi non esset.

Eget calidum innatum humido primigenio suo, tanquam pater filio vt nomine patris frui queat: nam calidum istud nequit esse innatum, quin indissolubili vinculo humidum primigeniū sibi connexum habeat. Si hæc ita sint, vt vere sunt in hac rerum vnica substantia, vndenam habuit hanc mirabilem & stupendam similis sui productionem? Hæc habuit ex primo sui ipsius opifice, & protoarchæo, nihil autem habuit & exhaustit ex hoc infinito fonte, quin multo perfectius & infinito modo, vt infinitus est ipse conditor, habeat & possideat: Magnum enim est & mirabile generandi naturæ robur cuius occultas scire artes notasque penitus habere Dei solius est, non humani intellectus. Hæc mira producendi potestas in creatis, arguit aliquatenus illam infinitam in diuinis generandi potentiam: Deus enim rerum omnium pater verus pater esse non potest, quin filium sui similem habeat: mundus autem hic vniuersus sui similis omnimodè esse nequit, nec etiam ille verus filius suus, nec ipse pater, propriè ex tali filio vocari potest, nihilominus pater est. Superest ergo, vt filium habeat sui similem, æternum, infinitum & omni-

*Generatio-
nis & mix-
tionis inex-
tricabiles
sunt via.*

*Qua ratione
Alchymia
probet filiū
esse in diui-
nis.*

potentem, ex quo solo verus vocetur pater, patris enim est in creatis totam sui communicare substantiam filio suo, virtutem & energiam, vi seminis sui, quæ totam patris virtutem & energiam essentialem complectitur: Dei etiam erit in diuinis omnino perfectissimo modo, & nobis incomprehensibili & indicibili, totam sui communicare essentiam alteri, qui non erit alter ratione essentia, sed alter ratione personæ. Necesse est ergo in diuinis patrem producere filium, sibi æqualem infinitum æternum & omnipotentem.

Sic Alchymia interiora naturæ creatæ contemplans mysteria increatæ naturæ sua qua potest mente arguit, nec hominum tota series, nec omnes simul Angelorum ordines possunt hæc penetrare. Solus est Pater, solus est Filius, solus est Spiritus sanctus, sola est hæc Trinitas, vnus Deus qui hæc mysteria nouit & per gratiam nobis communicauit, non vt verè sunt & existunt, sed quo intelligibili possumus complecti modo, quantum potest mens humana per tenebrosos cancellos luminis sui, in speculum transmittere suum.

Diuina Trinitas sola potest penetrare Trinitatis mysterium.

G E S T I T A L C H Y M I A

*ostendere in diuinis Spiritum sanctum
à Patre & Filio procedentem. Per
siccitatem quæ est in Mer-
curio mundi.*

C A P V T I I I.

CALIDVM innatum mundi & hu-
midum primigenium quæ in sale
naturæ repertiuntur rudem nobis
quandam speciem & vmbra deli-
nearunt. Diuini Patris omnipotentis

& filij sui coæui & immensi. Iam verò siccum
quod in eodem sale, seu Mercurio mundi, à pri-
ma rerum origine Deus collocauit, & à calido
innato & humido primigenio procedere fecit:
Spiritus sanctum à Patre lumen & Filio pro-
cedentem, rudi nobis Minerva depinget: Per-
cipere animo non possumus, calidum innatum
mundi producere posse suum primigenium sibi
coæuum æqualem & homogenium absque inna-
to mutuoque amore, quo tanquam indissolubili
vinculo strictissimè simul vinciantur imò vnian-
tur vnitæ essentia, vt vnicum homogenium &
simile constituent suppositum: Hic autem amor
& vinculum, quo simul vinciuntur non est quid
dissonum, & differens ab vtroque coniunctin,
nec ab vtroque disunctin, sed est quid penitus

*Spiritus
sanctum quid
in natura
representare
potest.*

Vnum & idem in vnico supposito adunatum. Nihilominus vinculum hoc quod in siccitate salis radices altas agit & siccum salis, seu Mercurij dicimus, non est calidum innatum & humidum primigenium, sed quid distinctum & nomine separatum & non essentia dissonum ac differens, à calido & humido procedens, illaque vniens & vinciens vinculo idemtitatis & vnitatis, in corpore salis, quod Alchymistæ omnes miris tricis, & ænigmatum nubibus varijs & obscuris occultarunt, ob mystica quæ in sale latent stupenda. Vnde etiam Alchymistæ ita dicti sunt, quod mysterijs succi salis præsent, & mystica salis tractet: ἄλς enim sal est, & χύμος succus & mystæ, mysteriorum præfules habentur. Sali ergo mysteriū magnum maximoque maius, inest: cernimus in eo calidum innatum, humidum primigenium & siccum radicale, quod procedit ab actione calidi innati in humidum suum, hæc autem actio nihil aliud est quam amor & vinculum quo simul copulantur & sibi constituunt illud vnum homogenium visibile & palpabile corpus.

Si in sale mundi hæc mysteria percipiamus, processionem, vinculum, donum & amorem ut ita loquar, vndenam sibi vendicauit tantum naturæ donum, & tam pretiosum arcanum: nihil enim à se ipso habet sed quidquid habet, à creatore & protoarchæo suo, sumpsit exordium. In primo ergo istius salis artifice perfectissimè completa sunt, quæ in sole adumbratum tantum depingi possunt, decet patrem æternum, decet filium patri coruum, amorem impertiri mutuum, vinculum, donum, spirationem infinitam, æter-

Vinculum calidi & humidi primigenij, quid.

Alchymista vnde dicantur.

Attributa diuina reciproca sunt.

nam, omnimode perfectam & absolutam, utri-
que personæ patri filioque cœqualem.

Decet patrem amare filium, decet filiū amare
patrem, sed quia ambo infiniti sunt, eorū etiam
amor mutuus, infinitus esse meretur; decet
etiam patrem decet & filium mutuo illo se do-
tari dono, & vinculo pari se vinciri, ut vnum
constituant Deum, tribus personis distinctum, &
Trinitatem vera vnitatem essentiali adunatam.

Hæc mystica nulli mortalium & Angelorum
nota, sed soli omnipotenti Trinitati, benignissi-
ma hæc sancta maiestas per gratiam, fidemque
Catholicam & orthodoxam nobis communica-
uit, prædicante ipso IESU CHRISTO Dei
vero filio & illuminante Spiritu sancto. Nihilo-
minus adumbratas horum mysteriorum figuras
in sale mundi conspiciamus: sunt enim in ipso
tria distincta, calidum puta innatum, humidum
primigenium & siccum radicale. Calidum in-
natum patrem representat, diuinitatis fontem, ut
calidum innatum naturæ scaturiginem: humi-
dum vero primigenium à calido innato emanans
& genitum, filium ab æterni æui immensitate à
patre luminum deductum aliquatenus ostendit.
Siccum autem radicale quod humidum primi-
genium & calidum innatum indissolubili vincu-
lo necit & copulat ad vnitatis essentiæ & quod
ab utroque procedit: Spiritum sanctum rudi suo
ut pote naturali penicillo, nobis depingit: hæc
tria, quamuis tria distincta sint, verum vnum
constituunt vera vnitatem suppositum, ita ut non
absurdè dicere possimus, Sal trinū esse & vnum,
Trinitatemq; sacram & sanctam Christianis
adora-

*Vniuscuius-
que Trini-
tatis sacra
persona
Symbolum.*

*Sal Trinita-
tem sacram
representat.*

adorabilem nobis quodammodo figuris suis naturalibus tanquam imaginibus quibusdam distinguere posse.

Nullatenus tamen ambigendum est & existimandum, quin orthodoxè credam has figuras & allegorias naturales, futes & inanes, prorsus esse, ut modicum & tantillum diuinitatis mysterium absolutè & perfectè distinguant: quidquid enim Dei est, profundissimæ infinitatis abyfso immergitur, nec vllis naturæ terminis exprimi potest. Nihilominus mirum est, & stupendum, quod rudis quædam & adumbrata figura diuinitatis in natura reperiatur, cuius ope & auxilio diuinum illud ens entium fateri valeamus, trinum & vnum, trinum in personis & vnum in essentia. Prima persona Patris est, secunda Filij, tertia Spiritus sancti: Patris tamen non ita prima est, ut aliquid æui ante alias prius sibi vendicat, nec filij etiam secunda est persona, & Spiritus sancti tertia, ut aliquod temporis posterius hæ personæ habeant patri personæ; non datur enim in diuinis præs & posterius ratione temporis, sed solum ratione originis; omnes etenim personæ æternæ sunt, nulloque temporis termino circumscriptæ ante tempus erant, & tempus ipsum per ipsas sumpsit exordium. Pater tamen primus est in Trinitate, tanquam à se ipso dependens & primus diuinitatis fons & scaturigo, à qua sola prima scaturijt essentia diuina; filius autem secundus est, ut verus primogenitus patris non tempore sed origine tantum. Et ut pater primus est, ut generans, ita & filius secundus est ut genitus, ut pater primus est qui dat diui-

Mirum est, quod in natura Trinitatis diuina, rude reperiatur simulacrum.

Pater in Trinitate quæ ratione primus, filius secundus, & Spiritus sanctus tertius.

nam essentiam, ita filius secundus est, qui recepit eam. Et Spiritus sanctus tertius est in diuinis, tanquam ab utroque procedens.

Mysteria diuina supra naturam sunt.

In sale mundi quem Chymici Mercurium dicunt, fas est nobis aliquid simile rimari & allegoricum, quod per reuelationem prius cœlitus demissam horum mysteriorum, ab Spiritu sancto in orbem terrarum diffusam, speculū quoddam videtur in ænigmate beneficio cuius, hæc quadantenus mystica conspiciuntur, non ut se habent, ut sæpe dixi: quia vero verius est, hæc mysteria tanta esse & supra naturam, ut nulla creaturarum ne tantilū quidē concipere queat, ni Deus summus, misericors & gratia & bonitate sua, nobis communicasset ingeniumque inde dedisset, huius occulti mysterij exempla & figurat in natura ipsa rimari quæ nobis aliquatenus explicant & distinguunt, quod fides Catholica & orthodoxa, nos credere iubet, in salutem æternam fidelium omnium.

In sale mundi, quid sit primum, quid secundum, quid tertium.

In sale ergo mundi vel materia rerum prima, calidum innatum primum dicimus non tempore sed origine solum. Primum enim est, calidum illud, ut fons & scaturigo vitæ, vitam omnibus communicans & tribuens, humidum primigeniū secundum dicimus, non ut quid posterius factū & creatum post calidum suum, sed ut quid ab illo calido, in ipso creationis momento, diductū, & vitam recipiens, à calido innato dimanantem. Siccum autem quod in eodem sale reperitur, tertium dicimus tanquam quid ab utroque procedens. Hæc tria distincta ita firma compagine & dura connexa sunt in vnum suppositū, ut nulla

vi naturali quamvis fortissima difungi possint. Hinc colligere nobis fas erit, quātū inseparabilis sit naturæ divinæ vnitas, quāvis in Trinitate personarum consistat, cum in naturalibus rude hoc exemplar habeamus, vt hanc Trinitatem in vnitatem, & vnitatem in Trinitate confiteamur.

Inseparabilis est natura diuina unitas.

Obijciat forsan Panurgus quidam in Chymiā artem malè feriatas, allegorias, similitudines & icones Chymicas toto cothurno dissonas cū diuinis reperiri: Pater namque æternus, Filius & Spiritus sanctus in diuina & sacra Trinitate, personæ sunt intellectuales. Nam pater generat filium operatione intellectus, & Spiritus sanctus ab vtroque procedit, vnica voluntate Patris & Filij: hoc autem sali eiusque partibus prorsus denegatur, sic humidum primigenium à calido innato suo, non diffluet operatione intellectus, vt filius æternus à patre luminum ab æterno descendit, nec siccum item radicale vitæ, ab vtroque, putà calido, & humido primigenio procedet, via voluntatis, vt Spiritus sanctus à patre filioque procedit, & ita siccum istud radicale vitæ, amoris titulo insigniri indecorum erit, nec doni spirationis vinculiue diuini nomine ornari fas erit. Nam hæc omnia voluntatis sunt, quæ penitus in animo sali, & Mercurio denegatur. Obiectionem diluimus multis in locis, in quibus asserimus, creaturarum nullam opifici suo æquiparari posse, solumque Deum sibi similem esse: hoc autem concludit obiectio, quod & nos tota mente fatemur. Nihilominus asserendo concludimus, Salem mundi seu Mercurium etsi nullo rationis

Obiectio in similitudines à Chymia desumptas, ad Trinitatem sacram representandam.

Obiectionis dissolutio.

& intellectus radio collustratur, nec vlla voluntatis libera lance, in utramque vibrari queat partem. Nihilominus cum Deo ita quadrat, ut si quid est, quod creatori suo valeat appropinquari, ne dicam æquiparari, solus erit Mercurius & sal mundi, quod à plurimis Chymicorum antiquorum terrenus dictus est & mundanus Deus: vim enim illam Mercurij viuificantem, & vitali neccitate plenam quæ in cælis est, phœbum dixit antiquitas, quæ in aëre latet Iouem, quæ per aquas diffunditur Neptunum, quæ terrarum antris occultatur, Opem, Rhean & Plutonem finxit fabulosa vetustas. Sic varijs nominibus deorum suorum Mercurium nostrum, qui verum Deum & vnicum rerum omnium patrem testatur, & naturali suo gnomone indigitat, occultarunt.

*Mercurius
vita, varijs
insignitur
nominibus,
ut varia &
multiplex in-
telligatur
eius virtus.*

Mira est phœbi vocis interpretatio, mira Apollinis, mira Iouis & Plutonis reliquorumque deorum antiquorum, quam apud Panchymicum meum legere licet ad virtutes & agendi potentias & energias declarandas istius occulti salis & Mercurij, qui totum mundum naturæque vastissimum campum suo ambitu complectitur, suoque spiritu afflat & animat quæ animanda sunt. Sicque veri Dei imaginem & iconem quodammodo nobis representat & exhibet, & per ipsum, & in ipso, & ab ipso, mundus hic vniuersus & singulæ eius partes, indiuidua & mixta omnia, & singula, Deum quadamtenus figurant & ostendunt, quod omnia trina sint & vna. Vnde triangulus ille Chymicus, puncto medio tanquam circulo notatus, ab

*Mercurius
qua ratione
Deum repræ-
sentet.*

antiquis hoc ænigmate circumscriptus depingebatur:

Ita vt ex hac Trinitate in vnitatem desinente, quæ in singulis mundi partibus & in toto mundo reperiri contingit, licet nobis occupari labili nostro concipiendi modo, Trinitatem sacram & sanctam, quæ in diuinis reperitur, personarum pluralitate trina & diuinitatis essentia vna. Non secus ac in natura Sulphur. Mercurius ac sal, siue calidum innatum, humidum primigenium, & siccum radicale & insitum, materiam primam & vltimam rerum omnium siue salem aut Mercurium mundi constituunt, vnicam palpabilem & visibilem rerum omnium materiam oculis & sensibus Chymicorum: hæcque materia ratione hominis quem componit & figulat, in Deum iterum terminatur & desinit, vt omnia redeant in idipsum, ex quo solo, & vnico sumpserunt originem, & vere canamus.

Materia prima qua ratione redeat in Deum, unde ortum habuit per creationem.

Cuncta vnum & tria sunt, tria sic distincta sub vno

Sic vnum in tribus est, sic surgit quodlibet vnum

A tribus & triplici commixtio surgit ab vno.

En vt Alchymia internam rerum omnium anatomem ignibus suis perscrutando, ignes verè

B 3

cœlestes & æternos naturæ torius veros, vnicos, & primos opifices inuestigat eorumque vestigia intimis naturæ penetralibus inusta, nobis contemplanda detegit & aperit.

Inseparabiles sunt actiones personarum sacrae Trinitatis.

Omnes enim & singulæ diuinitatis personæ, hunc mundum rerumque seriem vniuersam cōdiderunt: vt enim inseparabiles sunt, ita inseparabiles habent actiones, ita etiam omnes indelebili earum omnium nota, mundum totum & naturam insignierunt, vt ab ipsa nota, opifices tanquam ex vngue leones notos haberemus.

Essentie diuina vnitas ex diuinitatis personarum pluralitate trina, aliquatenus explicatur, Per substantie vnitatem Mercurij siue salis mundi.

C A P V T I I I I.

TRINITAS illa substantialis, quæ in materia rerum omnium prima & vltima, siue, vt Chymicè loquar, in Mercurio & sale mundi reperitur, cum constituat & componat vnum suppositum, indiuiduum vnum, & mixtum verum, vnicum vnitæ essentiæ naturalis, aliquo nobis est auxilio, vt diuinam illam & sacram Triunitatis personarum pluralitatem, vnitatis essentiæ vinculo

verè adunatam fide orthodoxa confitendam conspiciamus.

Quemadmodum enim facili mentis conatu, calidum innatum, humidum primigenium & siccum radicale in sale adunata intelligimus, nec vilo modo, in illo ipso supposito formas constituere multiplices, ab illis enim fluere & plures entitates & supposita plura: At suppositum est vnum, ergo & vnica in eo datur forma & in ipso vnico radicatur entitas, quæ est substantiæ & essentiae vnitas. Nihilominus calidum innatum præsupponit humidum, in quo agit & vitam gignat, genitor præsupponit genitum dans, recipiens, causa, effectum, pater filium indigitat, & inter hæc ambo, amor vinculum & relatio, vt quid distinctum ab ambobus refertur, sic quod dat non est, quod recipit: nec vice versa, quod recipit est quod dat. Nec item vinculum amor & relatio, quæ his ipsis inesse contingit, est quid eorû, sed quid neutrum ab vtrisque distinctum, sic horum trium notissimam habemus distinctionem: At cum sagaci mentis examine perpendimus, donâti nihil prorsus esse, quin illud omne quod habet, sit & accipientis, & vice versa, nihil accipientis esse, quin & illud omne quod accepit sit pariter donantis, & vinculi item esse, id omne, quod vtrorumque est, nihil prorsus est calidi innati, quin id ipsum omne sit & humidi primigenij, nihil humidi, quin iterum calidi, nihil rursus calidi & humidi simul esse potest, quin id ipsum, siccum radicale quod est vtrorumque vinculum habeat, & suis coërceat visceribus. Dum hæc ita ponderamus facili mentis nostræ conatu

*Qua ratio
vnitas &
Trinitas in
personis diuinis
consideretur,
& in naturalibus
contempletur*

*Trinitatis
explicatio in
humanitate.*

intelligimus, hæc tria, diuerso respectu distincta, vnum tantum constituere & componere vitæ Mercurium totius naturæ fundamentum, & Trinitatis vnus, & vnitatis trinæ sacræ & sanctæ rude quoddam nobis esse posse exemplar & Icon. Hæc altissima mysteria & supra naturam inscrutabilia & incomprehensibilia, possumus etiam quadamtenus explicare ex specifica hominis essentia, quæ Physicis latinis humanitas dici potest. In hac ergo humanitate seu specifica hominis essentia, quamplurimi & fere infiniti reperiuntur indimidui homines, qui hanc vnicam & eandem possident humanitatem nullo quouis modo in omnibus & singulis hominibus dissonam & differentem, sed plane eandem, alioquin singula huius speciei individua, homines non essent; dicuntur enim tales & verè sunt ab illa vnica & simili humanitate, quam possident omnes & singuli. Hæc autem humanitas tota & integra in paternitatem, filiationem & relationem patris & filij, filijque & patris distinguitur, si ita loqui mihi fas sit, & hæc verba latinitate donare.

Totus ergo humanitatis ambitus qualiscunque & quantus sit, his tribus terminis circumscribitur, nec tamen alibi discrepantem habet essentiam; humanitas siquidem patris & filij, filijque & patris eorumque relatio, vbique concordia eadem & simili specifica forma ligantur, & proinde specificè non differunt aut patens sequeretur absurdum: Patrem nimirum filium sibi similem non generasse, nec filium patri concordi & simili icone ligari: hinc etiam sequeretur, species vltimas diuisionem pati, & in alias subal-

ternas secari posse species : Nauci vero & nihili
esset relatio, cum inter res discrepantes & forma
dissonantes apud Logicos dari non contingat ;
inde iterum individua specierum, specierum fa-
cultates & potentias sibi vendicarent : humani-
tas siquidem patris & filij, si inter se specie dif-
ferret, aliam speciem primam speciei discrepan-
tem constitueret, & sic specierum entitates abs-
que necessitate multiplicarentur, & sic primum
& ultimum natura redoleret chaos. Statuamus
ergo, & rotæ volubilis huius quæstionis clauum
firmissimum imponamus: Species rerum ultimas
unicas esse, ac pro inde in alias non dissecari
posse species, quorum omnium ambitus, à cen-
tro ad circumferentiam usque, paternitate, filia-
tione & relatione concluditur. Hæc autem om-
nia inter se distincta non forma differentia uni-
tatis specifico vinculo coniungi & conuerti, vt
adumbratam quandam in rebus creatis figuram
rerum diuinarum contemplari valeamus. Non
enim has similitudines & allegorias satis habere
virium fateor, vt personarum diuinarum Trini-
tatem sacram, & nobis adorandam vnitatis ef-
sentia nexa indiuiduali deninctam patefacere
possint: Quidquid enim est in tota rerum natura,
siue coniunctim & disiunctim colligatur ad hoc
ineffabile mysterium explicandum, mera est um-
bra, tenebris Cimmerijs prorsus & densissima
caligine plena: Quæ enim sunt in diuinis parris
facultas, filij virtus horumque in se inuicem
amor, vinculum, spiratio & relatio realis, adeo
vna sunt vnitatem reali & indiuiduali diuinitatis,
vt inter res creatas, similitudines eiusdem vni-

*Species rerum
ultima una
sunt.*

ratis conuenire putare, crimen sit stolidæ mentis, diuinitas si quidẽm Patris, Filij & Spiritus sancti, ita vna est quamuis trino personarum numero distinguatur, vt menti nostræ, vnitatis illius & Trinitatis culmina inuia verè sint & inaccessa, fide potius & corde confitenda, quàm humanis perscrutanda argumentis : nihilominus mihi fas est, possumque matris Romanæ Ecclesiæ Catholica & orthodoxa doctrina, tanquam baccullo firmissimo innixus, inuia hæc montis excelsi perceperare, eaque chartis his lenibus exarare.

*Augusti in
med. cap.
xxx.*

Diuinitas quæ patris est, eadem est & similis prorsus Filij & Spiritus sancti, & quoquo verum diuinitatem hanc pellas, circa trium personarum ambitum, immensum & infinitum, & eandem & similem immensam & infinitam reperiens, non datur aliquod diuinæ naturæ nomen quod sic Deo Patri conuenire valeat, vt aut Filio aut Spiritui sancto conuenire nequeat : Dicimus patrem naturaliter esse Deum, dicimus & Filium & Spiritum sanctum pariter esse Deum; non tamen tres Dij, sed vnus naturaliter Deus; Pater, Filius & Spiritus sanctus. Idcirco inseparabilis est sancta Trinitas Deus in personis sensu intelligenda, quamuis voce separabilia habeat nomina, quia pluralem numerum in naturæ diuinæ nominibus nullatenus recipit. In hoc enim ostenditur personas non posse diuidi in sancta Trinitate, quia vnus Deus verus est, quia cuiuslibet personæ nomen, semper ad alteram respicit personam. Si patrem dico, filium ostendo, si Filium nomino, Patrem predico, Spiritum sanctum appello, si diuinæ hæ personæ sacræ &

sanctæ non eadem prorsus fulcirentur essentia , absurda hinc sequerentur multa quibus corrueret potius totum quàm sibi constaret diuinitatis numen. Primò dicere possemus patrem non potuisse aut voluisse filium sibi similem & æqualē generare, si non potuisset; ergo non omnipotens, si noluisse, ergo non summè bonus, at in filium malè feriat, vel si potuisset & noluisse, simulque essent duo dij & tres vna cum Spiritu sancto, sequeretur, hos tres Deos non esse omnipotentes: vbi enim datur entitatis & essentiae differentia, ibi etiam datur contrarium inimicū & aduersum differentiae, proles & propago: vbi est contrarium inimicum & aduersum, ibi etiam datur & pugnandi & vincendi mira cupido. Si ergo pugnent, tandem vincant & necesse est, si vero nulla vnquam patiantur victoria, impotentes & debiles fatendi sunt, cum nullus eorum aduersus inimicum sibi contrarium, victoriam referre queat vllam: sic funditus corruiat stabilis & plusquam firmissima diuini numinis basis & columna, quam solam vnitatis vinculo tanquam inexpugnabili vallo premuniendam esse, credendum & confitendum est: Res omnes vnitatis nexu adunatae, fortiores & potentiores sunt, rebus omnibus pluralitatis numero disiunctis & segregatis: diuisio enim & separatio perditionis & corruptionis est vera propago.

Inseparabilis ergo Trinitatis diuinæ vnitas, & eiusdem vnitatis vera Trinitas, immensæ, æternæ, infinitæ & omnipotentis diuinitatis est fundamentum, quia vera est Trinitas

*Absurda
multa essent
si Trinitas
in diuinis
non esset vna.*

*Res vnitatis
nexum con-
iuncta for-
tiores diuinitas
sunt, diuisa
sunt debilio-
res.*

in vnitate, & vnitas in Trinitate: Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus: & hi tres vnus Deus in essentia credendus, & trinus in personis est confitendus. Vidimus huius mysterij rudes icones in Chymica salis seu Mercurij mundi anatomia. Sunt & aliae quamplures in rerum vniuersa natura, quas videre licet cuilibet legenti apud Raymundum Sebon in Theologia sua naturali, vbi doctissimè & acutissimè, ostendere gestit, quod & quanta sint in rerum natura huius diuinæ vnitatis simul & Trinitatis exempla. Chymicè tamen hæc non proponit sed Physicè solum, si Chymica hæc sibi proposuisset exempla artemque notam habuisset, non dubito quantulumcumque gloriæ, quod ex leni hoc opere in me redundare potest, quin mihi procul dubio surripuisset: nihilominus laudis quamaximè præconio dignus haberi meretur, quod primus hæc mystica Physicè tractauerit, Deumque creatorem occultè in creatis indigitatum patefecerit, viamque hanc inuiam explanauerit, & ad gloriam proximum fecerit qua itur ad Deum per creaturas.

*Raymundus
Sebon laudatur.*

*Querit adhuc Alchymia essentia diuina
vnitatem, Personarumque diuina-
rum Trinitatem, per Mer-
curij vnitatem trinam.*

CAPVT V.

T altitudinem huiusce immensi & infiniti mysterij profundius adhuc, humanitùs tamen & via naturali, apprehendere quis valeat, & vt in creatis depictum est à summo ipso creatore, ostendere quis possit, scire est, & alta mente reponere, Deum in principio exhaustisse naturæ basin & fundamentum ex nihili fonte per diuinam suam & omnipotentem gratiam: non sibi, quia nullo pacto egebat tali creatione, sed alijs substantijs ratione & intellectu præditis, quibus se notum facere dignum erat iustumque tantæ & optimæ maiestati. Oportuit ergo creatorem, vt cum aliquatenus ex operibus suis notum haberemus, sigillum sui ipsius, suis operibus indelebili nota inurere; quod autem & ipse perenniter sibi constet, æternus, immensus infinitusque sit, prægrandi etiam maximæque maiori naturæ parti sigillanda erat sui ipsius imago. Voluit autem materię primæ seu Mercurio mundi, rerum creaturarum vt potè maximo viuas sui imagines exteriùs imprimere, vt infinitæ suæ & omnipotentis

*Mundum
non sibi crea-
uit Deus sed
homini.*

essentiæ & naturæ nobis rudem aliquam daret iconem. Prænitet enim Dei imago, quammaxime in Mercurio mundi hac potissimum rudi symmetria: Mercurius trinus & vnus est, Deus item trinus & vnus est.

Trinitas & unitas in diuinis omnium potentiam arguit.

Trinus & vnus est Deus, quia est omnipotens: omnipotentia enim arguit Trinitatem & unitatem, vt filium sibi æqualem & similem producat, & ambo Spiritum sanctum similem & æqualem ab vtroque procedentem perpetua & æterna voluntate spirent. Elucet enim hac potissimum in parte diuina infinita potestas, quod pater filium sibi æqualem infinitum & æternum ab æterno produxerit, & quod ab his personis pariter infinitus ab vtrisque emanet amor, & quod hæ tres personæ vnicum tantum constituent Deum, & vnica ex his essentia exsurgat. In Mercurio licet aliquatenus hoc symbolum Trinitatis & unitatis inuenire, rudi tamen, vt dixi & multò distanti symmetria: Nulla enim est inter creaturam (si propriè loquendum sit) & creatorem proportio, nihilominus ita fari licet, vt creatoris infinitam erga nos pietatem & gratiam contemplari valeamus, qui se similem nobis ante Christum natum & conceptum facere, aut saltem sigillum suæ imaginis materiæ nostræ primæ imprimere, gestijt, vt nullum esset temporis momentum, in quo rudes homo Dei non ferret imagines.

In homine est perpetua Dei imago.

Rationes unitatis & Trinitatis in Mercurio.

Quæramus ergo iam rationes Trinitatis & unitatis in Mercurio nostro, vt in illo nonnullam Dei imaginem iudicemus. Trinus ergo & vnus est Mercurius mundi, non vt omnipotentem,

hoc est infinitam sui potentiam & energiam ostenter, vt in vnico immota permanet Deo, sed vt omnium generationum, corruptionum & alterationum compotem se præbeat, & ita quodammodo in naturalibus, omnipotens dici potest Mercurius, seu materia prima, quia quidquid est in rerum serie ab ipso sumit exordium. Vt autem hanc sui ipsius omnipotentem in rebus generandis, corrumpendis & alterandis facultatem, vim & energiam ostendat, Trinitatem hanc & vnitatem quam supra declarauimus sibi vendicari necesse est: non potest siquidem Mercurius seu materia rerum prima, res producere omnes, quin formam ex intimo sui ipsius corde, educat: Nihil enim est in toto rerum orbe forma destitutum, neque materiæ est formam dare, quia & ipsa formam, formarum omnium virtute & energia præmunitam in penetralibus sui ipsius coërceat; nec item materia & sua forma possunt inuicem se permiscere quin indissolubili vinculo & nexu, inter se connacæntur, cum & ipsa rerum omnium supposita habeant vinculum illud & ligamen, quod materia eorum & forma iunguntur. Hæc autem tria, vna, & hæc vna tria superiori capite ostendimus.

*Mercurius
qua ratione
dicatur om-
nipotens.*

Reliquum ergo iam nobis erit Trinitatem hanc reperiri simul & vnitatem in Mercurio seu materia rerum prima, ad ostentandam illam immensam, quam in rebus generandis & conseruandis facultatem obtinet. Nam si hæc tria non essent in materia prima, simul & vna, tota corrueret machina mundi, nec sibi constare posset, vt

*Trinitas &
vntas Mer-
curij ostendi-
mus.*

ut sibi constet, nisi materiam haberet mundus incorruptibilem & permanentem, circa quam fierent generationes, corruptiones & alterationes, & nisi hæc materia formam haberet perennem & sibi constantem æqualem & sibi similem, cuius actionis immensæ & omnigenæ potentia educerentur, & aliæ rerum innumerabilium formæ, & non ab aliqua alia externa & aduentitia facultate; quidquid enim est in generatione rerum naturalium ex intimis est, nec quicquam de foris aduocatur nisi ad forum vel nutritionem rei generandæ, & adhuc ipsum simile est & æquale & siquid dissonum habent, alteratur donec simile fiat & æquale. Materia ergo & forma eorumque vinculum & ligamen indissolubile, in vnico reperiuntur supposito, incorruptibilia & semper sibi constantia, ut mundus sibi constet & permaneat, in quantas noluerit architectus æternitates. Et ut ciuitatis & vnitatis diuinæ vmbra in hoc speculo naturali conspiciamus, illiusque Trinitatis & vnitatis incredibilem energiam, & immensam agendi facultatem contemplemur, in diuinis, ut infinita absolute habeatur, in naturalibus, ut prægrandis adeo sit, ut nihil addi possit maius. Quapropter totius antiquitatis Sophij distinctè satis hanc rudem Dei imaginem in Mercurio nostro depinxerunt, ut legere est apud Orphæum sic Lyra canentem.

*Alimentum
et si dissonum
sit rei nutrien-
da, alteratio-
ne fit simile.*

*Orphæi sen-
tentia de
Deo.*

*Pan fortis, va fer, omnipotens, antiquior aeo,
Igneo, Æthereo, terrestri Aquatico, vnum,
Et variis varijs mutans mortalia formis
Corpora, qui residens uno, cum tempore, throno,
Et*

Et terras tractusque maris cælumque profundum
Plantarum genus, atque hominum genus omne
ferarum,

Æquoreosque fouens pisces, pictasque volucres,
Qui terram in Lymphas conuertis, in aëra Lym-
phas

Aëraque in flammæ, flammæ qui rursus in undas,
Undas in terram, terram dissoluis in auras,

Aëris atque ignis germen telluris & undæ
Principium, quo cuncta vigent, quo cuncta mo-
uentur

Corpora, quo proprias animalia quæque figuras
Accipiunt, te cuncta sui, mutatio motus

Authorem agnoscit, cunctos tu Spiritus ingens
Intus alis magno commixtus corpore fœtus

A te principium sumpsit, tibi desinet orbis

Et tua perpetuis miranda potentia factis

Integra, producto quæ semper ab orbe remansit

Omnia concipiens, generans, generataque seruans.

Sic Mercurio mundi tribuerunt vim illam & energiam naturæ vniuersalis, quam nominibus diuinis insignierunt. Non ut puto Deum facerent hanc naturam & vim mundi, sed ut diuinæ mentis iconem & ideam immortalem immutabilem & inuiolabilem in ipsius naturæ centro nobis darent conspiciendam. Quam etiam Chymicorum Archysophi in ipso nomine, seu in cortice externa vocabuli ipsius salis prænotarunt, Sal enim tanti mysterij compos, omni ferè variarum gentium idiomate, tribus inscribitur literis Hebraicè enim depingitur מ ב ל א ח , & mutato puncto pronuntiare possumus מ ב ל ע ח ,

Sal omni-
gèntium idio-
mate tribus
inscribitur
literis.

*Sal Hebraicè
quod notet &
eius mysteria
ex Hebraica
lingua de-
sumpta.*

quod potentiam dominationem significat, & si litteras inter se ordine collocemus, anagrammatis more dicemus **LECHEM**, quod panem sonat; ita ut in verbo Hebraico **MELACH**, quacumque volueretur parte, diuinum semper quid notatum habeamus, quod etiam adhuc medullitus, **Hæbreorum** Arithmeticus calculus perquisiuit, vocabulum enim **MELACH** numero septuagesimo octauo æquipollet. **ME** enim quadragesimo, **LA** **ME** **D**, trigesimo, & **HE** **TH** octauo numero respondet, illud totum in vnum coactum septuagesimum & octauum constituit numerum, qui in nullos alios potest diuidi numeros, absque diuini numinis numero sancto & sacro: diuidatur si quidem in tres numeros æquales, singulus constituet numerum vigesimum sextum qui est numerus sanctus & sacer, magni & ineffabilis tetragrammati **IHOVAH**. Diuidatur per medium, trigessimus nonus efficietur numerus, qui respondet numero nominis sancti & sacri **Chuzu**; Si vero in decimas tertias diuidatur partes, sextus exurget numerus in singulis partibus, hic autem numerus est numerus vitæ totius, & totius perfectionis, cum totus mundus vitæ plenus sexto completus est die. Si vltimò in simplices diuidatur vnitates, vnitas quæque diuinæ essentiae vnitatem nobis suo typo indigabit, sic numerus **Hæbraicus**, qui ex vocabulo **MELACH** desumitur, nobis occultum salis mysterium cum vnitatem & Trinitatem diuinam consonum ostendit, adeò ut non valdè mirum sit, cur sal ab antiquis

Sal Christi sacrum & sanctum existimatum fuerit; nam symbolū est. veri Dei est imago. Et in sacris literis Iesu Christi

Symbolum est , tum quod sapientiam significet,
tum quod in omni sacrificio sal adhiberi in mā-
datis sit diuinis,

Salsa para qui grata paras dare munera nobis,

Munera salsa placent, nec nisi salsa placent.

Ideo sal dictum est apud Platonem Θεοφιλέ
σωμα..vnde apud sanctum Marcum 9. πᾶσα
θυσία ἀλὶ ἀλισθησεται. omnis victima sit sale
condita.

Id omne & alia quamplurima , quæ apud an-
tiquos omnes tum Hæbreos , tum Ethnicos cir-
cunferuntur, salis mysterium sacrū testantur, nec
quæ de sale seu Mercurio mundi diximus futilia
esse & parui momenti, ad mysterium sacrum di-
uinæ essentiae in vnitæte & Trinitate , quadante-
nūs typis naturalibus , tanquam vmbreis quibus-
dam demonstrandum.

SPIRITUS MUNDI DUM

*corpus sibi figulat ; mysterium in-
carnati verbi quadantenūs
representat.*

C A P V T VI.

MN confesso est , apud omnes mun-
dum hunc vniuersum vitali spi-
ritu esse plenum , si partes enim *Mundus est
vita plenus.*
omnes vere viuentis naturam,
& essentiam induant , vitalem spiritum

mū-
vnu
tione
Gnu-
mnia.

admittere necesse est, quo partes ipsæ foueantur, nutrantur & vere viuant; nihil autem vivit, nutritur, fouetur & conseruatur, in esse vitæ, nisi per alimentum sibi simile. Quidquid autem est in natura inferiori vita fruens, corpus habet pugnantibus conflatum elementis; ergo pariter alimentum cuiuscumque rei viventis, dissonis principijs adunatum erit, qualitatibusque contrarijs dotatum. Qua ratione ergo spiritus mundi simplex & vnitonus, variam ac dissonum rerum omnium harmoniam fouere, nutrire & conseruare poterit, secretum est magnū & explicatu arduum. Artis diuinæ, mysterium sacrum, quod & cortice suo duro mystica adhuc celsiora & pretiosiora includit, nullis humanæ mentis conatibus perscrutabilia.

Gordianum hunc nodum, si non omnino scindamus, saltem ita diluendo laxabimus. Spiritus mundi est vis totius naturæ, mundi vniuersi facultas, energia & robur, semen cœli, astorum & elementorum omnium. Itaque non mirum est si semen istud nutriet, foueat & conseruet diuersas ac varias mundi partes, quia virtutes harum omnium partium in vno simplici semine coërcentur; seminis enim est virtutes & energias habere corporis cuius est semen, ideas idcirco omniformas & multiplices in sua forma inclusit Deus vt omnipotentia diuinæ aliquam præberet & exhiberet imaginem, quarum ope & auxilio, vt virtutibus ab vnica forma emanantibus varium ac dissonum varijs ac distinctis mundi partibus præberet alimentum: nihilominus tamen antequam toto perfungatur officio, corpo-

ris elementalis induat formam, cœlique & astro-
rum non amittat lumen & speciem necesse est.

Itaque à primo mobili descendit, in quo fons
eius & scaturigo perennis est, in centrum vsque
terræ, vbi fontem caloris innati similis & eiuf-
dem naturæ. Deus etiam collocauit, ad propa-
ginem & prosapiam vniuersi, vt ex irriguo supe-
riori, & irriguo inferiori cuncta germinarent, &
ex his tanquam seminibus maris & fœminæ cū-

*Fons caloris
innati in cen-
tro terra, &
in primo mo-
bili reperitur.*

cta producerentur : in rerum siquidem produ-
ctionibus cœlum masculi, elementa fœmellæ
vices gerunt. Semen cœli inuisibile & astrale
sola mentis ratione & conceptu perceptibile, itē
& elementorum omnium inpalpabile est, hæc
ambo semina coeunt & iunguntur in centro ter-
ræ tanquam in matrice vbi coquantur & dige-
runtur, in verum & vnicum mundi embrionem,
quod nos Mercurium & salem mundi dicimus;
hæc autem ita fieri nos docet mundi harmonia,
& indiuiduorum mixtorum cum eo symmetria :
cernimus siquidem vniuscuiusque semen ex par-
tibus omnibus totius corporis, in centrum cogi
ibique coqui & digeri, in totius conseruationem
& prosapiam. Quod si hoc inuiolabili lege ob-
seruari videamus, ad conseruationem rerum sin-
gularum, quidni etiam fortiori iure eadem lege
obseruari dicemus, ad conseruationem vniuersi.
Ratum ergo sit & nulla dubij lance libratum se-
men mundi ex omnibus eius partibus, in eius
delabi centrum ad conseruationem sui ipsius;
non potest autem semen hoc conseruationis esse
principium, quin substantiam nullo corruptionis
motu obnoxium sibi vendicet, sal vero est in tota

*Semen in
centro latet
ibique con-
seruatur.*

*Semen qua-
ratione, sit &
ortus & vita
principium.*

rerum serie, quod tantum sibi arroget potestatem. Salis etiam naturam & essentiam Mercurius mundi, siue semen sapiet: Qua autem occulta vi & naturali architectonicæ facultate, corpus hoc sibi assumere queat, iam nunc est docendum. Semen naturæ, siue mundi, est calidum innatum mundi, calidum autem innatum mundi, est principium motus. Nam omnis motus à calido innato habet primordium. Quod est ergo primum mobile in rerum natura, est fons & vera vnica & sola illius innati caloris scaturigo. Vis ergo & facultas primi mobilis, est elementum primum seminis naturæ: hæc facultas & innata vis primi mobilis in firmamentum descendit firmamentique varias & multiplices energias & potentias suscipit: illisque permiscetur & fit quid vnum potentia & energia multiplex & varium, ob varias quæ sunt & multiplices in firmamento stellas, quæ varias ac multiplices habent virtutes, ex varijs eorum formis, & omnes permiscuntur cum facultate & virtute primi mobilis & fiunt quid vnum, quod illicò descendit in cælum Saturni, Saturnique virtutes secum trahit, & deuehit secum in cælum Iouis, Iouisque energias surripit, & in cælum Martis secum detrudit, Martisque naturam induit, & hinc in cælum solis descendit ibique tanquam in centro cæli, perfectè digeritur, coquitur & elaboratur, ad vitam viuentium. Vnde dicunt omnes Philosophi solem patrem esse vitæ mundi, quod in sua sphaera, vitæ spiritus à primo mobili descendens tanquam in cæli centro elaboretur,

Sal qua ratione incorruptibile.

Sal mundi qua ratione multiplici & omni generis exornetur virtute.

Sol quare pater vitæ dicatur.

feminis enim est in centro perfici ; Sol autem
centum est cœli , ideoque in sole prænit
spiritus vitæ. A solis cœlo , in cœlum Veneris
compellitur , ibique vires Veneris rapit , hinc
fertur in Mercurij spheram , & Mercurij in-
duit facultates , ab hac sphaera , in lunæ sphæ-
ram protenditur , virtutibusque iunæ dotatur ,
sic cœli totius ambitum percurrit , & percur-
rendo virtutes & energias cœlestes secum
trahit , vt hinc elementis permisceatur , ele-
mentorumque virtutes secum etiam alliciat.
Nam ab sphaera lunæ , in sphaeram ignis de-
uoluitur , ibique igneos suscipit characteres ,
hinc in Aërem : ab aëre in aquam , ab aqua
in terram delabitur ibique vltimam & inte-
gram suscipit perfectionem. Sic superiorum &
inferiorum virtutibus & energijs condecora-
tur , sic cœlum gestat humeris suis , sic Atlas
verus est , & tamen Enceladi vrgetur & pre-
mitur mole grandiori. Vniuersa enim terra ,
tanquam proprio & peculiari suo conditur se-
pulchro , non ad mortem sui , sed ad vitam
rerum omnium : in hoc enim sepulchro Mer-
curius noster , postquam inferiori indutus est
essentia , cum in ea vigeat mors & corrup-
tio , mori etiam & corrumpi inferiorum mo-
re necesse est , ab hac morte & corruptione ,
surgit in vitam incorruptibilem ob naturam
cœlestem quā incorruptibilem secum gerit , cuius
virtute & energia terreas illas & elementares
radices à lethali moris amurca vindicat easque
supra cœlesti , hoc est , penetranti & subtili valde ,

*Semen mun-
di totum cœ-
lum percun-
dit , & habet
eius virtutes.*

*Semen mun-
di quare
Atlas dica-
tur.*

*Semen mun-
di quare ratio-
ne moriatur.*

donat corpore, ut vitali suo undique per totum terrarum orbem perfusantur officio, unde

*A corruptio-
ne quare ge-
neratio su-
perat exordium.*

illud peripateticum emergit axioma, à corruptione generatio sumit exordium: Nisi enim spiritus ille vitæ plenus corrumpereetur, vim illam vitæ quam in se continet, exercere non posset, nec inde generationes excitare, neque etiam potest tantum pati, ob cœlestem & ætheream suam naturam, quin inferioris naturæ corpus sibi assumat ut potè, mortis & passionis fundamentum. Mortis ergo & passionis necessitas, in rebus inferioribus ad rerum seriem conservandâ filium hunc cœli, Ætheris & naturæ, corpus alterabile & morti obnoxium sibi compingere cœgit.

*Semen mun-
di quare cor-
pus terrenum
& elementa-
re induat.*

Hæc omnia admiratu digna sunt, ut incarnati Verbi mysterium quod hominum & Angelorum omnium intelligendi potentias antecedit & exuperat, rudi aliquo depictum penicillo in natura ipsa conspiciamus interpretarique valeam^{us}, illud sacrum, *Signatum est super nos vultus tui Domine*; non possumus enim in natura profundiori scalpello & acutiori cœlo, insculptum cernere; hoc incarnati Verbi mysterium, quàm in præsentis Mercurij nostri stēmate. Mercurius si quidem noster, quem & humidum primigenium dicimus, calidi ignis vnigenitum, à summo cœlo descendit in terras ut in centro terræ virginis, corpus assumat elementare ad conservationem rerum sublunarium, neque adhuc id posse, nisi patietur vim mortis in tali corpore, & surgat iterum in novum corpus priori subtilius & acutius. Quid illud aliud est, quàm nobis depingere sacræ & admirandæ & incomprehensibilis in-

*Incar-nati
verbi symbo-
lum natura-
le est Mercuri-
us mundi.*

arnationis diuinæ mysterium, ad restaurationē generis humani. Nonne filius Dei, à patre luminum, & altiùs quàm à summo cœlo, venit in terras, & in vtero sacratissimæ virginis factus est homo, vt mortem obiret, vt de morte triumpharet surgeretque in vitam, cui postea nulla vnquam præualleret mors. Non possum ergo satis mirari hoc symbolum, quocirca adhuc subtiliter & minutim eius symmetriam ametram vt ita loquar perquiram.

Mercurij & Christi symbolum.

Filius Dei vnigenitus est in diuinis, Mercurius mundi vnigenitus in creatis; calidum enim innatum, humidum vnicum primigenium producit, sibi æquale & coæuum; Pater etiam æternus vnicum producit filium primogenitum sibi æqualem & coæuum. Filius Dei occupat totam æternitatem patri similis & æqualis. Mercurius item noster occupat totum naturæ creatæ spatium, similis & æqualis naturæ creatæ, nam est tota vis naturæ, ne quis in verba Mercurij hallucinetur: filius Dei naturam sibi assumit humanam, vt hæc cum diuinâ natura, in vnâ exsurgant naturam Christi vnitatē suppositi; sic illæ duæ naturæ, diuina nempe & humana, duas in Christo non constituunt naturas, sed vnicam tantum Christi naturam vnitatē suppositi. Mercurius item suo modo naturam elementarem sibi assumit, vt vna cum cœlesti natura, in vnâ exsurgat Mercurij substantiam vnitatē suppositi; non enim in Mercurio natura cœlestis & natura elementaris duas constituunt naturas sed ambæ vnicam Mercurij componunt naturam.

Mercurius quid propriū sit.

Si filius Dei sacratissimo Virginis vtero clau-

sus, non linquat dexteram patris, nec spatium æternitatis, nec vniuersi mundi ambitum, quem omnino complet, sed solum in vtero sacro fit homo Deus, in quo ante Deus solus erat. Sic quadamtenus Mercurius noster dum corporis induit naturam non linquit societatem inseparabilem calidi innati patris sui, seu naturæ, nec spatium vastum vniuersi mundi, quod perpetuo & perenni suo pneupmate implet, sed solum in centro salis, tanquam in vtero virginis terræ, inferiorum suscipit naturam. Sal enim est terra virgo quæ numquam peperit, nec post partum suum virginitaris suæ flosculus & splendor contabescit, vt videre est mystico eius symbolo, quod cum sacratissima Maria Virgine contemplandum exhibere licet. Liceat modo, illibatæ Virginis intemeratam conceptionem, salis productioni comparare, vt symbolum incarnati verbi ex parte sacratissimæ matris, in re naturali delineatum, etiam conspiciere valeamus.

Quemadmodum sal mundi naturæ germen à calido innato Spiritus mundi producit & in productione sua, ab omni corruptione elementari vindicatur: Sic sacratissima virgo ac præstantiori multo modo, in quantum mater Dñi futura erat per gratiam peculiarem diuinam concepta & producta est absque vlla peccati labe, & toto vitæ tempore, in illa puritate & gratiæ plenitudine conseruata est, virtute Spiritus sancti, quo perenniter obumbrata erat.

Sal unde

Sal etiam toto durationis æuo, ab impuris

elementorum corruptionibus vindicatur; virtute spiritus mundi, seu vaporis humidi primigenij quod est conseruationis naturalis fundamentum.

habeat conseruandi virtutem.

Sal item vitam hanc labilem tribuit conseruat & fouet, virtute & energia spiritus mundi quem è gremio suo perpetuo fonte, & indefinenti riuulo educit, ad conseruationem & vitam rerum naturalium. Sic & Virgo Maria vitam æternam tribuit, fouet & conseruat, virtute, potentia & misericordia IESV CHRISTI filij sui, fidelibus omnibus Christianis, qui gratiam hanc æternæ vitæ, ex IESV CHRISTO, desumunt tanquam ex immenso & inexhausto, gratiarum pelago. Sal est mater filiaque simul spiritus mundi, qui mundum conseruat; Virgo sacratissima nonne mater & filia Dei habetur qui suo sacratissimo spiritu, mundum hunc vniuersum verè conseruat & sustinet, ne pereat; Mater Dei castissima est, virgo post partum æque vt ante partum, quod nullum aliud aduentitium semen sacratissimo & intemerato suo vtero, admiserit, præter virtutem Spiritus sancti, qua in conceptione Christi obumbrata fuit: Sal item, vt ita loquar virgo dici potest ante partum & post partum spiritus mundi, quod nullum extraneum semen admittat, ad generationem filij sui, præter virtutem & energiam illius spiritus, qui incubat illi, vt naturam induat elementarem & producat substantiam alimentariam tori naturæ conuenientem, nonne Christus itidem in sacratissimo virginis utero naturam induit humanam: vt hostia sit sancta,

Sal virgo qua ratione dici possit.

hostia immaculata, quæ immolari debet pro peccatis hominum, ut à morte surgant ipsi in vitam æternam. Filius salis est spiritus & corpus naturam cœlestem & elementarem participans in perfecta & absoluta vnitæte vnus indiuidui: filius Mariæ Virginis est homo Deus naturam diuinam & humanam in se coërcens in perfecta & absoluta vnitæte suppositi. Itaque negare non possumus quin mysteriorum sacrorum Icones, figuras & allegorias in natura ipsa quadamtenus delineatas conspiciamus, quæ suo modo cōtribuant & concurrunt fidei Christianæ stabilendæ. Contemplare quæso, ô Ethnice, ô Hæretice, qui mysteria hæc orthodoxæ Ecclesiæ subfannas, ac parui pendis, etsi diuina penitus & supernaturalia sint, quàm altas tamen figuras in mysticis naturæ egerint, ut nobis sint auxilio ad hæc insperscrutabilia arcana explicanda. Perpende quæso, quantus sit & qualis erga nos amor diuinus, qui ad vnicam salutem nostram hæc supernaturalia miracula fecit, horumque sacrum sigillum naturæ creatæ impressit, ut omnes & per fidem, & hæc externa fidei nostræ statumina, vberissimi fructus eorum fierent participes; qui vero flocci facerent æternis plecterentur pœnis.

*Mysteriorum
sacratissimo-
rum icones
figuræ in na-
tura reperi-
untur.*

MORS SPIRITUS MUNDI,
mortis Christi Symbolum
esse potest.

C A P V T V I I.

ACTÆ virtutis est Alchymia, in docendis & perquirendis naturę arcanis, quibus nobis claret spiritum mundi nihil generare ac producere posse, nisi moriatur postquam ele-

*Alchymia
 efficacissima
 est in perqui-
 rendis natu-
 ra arcanis.*

mentari indutus est natura, sortesque subijt rerum sublunarium; granum enim est & semen vitę, quod terrę mandandum est, vt putrescat & moriatur, fructusque ferat, alioquin sterilecit & euanidum est. Hermes, Chymicorum omnium Archisophus & vere trismegistus, nihil aliud intonat cum tota Chymicorum turba, quā mortem spiritus seu Mercurij metallorum, secus enim inutilis est nulliusque momenti in opere Physico, perfectionis culmen conscendere nequit, ad quod totis viribus anhelat, vt cruda & incocta metalla, & coquat & duret, in aurum vel argentum, ni morte sua vindicet se ab impura & fœculenta mixtionis & compositionis suę crassitie, & ab ea surgat in corpus subtile & tenue valde penetrationis compos, cuius gratia & auxilio suę perfectionis & coctionis dotes, metallis crudis & incoctis communicat, & sic metallicam metamorphosin perficit & ostendit.

Nihil generatur, absque pramia mortis.

Nec solum in metallis hoc obseruari licet, sed & vniuerso mundo palam est, nihil generari posse absque corruptionis & mortis prauia falce; ea enim est quæ vitæ nouæ præbet fundamentum, & ex qua veteres rescissi surculi, in nouos & recentes, germinant & pullulant vitæ concinnos & turiones. Alioquin Mercurius qui est totius generationis & corruptionis sedes & immota basis, calorem suum inmatum rebus sublunaribus communicare non posset, quem à patre suo calido innato mundi accepit, ea lege & conditione vt quod est in rerum serie optimum omnibus naturæ partibus diffundatur.

Spiritus mû. di qua ratione fiat similis rebus sublunaribus.

Quocirca à cœlo descendit in terram naturamque induit inferiorem, vt similis omnino fiat & æqualis inferioribus, eaque ratione nutriat, foueat & conseruet, inferiora omnia, quorum gratia rerum sublunarium subiit sortem.

Mortis Christi Symbolum.

Ex his quæ hominum adeò hebeti & obtuso ingenio habetur! vt non colligat mortem spiritus mundi, symbolum esse posse, mortis Christi, cum decreta fuerit & sancita lex diuina, redemptionis humani generis, per mortem vni-geniti filij Dei. A qua sola & vnica morte pendebat totius generis humani salus. Quid enim prodesset, incarnati Verbi mysterium, si verbum ipsum caro factum, mortis non subiisset tormentum, Prophetæ omnes, ante Christum natum id ipsum mordicùs assueverabant passimque clamabant diuino non pythonico afflati numine Christum, filium Dei & hominis mori debere; & ipsemet Christus, dum viuere terrasque calcaret, fari solebat: Oportet Christum

Totius humani generis salus à morte pendet Christi.

pati & sic intrare in gloriam suam: destruite & diruite templum hoc, & ego tribus ipse diebus reedificabo illud maiori & pretiosiori quo nunc videtis ornamento decoratum, hoc est mactate corpus istud, quod veri templi omnium hominum vices gerit, verumque templum esse mereatur. Et ego ipso tribus diebus pristinae ac multo maiori nitore restituam, quod in eius resurrectione, & mortis triumpho factitatum viderunt multi, & credimus omnes.

Mori certe pro nobis decebat Christum: granum siquidem cadens in terram, nisi mortuum fuerit, ipsum solum manet, Christus verò granum frumenti verum & verissimum erat, quod Pater cœlestis, terræ mandauerat, ut germinaret fructumque ferret vberrium humano generi summoperè expectandum. Ex eo grano surrexit & dimanavit sancta, sacra, Catholica, & Apostolica Romana Ecclesia, cuius solius vberriimos fructus cœlum capere posse gloriari debemus, ut pote, ex grano illo diuino, Christiano surgentes & pullulantes. Mori ergo decebat Christum, ut fruges illas immortales Ecclesiae Romanae nobis omnibus communicaret, quibus in nos redundat vita æterna, peccatorum omnium remissio, gloria, gratia & sanctificatio, quam solum ex morte Christi, Christum sequendo desumendum censemus & verè credimus. Sic corpus suum sacrum sanctum dat nobis in alimentum æternum gloriæ, gratiæ & sanctitatis. Sic ipsum Patri æterno pro nobis immolatum, quotidie ostendimus, ut super nos gratiam suam & benedictionem perennè infundat.

Mors Christi necessaria.

Vita sanctitas unde desumenda sit.

Poterat ne Christus maiori amore, erga nos beneficiari, quàm postquam homo factus est, humanitatis nostræ luere pœnas & durissima eius solvere vincula, solutaque in pretiosum sui sanguinis fontem detergenda immergere. Poterat ne diuiniùs, at neque sanctius patrem æternũ suum in nos omnes iratum, placatum rursus in nos omnes & beneuolum constituere, quàm innocentis suæ piaculo mortis, quo solo resoluta sunt peccata hominum omnium, mors mortua tunc est, cum mortua vita fuit.

Qui sagacis mentis examine, spiritum mundi contemplatur, nulla ratione naturæ prodesse potest, quin visibile ac palpabile corpus sibi assumat, in eoque vim mortis patiatur, vt generationis & corruptionis basis & fundamentum in inferioribus haberi mereatur, eisque omnibus vitam impertire queat. Eodem mentis examine tanquam simili speculo conspiciet Deum, vt homines saluos faceret vitaque æterna donaret in gratiam cuius facti sunt, conuenientiori & diuiniore non posse via hac perducere, tot & tantos perditos nebulones, quàm incarnati Verbi mysterio: Decuit enim creatorem, qui homines sibi similes fecerat, simili nutrire, fouere & conseruare alimento, & ita hominem fieri, vt verissimam & verè viuam hominis speciem sibi vendicaret, essetque fulcrum firmissimumque stabilitamentum suæ fragilitatis labantisque naturæ. Animam viuentem postquam impertijt homini Deus, ex suo fonte depromptam nonne eodem fonte irriganda erat, ne in limo terræ, quo inclusa erat marcesceret, & sic in altum numquam surgeret,

*Quid est opus
homini, vò
fructus ferat.*

surgetet, nec domino suo fruges daret vllas, sed in æternum sterileſceret, limo permixtu terræ; irriganda ergo erat anima humana ſimili ſpiritu, quo in corpus ſuum afflata erat, vt viueret, germinaret & integra & illaſa permaneret. Hæc autem præſtare non poterat, quin Deus ipſe conditor ſuus homo fieret & diuino penitus & inſcrutabili arcano labentem ſuam naturam & caducam diuino ſuo alimento, perenniter fulciret & reſtauraret: Omnia ſiquidem debent nutriri & foueri ab eodem fonte, ex quo ſumpſerunt originem, ductus eſt homo, ex fonte diuino; pari igitur fonte irrigandus & fouendus, vt viuat & germinet & pullulet Domino ſuo fructus diuinos & immortales, vt immortalis eſt ipſe. At morti per peccatum obnoxius factus, diuini erat operis & conditoris non ſui, ab illo mortis ſe emergere pelago.

Homo ex ſe ipſo non poteſt à mortis ſe extricare barathro.

Vt in generatione & corruptione rerum factitari quotidie cernimus, quæ corruptionis ſubeunt ſortem, non poſſunt ab eius ſe extricare barathro, & in nouam & recentem ſe extollere generationem, niſi per materiam primam ſeu Mercurium, qui in centro eorum latet immotus & incorruptibilis, & à quo ſumpſerunt originem, quique eſt generationis baſis & fundamentum, & annihilationis impedimentum. Pari item via & multo quidem certiori non poterat homo ab inextricabilibus peccati & mortis ſuæ ambagibus ſe expedire, & in nouam & immortalem ſe ſublimare vitam, niſi per Deum ſui ipſius opificem, qui vitæ totius eſt vera baſis & fundamentum.

Poterat quidem Deus ex pura & abſoluta vo-

D

luntate hæc sacra permutare mysteria, & ad eundem collimare scopum sagittis alijs & diuersis, quas ex pharetra sapientiæ æternæ suæ depromere petuisset : Nihilominus cum alias non sequutus sit semitas, hæc sanctior commodior & decentior diuinæ maiestati, omnibus alijs censenda est, cum hanc sequutus sit Christus.

*Homines ab
ortu immor-
tales.*

Certo certius est Deum nobis immortalem & perennem, innuptiisse vitam, quam nos soli in caducam & malè materiata sortem, serpētis astutia permutauimus. Misericors tamen Deus & summè bonus, amore quàm maximo in nos effusus non tulit mortis illius ineluctabili cœno nos ampliùs volutari, sed pretiosi sui sanguinis fonte lotos, pristino nitore nos restituit. Sic nos iterū & secunda vice reformauit & afflatu iterum diuino suo gratiam spirauit, qua certo certius immortalitatem verè immortalem consequimur, quam antè primus parens noster protoplasus, fraudulenta serpentis eloquentia sibi & nobis surripuerat, & verè caducam & mortalem fecerat. Mortale & caducum dico quidquid vitæ fontis scaturiginem petere non potest : Deum autem solam veræ vitæ fontis scaturiginem petere omnino nobis erat impossibile. Ergo etiam immortali & æterna frui vita cum hæc diuinæ prorsus sit originis. Postquam autem Verbum caro factum est & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam velut vnigeniti à patre, plenum gratia & veritate, tunc apperti sunt cœli, & gratia eius veritas & vita diffusa est super nos, quibus cœlestibus & verè diuinis vestibibus induti, cœlum intrepidè petere possumus tanquā filij

*Mortale &
caducū quid
vere dicatur.*

*Solus Chri-
stus nobis
cœlum appe-
ruit.*

cœlestis profapia, cum & Christi feramus imaginem, cuius vestigijs inhærentes non solû quæ cœli, sed & quæ Dei sunt nobis competunt; per Christum enim pater æternus in veros & legitimos nos accersuit filios & alumnos.

Itaque necessitas redimendæ lapsæ humanitatis arguit etiam incarnati Verbi mysteriû passionem & mortem cum ab æterno ita sancitum fuerit, huiusque sacræ sanctionis rudimenta quædam explicantur, ex spiritu mundi, qui est istud semē vitæ à natura cœlitus demissum ad conseruanda, nutrienda fouendaque ea omnia quæ producit & parit ipsa; hic autem spiritus non potest tanto perfungi officio, quin alimēti veri induat formas ac proinde alumnorum & filiorû suorum subeat sortes, & sicumat visibile & palpabile corpus, in quo mortis sentiat stimulos, vt inde surgat in cibum perennem & indefinentem toti naturæ, alioquin natura caduca rueret in nihilum, ni perenni & incorruptibili illo fuleiteretur alimento, quo vetera sua, & semirutâ monumenta restaurat; sic & nos verè viuere non possumus, & ad perennem & verè immortalem deuchi & extolli vitam, quin vita illa verè vitalis cœlitus demissa viuentium subeat sortem, & fiat caro in qua mortis torcularia calcet & de morte triumphet, vt triumphi sui participes facti, per gratiam suam & misericordiam simus & cœli & bonorum suorû omnium compotes, vt clariùs videbitur inferiùs dum sacratissima Eucharistiæ mysteria tractabimus & eius Symbolum naturale inuestigabimus.

Necessitas redimenda humanitatis, expostulat incarnati verbi mysterium.

Homines vita cœlesti & spirituali frui non possunt quin gratia Christi perfundantur.

Resurrectio Spiritus mundi, Christi Resurrectionem, allegoricè aliquatenus repræsentat.

C A P V T V I I I.

AT IS nobis claruit superioribus argumentis generationem rerum omnium & conseruationem, mortem spiritus mundi postulare. Ex hac rerum sublunarium serie & ordine ducti sumus veluti via quadam, ad colligendam mortis Christi necessitatem, ex decreto diuino & dispositione æternæ sapientiæ, ad redemptionem hominum. Nunc verò perquirendum est si tantum valeat humani ingenij robur, quoniam diuino sapientiæ æternæ arcana, Christi morti iussit vitæ secretum æternæ, & quæ ratione itidem spiritus mundi mors, rerum sublunarium omnium vitam, nutritionem & conseruationem arguat; sic mors & vita iuxta se posita contrariorum propemodum magis elucescunt, & in ipsa morte verè latitat vitæ fons & origo, vndenam istud naturæ mirum? Mortem quam dicimus annihilationem mixti morientis non facimus, at potius purificationem, subtilitatem, tenuitatem corporis, vt in morte vetus deponat corpus notumque sumat vetere tenuius, & aliqua ratione spiritui suo æquale & simile: Morte siquidem excrementa crassiora se-

Mors quæ rationis sit principium vitæ.

gregantur & quod elementorum vappam & amurcam sapit foràs traditur per naturæ Archæū, & quod remanet purum & nitidum, cui parvus connectitur spiritus, & fit nouum mixtum priori nitidius & pulchrius, & sic renouatur natura & veteres deponit exuias, & æternitatis spolia ampla refert. Sic mors non est sibi detrimento sed ornamento, sic hominum mors est via ad vitam, anteriori multo scæliciore & iucundior: Prima enim vita hominis caduca & labilis, longa & lenta mors est, mortis solum nomen vltimo vitæ termino imponimus cum & reliqua vitæ ante actæ momenta, mortis eiusdem insignia præ se ferant. Principium vitæ æquè mors est ac vltimus vitæ terminus. Sunt enim principium & finis in motu eiusdem essentiæ & qualitatis, quod elegantissimè & Physice notauit Poëta,

Mors non nocet, sed potius prodest.

Nascentes morimur finisque ab Origine pendet.

Itaque prudentiùs eloqui possumus dum morimur mortis nos vltimum obire terminum, ac eius absoluerè pensum, vt vitæ æternæ telam exordiamur, quàm vltimum vitæ huius obire diem. Certissimum-ergo est, mortis nostræ cineribus inesse vitam æternam, quam detegere non possumus & in propatulo exponere vi mortis sentiamus stimulos. Alchymia id sole clarius ostendit & patefecit, in destructione mixtorum naturalium, quæ est veluti mors eorum. Nam calidum innatum & humidum primigenium eorum, quæ sunt formas & vitæ sedes, separantur ab omnibus suis heterogeneis excrementis & scæulentis (spurcitijs vnà cum sicco radicali,

Morti inest vita.

& hæc tria iterum pura & nitida, nouo vinculo connectuntur & surgunt in nouum mixtum, priori multò nobilius ac præstantius nesciens occasum & mortem.

Si in prima rerum vnitæte & vinculo, quæ in principio sui ortus res vinciuntur partes omnes ab omni impuritate vindicatæ fuissent, & puræ & nitidæ factæ connexæ fuissent, non opus esset secunda ista vnitæte & vinculo nouo de quo iam est sermo, vt res sublunares perenniori durarent æuo. At quia in primo illo rerum connexu, partes omnes connectendæ, excrementis scatent multis, quibus verus nexus & indissolubile vinculum præpeditur, idè mors & separatio partium connexarum summè necessaria est, vt ab ipso separante, nitidi & puri fiat electio, & sic in puro suo quiescat & gaudeat adepto fine. Natura totis viribus ad hunc vltimum finem anhelat adipiscendum, vt tandem quiescat à laboribus suis, & gaudeat pace æterna; idè tot generationes & mortes ex centro sui ipsius educit, vt tandem possit ab impuritatibus & spurcitijs se expedire quas protoplasti lapsus intimis suis visceribus immiscuit: At in vanum laborat ipsa, vltimum illum finem & perfectionis suæ culmen ad quod tendit, non consequetur, nisi creator suus & rerum omnium protoarchæus vltimas adhibeat manus: hic erit ille summus Alchymista, qui purum ab impuro separandum veniet, qui calcinatione vniuersali omnia tradet igni, vt omnia vltima morte moriantur, & in ea separentur absolute & perfectissime excrementa, quæ reijcientur in abyssum æterni ignis.

*Res omnes
quare morti
obnoxia sint.*

*In postremis
vita diebus
quid facturum
est Deus.*

Purum autem deferretur in abyſſum æternæ gloriæ, ſcælicitatis & vitæ; ſic renouabitur tota natura per mortem, nec erit quicquam in toto mundo quin renouationis illius ſentiat energiam & neceſſitatem, Deus ipſe primus hanc legem ſanciuit, legiſque ſuæ in Chriſto paſſus eſt conditionem, & amaritudinem, non vt renouaretur ipſe, quia integer vitæ, ſclerisſque purus omnino credendus eſt, ſed vt alijs omnibus renouationis & reſtaurationis præberet viam tutam & certam, cum in Chriſto moriendum ſit ſi immerſo renouationis illius velimus frui theſauro, Protoplaſtus adam innocens, candidus nulloque vitio corruptus diſruptis ſanctæ legis vinculis, mortem ſibi aſciuit æternam, mortisſque aſſectas omnes fecit homines; itaque miſer factus, calamitoſus & inſcælix omni malorum aceruo prægrauatus, non poterat ab immenſo illo miſeriarum ſe emergere pelago, niſi per hominem innocentem, candidum, integrum vitæ ſclerisſque purum. Talem autem reperiri in hominum geneſi non arduum modò erat, ſed omnino impoſſibile; creatoris fuit ergo ſolius, alium dare hominẽ non ex parentum maculato ſemine oriundum, ſed ex ſapiëntia patris æterni creatoris, & ſacræ & intemeratæ Virginis ſanguine, Spiritus ſancti cooperante virtute deſumptum, qui ſolus homo Deus iuris diuini inclufus anguſtijs, omnia quæ ſummi iuris erant patienda pertulit, vt piaculo tanto tantum perſolueret ſcelus. Sic in eius morte & renouatione, renouata ſunt omnia, & priſtino reſtituta nitori. Amor adeò ſumus & celſus, vt amâdi oēs vincat artes, eo enim viſû eſt

*In die iudicii
tota renouabitur natura.*

*Quare Adâ
non poterat
ſe à peccato
emergere.*

*Resurrectio
Christi om-
nimodè ne-
cessaria ad
hominum sa-
lutem.*

iudicem rei pœnas in se ipsum retorquere, crimi-
nis ultorem criminis vindictam sibi ipsi ascisce-
re, Deum pati pro inimicis suis & hostibus ve
inimicos suos & hostes, sibi conciliet indissolu-
bili illo amoris sui vinculo, quo solo morte,
passus est & vicit; vicit inquam quia mors illius
profutura nobis nullatenus erat, nisi mortem
mortis victoria & triumphus subsequutus fuisset:
Postquam enim sustulit omnia tormento-
rum genera plusquam ullus hominum ferri po-
tis est, ad mortem & sepulchrum usque, nonne
decebat illum, se Deum ostendere, se creato-
rem & redemptorem hominum patefacere, se
piaculum verum esse & victimam immaculatam
quam expectabat & postulabat diuina iustitia ad
expiandum totius humanæ naturæ crimen &
scelus; quo autem maiori miraculi titulo & glo-
ria id assequi poterat, quam resurrectionis triu-
pho. A morte enim virtute sua propria, se ipsum
emergens & partes integrantes personæ suæ, in-
dissolubili nexu, iterum annexens; Deum esse
testatus est, & creatorem & redemptorem no-
strum, in quo si vivamus & moriamur, in eo etiã
resurgemus æternæ vitæ participes, & de morte
triumphantes; fœlicem hunc exitum & euen-
tum fides christiana nobis expectandum credit,
& Alchymia in rebus sublunaribus & præcipuè
in Mercurio mundi symbolum tanti mysterij
nobis spectandum exhibet: hic siquidem Mer-
curius protoarcheum suum imitari hac in re vi-
detur quod, uti diximus, corpus visibile & pal-
pabile fumat in centro terræ virginæ, ut & filius
Dei in utero sacro, intemeratæ virginis, corpo-

*Cum Christo
moriendum
si in eo resur-
gere cupia-
mus.*

*Symbolum
naturale
Christi &
Mercurij.*

ris humani induit & assumpsit essentiam : Spiritus mundi mortis patitur obelos in corporibus mixtorum , quæ ipse sibi figulauit , vt & filius Dei mortis subiit tormentum in corpore , quod & ipse sibi in vtero sacro impollutz matris suæ conflauerat : Spiritus mundi naturali sua via & ordine triumphat ex morte , quæ calidum innatum & humidum primigenium quod est veluti anima & vita illius , à sicco radicali separauerat inimicitiam inter ipsa fecerat ; at in morte pace tandem inita , iterum hæc tria surgunt in mixtum priori subtiliùs & nobiliùs , vt toti & vniuersæ naturæ sit alimento perenni & indefinenti, **I E S V S CHRISTVS** certo certius , mortuam mortem captiuam duxit in triumphum , curru suæ resurrectionis veræ aureo , alligatam : corpusque vere gloriosum, incorruptibile , immortale, & vbicumque locorum penetrabile assumpsit, vt homines amafios suos , perenni sua vita spirituali & æterna foueat, & nutriat , & in pristinum reducat nitorem, primamque illis restaret gratiam. Ex resurrectione Spiritus mundi , in nos descendunt cœlestes stellarum & planetarum influxus ; ex Christi resurrectione , in nos permeant cœlestes veri Patris æterni influxus & gratiæ diuinæ, sine quibus & nos ipsi , & totus corrueret mundus : Spiritus mundi sic à natura præparatus, vniuersis rerum mixtis commoda alimenta ministrat, quod saucium est sanat, quod mancum, fractum , mutilum & lacerum est , id interno suo alimento refarcit, se ipsum in escam præbens. Iesus Christus mortalia passus & victrice morte resurgens omnibus humani generis in-

*Panis Christi
seu sacra Eucharistia est
Christianorū
vera vita.*

diuiduis commoda alimenta ministrat, quod sanguinem imò mortuum nobis inest, id pretioso sanguine restaurat, vitæque donat æternæ, se ipsum in panem exhibens quotidianum, quo gratia, per mortem suam nobis adeptæ, diuinitus fouetur, & conseruetur.

Spiritus mundi Chymicè præparatus, corpora metallica cruda, impura & imperfecta coquit, purgat & perficit in aurum vel argentum: **I E-S-V-S C H R I S T V S** diuinæ penitus arte nobis præparatus, nos tanto vitio & corruptela deprauatos & pollutos, ut nihil foetidius, & imperfectius reperiri queat, non in aurum & argentum & gemmas quæ nihil aliud quam terrâ sapiunt, sed in homines diuinos, immortales, sole ipso nitidiores perficit & permutat. Spiritus mundi, quod sui est simile sibi vendicat & asciscit. **I E-S-V-S C H R I S T V S** quod sui est secum trahit & perducit, Spiritus mundi à morbis nos liberat vitamque salutis plenam nobis elargitur, Christus à peccatis omnibus, morbis peioribus nos exonerat, vitamque verè vitalemque ut potè immortalem nobis impertitur.

His itaque æqua mentis lance trutinatis Symbolum aut spectandum & mirabile, in natura reperimus ut in Christum amore rapiamur, qui tanto & adeò singulari in nos amore affectus fuerit, ut quæ pro nobis passus sit, non tantum fide credenda voluerit, sed & huius mysterij depictas imagines, in natura ipsa collocauerit omnibus contemplandas.

*Ascensio naturalis Spiritus mundi cælum
versus & fontem suum: Christi As-
censionis Patrem Versus &
verum suum fontem;
figuram quandam
exhibet.*

CAPVT IX.

DO CET nos Hermes Chymicorum pater cum reliqua Chymicorū omnium turba, Spiritum mundi à primo mobili in centrum terræ vsque descendere ibique corpus visibile & palpabile assumere in eoque corpore mori modo quo granum frumenti in terram proiectum moritur, ne sterile scat, vt in cælum iterum ascendat assumpto corpore suo subtilissimo & tenuissimo, per mortem illam facto, ad penetrandas vniuersas mundi partes, sua tenuitate, vt ea via deferat vbicumque vitam toti naturæ necessariam: Nam si in sua cœlesti & superelementari natura permaneret sua tenuitate vix posset mixta elementaria nutrire & alere; ea enim ipsa elementari & simili egent cibo, vt persistant, nec etiam si crassa & dura scateret essentia, partes omnes corporis & imperceptibiles meatus adire posset,

*Ascensionis
Christi Sym-
bolum.*

vt illis esset vitæ adiumento & fulcro ; decet ergo spiritum hunc vitæ & essentiae baiulum spiritum esse & corpus , hoc est tenuissimam & subtilissimam habere corporalem essentiam vt officio suo perfungi possit. Id claret in animalibus cunctis , in quibus antequam alimentum subeat ultimam sui ipsius præparationem subtilissimam induit essentiam ; & crassas veteresque suas primas deponit exuias ; primo ventriculus quaecumque alimentum ipsi inditum , præparat in chylum , chylus à venis meseraicis & ab hepate permutatur in sanguinem, sanguis à corde in spiritum vitalem, hic à cerebro in spiritum facessit animale , qui adeò tenuis est & subtilis, vt quaecumque oculorum aciem fallat & fugiat, tantùmque distat à primo alimento, quod à ventriculo in chylum commutatum est, quantum cælum distat à terra. Itaque videmus in tota & vniuersa natura , vt & in singulis eius partibus, spiritum mundi vitæ baiulum & essentiae ministrum è cælo descendere in terram, & è terra in cælum iterum conscendere , & è cælo iterum in terras deuoluere vt naturam commōstret vtramque cuius est compos , quaque potis est, totam conseruare naturam quod voce altissima intonat verissimus Hermes. Ascendit à terra in cælum , iterumque descendit in terras & suscipit vim superiorum & inferiorum, ad perpetranda miracula rei vnius, hoc est ad vniuersam naturam quæ vbiuis locorum vna est , nutriendam, fouendam & conseruandam. Quod si hæc interpretentur , de opere illo Hermetico , mystico & arcano, nihilominus cum & hoc opus re-

Spiritus mundi ex utraque natura cælesti & elementari est conflatu.

referat Symbolum totius mundi, ipso Hermete teste, nos & ad vniuersam naturam retorquendo, perperam non interpretamur tantum Philosophum.

Deus pater & creator omnium diuina sua sapientia, hæc ita fieri voluit, in conseruandis & fouendis rebus sublunaribus & sancta & inuiolata lege sancit quæ præteriri non potest. Sic & erga nos misericordia pietate summa, & singulari amore ductus, Christum suum, vnigenitum filium suum nobis dedit tanquam verum spiritum mundi intellectualis, voluitque ipsum concipi de Spiritu sancto, in vtero sacro Virginis intemeratæ, eumque nasci & hominem verum fieri, mori, sepeliri, à morte suscitari, & ad cælum & dexteram suam, vnde venerat, iterum conscendi, vt hinc veram vitam intellectualem tanquam ex innato & primigenio vitæ fonte nobis impertiat gratias cœlestes, & dona patris æterni nobis communicet, quæ omnia peccatis nostris inconcessa & illibata nobis erant. At Christi immensis meritis, concessa nobis sunt & inexhausti eorum fontes aperti, ibi coram patre mediator æternus est, sacrificium & sacrificator, qui hostiam immaculatam, hoc est personam suam Trinitati sacræ semper offert, in piaculum scelerum nostrorum, quæ vitam illam nostram intellectualem, quâ in æternum duraturos, in ipso fœlicitatis centro fecerat ipse Deus, ita contaminant & labefactant, vt pro nihilo coram Deo habenda sit, temerata peccatis, vi Christi sanguine, piaretur, qui nobis suffusus illam restituit integram, & patri suo miserandam dispo-

*Christum
nobis dedit
Deus, vt per
ipsum solum
in æternum
vivamus.*

*Mixta quid
à corruptione
vindict.*

suit, cuius myſterij notam & ſigillum impreſſum
in naturalibus cernimus. Ea ſi quidem dum cor-
rumpuntur, in perpetuo corruptionis ſuæ volu-
tabro perſisterent, ni ſpiritus mundi de ſuper ca-
deret, qui corruptionis illius ſordes, diſſoluendo
& abluendo nouum ex corrupto dat germen
mirum naturæ ſpectaculum & ornamentum; ſic
& nos dum peccatorum ſordibus inuoluimur,
nullum æternæ vitæ fructum daremus niſi Do-
minus Deus noſter Ieſus Chriſtus deſuper ve-
niret, qui peccatorum noſtrorum omnium ſor-
des expiando, ſuſcitāt in nobis illud germen æ-
ternæ vitæ, quo in ſanctos euadimus viros, Chri-
ſtiana ſemper agentes irrigatione, quod ſequen-
ti capite, dilucidatum clariùs legere licebit.

*Fideles Chri-
ſtiana ſem-
per egens ir-
rigatione ut
infidelitate
perſiſtant.*

---

*Spiritus mundi è cælo deſcendens in terras
ad vitam rerum ſublunarium, Symbo-
lum eſt quoddam Chriſti deſcen-
dentis in ſacram Euchariftiam
ad vitam fidelium
omnium.*

C A P V T X.

*Natura eget
ſpiritu vita.*

VIDIMVS ſuperioribus capitibus na-
turam ad rerum omnium nutritio-
nem & conſeruationem egere ſpiritu
vitæ, qui à creatore ſummo Deo
vbicumque diſfuſus eſt, vt vitam vbiuis locorū

diffusam foueat & nutriat, irritando & suscitando omnes vitæ facultates, alioquin vniuersa sterilescent, & veteri suo tegumento squalido prorsus interclusa, perirent: mirabili autem methodo & via plusquam stupenda, tanto perfungitur officio, descendit è cælo in terras, & ex terris iterum conscendit cælos, iterumque terras petit, & sic fit alimentum verum proprium cuiusque rei.

In maximo omnium operum Hermetico opere, id clarius elucescit; ibi enim loci, spiritus metallicus cælum vasis quo clauditur conscendit, iterumque fundum petit, terram versùs metallicam, quam tanta donat virtute & energia, ut reliqua imperfecta metalla, cruda & incocta perficiat, coquat & duret in aurum vel argentum, adeò purum & nitidum ut omnimodam metallicam scabritiem prorsus à se eliminet, nec vlla corruptione teneatur. Sic etiam vitrum & cristallum lapidesque omnes ignobiles & triuales in veros transmutat adamantes & carbunculos.

Viderunt quamplurimi supremæ & infimæ sortis homines sciens loquor, puluerem rubicundissimum, lumine & splendore, rubinis & carbunculis prænitentem melle & saccharo dulciorem, moscho & ambaro suauiore & fragrantiore, vitali igniculo turgentem, qui plumbum, ferrum & quoduis aliud metallum igne liquatum sua liquatione breuissimo temporis spatio, in verissimum aurum, ipso naturali auro præstantius & nitidius commutabat. Floret adhuc apud florentiam Nicimeliarchio principis tantæ & præclaræ inauitæ metamorphoseos specimè admirandum

*Lapidem
Philosophorū
viderunt
quamplurimi
homines.*

nisi spectare licet ferreum clauum media sui parte, in purum legitimumque aurum conuersum, oleo quodam Chymico in quod immersa fuerit pars illa clau.

Lapis Physicus ex quo componatur.

Fuit autem istud secretum opus, ex spiritus mundi metallici essentia conflatum; hic si quidem spiritus, postquam duris & crassis suis excrementis terreis, se perfecte emungere potest, idque per mortem & corruptionem suam tandē nouum sibi comparat corpus subtile & tenue valde, spiritibus turgens, quibus cœlum vasis quo clauditur scandit, iterumque præcipitatur in terram, fixam claram & mundam, cuius fusionē & liquatione, metalla, impuræ propaginis & leprosæ sortis absolutē mundantur, aurique & argenti subeunt nitorem & splendorem, cuius perfectionis culmen nunquam attigissent, ac vilissimæ metallicæ rubiginis labe perpetua contabuisse, ni spiritus ille mundi metallorum omnium pater & primus opifex metallicam induens formam, illas corruptionis sordes, suo impolluto humore deterfisset.

Ex transmutatione metalli colligitur & sanctificatio hominum.

Mirum certe artis Chymicæ spectaculum, quo speculari imò contemplari licet hominum omnium miserandam sortem, qui numquam felicitatis supremæ culmen pertingere possunt, cuius tamen potiundæ gratia nati sunt omnes, ni ipsemet creator Deus hominum omnium verus pater & primus opifex, humanam induat naturam, mortem patiatur, resurgat, cœlumque petat gloriæ suæ, ex quo iterum descendat in terras, neq̃ tamen cœlos linquens, virtute diuina, & arcano imperscrutabili in sacro Eucharistiæ Sacramento

cramento fiat nobis alimentum diuinum transmutata verè panis & vini substantia in verum & legitimum reale corpus suum, saluis tantum panis vinique speciebus sub quibus, verum & cœleste nobis elixit, quo delibuti omnes ab omnibus vindicamur peccatorum spurcitij & sic electorum numero conscribimur, veterem deponimus Adamum, nonique Christi essentia protecti, hostes omnes debellamus, mortem fugamus, infernum claudimus, cœlumque nobis in æternum apperimus, & ipsius Dei confortes facti, hymnum illi canimus æternæ laudis & gloriæ.

Hæc transmutatio nostri quam Christus Iesus noster suo prætioso corpore nobis dato peragit, miraculosa omnino est, & diuinæ artis opus, aliamque antecellit infinitis parasangis, quam de plumbo aut de ferro in aurum conuerso retulimus. Nihilominus cum his ambabus transmutationibus, in sit aliquid depictum & insculptum, cuius auxilio licet Christiano Philosopho, absque eiusdem fidei Christianæ labe, has inter se comparare, ut percipiant omnes misericordiæ & gratiam diuinam ubique adeò diffusam esse, ut mysteriorum suorum inspercrutabilia arcana, depingat, & figuret quoquo terrarum, ut tanti beneficii memores esse valeamus. Vidi ego sculptam plantæ admirabilis iconem, quæ nonnulla sacratissimæ Passionis Christi stemma perfectissimè insculpta gerebat: caulis eius follijs lanceatis viuo sanguine variegatis, terra surgebat, flos deinde extuberabat exquisitissimus aureo radians colore, in cuius centro, co-

Planta stemmata passionis depicta gestans.

rona spinea, clauī nigro colore veluti ferreo delibuti viscebantur, vestis & toga tanquam sacrum vexillum hinc prominet, & hæc omnia columnæ albissimæ in vmbilico floris positæ, infinitis sanguinis viuidi guttulis conspersæ suffultæ, omnibus in propatulo erant. Sunt & multi qui iudicis terris, & iam in quibusdam alijs multis Europæ partibus, in hortulis quorundam hanc mirabilem plantam viridem & solo adhærentem conspexerunt florentem, quæ sacratissima redemptionis nostræ stemmata perfectissimè delineata omnibus exhibet. Vide iam & contemplare hæreticè vt non solum Deus in penetralibus & intimis naturæ secretis, sed etiam in propatulis naturæ plantis & floribus, hæc sua mysteria pingit, quæ tu intimo corde negas adoranda, & nauci pendis: hæc omnia coram Deo, iudicis accusatoris vices agent, teque pudore quamaximo confundent, hæc mysteria salutis nostræ vnica subsellia, nec domi nec in corde habes depicta, & tamen vbique terrarum delineata cōspiciantur ad tuam confusionem & opprobriū.

*Mysteria sacra passionis
vbique depicta sunt.*

*Omnia redemptionis
mysteria ad
Eucharistiā
constituendā
contendunt
& vergunt.*

Hæc omnia etiam prædicta mysteria quotquot sunt à Christo celebrata fuere, hæc vnica potissimum ratione, vt in Ecclesia sua Eucharistiā sacram deponeret, vt reliqua omnia in ista sola nobis essent vilitati & saluti. Quod in Euangelio Christus firmis & clarissimis verbis asseuerat: qui non comederit corpus meum & biberit meum sanguinem non habebit partem mecum; Quasi diceret, veni in mundum naturam serui induens, passus sum crucem, mortem, sepulturā, resurrexi à mortuis, cœlos ascendi, sedēs ad dexteram Patris æterni. At hæc omnia, vt iterum

descendam in terras, dexteram patris nec cœlos inde linquens ad Eucharistiam meis affeclis relinquendam, quæ verum est corpus meum reale & integrum quod verissimum erit peccantibus & impuris hominibus tanquam elixit, permutans eos in pios sanctos & fideles; at id non erit via & methodo communi & triuiali, sed ego ipse Christus vobis ero alimento, & cibo, aut veluti lapidi Physico, impura transmutanti metalla, qui re ipsa, ipsemet impura intrat metalla, sic & ego impura subibo corpora vestra, vt ea mundem & expiem expiatione vltima, sine qua habere partem mecum nullius est hominum. Quare assue-
 ranter vobis prædico, qui non comederit reale & verum corpus meum, & biberit meum sanguinẽ impurissima sordescet macula & labe, qua partẽ mecum habere non poterit. Candidus enim ego & nitidus, candida & nitida sequor, & illa solum mihi coniungi possunt, est enim reum similitum cæcus & occultus amor: Ob quam rem Sacramentum Eucharistiæ omnium saluti quam maxime necessarium credimus, quo solo vita spiritalis nostra illæsa & integra conseruatur, & quo quotidiana miracula patrantur in Eccl. Romana.

Non enim sola est metempsychosis sed & simul metempsomachosis, & transubstantiatio panis & vini saluis eorum speciebus & formis externis, in verum corpus Christi, cum suis omnibus speciebus & formis, quæ occultantur & obteguntur speciebus vini & panis. Hæc est illa miraculosa & verè stupenda transmutatio, diuinũ opus, diuina Alchymia, qua Deus fit homo, & qua Deus homo, se præbet omnibus hominibus in alimẽtum

Qui Eucharistiam sacramentum non comedit, saluus esse non poterit.

*Eucharistia
Sacramentum
est omnium
mirabilium.*

verum, ut nos in sanctos & pios & quasi Deos permutet, hoc est mirabile mirabilium omnium mirum, quo Christus Ecclesiam Romanam suam declarauit. Præclare admodum nihilominus elucet eius sapientia & summa bonitas, quod dedit naturalia quædam, que nobis horum mysteriorum symbolis & figuris esse possunt, quibus prælibare possumus multa & præclara ad eorum explicationem; Sic spiritus mundi è cœlis in terras deuoluens ad vitam & conseruationem rerum naturalium nobis est subsellio, ut mirabilem & inenarrabilem Christi descensionem in Sacramentum Eucharistie, ut vitam spiritualem omnium hominum contemplari valeamus adeo necessariam & perutilem, ut eius defectu & inopia Ecclesia Dei consors dici non possit, nec tanto dignari nomine, nec modo Ecclesia dici possit, cum ea semper habere mereatur & debeat secum religionem & cultum veri Dei conexum; cultus autem veri Dei, sacrificium expostulat Deo condignum & peccatis hominum expiandis idoneum & aptum: quale autem sacrificium Deo condignius & hominum peccatis diluendis efficacius, Deo homine ipso inueniri posset. Huius Sacramenti necessitatem apud Ecclesiam, cancellatim & figuratim nobis com-monstrat, necessitas spiritus mundi descensus in terras, ad conseruationem rerum sublunarium, eo enim indiuidua quæque tendunt ad perfectionem qua nata sunt; sumunt enim omnia ex eo originem & primordium, & tali & simili perpetua & perenni irrigantur fonte, ut in suum perdurent æuum, alioquin in se ipsa corrueret

*Non datur
Ecclesia Dei
si Eucharis-
tiam tollas.*

*Eucharistia
sacra necessi-
tas vnde nam
ex natura
sumi possit.*

collapsa natura molles; sic & Christus multo quidem & præstantiori modo Ecclesiæ suæ, se ipsum præbet in escam veram, ut tali & tanto refocillata cibo & potu, in æternum perduret tempus.

Descensus spiritus mundi super mixta naturalia, aduentus Spiritus sancti super Christi assecclas figuram quandam representat.

CAPUT XI.

MIAM Chymicæ alumnis explicandum venit, quid propriè sit spiritus mundi, nam in præcedentibus capitibus humiditatem radicalem Mercurij mundi, spiritum mundi diximus; hanc vero humiditatem seu spiritum humidum volatilem, cum Christo symbolum habere ostendimus. Nunc vero spiritum Mercurij cum Spiritu sancto, symbolum etiam habere volumus: videndum nobis est & explicandum an si ambo spiritus sint vna & eadem res in Mercurio mundi. Itaque spiritus quem cum Iesu Christo symbolum habere voluimus, humiditas est radicalis Mercurij, quæ humiditas cum sit tenue quid, & valde subtile, spiritus nomine, dignari meretur, propter suam tenuitatem. Quod enim

Spiritus sancti symbolum naturale.

*Quid Sol,
quid Luna,
quid Mercurius
dicatur
apud Chy-
micos.*

subtilissimæ & ætheræ est essentia, spiritus nomen sibi vindicat apud Chymicos. Siccitas pariter radicalis & essentialis quæ in eodem Mercurio reperiri contingit, propter eandem tenuitatis & subtilitatis essentiam, spiritus etiam nomine insigniri non dedignabitur. Tria enim sunt in Mercurio mundi, calidum putà innatum quod & sol dicitur & sulphur. Humidum primigeniū quod est Luna & Mercurius appellatur: & siccū radicale quod & sal, nodica vinculum & amor solis & lunæ vocari solet. Hæc tria propter tenuitatem, qua pollent spiritus cognomēto efferri possunt, & præcipuè cum in Mercurio reperiantur volatili; nam hæc tria in ipso volatili Mercurio, vti & in fixo ac permanenti solent reperiri. Nullus autem fere Chymicorum est, quin duplicem hanc Mercurij differentiam agnoscat, triplicemque hanc vtriusque compositionē perfectè calleat. Quocirca in præsentī capite siccum radicale Mercurij, spiritū mundi dicemus, huncque cum sit amor vinculum & nodus calidi innati & humidi primigenij, ipsiusmet Mercurij mundi, cum Spiritu sancto, quadantenus figuratim quadrare dicemus, & potissimum cum per eius irraditionem & influxum sanctum & sacrum Christi assecras, Christo perfectissime & indissolubili vinculo & nexu, connexos esse credamus: Spiritus enim sanctus cum perfectissimus, & absolutissimus sit amor Patris æterni & Filij, filijque patris, ita vt eo amore in vnitatis essentiam vnam coëant ambo, & non solum hæc duæ personæ, sed & ipsemet Spiritus sanctus tertia sacræ Trinitatis persona, subit eādem

Spiritus sanctus est vinculum & nodus Trinitatis.

Tripitatis essentiam, comet ipso amore & vinculo suo, sic solus est illè, qui nos Christo perfectissimis alligat vinculis. Quantum enim præstat nobis, ad securam & tutissimam salutem nostram consequendam IESV CHRISTI Saluatori & Redemptori nostro adhærere, tantum etiam & nobis præstat Spiritus sancti, sacer aduentus; quo solo feruet cor nostrum amore diuino, eoque indissolubili nexu & ligamine IESV CHRISTO, deuinum confirmatur. Sic & spiritus mundi, ita adunat partes mixtorum, vt in vnitatis indiuidui compositionem coalescant, & sic eo vinculo & nodo viuunt & perdurant tempus suum. Spiritus sanctus incarnati Verbi mysterium in vtero sacratissimæ Virginis molitus est, ad hominum omnium salutem & vitam spiritualem & æternam. Spiritus mundi humidi radicalis quod cum Christo symbolum habere superioribus vidimus capitulis, in centro tanquam in vtero terræ virginis operatus est incorporationem ad vitam rerum sublunarium, & earum perdurationem & ætæne ne in nihilum eant. Spiritus sanctus è cælo descendit ad confirmandos, docendos, & illuminandos Ecclesiæ primos patres, Christi primos Apostolos & asseclas, vt mysteria diuina & sacramentæ & Catholicæ perdiscerent Ecclesiæ, cæterisque posteris suis traderent intemerata, spiritus mundi è cælo descendit, vt Mystas & Sophos doceat naturæ secreta, & arcana eaque perdiscât eius luce & radijs, qui per totam naturam sparguntur, vt vnusquisque in propatulo habeat quod in tota natura magnum est & pretiosum.

Spiritus sanctus Christo nos perfectissime alligat.

Spiritus sanctus primos Ecclesiæ patres illuminauit.

*symbolum &
figura natu-
ralis Spiritus
sancti.*

Spiritus sanctus descendit è cœlo, super Apostolos ignei flaminis instar ventri & ignis impetus præ se ferens formas; Spiritus mundi dum terras petit, mixtaque naturalia afflat, nihil nisi ventus & ignis est & vitæ naturalis flamen. Spiritus sanctus Ecclesiam Romanam Catholicam & Apostolicam conseruat viuifico suo & sancto flamine, viresque eius, virtutes & energias multiplicat, & per totum terrarum orbem propagat & extendit, spiritus mundi vniuersam naturam tutam & securam fouet & nutrit suo intrinseco viuifico nectare, eiusque virtutes & proprietates, actiones & facultates, mirum in modum multiplicat, vnde tot generationes, & noui in dies ortus. Spiritus sanctus aduentu suo renouauit vniuersam faciem Ecclesiæ, vnde illud. Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ: Sic & spiritus mundi, aduentu suo, renouat faciem terræ, veteris hyemis cortex depellitur, & noua vernæque & viridi cuncta circumreguntur pelle, aduentante vere, vbi omnia spiritus mundi copioso afflatu iuuenescunt. Sic claret omnibus & manifestum est per Alchymiam spiritum mundi rudem quandam figuram & imaginem adumbratam secum præ se ferre, qua possumus mysteria spiritus sancti, nobis cœlitus ac diuinitus à patre luminum & sapientia eiusdē, & ab ipsomet Spiritu sancto reuelata, quadamtenus penetrare & percipere, aut saltem fidem nostram confirmare & hisce naturalibus fulcris diuino semper afflante spiritu stabilire.

*In charactere spiritus mundi occultantur
scientiarum naturalium om-
nium arcana.*

CAPUT XII.

SOPHI, Magi antiqui omnes & cabaliftæ rerum naturalium my-
stica adeò obscuris inuoluebant
æigmatibus, tropis & figuris, vt
nihil posteris traderent, nisi per
characteres, & rerum discendarum hyerogly-
phica; Itaque vnus & solius characteris ambitu
exiguo, complexi sunt omne quod libro vnico
fatis amplo, imo & volumini magno iam inscri-
bi potest: hanc rei veritatem satis testantur Æ-
gyptiorum columnæ & pyrámides characteribus
& hyeroglyphicis depictæ, quibus Philosophia
integra occultabatur. Vnicum ex omnibus cha-
racteribus elegerunt, antiqui Sophi, cuius so-
lius ambitu quamplurima, eaque perpulchra, na-
turæ arcana, obtexerunt: Hunc autem caracte-
rem hoc plane modo descripserunt in
vertice illius Lunam bicornem in centro Solem,
in base & fundamento Crucem posuerunt: ex
sole illius characteris centro, intellexerunt cali-
dum innatum mundi, vitæ fontem, in centro cu-
iuscumque rei residentem, & in ipsomet mundi
centro commorantem, vt commodius vitam

*Antiqui qua
methodo sci-
entias rerum
traderent.*

*Explicatio
characteris
Mercurij.*

omnibus mundi partibus, communicare possit, & elargiri queat omnes suæ vitæ facultates, usque ad ultimas orbis partes. Ob quam rem calidum istud innatum vitæ fontem, cor mundi fecerunt & centrum, quod circulo solis propemodum depinxerunt è cuius medio, infiniti fere lucis & ignis vitalis radij perenniter scaturiunt, ad ingentem & præpotentem illam vitæ vim & energiam commonstrandam; circulus siquidem caret fine & principio, sed ipsi vndique finis, & vndique principium inest, sic & calor naturalis mundi actione particulari & limite suo circūclusa, caret. At vndique surgunt omnes qualescumque sint mundi & naturæ actiones quidquid enim est actionis virtutis & energię, in vniuersa natura ex eo profluit fonte, & in ipso submergitur, non secus ac circulus figuras alias omnes, in se complectitur; Sic & calidum innatum mundi actiones omnes, facultates & energias in se coërcet, quas radij illi innumeri & fere infiniti, ex medio circuli pullulantes representant.

Luna bicornis in charactere Mercurij quid indicet.

Luna bicornis quæ in vertice characteris sita est, humidis radicalis mundi & naturæ, nobis ideam exhibet, humiditas hæc radicalis mater est rerum omnium, vt & calidum innatum omnium censetur pater. Ex Luna bicorni indigitatur hæc humiditas rerum omnium alitrix seu semicirculo, vt sciamus & perdiscamus hanc humiditatem radicalem, non nisi partem esse humidis calidi innati essentialem & radicalem, non secus ac foemina masculi censetur media pars & generationi inepta nisi masculo coniugata, qui circuli perfecti & solis ad instar illi est. Sic est

humiditas calidi innati censetur fœmina, & vera media pars, generationis rerum & ortus minime compos, nisi calido innato tanquam masculo suo indissolubili nexu connectetur; ideo Lunæ bicornis figura hanc humiditatem connotarunt, Antiqui, ut mediâ calidi innati partem esse hinc aucuparentur, Philosophiæ alumni, & præterea ut perdicerent omnes Lunam cœlestem esse matrem istius humiditatis, ut & calidi innati solem esse patrem, Luna si quidem cœlestis sua virtute & energia hanc humiditatem fouet, nutrit, alit, & multiplicat. Experientia ipsa id nobis indicat, dum plenilunio, omnia conspiciamus succo virali & nectare viuifico turgentiora & pleniora; quia tunc temporis Luna toto suo orbe lucet & radiat, qua luce & radio in inferiora humiditatem hanc infundit copiosiore & perfectiorē: ubi enim maior inest lux & fortiores radij, ibi etiam maior influxus, & copiosior. Influxus autem cœlestis nihil nisi calidum innatum mundi est, & vitæ sublunarium omnium fomes & fulcrum, quod absque humiditate innata, radicali & primigenia imaginari non possumus; sunt enim ambo indissolubili vinculo connexa, ob quam rem perfectissimè imo & peracuta diuinæ Pallas arte, Luna bicornis quæ in culmine characteris Mercurij collocata est humiditatis radicalis & primigeniæ symbolum refert.

Siccum autem radicale quod calidi innati seu Mercurij essentiam integram cōplet & absoluit acutissimè, & rectè admodū representatur Cruce, in infima parte characteris posita, humidum enim primigenium quod est semen radicale rerum omnium non patitur rerum sublunarium

Humiditas Mercurij est mater rerum omnium, ut & calor est omnium patet.

Luna humiditatem Mercurij nutrit, alit & auget.

Influxus cœlestis quid sit

Cruce quid representet in characteris Mercurij.

alterationes, corruptiones & varias mutationes, nisi postquam sicco illo radicali adunatum est, & compactum, quod nomine salis annotant Alchymistæ; at quam citò sublunaria coagulata sunt sicco illo radicali & essentiali Mercurij, eò citiùs etiam hinc inde germinant & pullulant omnia, & sic per crucem, actionis & passionis verum & vnicum symbolum siccum radicale Mercurij, seu semen rerum omnium passionis & actionis basis & fundamentum figuratur.

Sal qua ratione sit generationis & corruptionis basis.

Qua ratione autem & qua naturali via siccum radicale Mercurij generationum & corruptionū sublunarium sola & vnica sit basis & fundamentum, & quo pacto crux sit passionis & actionis symbolum, manifestandum iam venit, vt quod est in tota Alchymia secretius & altius in gratiā alumnorum artis explicemus.

Sancitum est apud Philosophos Peripateticos, actiones & passionis rerum sublunarium, ex contrarietatis fonte scaturire; in Mercurio autem mundi nihil datur contrarij, nec dissonum. Vndenam ergo ex Mercurio mundi generationes & corruptiones, passionis & actiones profluent; profluunt ex superficie Mercurij quæ alligata sūt centro Mercurij, siccitatis radicalis nexu & vinculo, generationes & corruptiones & varias omnes mutationes parit & producit; superficies autem hæc Mercurij, elementa sunt, quæ ex centro Mercurij educta, ad superficiem eius conuolarunt, vbi alterationes & mutationes efficiunt contrarietatis pugna, & innato & naturali eorum inter se bello. Hæc vt clarius intelligatur crucem passionis & actionis symbolum expli-

Vnde profluunt actiones & passionis.

candum venit. Delineatur circulus perfectè rotundus è cuius centro ducentur lineæ duæ æquales in crucem dissectæ, ad eius superficiem, hæc crux, superficiem circuli, centro eius alligabit & coniunget. Alchymistarum primi asserunt Mercurium mundi in instanti suæ creationis, antequam generationes & productiones rerum fierent, quasi punctum esse quod per generationes & productiones, in circulum perfectum & orbem euasit: ut autem punctum in circulum expandatur & orbem, lineæ quamplurimæ aduocandæ sunt in auxilium, quæ ex puncto ducantur superficiem versùs, lineæ autem sic ductæ, constituunt & delineant cruces. Siccum itaque Mercurij mundi, siue sal vitæ coniungēs superficiem centro suo, & centrum superficiei, est actionis fundamentum: Nulla etenim datur via à centro ad superficiem, nec à superficie ad centrum, nisi per motum, motus autem est actionis & passionis basis & fundamentum; puncta item quæ in superficie sunt, diuersa sunt & varia, ideo inter se contraria, & ideo in superficie sola actio & passio reperiuntur, in centro autem in quo nihil nisi vnicum punctum est, non datur contrarietas, nec propterea actio & passio, etsi ex illo vnico fonte oriantur actiones & passionis, at id in superficie sui circuli tantum contingit. Sal autem vitæ seu siccum Mercurij radicale & essenziale quod connectat superficiem centro centrumque superficiei, rerum omnium est etiam in omnibus, mutationis & alterationis principium, qui mysterijs occultis salis initiati sunt, & miracula eius naturalia conspexerunt,

Quare in superficie Mercurij sunt actiones & passionis.

mixtorum reductiones per ignem in cineres, & in salem, & hunc iterum in mixtum simile, & idem specie, ex quo sal ductus & extractus est. Hæc Philosophandi rationem & methodum, faciter cogentur & capient vna secretissima Alchymix arcana, quæ iam explicata sunt, & cortice suo durissimo denudata.

Sal ergo & crux mysticum quoddam arcanū in se recondunt quo actiones & passionēs rerum sublunarium contēplari queamus, & mira naturę in Mercurio mundi admirari, quæ in dies ex centro suo emergunt in lucem, ex quibus tota Philosophia floret & candicat, cuius compendiū in hoc solo charactere Mercurij habemus perfectissimè insculptum & inscriptum: Luna si quidem & Sol quæ supremum occupant characteris locum, naturam cœlestē indigitant, quidquid enim cœlum suo altissimo ambitu in se coercet, nihil nisi Sol & Luna est: Sol pater, Luna mater rerū omnium habetur, cœli motus vniuersus quo omnia persistunt in diem & noctem distinguitur. Sol diei, Luna nocti præest, itaque motū naturæ vniuersum & externum & internū Solem & Lunam dicere possumus, & si quid est aliud in cœlo, quod Solis & Lunæ non redolet essentiam illud tamen qualecumque sit Sole & Luna perficitur. Crux autem infima naturæ elementaris ideam & exemplar nobis exhibet: ibi enim cœlestis virtus & energia descendens mutationum omnium & alterationum scopus est, & centrum in quod omnia sublunaria vergunt; vnde crucē in infima characteris Mercurij parte posuerunt antiqui, tanquam passionis & actionis symbolū.

*Sol & Luna
in charactere
Mercurij
quid indicēt.*

Proinde in inferioribus nihil cruce carere potest, ad perfectionis summum gradum attingendum, quod expressis verbis Deus ipse, Christus Redemptor & Saluator noster, indigitat & præcipit hominibus se ipsum sequi & ferre crucem suam ad summum illud perfectionis culmen, ad quod redimus omnes conscendendum, quod æquo iustius est; si enim sublunaria cuncta, dum ad perfectionem vergunt crucem portat Mercurij quid moliri debeant homines, Christi assidue, dum immensum illud perfectionis perreptant culmen, nonne crucem Christi perferre, quibus possunt humeris cogi merentur? ut tantæ Crucis ope, superficiem miseriarum & calamitatum suarum, centro felicitatis & inuiolatæ pacis coniungant: ex nihili centroducti sumus per rerum omnium centrum verum & unicum Deum, & ad superficiem mundi eiecti, in qua mutationum & contrarietatis reperitur anxietas. Cruce autem Domini nostri Iesu Christi superficies illa corruptionum & peccatorum, mutationum omnium & contrarietatis vera sentina & lacuna, connexa est, centro diuino, in quo vera pax & æterna quies, nobis erit Crux hisce de causis, ex immensis meritis Christi quidquid est infensi & infausti fugat & procul à se eliminat, abyssum infortunii & veri mali claudit, cælum aperit & supremæ felicitatis est unica clavis, & ex felici crucis auspicio totius mundi sublunaris perfectio pender, imo & cælestis honor, decus & gaudium Angeli siquidem & homines præcipui cælicolæ, non eo decore, honore & gaudio perfruerentur, absque crucis mysterio, cuius ope gratiam confirmati sunt omnes, eamque adepti sunt virtute agni immaculati Crucis patibulo suspensi, ideoque

Nihil Cruce carere potest si perfectionis attingat culmen.

Laus Crucis & virtus.

Angeli Crucis debent honorem.

Cruz est totius perfectionis basis.

Humanitas est caput sublunaris essentia.

etiam character Mercurij, cruce sua lunam solemque portat, vt omnibus hoc emblemate in propatulo sit crucem esse totius perfectionis basis & columnam firmissimam, tam in cœlesti quam in sublunari globo; Christus enim Deus per mortem & crucem suam naturam vniuersam benedixit, & sic pater æternus oblitus est maledictionis primæ in hac Christi benedictione, totius naturalis & supernaturalis perfectionis summa consistit. Quid enim est creatum qualecumque sit, sui creatoris & conseruatoris gratia & benedictione orbatum? Non immerito ergo, crux sublunarem globum representat; ipsi enim tanquam cruci incensa omnia, maledicta & infauista aderant, Christus tamen assumendo crucem, humanamque naturam induendo, quæ caput est & princeps totius sublunaris essentia, hæc omnia infauista & maledicta sustulit, quod ipse bonorum omnium sit summum bonum. Itaque bono illo summo, malum omne abiit & in bonum transiit, ligno fructifero malum omne subiit in mundum, ligno pariter Christifero bonum omne rediit in mundum. Hinc desumitur illud dulcissimum melos Ecclesiæ Romanæ, quod gloriosi pangit prælium certaminis.

*De parentis protoplasti,
Fraude factor condolens,
Quando pomi noxialis.
Morsu in mortem corrui,
Ipse lignum tunc notauit,
Damna ligni vt solueret.*

Mundum ergo hunc sublunarem & inferiorem
globum,

globum, aptiori & conuenientiori ſymbolo & emblemate, quàm cruce, nec nos poſſumus, nec antiqui Sophi potuerunt connotare : mundus ſi quidem hic ſublunaris inſœlix, infauſtus, maledictus & malorum omnium plenus, per crucem perfectiſſimè figuratur, cum & crux ante mortem Chriſti malorum & maledictionum omniũ fuiſſet compendium : ſed poſt mortem eiſdem Chriſti, eſt ſummi boni & benedictionis omnis abyſſus; ſic & mundus ante aduentum & mortem Chriſti, non mundus, ſed quid inſœlix & infauſtum maledictum & miſeriarum plenum; poſt mortem vero, mundus vere mundus, Chriſti deliciae, Dei gaudium & paradifus, in quo plantæ pretioſæ innumeræ reperiuntur, quarum amore delibutus & correptus Deus placuit ipſi vnigenitum filium ſuum crucis patibulo ſuspendere, totumque ſuum ſanguinè effundere ad eas ipſas plantas ne marceſcerent, eo ipſo ſanguine irrigandas. Idcirco per crucem renouatus eſt mundus & à creatore ſuo iterum figulatus, in meliorem quam in prima creatione formam. Nondum enim, vt iam habet Deum hominem, mundus habebat eius Saluatorem & Redemptorem, nec tanto dignabatur honore, quin etiam & crux ſanctiſſima, mundum hunc inferiorem & ſublunarem repræſentat, ſua innata & naturali conſtructione quæ duabus lineis per medium coniunctis ſimul & diſiunctis affabrè diſtinguitur; ſic ex duabus lineis ea via coniunctis & diſiunctis ſurgunt quatuor, quæ & elementorum quatuor figuras exhibent quorum duo, initio toti mundo fuere, vt volunt Philoſophorum

Per Crucem renouatus eſt mundus.

Cruc mundi hunc inferiorem repræſentat.

Elementa quatuor quæ ratione ex mercurij centro enervserunt.

Mundus quæ ratione factus est ex mercurij puncto.

Quid indicet Crucis quatuor linea.

Quadratura circuli Chymice quæ ratione fiat.

quamplurimi ignem & aquam affirmantes toti orbi principium dedisse; hæc enim elementa in centro suo concocta & disiuncta, tanquam duæ lineæ in centro crucis dederunt & alia duo, quæ perfectissimum orbem super centrū suum rotando & gyrando perfecerunt, ignis in aquā agēdo, ex sublimiori parte aquæ & crassiori ignis portitūcula exsurrexit aer, ex crassissima autē aquæ parte & ignis spissiori particula terra exorta est. Quod & adhuc experientia Chymica, quotidie verum fore cernimus, ex omnibus enim liquidis igne operante aer & terra cōsurgūt. Tenuē enim quod euaporat & exhalat aer est, crassum verò & spissū quod fundum occupat terræ nomen verē sibi vēdicat. Itaque ignis & aqua in principio centro suo connexa & disiuncta, aerem & terrā dederunt quæ orbem integrū perfecerūt. Non possunt hæc duo elementa centro cōiungi & disiungi quin crucis figuram refferant, nec super centrum suum gy-rari quin orbem perficiant. Hisce de causis ac iusto titulo, crux sacratissima mundi & orbis sub-lunaris occultum & sacrum sibi attribuit symbolū, linea superior ignem nobis indicat laterales: aerem & aquam connotant, inferior terram nobis demonstrat. Hæ quatuor lineæ super centrum suū in gyrum conuersæ, mundum hunc visibilem construxerunt circulum & orbem absolutissimum. Hæc est mystica illa tam sublimis & ardua quadraturæ circuli constructio quam ignorant omnes quibus crucis mysterium later; elementa enim quatuor quæ quadrangulum perfectum in natura constituunt, si in vnum coeant, perfectum in natura constituunt, si in vnum coeant, perfe-

Quum globum & orbem effigiant necesse est; si vero centrum globi & orbis in quatuor diuidatur partes crucis instar, exsurgent ex illa diuisione quatuor trianguli, qui si ea parte qua iunguntur centro globi ducantur ad superficiem quadrangulum constituunt. Sic explicatur Chymicū illud axioma, miro & obscuro ænigmate obtenebratū: fac ex mare & fœmina circulum, ex circulo quadrangulum, ex quadrangulo triangulum, ex triangulo circulum, & totum possidebis magysteriū totius Alchymiae centrum: Si enim materiam a natura iam præparatā numero duplicem, substantia & essentia vnicam, in perfectissimum circulū conuertas, aquam efficies & ignem, quæ Mercurium vnicum constituunt Philosophorum, & aquā, quæ verus absolutus & perfectus est circulus; essentia verò illius aquæ in quatuor perscindenda est partes, scilicet in partem igneam, æream, aqueam & terream, & id absque diuisione ac separatione Physica, at dicimus separare oportere propter elementorum omnium colores, virtutes & energias quæ inter cœquendū & circulandum surgunt & apparent; dū enim terra & aqua vigēt colores omnes virtutes & energiae horū elementorum visuntur; dum vero floret aër, & aëris proprietates & facultates, conspiciuntur, dum vero cādicat ignis, & illius vigor & robur manifestatur, & oculis in propatulo sunt; sic ex circulo illo seu Mercurio Philosophorum quadrangulus cōsurgit, & ex quadrangulo illo, emergit triangulus, in vnoquoque enim quadrangulo, quatuor adsunt trianguli, hoc est in vno quoq; elemento, quatuor sunt elementa, quæ singula, trina illa &

Hac notam dignissima sunt.

Explicatio trianguli & quadranguli Chymici

indiuisibili constituuntur, compositione, sale scilicet sulphure & Mercurio, quæ in singulis elementis reperiuntur inuisibilia & inseparabilia; vnde & singula elementa triangula sunt, vnde rectè & sapienter admodum Chymicè fatur, in vno quoque quadrangulo reperiri quatuor triangula & ex his quatuor triangulis perfectissimum & numeris omnibus & mensuris absolutum quadrangulum emergere. Quadrangulus autem & quatuor isti trianguli conuertuntur iterum in circulum perfectum, dum hæc omnia in vnicam coquuntur substantiam homogeneam perfectissimè cōctam & absolutè puram ab omnibus heterogenijs partibus vindicatam.

Sic mysticus ille circulus Chymicus reduci-
tur in quadrangulum, & quadrangulus in circulum perfectum & numeris omnibus absolutum mediante cruce, quæ in quatuor ramos distincta, Christum Salvatorem & Redemptorem nostrum gestans & continens naturæ creatorem & authorem, ea ratione perfectissimum continere & coërcere circulum, dici potest, cū Christus Deus & homo, creator & redemptor creaturæ, rerum omnium perfectissimus circulus & orbis omnia continens & coërcens verissimè predicari possit; hæc sunt mysteria crucis quæ characteris Mercurij infimæ basi depingitur, tantum secreti rerum naturalium continens quantum & toto orbe coërceri potest, rudem quandam effigiem & primas arcani tanti lineas vobis tantum hoc in capitulo depinxi, vt qui nasuli sunt, subolfacere valeant quantum valeat characterum Chymicorum explicatio in referendis

*Christus quæ
ratione cir-
culus dici po-
test.*

naturæ arcanis. Quod & adhuc in explicatione characteris diuinæ potentia nitidius candescet.

*Character quo Deum figurabant antiqui
scientias supernaturales
completitur.*

CAPVT XIII.

ANTIQUI omnes & Sophi-
teres Zelotypia tanta fereban-
tur in occultandis scientiarum
omnium mysterijs, vt quidquid
de his crederent & tenerent ipsi
figuris ænigmatibus, emblema-
tibus, fabulis & characteribus, tantum graphicè
depingerent: Ex quibus tamen mysteria valdè
occulta referare possumus quæ ipsi quidem num-
quam subolfecerunt. Vt Deum incomprehen-
sibilem figura quadam naturali depingerent, cir-
culum fecerunt literam. T. mediam in illius cē-
tro continentem, & circulum iu tres partes æ-
quales diuidentem: hac plane forma ma-
gnus est Dei character respondens aliqua ra-
tione Mercurij characteri, vt notat paracellus
iu ligno vitæ, ad cuius mysteria explicanda, in-
tegrum & grande non sufficeret volumen; pauca
tamen & quæ potest ingenij tenuitas, hoc capi-
tulo præsentis dispalescent.

Circulus ergo immensam infinitam & incom-

*Antiqui om-
nes in docen-
dis scientijs
auari valde*

*Explicatio
characteris
divini.*

prehensibilem divinæ essentiae majestatem rudē
& qualem & quantam natura potest nobis exhibet figuram, & effingit speciem, cum circulus figurarum omnium capacissimus & maximus habeatur; quot enim sunt in eius superficie puncta, totidem & anguli in ea reperiri contingit, qui lōgissime & æqualiter a centro distanter capacitatē illam prægrandem & omnium maximam constituunt. Si veteres sopheri circulum infinitum delineare potuissent, ut infinita est immensa divinæ majestatis essentia, non ambigendum est, quin id fecissent, ut ex verbis & definitionibus suis colligere facile est: Hermes siquidem trismegistus Deum esse asserit circulum, globum, sphaerā, & orbem, cuius centrum ubique, superficie nullo reperiri, quibus verborum terminis, circulum infinitum & orbem undiqueque immensum nobis depingit, quem mentis solo conceptu percipere, & non manibus vlla graphices artis peritia delineare fas est. Ob quam rem cabalistarum primi circulum finitum, & orbem superficie undiqueque circumdatum effinxerunt, ad Deum quadantenus representandum, at manet eorum alta mente repositum circulum, hunc finitum infinitum connotare, definitione hermetica affabrè & graphicè effectum. Huius circuli superficies & immensus ambitus, Patrem æternum infinitum omnia continentem, nec præ magnitudine ab ullo contineri, quàm a se ipso solo, compotem figurat & ostendit, non secus ac immensa illa infiniti circuli superficies, nullo alio coercetur loco quàm vasta sua & infinita magnitudine quæ nullis est circumclusa terminis, sed ubi-

*Deus quid
sit.*

*Circulus in
charactere
Dei quid
figurat.*

cumque extensa locorum, extra quam vllus non datur locus, linea verò immensum circuli ambitum sua etiam immensitate, in duas distinguens æquales partes, Filium æternum Patris æterni vnigenitum nobis denotare potest; vt enim vnigenitus æterni patris filius, infinitam & immensam diuinæ maiestatis essentiam in duas distinguit personas immensas & infinitas & omni ex parte sibi æquales & similes, sic & hæc linea immensum circuli ambitum in duas immensas & omnino æquales distinguit partes, & ab infinito procedit circuli ambitu, vt & filius æternus, ab immensa & infinita patris æterni, dependet sapientia: Linea vero altera, quæ literam. T.

integrat & perficit & in circulo partem constituit tertiam, Spiritum nobis sanctum, Patris & Filij sacrum pneuma, representare poterit. Hæc enim linea ab vtraque immensa & infinita circuli parte sumit exordium, & in eodem circuli infinito ambitu, infinitum constituit & distinguit spatium, vt & Spiritus sanctus ab vtraque Patris & Filij persona procedit, & in immensa illa & infinita diuinitate, infinitam & immensam constituit personam, & ab vtraque Patris & Filij persona distinguit. Ita vt in circulo infinito ita tripartito, si in infinitam posset extendi immensitatem, vt & Hermetica definitione superiori, mente concipi potest, darentur tria spacia lineis distincta, non essentialiter diuisa & disuncta æqualiter immensa & infinita, quæ circulum

*Spiritum
sanctum quid
representet
in charactere
Dei.*

infinitum & vndiquaque immensum constituerent, quæ nobis graphicè depingerent immensas & vndiquaque infinitas sacræ Trinitatis personas, vnicam tantum eamque immensam & infinitam constituentes diuinæ maiestatis essentiam.

*Sacrum redemptionis
mysterium
indicatum in
charactere
Dei.*

*Lex Christi
numquam
desinet nisi
desinat mundus.*

Ex tanta huius circuli & suarum partium mystica explicatione, consurgit & sacrum & venerandum redemptionis nostræ mysterium; linea si quidem media, quæ totum circuli ambitum in duas distinguit partes, & linea altera, quæ à circulo & à linea hac media procedit, literam T. affabrè effingunt. Hæc autem litera crucis symbolum vnicum & verum est, mortis & Passionis Christi Redemptoris nostri mysterium præ se ferens, christique sigillum proprium & vnicum æstimatur, apud sacros scriptores, tantæ efficaciz & virtutis, vt ab æterno Deus prædixerit, mundum hunc & vniuersam naturam non ruituram nisi post legem, crucis mysterio introductam, & solos seruari posse Christi assecclas à tanta miseranda clade, quorum erit fronti sigillum crucis inustum. Quod & colligere possumus ex capite octauo Apocalypseos, vbi Deus præcipit Angelo, ne terræ noceat neque mari neque arboribus, nisi postquam serui Domini Dei nostri signati fuerint in frontibus eorum sigillo Dei viui.

Sigillum autem Dei viui est, Thau, hebræum; Thau autem Hebræum est symbolum Crucis, & Christi character, vt enim Thau, est vltima litterarum Hæbrearum, sic & lex Christi vltima erit inter leges omnes quæ hominibus datæ sunt, vt

Deo seruiant. Post hanc Christi legem quæ crucis mysterio in naturam introducta est, non dabitur alia sed dabitur ultimus naturæ finis. Sic & Christus erit initium & finis totius naturæ, in hac rerum naturalium catastrophe, quæ prophetantur in Apocalipsi certo certius conspicietur. Vnde secretè admodum & mirificè crux medium circuli occupat in charactere diuino prædicto, quasi indicans Christum fore initium & finem naturæ creatæ; quæ enim in centro latent ex principijs Chymicis prima sunt in compositione & vltima in resolutione. Nihilominus ne me tantæ stolidus & naso carens insipientiæ arguat Zoilus, vt me credere putet, Christum Redemptorem nostrum fore ex compositione naturæ, nam hæc absurda, non sonant verba mea, sed interpretari merentur, Christum Deū fuisse creatorem naturæ & vltimum inde fore iudicem. Cruce creauit mundum, hoc est quæ munda & pura præstiterunt initio creationis virtute crucis & agni occidenti in Cruce, suam munditiam & puritatem conseruarunt, cruce redemit, & cruce iudicabit. Vnde non sine magna & maxima mystica ratione, crux medium circuli occupat, vt conseruationem mundi, redemptionem & iudicium inde arguant, qui lineos habent oculos. Sunt præterea in hac cruce multa alia secreta valdè occulta, quæ forsan nemo adhuc animo & mentē concepit. Possumus enim hinc arguere, initio creatam fuisse crucem tanquam mundi conseruationi, redemptioni & iudicio omnimodè necessariam, quod in principio rerum, lux facta fuerit tanquam rebus om-

Christum fore initium & finem naturæ, quid indicet.

Crucis mysteria.

nibus perneceffaria. Quid autem lux nifi crux, & quid crux nifi lux, nulla enim in cruce abdita litera, fed vario afpectu contemplata, in figno crucis literæ L. V. X. graphicè depictæ conſpiciuntur vt fas eſt oculis contemplari ✠ hæ autem literæ vocabulum lux conſtruunt quod eſt vocabulum Chriſti Filij Dei viui. Non ergo iâ iam mirandum eſt, cur crucis figno adhæreat ſtupenda virtus, cum & in cruce, lumen, conſervationem, redemptionem, iudicium, Chriſtū Deum Filium Dei viui conſpiciamus intrò latentem, cuius imperio, nutu & nomine omne genu fle&tatur neceſſe eſt, cœleſtium, terreſtriū & infernorum.

*Lux in cruce
reperitur.*

*Redemptio
iudicium in
cruce latent.*

Lumen, conſervationem, redemptionem, & iudicium in cruce latere, demonſtrant opera quædam Chymica, quæ ſtupendi nobis eſſe poſſunt oꝝularijs perſpicilijs, vt hæc admiranda rudi quodam naturali ſpeculo depicta contem-
plemur. Mixta ſi quidem naturalia omnia, dum in ſalem reducuntur induſtria Chymica, & in ultimam & perfectam ſui ipſius eſſentiam perducuntur, in ſalem abeunt, qui coagulatur ſub Ioue frigido, in lapillos quadranguli forma, cui crux perfectiſſime inhæret inſculpta, tanquam indicans ac nobis demōſtrans, qui ex hominum ferie perfici volunt & ꝑulmen durationis & æui æterni faſtigium pertingere, & redimi ab omni peccatorum corruptione & perfectiſſimè indicari puri & mundi cupiunt in centto ſuo confugiant oportet, hoc eſt morti & in morte ſua figno crucis præmuniri debent hoc eſt crucifixi meritis ab omni vinculo peccatorum & labe

*Perfectionis
ſignum in
Cruce.*

vindicari. vt obſignati tali ſigillo, mundi & puri indicentur à creatore, & ſic reponantur in cœlum perfectionis ſummæ, & durationis æternæ, ſœlicitatis infinitæ verum & vnicum receptitiũ locum. Vt enim in purificatione mixtorum & reductione eorum, in puram & vltimam eſſentiam, quæ crucis non reſerunt ſigillum impura indicantur, & corruptionis naturalis volutabro immergi cenſentur; ſic & in purificatione hominum & reductione eorum in puram & vltimam eſſentiam, qui crucis ſigno non erunt obſignati, hoc eſt crucifixi meritis induti, & ſanguine paſſionis ſuæ loti, inter reprobos proculdubiò reponentur.

Qui crucis ſigno non erunt obſignati in die iudicii impuerunt.

Crux ergo, mirabilium omnium mirum eſt ſymbolum, cum rerum harum occultarum nobis ſit figura & myſtica effigies, cuius ſigillum hominum omnium non ſolum fronti & intimo cordi inſculptum eſſe debet, ſed & animæ ipſi fidei Catholicæ inuiſibili igne & ſacro cauſtico, inuri meretur, vt nobis ſit & externum & internum pentaculum & veriſſimum conſtellatum amuletum, ad omnia humana mala procul eliminanda. Faceſſant hinc hæretici, Calviniſtæ aut ſaltem crimen fateantur, dum cruces ludibrio habent, non ſunt ſerui Dei viui, nec proinde Chriſtiani, quia eius ſigno obſignari recuſant, & in rerum naturalium cenſu, non lapidum recenſeri volunt numero, ſunt enim & lapides qui naturali crucis ſigillo obſignantur.

Crux mirabilium omnium eſt ſymbolum.

Caluiſta lapidibus viliores ſunt in rerum ſenſu & peculio.

*Dæmones & cacodæmones dari in rerum
natura creata, colligere licet ex natura
ipsa sublunari Alchymia
monstrante viam.*

CAPVT X I V.

*Dæmones &
cacodæmones
quæ res indi-
cent in rerū
natura.*

DECLARATIS iamiam diuinis
his mysterijs, quantum saltem po-
ruit Chymia nostræ tenuitas, per-
sequenda est modo hæc regia via,
ut dæmones & cacodæmones in natura creata
inuestigemus per naturam ipsam sublunarem
Alchymia indicante, non obscura leniterque
impressa vestigia; Deus enim omnium simpli-
cissimus & purissimus auctus, creator omnium &
opifex, lineas quasdam sui ipsius rudes in natura
ipsa collocavit ac depinxit, & mixtorum omnium
centro depinxit quibus nos Deum aliquatenus
cognoscere possumus, qui ex natura sua omni-
bus incomprehensibilis est; nihilominus tamen
quantum potest ingenij humani imbecillitas, fi-
dei lumine perlustrata, ad cognitionem Dei ad-
umbratam naturali via conscendit. Quid nieriã
ad Angelos conscendet, cum infinita rerum di-
stantia sint omnino, Deo inferiores.

*Quid anti-
qui dixerint
de Angelis.*

Si antiquis credendum esset Chymicorum
quamplurimis, Angelos illicò, ex natura elemē-
tari colligere facile admodum erit; Afferunt

enim eorum quamplurimi, extra tamen veritatem omnem orthodoxā, Angelos fuisse creatos seu desumptos ex purissima parte Mercurij mundi ex qua lumen exiliit, ex qua cælum emicuit septem in circulos, luminibus varijs decoratos; ita vt ex hac opinione concreati Angeli ex purissima parte essentiae luminis Mercurij mundi, seu ex purissimo spiritu Mercuriali, substantiae corporalis sortem & legem sibi arrogare & vendicare deberent, qualem sortem sibi vendicant cæli, & cælorum lumina, ex eadem substantia compacta. Quidquid enim centrum occupat, vel totam substantiam Mercurij mundi continet, est substantia corporalis & permixta omnibus totius mundi proprietatibus. Itaque si Angeli trahant originem ex illo fonte ex quacumque parte trahant, fontē hunc oleant necesse est, quod tamen paradoxum est, orthodoxæ Ecclesiæ Romanæ doctrinæ dissonum, cui adherere piaculum est. Opinio ergo & sententia horum Chymicorum ita ieiunè sumpta, non quadrat veritati. At vt ab erroribus & calumnijs malè intellectæ veritatis eos aliquatenus vindicemus, sic erunt interpretandi, dum asserunt Chymicorum nonnulli Angelos & animam rationalem ex limbo mundi, seu Mercurio exordium sumpsisse dicendum est, non ex limbo seu Mercurio, sed vnà cum limbo, seu Mercurio mundi, sumpsisse primordium ex nihili fonte per potentiam & gratiam infinitam diuinæ maiestatis, quæ in instanti creationis, horum omnium creauit Angelos: mundum hunc sensibilem & hominem ipsum, ex abyssu nihili, constituens eorum om-

*Chymicorum
de Angelis
vetus opinio
quo modo sit
interpretanda.*

*Angeli qua
ratione crea-
ti.*

nium essentiam qualem placuit ipsi faciens Angelos puros spiritus, hoc est substantias puras & simplices una cum anima rationali omni tunc temporis cognitione & lumine, scientiæ naturalis adornatas & condecoratas: Limbum autem seu Mercurium mundi constituens puram substantiam corporalem, vitæ plenam, naturæ visibilis facultatibus omnibus & proprietatibus refertam, quæ proprietates & facultates rerum naturalium verbo fiat, emicuerunt in mundum hunc visibilem. Aut interpretari possumus, opinionem Chymicorum antiquorum, ea ratione, quod ex ea desumi possit, Angelos subsistere in rerum natura creata, posse colligi, ex essentia Mercurij seu limbi elementorum, etsi ex ea substantia non ducant exordium. Deus enim rerum omnium purissimus & simplicissimus actus, ex centro & abyssu nihili cum creauerit res corporales, quæ omni ex parte & tota substantia differunt, & cælo toto distant, à sua substantia omnium simplicissima, & cum creauerit substantias simplices & puros actus, materiæ elementorum immerfos, tanquam quid medium, qualis est homo, non inficias ire debemus, quin creauerit substantias simplices & puros actus, nulli elementorum sublunarium materiæ coniunctos tanquam quid suæ simplicissimæ substantiæ proximiorẽ ideam referens, qualis est Angelus etsi sit ex nihilo eductus & emersus, ut reliquæ rerum omnium substantiæ.

Hoc omne potest colligi ex natura & essentia Mercurij mundi Catholica fide monstrante viam,

*Limbus quæ
ratione crea-
tus.*

*Angelorum
creationem
ex nihilo
quid arguat.*

& semitas has inuias: omne si quidem cum creatum fuerit ab vno, essentia & personis, trino rerum omnium prototypo, hanc vnitatem & Trinitatē in omnibus obseruatam & inuiolatam voluit. Ita vt omnia vna essent, & hæc vna, in tres distinctas disecarentur substantias, & hæ tres substantiæ vnius substantiæ claustro coërcerentur: vt mundus hic vniuersus, & tota natura, rudem aliquam creatoris sui ideam aliquatenus referret & Deus ipse mundi huius architypus haberetur, & vt omnes & singulæ mundi partes præ se ferrent symbolum aliquod, & notam Dei viui, & rerum, quæ seruiunt ipsi, vt vnius lumen, lumen alterius accendat, vel potius nox nocti indicet scientiam.

*Omnia trino
& vno clau-
duntur clau-
stro.*

In Mercurio mundi quidquid diximus, cernere licet, modo linceos teneamus oculos; notā si quidem primo inest euidentis diuinæ maiestatis inusta & impressa, secundo mundi huius sensibilibis viua splendet imago & vitale compendium totius naturæ, quæ quamuis tribus distincta terminis, cœlesti elementari & ex horum utroque mixto. Naturam tamen vnicam & solam constituit vniuersam calidum innatum Mercurij, cœlestem naturam nobis repræsentat, humidum radicale eiusdem Mercurij, naturæ elementaris exemplar nobis exhibet, siccum vero radicale, quod sal dicimus Mercurij, mixtorum omnium sphæram & orbem, nobis figurat & explicat, tanquam quid ab vtraque natura cœlesti & elementari conflatum, vt sal ex calido innato & humido primigenio ortum habet.

*Partes Mer-
curij radica-
les totam
mūdi seriem
complectun-
tur.*

Ita sanè Mercurius naturam patefacit omnem, vniuersam & particularem, & vice versa, natura facit omnem.

*Mercurius
naturā pate-
facit omnem.*

particularis, indiuidua & vniuerſa, Mercurium mundi explicat & oſtendit. Qua ratione verò Angeli poſſint explicari & percipi ex Mercurio mundi, cum ſint extra eſſentiam & naturam Mercurij, difficile admodum probatu eſt, & explicatu; nihilominus Chymici Chriſtiani ſpiritus ſancti lumine colluſtrati, ita de Angelis Philoſophantur eorumque naturam & eſſentiam ſola potentia diuina, & virtute perſiſtentem & creatam, ſic humanis rationibus arguunt. Cum Deo ſummo rerum omnium creatori placuerit, ex nihili fonte educere, rem ſimplicem, corporalem, incorruptibilem & ſuo modo vere permanentem, vt naturæ viſibili & ſenſibili ſeruiat & miniſtret, iuſtum etiam verè videtur, & fide Catholica dignum, eidem ſummo Deo placuiſſe, Angelorum naturam & eſſentiam ſimplicem penitus ſpiritualem & omnino intelleſtualem ex eadem nihili ſcaturigine deſumpſiſſe, vt ipſi perpetuò ſeruirent ac miniſtrarent; ſi enim natura ſeruos habeat & miniſtros à Deo ſummo ſibi datos & concreditos, quid ni etiam fide dignum eſt, & creditu iuſtum naturam creantem primā & æternam ſeruos ſibi feciſſe & miniſtros, ſuæ naturæ & eſſentiæ propinquiùs reſpondentes, quam reliqua cuncta creata, vt ſibi eſſent vigilantia & perenni obſequio deuincti. Vagantur per totum orbem ſpiritus naturales, totumque penetrant orbem, vt naturæ præſto ſint ad functionis ſuas obeundas; Hi ſpiritus proprie & Theologicè loquendo, non ſunt ſpiritus, quia corpus habent, & ſubſtantias elementares, at quia tenues ſunt. Subtiles admodum & penetrantes

*Angeli qua
ratione na-
turali expli-
centur.*

*Spiritus na-
turales na-
tura ſeruiūt
Angeli vero
ſeruiūt Deo.*

trantes æthereæ substantiæ, ideo spiritus vocantur, qui ex perenni Mercurij vitæ fonte exiliunt, ut toti naturæ sint obsequio. Sic Angeli veri & proprii spiritus intellectuales & essentiæ simplicis, nihil naturæ huius visibilis & sensibilis redolentes, totum cœli spatium & loca omnia beatorum, & quidquid Deus occupat, ipsi circumscripti permeare possunt, ut Deo seruiant ac ministrent. Ita sanè ex Mercurij mundi spiritibus, Angelos puros spiritus & simplices, intellectuales substantias colligere aliqua ratione possumus, non tamen asserere, ut Chymicorum fecerunt nonnulli, Angelos ex Mercurij vitæ spiritibus traxisse originem. Nam hoc erroneum est, & Angelis detrahit multum & plurimum nobilitatis præstantiæ & excellentiæ; ea siquidè ratione, non essent substantiæ simplices, quod ex materia non omni ex parte simplici essent educti Angeli, illa autem quæ omni ex parte simplicia sunt, præstant & præcellunt cæteris, quæ compositionem aliquam nata sunt, nec ex his possunt educi. Poterat quidem Deus ex infinita sua & immensa potentia omnia ex quibuscumque educere. At quia iustus est & rerum omnium ordinator æquissimus, voluit ea ipsa quæ iuris summi erant penitus obseruare, & ordinem rerum æquissimum omnibus constituere, & ea lege, quæ simplicia omnino sunt, ex nihilo per creatorem puram eduxit, reliqua vero quæ compositionem aliquam nata sunt, ex pluribus simplicibus simul iunctis & unitis, per generationem & propagationem iussit emergi. Sic Angeli, sic anima rationalis, sic cœlum, sic elemēta

Spiritus Chymici quales.

Spiritus Mercurij vitæ sūt symbola Angelorum.

Angeli non trahunt originem ex Mercurio vitæ.

Creatio & generatio rerum omnium quo ordine facta sunt.

prima, purissima voluntate Dei & infinita eius potentia, ex profundo nihili barathro in lucem emicuerunt; reliqua verò cuncta quæ ex cœlo & elementis ortum ducere nata erant, ex his firmis mixtis & vnitis per miram eorum omnium propagationem diuinitus illis infusam, iussit pedetentim in lucem educi & æuo suo transacto iterum in chaos primum confundi, vt iteratis & alternatis vicibus ortus & interitus, mirandus huius sensibilis naturæ ordo, suum vltimum terminum & periodum pertingere queat. Sic verè creati sunt Angeli, sic creatum est cœlum, sic creata sunt elementa prima, & sic etiam creatur quotidie anima rationalis. Reliqua vero cuncta fiunt & facta sunt, ortus & interitus innata & naturali virtute & energia, quæ ex diuino præcepto sumpsit exordium. Sic in rerum omnium creatione primas tenuerunt Angeli, & cæteris etiam præstant & præcellant, quia ita placuit creatori, vnde etiam condecorati fuerunt Angeli omni scientia intellectuâli, qua poterant creatorem Deum intelligere, amare, perfectissime diligere, ex penitissima eorum cognitione, quâ summo & intimo amore, flagrare poterant erga creatorem; & sic mereri felicitàtem perpetuam, quam solam demere creati serant vnico hoc solo creatoris eorum amore; quo solo bonum eligere & supremæ voluntati diuinæ concordēs & vnanimēs fieri poterant operante eorum omnium libero arbitrio, quo emancipati fuerunt, ex vnica agendi voluntate in vtriusque boni vel mali delectum, vt eligendo bonum & malum reijciendo, voluntati diuinæ conformes

fierent, & sic summam illam felicitàtem ad quam creati erant meritis suis lucrarentur. Iustitia si quidem nullum remunerat absque merito, ut & pœnas nullas imponit absque flagitio: Lucrari autem ex iustitiæ diuinæ legibus felicitàtem æternam liberum postulat arbitrium, ex quo pendet amor & odium creatoris, à quo datum est tale liberum arbitrium; ex amore pendet meritorium munus; ex odio surgit supplicium.

Angeli in ipso fere instanti & creationis suæ momenti, miram & vere diuinam habuerunt intelligendi facultatem, cui Deus diuinitus addidit incarnati Verbi mysterij simplicem & nudam aliquam cognitionem. Eorum quamplurimi in instanti eius cognitionis ira & odio adeo excanduerunt in ipsum creatorem, ut ipsum iniustum & impium ferè crederent, quod hominẽ fieri vellet, decentius & præstantius illis videbatur Angelum fieri, quàm hominem, ex hac superba & nimis arroganti conclusionem. Lucifer Angelorum omnium primus hierarcha, se ipsum supra omnes alios ut pote superior & præstantior omnibus extulit, in hanc temerariam & insolentem conclusionem, qua sibi soli tribuit, quæ nulli erant præter Deo soli tribuenda; qui sequuti sũt Angelorum hunc arrogantis intelligentiæ conceptum, vñà cum lucifero, hæc sibi arrogant, è cœlo detrusi sunt in inferos, ubi condignas sui delicti persoluant pœnas æternas.

Peccarunt si quidem hi Angeli grauissimè, in prima charitatis præcepta, quibus omnibus creaturis mandatum est, diligere Dominum Deum

*Angeli data
fuit simplex
cognitio my-
sterij incar-
nationis.*

*Causa su-
perbia An-
gelorum.*

*Angeli pec-
carunt in pri-
ma charita-
tis præcepta.*

ex toto corde, ex tota anima, & tota mente, & proximum sicut seipsum; ea etenim ratione, non voluntati diuinæ conformes fuere, & proinde amor illæ summus qui creaturis erga Deum exigitur, nullus fuit his Angelis, sed potius odium & ira in Deum, & lior & Zelotipia in proximum. Vnde præcepta charitatis apud hos Angelos nulli fuerunt pretij & momenti, & proinde demeruerunt pœnas æternas, pro tanto delicto; non enim peccarunt in Deum & proximum intelligendi & cognoscendi imbecillitate & infirmitate, sed pura & nuda malitia, & data opera. Ideo grauissimum est Angelorum illorum scelus, quo iusto Dei iudicio ad miseras æternas destinati sunt. Alij vero qui nullo pacto voluntati luciferi ac eius menti adhæserunt, at fortiter in ipsum præliati sunt, ad beatitudinem & felicitatem summam sublimati fuerunt in præmiû & gratiam tanti prælij. Sic Angeli hi, qui bonum sequuti sunt quatenus voluntati diuinæ conformes facti sunt, gloriam illam & felicitatem meruerunt: Alij vero qui malum sequuti sunt in decretum diuinum insistentes, eique repugnantes, malorum omnium malum sibi ascuerunt cælum & thronum Dei, in perpetuas liquerunt æternitates, gloriam & gratiam amiserunt, captiui facti sunt, & his omnibus malis, quæ mens ipsa capere non potest, mancipatos credimus, & perpetuis supplicijs deuinctos, infelicitatis supremæ abyssu & malorum omnium immenso & inexhausto barathro incarceratos, vbi omne genus, species & indiuiduum pœnæ, laboris, doloris, tristitiæ, languoris, & angustiae, reperiuntur.

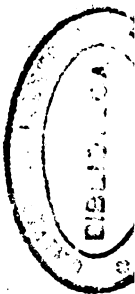
*Angeli non
peccarunt
imbecillitate
intelligendi.*

tur, & id omne perpetuo & æterno temporis ævo confirmatum, & decretum ab ipfomet qui æui & temporis perennitates stabilivit & effecit.

Miseria miserrima fuit Angelis, & inauspicatum infortunium maximum, eorum quorundam scelus, adamo protoplasto; nam ex eorum scelere, originem traxit & Adami peccatum, ex quo quidquid est in mundo mali & mortis primordium sumpsit, & totius naturæ infirmitates & calamitates duxerunt exordium, vt ex capite sequenti de creatione hominis omnibus in propatulo est: Ex quo colligere possumus, si id ipsū acutissima mentis lance ponderemus, Angelorum ordinem Hierarchiam in malos spiritus & cacodæmones, & in bonos spiritus & endemones, distinctam esse, eamque distinctionem & diuisionem cœlitus nobis reuelatam. Deus etiam Graphicè depinxit in natura ipsa, eiusque notas non omnino rudes nobis ipsis inussit. Adsunt enim nobis, vitæ nostræ inservientes spiritus benigni, qui vitæ ministrant, adsunt & alij maligni & mali moris qui nocte dieque vitæ nostræ insidias parant & spiritus mortis verè dici possunt, illi endæmonum imitantur naturam & essentiā Deo seruientes & ministrantes tanquam totius vitæ verè vitalis principio & fonti, hi vero cacodæmonum sequuntur genium, & Deo repugnant, eiusque thronum, si possibile esset euertere contendunt.

Mercurius seu calidum innatum mundi, quod est fons & scaturigo naturalis vitæ, quod Deum ipsum & in superioribus legimus, anologicè repræsentat, id ipsum aptius & cōuenientius multò

*A superbia
Angelorum
prodiit Ada-
mi peccatum*

*Mercurio
adsunt spiri-
tus benigni
& maligni,
& cur.*

nobis figurat. Adsunt enim ipsi Mercurio mundi, & semper adsunt benigni & maligni spiritus; Benigni perenniter illi ministrant ac seruiunt, vt vitam nutrant foueant & conseruent, maligni verò adsunt vt præsto sint vitæ nocumento, Vnde morbi & vitæ huius calamitates & angustiae scaturiunt. Quid quædò est in rerum natura aptius ad Angelorum naturam nobis quandam adumbratam depingendam ac delineandam quàm spiritus Mercurij, seu calidi innati; sunt enim quidam eorum, qui vitæ inhærent, nec eius obsistunt virtutibus & energijs; alij vero discordes omnino, vitæ semper insidiantur, ac eius dominium euertere tentant; illi rectè spiritus vitæ dicuntur; hi vero spiritus mortis nominantur, illi luce gaudent, hi tenebris semper immergi congratulantur, illis nitore, splendore, pulchritudine & reliquis vitæ floribus exornari votum est & amor summus, his verò lutosiis recrementis conspurcari, & omnis corruptionis genere volutari scopus est vltimus, & expectata finis qua vergunt. Vnde non mirum est, si Alchymia in perquirendis naturæ arcanis aliquando se extollat supra vires suas, terminosque & limites suas naturales transgrediatur, cum in rebus ipsis naturalibus, consona multa supernaturalibus reperiantur, vt ex spiritibus naturalibus faciliè admodum animaduertimus, quibus Angelos supernaturales essentias & simplices, aliqua ratione, mente concepimus.

*Indagat & inuestigat Alchymia, ad quid
homo creatus fuerit, & vndenam hu-
mana angustia & calamitates
ortum habuerint.*

CAPVT XV.

E GIMVS simul & probauimus superioribus capitibus, mundum hunc non æternum esse, hominemque huiusce mundi coryphæum & totius naturæ creatæ præcipuam partem æternitatis non sapere fontem, at originem duxisse & primordium in temporis certo quodam limite, ab immensa & æterna potentia, quæ ipsum ex nihilo creauit & eduxit, effecit sibi ipsi similem & aliquatenus conformem, ut ipsi seruiret, ministraret, & tandem cælo, paradiso, summaque & suprema felicitate donaretur, ob quam rem animam viuentem verè vitalem intellectualem, æternam & immortalem in corpus eius caducum & fluxum inspirauit, ratione cuius ab omnibus alijs mundi inferioris animantibus discrepat; quin etiam & corporis eius erecta statura, capitisque mira structura & stupenda dissonat ab alijs, circa capitis ambitum astant sensuum organa, quibus diuina eius mens sciendi & intelligendi fit compos, bracchiis & manus reliquum corporis exornant, quibus se

ab omnibus tutatur hostibus, & vitæ suæ ornamenta quæcumque & alimenta parat, quod nulli alteri animantium datum est; ut ipse mentem intelligat & percipiat mente sua, qua ceteros præcellit animantes se supra omnes esse, & Deo servire debere, cælumque rueri, ad quod est directo tendit & vergit eius aspectus, ut domum veram palatiumque innatum suum esse sciat, quod tandem occupare & possidere debet, modò voluntati creatoris adhæreat, nec ab eius unquam rectissima norma & tramite se eliminat. Quod si in terris non adhuc his affluamus diuitijs & delitijs, mirum non est sapienti, cum summum bonum aliqua ratione demereri mereatur, antequam habeatur & possideatur. Degit homo, in hac miseriarum valle & calamitatum omnium vastissimum pelagus nauigat & percurrit, ut inde supremum illud bonum & summam felicitatem ad quam creatus est meritorijs & catamitis operibus tandem adipiscatur. Ita enim voluit & decreuit supremus omnium Deus, & voluntatis suæ intemeratas leges & vias, nobis in Christo vnigenito filio suo patefecit, quem pati iussit, ut in gloriam suam intraret; sic & nos omnes Christi assecles esse debemus, pati omnia quæ possumus, & in mundo bene mereri, ut merita nostra, Christi meritis infinitis adiuncta & connexa, cælum nobis faciant hæreditatem nostram, qua fruamur in æternum tanquam veri & legitimi hæredes, qua diuites omnino facti & præpotentes & omnibus supra cælestibus donis exornati, Deum creatorem nostrum perpetuis gloriæ & laudis hymnis collaudemus; Creatus si qui-

dem homo est, non ut sibi ipsi seruiat, sed ut Deo laudem, gloriam, honorem, omnéque genus obsequij reddat & merito tribuat; cætera vera cuncta, creata & ex nihilo educta, ut potè Angeli cœli elementa, & reliqua cuncta naturæ, creata quidem fuerunt, ut Deo primo seruiant, at subsidiariò in hominis gratiam & obsequium educta fuerunt, homo solus, soli Deo figulatus est, cætera hominis obsequio deuincta fuerunt.

Homo non sibi creatus sed Deo.

Hanc diuinitus sancitam legem & ordinem præscriptum inter creaturas & creatorem violauit ac temerauit primus omnium Angelus, quem subito sequutus est homo, Angeli præuaricantis astutia: Hæc enim tanta fuit in perditionem hominum, quanta fuit meditati & cogitatu possibilis ipsis maleuolis Angelis, ut genus omne perderent humanum, & peccato contaminarent, ut incarnati Verbi mysterium hinc inde subuerterent: nihil enim Deo maiori est odio, quàm ipsum peccatum ipsi toti cœlo inimicum & contrarium.

Angelus peccato infectus & conspurcatus, voluit etiam simili hominem inficere macula, ut pari suo plecteretur supplicio & cœlo detruderetur, & ita decretum & ab æterno sancitum incarnati Verbi mysterium præpediret, sed vanum & irritum omnino fuit opus, ea potius via confirmauit quam insinuauit: nihilominus tamen hæc omnia secreta in mente seu arcano suo concipiendi modo, firmiter credebat, & ita obueneri putabat. At non fuit egregius præscius venturi vates. Si enim fuisset non ita argutè, & præposterè forsan parentem primam nostram Euam

Cur Angelus hominem excitauit ad peccatum.

aggressus fuisset & suis commentis in mandatorum diuinorum violationem non tulisset, et si credendum sit Angelos post peccatum adeò malos & peruersos esse, & Dei & hominis ipsius esse hostes, vt nihil nisi mali & perditionis ergo in homines agere & excogitare posset.

Non ergo mirum est, si ita cautè & fraudulentè debiliorem hominis partem tentauerit, miraque eloquendi facultate, violati diuini mandati pœnas & supplicium eluserit, imò potiùs honorem grandem, maximam laudem & gloriã amplissimam & diuinitatem ipsam ex læsione ipsius mandati promiserit, modò fructum arboris vitæ illibatum non relinqueret, sed ipsa primum degustaret & viro suo Adamo degustandum præberet; hæc enim erat virtus & energia arboris vitæ, vt eloquebatur ipse fraudulentus orator, quam cum quis degustauerit, diuinitatis sibi asciscere proprietates bonique malique sciëntiam, tanquam Deus sibi vendicare.

Hiscæ fraudulentis delusa prima parens, verborum illecebris & nimia sciendi cupiditate auara effrenata, iuit in morsum illibati pomi, & cum gustatu suauissimū & gratissimum inuenerit, id ipsum viro suo obtulit & perquã optimū prædicat, & omniū paradisi fructuum iucundissimum esse persuadet.

Adam simili curiositate flagrans & ardēs promissis vxoris suæ iam ab Angelo præuaricante fascinatæ delusus, ad morsum intemerati pomi, verborum mira titillatione se præcipitem dedit, mandatque diuini penitens oblitus est, ne comederet pomum hoc vt mortem æuitaret æternam: Pomum ergo intemerandum ex manu fascinan-

tis mulieris excepit, & dentibus suis temeravit, ipsumque admordit & deglutijt & deglutiendo vix in ventrem suum condiderat, quin peccati sui crimen infandum cognouerit & criminis tãti reus factus paradisi locis vmbroso pampino obscurioribus se abscondit & arborum feudosis ramis verecundiam & pudorem criminis læsæ diuinæ maiestatis abscondere cupit. At nihil est in tota rerum natura, quod tantum crimen tegere possit, ne soli diuino & luci verè fonti appertum fiat. Clamat imò intonat Deus, vbi es Adam iam nostri similis, cur mandata mea violasti? cur tu ipse gladium mortis æternæ iugulo tuo transfixisti? Pudore nimio suffusus, vox faucibus hæret, fugit & se tegere folijs tentat, sed tandē excusantis verba miffitat & ait, oculis in terram demissis versus limbū & originem suam vt infirmitatem suam ostenderet. Domine, mulier quā dedisti sociam & adiutoriū fecisti mihi, verbis palpātibus & fascinantibus me delusit, pomumq; porrexit & fructum diuinitatis excogitatæ, fūco & scientiæ mali & boni condimento, delibutum tribuit, & sic excantatum in mandatorum tuorum obliuionem me præcipitem fecit. Excusantis hæc inutilia verba, Deo non potuerunt esse iustitiæ & criminis tanti piaculo, sed sceleris porius quadantenus corollario & additamento: nunquam est crimē sui ipsius in alterius culpam retorquendū.

Fons & scaturigo malorū humanorū omnium fuit ordinis & legis diuinæ subuersio & violatio: omnia facta fuerunt vt essent Dei obsequio deuincta, hæc eadē postea homini obsequi nata erāt. Angelus primus omnium hanc legem temeravit

Propter Angelorū & Adami peccatū omnia quæ creata fuerāt bona, facta sunt deinde mala.

homo postmodum Angeli fraudulenta cautela se ipsum eiusdem violatæ legis reum effecit , & ita quidquid erat in orbe terrarum & in vniuersa natura per ipsos , & in ipsis conspurcatum est, & bona facta mala sunt, quod omnia in Angelo & homine maledictionem diuinam passa sint; erant siquidem propter ipsos bonos, omnia facta bona, hique deinde mali facti , eadem ipsis mala facta sunt.

Vnde vniuersa natura corruptio.

Hinc surgit naturæ vniuersæ corruptela , sapit adhuc & redolet legis violatæ fomitem , quo innatum omnibus & insanabile agendi cacocæthes, quo nitimur in vetitum , cupimusque negatum. Sic etiam in hominis perniciem omnia tendunt , nihil ipsi obsequitur, cum & ipse omnium primus creatori suo obsequi recusauit. Antequam vero creatori reniteretur, cuncta parata erant obsequio humanæ voluntatis , cuncta honorem laudem & gloriam hominis tanquam vltimæ & supremæ perfectionis centri enarrabant. Natus enim erat homo , vt totius naturæ creatæ perfectionis supremæ & vltimæ culmen pertingeret, ex vnione hypostatica verbi diuini cum humanitate ; nihilominus etiam compositione sua corporis ipsius & animæ, cæteris cunctis naturalibus præcellebat , quod ad animam attinet non ambigendum est, quin naturalia antecellat & supernaturalibus Angelis æqualis sit & conformis, diuina ac simili Angelorum stirpe satus, non tantum dissimili intelligendi acumine præditus quantum imaginari fas est.

Hominis præstantia ratione animæ.

Hominis præstantia ra-

Quod ad corpus vero pertinet , superat & reliqua cuncta, quæ ex elementorum limbo facta

sunt. Primo quidem quod ex sacratissimis summi opificis manibus figulatus sit, ex purissima limbi parte. Pars autem purissima limbi ex Chymicorum sententia & scientia, est purissima illa pars Mercurij mundi, quam Chymici salem dicunt, qui calidum innatum mundi & humidum primigenium vna & simul vnico corporis sui limpido claustro continet & continet, ex qua materia scaturiunt aurum, argentum, & lapides pretiosi omnes, qui animos nostros pulchritudine & lumine splendoris fascinos retinent; quale quæso corpus erat homini & quanta pulchritudine & speciosa forma prænitebat ceteris animantibus ex aurea materia diuina penitus arte, figulatum corpus, in quod Deus ipse inspirauit spiraculum vitæ æternæ, quæ ipsi fuit anima verè viuens, certe nihil pulchrius in rerum natura inferiori excogitari potest. Et firmiter nobis credendum est cum reliquis antiquis paribus, hominem in creationis suæ momento antequam peccato contaminaretur perfectissimum & absolutissimum ipsius Dei esse opus, corpus habere pulcherrimum & præ filiis hominum speciosissima forma præditum, cui mens erat omni scientiarum naturalium & supernaturaliū genere delibuta, Angelicum verè sapiens conditionem & sortem, firmissimis adeò ac indissolubilibus connexa cum corpore suo vineulis & nexibus, vt nullis agentium externorum aut internorum viribus dissolui & corrumpi posset. Ita vt ab omnibus morbis & morte ipsa vendicaretur, propter naturalem hanc & diuinitus conflatam & compactam harmoniam calidi humidi

tione corporis.

Quid pars purissima limbi ex qua homo creatus fuit.

Homo ante peccatum perfectissimus erat opus Dei.

& sicci radicalis, quæ tanta erat, ut actio vitalis in humidum suum, ex calido surgens, numquam deficeret, numquam deficiente humido, nec absente eorum omnium ligamine & vinculo sicco radicali, cum his ipsis non daretur vlla permixta pars, contraria & inimica, quæ discordem hanc suscitaret harmoniam, per quam mors & morbi mundum hunc violarunt peccato monstrante viam & semitas clausas referante. Ex maledictione diuina in peccantem hominem fulminata, surrexit frigus quo partes quædam naturalis illius harmoniæ tabefactæ & colliquatæ fuerunt, & sic dissonæ & discrepantes concordem discordem fecerunt humanam harmoniam; unde postmodum subsequutæ sunt malorum omnium humanorum infinitæ myriades.

*Vnde & quæ-
do frigus su-
bit: vniuersæ
naturam.*

Ante verò peccatum ad eam concordiam pace legabantur hæc tria principia nostra, ut vita perfectissima & numeris omnibus felicitatis & deliciarum absoluta hinc exurgeret; ex tali & tanto felicitatis culmine præcipientes facti sumus per peccatum parentum nostrorum in quod inciderant summa Zelotypia & liuore quam maximo Dæmonis humanam excellentiam & altitudinem fastidientis ac dedignantis, qui absurdum excogitauit & fallaciæ plenum figmentum, quo delusit ipsos, ut mandata diuina violarent & comederent fructum vitæ. Sciebat enim perfectissimè Dæmon, ex transgressione illius mandati, hominem gratia sua & donis omnibus diuinis fore casurum, expoliatum ibi immortalitate, qua erat donatus si fructum vitæ ante tempus suum comederet & extra Dei mandatum; Fructus

si quidem vitæ, tunc temporis quidem illibatus nostris parentibus erat, ex præcepto diuino ; at si serpentis fallaci eloquio tota mente totisque viribus obluſtati fuiſſent , conſeſſiſſet Deus in gloriâ laudem & meritû debellati hoſtis, vſum fructus vitæ , ex quo immortalitatem erant conſequuturi & gratia æterna donaturi. Ita vt numquam amplius in Deû peccare potuiſſent , ſed in ipſum amore puro flagraſſent , quo perpetuis nexibus & vinculis Deo creatori ſuo alligati & deuincti fuiſſent ; & ſic ab omni deprauata voluntate vindicati, & ab omni peruerſæ aſſionis vitio tuti, perpetuas vixiſſent æternitates, mori neſciētes, ſed poſt longiſſimum ſœlicitè in terris trãſactum æuū , viui & ſœlices , cælum conſcendiſſent , donis omnibus ſpiritualibus & diuinis immenſis & æternis in perpetuum durationis æuū exornaturi.

Hæc ſuprema ſœlicitas, ex mādati diuini rigida obſervatione ſurrectura erat, vt & ex aduerſa rerû ſerie, & violato & temerato eodē diuino mādato, pullulauit & germinauit malorum omniû ſylua; maledicta eſt hinc tota & vniuerſa natura, & hominē totius naturæ coryphēū & præcipuū caput , maledictionis huius diuinæ ſolū & vnicū fontem eiſdem maledictionis ſtimulos agitari dignum eſt. Quapropter functus eſt omnibus ſuis naturalibus innocentis gratiæ ſuæ donis , quibus in creationis ſuæ momēto, exornatus fuerat ab omni cum ſpirituali tum corporali perfectione expoliatus, quæſtū vitæ ſuæ faciens ex labore manuum ſuarum terram ſulcans vt fructus illi ex ſemine indito germinet, cum tamen antea,

omni fructum genere & vitali pampino vndique in hominis vsum commoditatem & delicias proflueret, nunc tribulos carduos & spinas germinat ipsi, laboris omnis inedia & algoris patiens, vt brutorum propemodum miseram viuat vitam, qui modo diuinitatis sitiebat fontes, iumentis insipientibus similis factus, qui modò Angelorum æquabat naturam, Naturæ seruus, qui modo totius mundi vnicus erat Imperator, & cui pontus inertes submittebat fluctus, Zephyrique tacentia ponebant ante suos sua flabra pedes cui flumina parebant.

Hircameque tigres & iussi stare dracones.

Peccata tamen eius omnia in ipsum insurrexerunt, & naturalis principis Imperium detrectarunt; Quin imò vitæ eius fundamentum, & basim peccatum istud adeò peiorauit, vt hinc mors, morbi, & totius calamitatis humanæ sequela & comitatus amplissimus sit exortus, maximo humanæ præstantiæ detrimento.

VNDENAM

UNDENAM MULIER UIRO
sociata fuerit Chymicè
expenditur.

CAPVT XVI.

MULIER prima parens nostra; non ex limbo mundi originem duxit, vt & protoplastus homo primus parens noster, at ex latere protoplastieducta est, vt illi esset productionis & humanæ propagationis auxilio. Homo si quidem vt & reliqua rerum naturalium entia imò potiori iure, & fortiori fatali lege, his omnibus multiplicandus erat & ex semine suo in immensam & quasi infinitam multitudinem excrescendus; ea etenim naturali via, fidelium omnium & electorū numero æquandus erat, & cum numeris Arithmeticis & calculis dinumerari non possent, Angelorum electorum myriades generatione & productione erat opus homini, vt tantum & talem quammaximum Angelorum æquaret numerum. In gratiam autem huius generationis & productionis, sociam mulierem Deus illi dedit & tribuit, eamque ex latere eius, ex eodē offe, & simili carne, eduxit; vt quod inde produceretur, & ab eorum reciprocis amplexibus exurgeret, eandem penitus & similem saperet naturam & essentiam.

*Cur Deus
Adamo sociā
mulierem
dedit.*

H

*Cum mulieres
vires sequā-
tur:*

Hinc non mirum est si mulieres naturali quodam instinctu virum sequantur, cum ex eo exortæ sint in eumque redire fontem, ex quo duxerūt originem naturali sponte ferantur, vt finem consequantur suum cui prognatæ sunt. Quod si earum nonnullæ reperiantur tanto virtutis robore predictæ, vt magneticam illam effugere possint energiam & cæcam illam corporalem facultatē, id condonandum est earum virtuti & gratiæ diuinæ, qua suffusæ feruntur potiùs in Deū ipsum ex quo primò verum sumpserunt primordium, & ex quo scaturijt anima verè viuens intellectualis, & earum omnium præcipua pars, cui corpus obsequium debet, ex iusti librata lance, qua corpori spiritus dominatur, alioquin retrogrado & inuerso huius sacræ legis ordine & decreto, germinat corruptio & surgit vera mors, in rebus inferioribus, corporis in spiritum Imperio. Corpus etenim sequitur corruptionem & mortem cum omnes eius partes corruptionis & mortis vinculis & nexibus copulentur; Spiritus autem cum ex vera vita & vita luce duxerit originem nihil nisi lucem vitamque producit.

Quapropter iustum & æquum est homini & mulieri, fontem sitire ex quo scaturijt eorum spiritus, & corpus eorum omnium est animæ prudentis & sapientis frænis edomandum, vt ad animæ potiùs quàm ad corporis centrum vergant; hoc siquidem cum pura vita sit, in ipso vita donabuntur æterna, illud autem cum corruptio & mors ipsa reputetur, mortis etiam supplicijs in ipso deuincientur perpetuis.

Quid quæso deliciarum est mulieri viro suo

sociatæ, centro corporali suo potienti, præterquam matris decorari titulo, & natorum quorundam sui ipsius simili germine congaudere. Momentum istud & panxillum gaudij immenso dolorum & malorum aceruo, imo labyrintho intricatur, & tanto quantum est opus, ut quidquid est gaudij & letitiæ, in meram desinat tristitiam & languorem.

Quid præterea voluptatis est homini, si centro adhæreat suo ex quo corpus eius duxit primordium, hoc est, si bonis inhæreat mundi, si ad diuitias, ad aurum, ad argentum, & ad cætera vitæ blandimenta toto anhelet spiritu, si genio indulgeat, & bene curata cute gaudeat, bacchique venerisque sepeliatur volutabris; momenta sunt hæc voluptatis humanæ, quæ in ipso exortus sui primordio, finem ultimum consequuntur, & esse verè desinunt dum momentum eius exortus, mors & ultimus finis illud occupat.

Non datur homini, hæc vilia sapere, quid altius & diuinius multò, illi est expectandum, & toto animo persequendam. Ceterum habet aliud, felicitatis supremæ suæ culmen, quod omni mentis suæ conamine illi perreptandum est, in quo quies summa rerum est omnium & supremum bonum, ibi potietur vera & æterna felicitate, delitijs perennibus non fluxis, neque labascenti voluptate caducis sed immensis hisque æternis, fontem æternum & inexhaustum sapientibus ex quo scaturunt.

*Quale centrū
hominis,*

Brutorum est animantium, quorum limbus mundi & chaos, est tota natura, & verum & vnicum eorum centrum ex quo educta sunt, centrum hoc

*Quale centrū
brutorum.*

terrestre & infernum expectare, in quod tandem etiam reducenda sunt & abunda; hominis verò est, soli Deo seruire, illius obsequio perpetuò se obligare, nihil agere, nihil moliri, nec solum aliquid cogitare, quin diuinam redoleat mentem, ac voluntatem, tanquam verum & vnicum hominis centrum, ad quod tandem redire est ipsi soli, modò iustis ac meritorijs operibus tali & tanto se ipsum Christo adiuvante, dignetur centro & ultimo fine: Si verò vice versa, immemor sui in Deum obsequi fiat quæ sursum sunt minimè sapiat, at quæ super terram & quæ brutorum sunt, similis omnino fiet illis, & veterum hunc dormiens somnum in domo hac laboris, & vigiliarum cata scopijs, perpetuis postmodum suscitabitur doloris immensi stimulis, quibus crucietur in æternum, quod Deum suum oblitus fuerit, & quæ cæli sunt neglexerit, quæ verò terræ cordi habuerit.

O fœlices terque fœlices illæ quæ sacro perisyllio liberæ conclusæ, ab omnibus huius mundi tricus se expediunt, mundos muliebres omnes floccipendunt, vestes aureas limbis circumdatas negligunt, aureas catenas adamante radiante & margaritis rutilantibus exornatas, annulos & monilia pretiosa contemnunt, cæteraque muliebria blandimenta spernunt, imò fugiunt, ne omnium ferè mulierum instar innato & naturali erga Deum decedant officio, imò potiùs totius muliebris mundi ac blandimenti fascinantes obliuione emerisæ se extollunt ad supremum bonum contemplandum, & ad dona supercelestia consequenda, simplici eaque mun-

da & nitida veste circumdataz, nulloque capitis comptu decorataz, sed puro eiusdem velamento circumrectaz, solum Deum meditantur, eius obsequium gloriam, honorem & laudem, quam puro & casto modulamine dulci ac mira voce intonant insufflante pulmone amoris diuini flamine turgido, cuius amoris occulto nectare delibutaz, supercelestibus oblectamentis medullitùs perfunduntur ac longiori quidem ac sinceriori honestaz voluptatis tubo, quàm perfrui possint, quaz clauduntur hoc vasto totius terraz & inferioris orbis carcere & labyrintho.

Fœliciori adhuc & meliori sydere his omnibus natz sunt virgines intemerataz, quaz citissimè hæc sacra cœnobiaz colunt, antequam sciant, quid valeant huiusce mundi oblectamenta & fugacis voluptatis condimenta, vt penitus diuino obsequio, perpetuis deuinciantur vinculis; vt Christo in terris nubant mendicanti, nudo & crucifixo, vt eodem in cœlis, rege cœli & terraz, luminis & vitæ patre, mortis & inferorum Domino potiantur, ac ipsum in perpetuas desponsent æternitates; aquo sponso donabuntur hisce omnibus supercelestibus muneribus quæ mens concipere non potest, honores, opes & quidquid humanos ad se rapit animos. Non dabit, sed proijciet pedibus ipsarum Deus; cilicij loco, illis aderit cingulum Zodiaco cœlesti præstantius, vestes non truncaz, non laceraz, nō malè lotaz, non vili & corruptibili materia & filo textaz, sed sinceraz, puraz, integræ, candidæ, perennes & vita, lumine, gloria sempiterna tanquam materia compactaz, sole ipso & stellis clariores,

capitis earum comptus, verè mundus erit, totoq; mundo prænitebit; imò quidquid est in cœlo solis, lucis, & splendoris, nitedula est, ex vepreculis extracta noctis. Si lumini sacrarum virginum æquiparandum veniat, quo caput earum cœlo beatarum exornabitur, earumque vita non ampliùs morbis varijs cassa & languida, non frigore, non calore, non siti, nec fame, nec alijs calamitatis humanæ stimulis fatigata, distorta & cruciata, imò perennibus immersa delitijs & inexhaustis diuinæ voluptatis fontibus perfusa, ne dicam inebriata erit, earum cœnobium nō emucido peristylio circumdatum caduco & ruinoso, aranearum telis variegato, sed cœli ipsius empyrei immenso & infinito diffusum & expansum Angelorum beatorumque omnium luce; imo Dei ipsius lumine, collustratum ibi omnia vetera transient & noua fient, sed ad eò noua, ut numquam ampliùs veterascent, at in perpetua nouitate eaque iuuenili & florenti tabescere nescienti permanebunt.

Fœlices adhuc erunt omnes mulieres, quæ vis suis nuptæ, familiæ herciscundæ paragraphū nullum, sed ampliandæ titulum potiùs cognouerint illæsis diuinæ legis mandatis ac præceptis, piscium propemodum instar, qui quamuis falsis perpetuis immergantur aquis, salis tamen nihil sapiunt, at dulces omni ex parte obtinēt carnes; sic & ipsæ mulieres & si voluptatum huiusce mûdi pelago innatent, nihilominus & castas & pia, habent actiones, & nullius illiciti oblectamenti vultu contaminantur, at in ipso mûdi luto, veluti cicindellæ in noctis vmbroso velo

prælucent Deo obsequuntur, & mandata eius inuiolata obseruant, nec tamen familiam deserunt incuratam, sed obuentiones omnes & emolumenta prædiorum omnium multiplicant & ampliant, vigilant cura & labore improbo & pertinaci, ut hinc vitam suam totiusque familie suæ commodent, & hanc totam numini consecrent & dedificent, sic quidquid est in rerum suarum peculio & censu, Dei est, & eius obsequio consecratum. Sic Christi asseclæ omnes, quibus Deus menti est & cordi vitam hanc vivere debent, & hoc durum transigere æuum, ut quidquid est illis diuitiarum, vitæ seruiat, & hæc tota pura & symera, Deo optimo maximo detur; & ea ratione & vitæ methodo, omnia humana Deo referuntur, secundum eius voluntatem, & legis suæ præscripta mandata, alioquin vice versa, vita tota nostra diuitijs seruit & obsequitur, & seruus Domino dominatur, & sic præposterè omnia fiunt.

Nec mulier quidem erga filias, nec quidè erga *Officium* maritum & virum suum, hanc violare debet legē; *uxoris erga* amplexari quidem gnatos & maritum naturalis *maritum.* amoris vinculo compellitur, quod sint sui ipsius partes ingentis & naturales. Non tamen adeò cæco & furenti thyrsò percuti & stimulari debent erga hæc inferiora, ut Deum obliuiscantur; Deus si quidem solus globus amoris humani esse meretur, è cuius centro lineæ amoris ad superficiem rerum alienarum possunt quidem educi, sed redeant in idem centrum necesse est, ut ex ipsomet solo educantur, & ad circulum mandatorum diuinorum debet terminari. Extra illum

enim non datur, vllus amoris legitimi & iusti terminus, quæ extraneos illos limites occupant vitij & perditionis sunt, non amoris, qui intra cancellos diuinæ legis solummodò coërcetur.

Muliebris seu fœmineus amor hoc in capite paulò maius expenditur, quàm postulet fœminei sexus osorum ratio. Non moramur enim eorum omnium in eum sexum liuores & inuidias, sed miramur sortem & fatum fœminei sexus, quod amoris summi pelago immergatur, nihil aliud spiret & afflet, quàm amoris pneuma; quidquid enim expostulant & capiunt, acriori amoris stimulo percussæ depereunt, quàm possint homines amoris vllò impetu ferri, in objecta quibus ardent: deductæ etiam fuerunt mulieres ex materia per diuinam potentiam, diuina amoris aura insufflata & turgida. Adam enim in statu innocentie, in quo Deus summus illi fociam dedit Euam totus erat amor, & quæ in ipso erant diuinam & cœlestem venerem redolebant, & ipsemet summus artifex qui diuina præsus arte Euam ex Adamo eduxit amor ipsemet erat, & verus & vnicus cupido cœlestis. Non poterat ergo fœmineus sexus tum ex materia ipsa, tum ex efficiente causa, sortem & fatum aliud sibi arrogare, quàm amoris ardore perfusum & delibutū. Vnde ex hoc fatali amoris instinctu, colligere aliqua ratione possumus enatam illā fuisse noxiale pomum comedendi cupidinem, & ex effrenata illa pomi illius cupidine, tanquam ex Erebi fonte mala cuncta nostra emerxisse & præcipuè muliebrium malorum pelagus inundasse totam & vniuersam muliebre genus: tot enim

*Cur pluribus
morbis &
miserijs, mu-*

& tantis opprimuntur malis mulieres solæ, quantum mali est in tota rerum natura. Malum etiam omne ex ipsis sumpsit exordium, unde æquum & iustum est, ut in fontem redeat suum ex quo scaturijt. Quid quæso est deliciarum & voluptatis fœmineo sexui per totum vitæ spatium, dum semel conceptum est in utero matris earum semen & omnis perfectionis vitæ dono & munere dotatum & exornatum in ergastulo vim patitur & vinculis satis duris vitam agit, putridis & fœtidis innatat aquis & obscœno uteri volutabro, circumvoluitur; disruptis hisce vinculis & confractis obscuri carceris portis, ut luce solis & claro lumine luci fruatur, biennij saltem spatio incunabulis tanquam compedibus & manicis circumligatur; totum deinde & reliquum vitæ tempus, cum parentum cum mariti durissimo aliquando carcere coercetur, strictis vestimentorum claustris infibulatur earum adolescentia & pubertas, ut non sibi sed viris placeat & dum ipsis placet perennibus obruitur tormentis, & si quid est delicij & voluptatis dum viris ipsæ blâdiuntur & sunt ipsis sibi que oblectamento quodam adeò vanum est & fluxum, ut novem mensium spatio perduret huiusce voluptatis & delicij exitiale tormentum, quo perfungi nequeunt sine vitæ discrimine, & membrorum omnium exquisito cruciatu, veluti ac si Deus supremus omnium iudex & actionum criminolarum quæsitior verus, quærat adhuc ab ipsis rationem criminis, quo viros perdiderunt omnes & se ipsas, malorum omnium aceruo obruerunt in ipso & ex ipsius primæ parentis crimine: quod si amor in

*liceres obnoxia
sint quam
homines.*

mandati diuini obseruandi rigorem excanduis-
set, vt & peierauit in eiusdem mandati violatio-
nem, adiumento certissimo fuisset nobis prima
parens, sed hac lege violata nobis fuit certissimo
nocumento & perenni, ni diuina prudentia ab
æterno cautum fuisset, quæ ex eadem radice &
stirpe, sorte tamen diuersa Euam nobis secun-
dam dedit, quæ virtute spiritus sancti obumbra-
ta & amoris diuini thyrso percussa adeò diuinæ
placuit maiestati, vt rem nobis omnino deperdi-
tam integram restituerit. Hæc sola fuit, totigene-
ri hominum, iuuamen vnicum & expectatum, de
quo Deus ipse, in creatione adam loquutus est
faciamus inquit adiutorium simile sibi, istud ad-
iutorium simile nobis est sola Virgo Maria, quæ
nobis fuit verò & vnico iuuamento. Prima pa-
rens amoris cæstro percita, fructum vitæ come-
dendi, vitam sibi & nobis eripuit, secunda pa-
rens nostra, ad amorem anhelans diuinum &
solo hoc vnico amore, ancilla Domini facta,
verbum concepit, salutis nostræ & redemptionis
tutissimum & certissimum elementum.

Ita vt verè dicere possimus amor nos perdi-
dit, amor etiam nos restituit; quid enim est Ma-
ria quam amari, fœminarum nulla est, nec fuit,
nec erit post hac quæ æquali solum erga Deum
ardeat amore. Vnde meritò benedicta est inter
omnes mulieres, Dominus sæcum fuit ab æter-
no, & gratia diuina vndiquaque perfusa est:
Huius secreti mysterij tum Euz primæ parentis
nostræ, cum sacræ Virginis Mariæ, verissimæ pa-
rentis nostræ, adumbratas figuras in natura ipsa
inferiori depictas, licet per Chymiam inuestiga-

*Virgo Maria
fuit Eva se-
cunda.*

re : cernunt si quidem qui Chymica reſerata habent arcana, terram primam parentem noſtram ob deglutitum ſpiritum ante tempus ſuum indebitum præparatè corruptioni eſſe obnoxiam & morti, & nos omnes in peccato ipſius mortè eandem ſequi & corruptionem. Salem verò qui eſt terra ſecunda, pura & nitida ab omni elementari macula vindicata, ſpiritu vitæ impregnata, ipſam à morte vindicare & nos omnes ab ipſa morte, & corruptionis totius labe eripere, & tutiſſimè deſſendere. Terra ſordida & ſqualida, ſpiritum vitæ deglutiens nonne Euam crimine diuinæ leſæ maiestatis conſpurcatam fructū vitæ deglutientem & vorantem, mortem ſibi & nobis omniaſcendentem repræſentat & exhibet. Sal verò qui eſt pura terra, & terra virgo, ſpiritu vitæ ſecundata, ad vitam rerum omnium nonne ſacram & intemeratam Virginem Mariam nobis figurat, quæ ſacratiffimo vtero ſuo verbum concepit, & vitæ veræ verum & vnicum ſpiritum nobis dedit, ad vitam fidelium omnium in æternum conſequendam. Qui hæc non videt in Chymia facienda, cæcus verè eſt, & in media obtenebrantis æui nocte obambulat, hoc præclaro priuatus lumine, quæ nobis ipſis innata ſunt, & quæ perpetuò geſtamus & ſociata tenemus, ignoramus, ſic miracula Chymica ex ipſomet, muliebri ſexu, & mirum & ſtupendum muliebrem ſexum, ex Chymicis miraculis expendimus.

Probatum rationibus Chymicis Virginem Mariam eſſe ſecundam Euam.

Terra ſordida Euam repræſentat.

Terra pura exhibet Mariam Virginem.

*Ex arbore scientiæ boni & mali & fru-
ctus eius miranda multa Chymicè
declariantur.*

C A P V T X V I I.

ARBOR scientiæ boni & mali, & fructus eius mandato diuino exquisitè intemerandus, & summo iure prohibitus, à primis parentibus nostris violatus, originem & scaturiginem dedit calamitatum omnium humanarum; ex violatione siquidè tanti præcepti, summus rerum opifex homini ex rebus omnibus maledixit, totaque natura hinc deprauata est & corrupta, cum tamen antea nulla vitij labe, nec vlla mali corruptela defœdata, sed pura penitus vbicumque niteret. Ex labe & macula humana, totius naturæ sordes emerferunt, & in vniuersum naturæ campum disseminatæ sunt, tantum potuit hoc exitiale humani peccati seminium, vt ex hoc vnico solo infecto & contaminato, reliqua cuncta sequuta sint eandem & similem vitij & mortis sortem & conditionem. Ob quam rem rationi consonum videtur, ad perfectionem huiusce Christianæ Chymix, de fatali tanta arbore & fructu eius nonnulla explicare, vt inde quæremus, secreta quæmaxima & arcana, quæ cabala hebræorum mul-

tis cautilibus rerum tricijs implicuit, quæ possunt ad arcana Chymica detrudi, vt hæc nobis sint vmbra & figuræ horum diuinorum mysteriorû. Deus summo iure prohibuerat protoplasto homini fructum hunc ex omni ligno paradisi comedere, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas, in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris. Hoc autem mandauerat Deus homini, vt obsequi j sui votum eliceret, in leui illa & prima mandatorum diuinorum obseruatione, obtemperantia si quidem illa prima amorem summum, pietatem & reuerentiam erga Deum suum & creatorem testabatur. Non possumus enim maiori & fortiori conatu amorem, pietatem & reuerentiam testari & exprimere erga illos omnes quos amore persequi, pietate colere, & reuerentia venerari volumus, quàm per obsequium mandatorum quæ summo & exquisito nobis dantur præcepto, ab ipsomet nostri amoris obiecto. Ea si quidem obsequela, voluntatem eius sequimur, & similem & eâdem contendimus habere voluntatem, & ita quadâtenus penitus illi assimilamur, dum dissonas non habemus voluntates, nec varias mentis sententias, sed desideria & vota similia tenemus; hæc omnia animi *παθήματα* similes arguunt formas, reciproco amore inter se prurientes.

Qua de causa non poterant primi parentes nostri, amorem pietatem & reuerentiam erga Deum, meliori mentis ardore, ac maiori feruore exprimere, quàm obsequio & mandati primi inuiolata obseruatione, & vt magnitudo mandati sequeretur eiusdem rigidam obseruationem,

mortem addidit Deus & maledictionem omne; ut malorum omnium supremum culmen, in violatione eiusdem : libero parentum nostrorum arbitrio, tanquam æquilibri lance, summissa sunt hæc mentis committilia, ut voluntati diuinæ obtemperando, & quæ Dei sunt consequerentur parentes nostri, voluntati verò eidem refragando, & quæ Dei non sunt, sed quæ eidem aduersantur adipiscerentur, mala putà omnia, & mortem ipsam malorum omnium centrum.

Nonne enim æquo iustius est, hominē peccantem hisce pleæti & affligi malis, qui integer vitæ scelerisque purus, Deo similis figulatus erat, cui si in tali vitæ gradu impollutus permanisset, omnia creata fuerant cælum, terra, pontus & æthera, & quæ in eis sunt obsequio illius summissa erant. Vicarius vniuersalis in rebus omnibus iuris diuini, ab ipsomet Deo proclamatus fuit, ut omnia creata illi obsequerentur, & ille solus soli Deo seruiret; voluntatem humanam, cor & mentem deperit Deus, cætera cūcta apud ipsum vilescunt imò sordescunt. Hinc colligere est quantum boni, vtilitatis & deliciarum in hominem ipsum redundasset, si eius voluntas deprauata non fuisset, sed soli Deo integram & inuiolatam seruasset. Immortalitatis studio flagrans, & æternitatis amore contabescens humana fragilitate, tanquam sordido puluere, hæc immortalitatis & æternitatis seminia penitus extinxit & suffocauit & æternitatem cogitando, ex morsu intemerandi pomi mortem & calamitatem omnem consequutus est, si pomum hoc non temerasset, sed præceptum diuinum rigidè seruasset

quæ deperibat iure meritò adeptus erat ; delitijs liquidem omnibus in paradiso voluptatis delibutus & perfusus toto ævi longissimi tempore mortem nesciens nec ullam calamitatem cælum postmodum viuis conuolasset , & Deo ipso æternum & his omnibus quæ Dei sunt potitus fuisset , & vitæ fructum tandem comedendi facultatem & veniam in ipsomet paradiso voluptatis à Deo impetrasset, ad humidum radicale vitæ , perpetuò resarciendum, vt longæuus, imò perpetuus & perennis super terram vixisset; quæ vbicumque locorum paradisos deliciarum & voluptatis illi fuisset, vt tandem Deus ipse , quem aloqui quotidie fas erat , ipsum è medio deliciarum , voluptatis & iucunditatis innocentis & honestæ in cælum transtulisset; ibique bonis omnibus & oblectamentis cœlestibus & diuinis in perpetuas cumulasset æternitates. Adeò vt paradiso terrestri cum omni fœlicitate relicto , paradisum cœlestem ingressus fuisset , cum beatitudine & suprema & summa fœlicitate , cui mundana ante oblectamenta comparata sordescunt vmbrae sunt , & fugaces deliciarum imagines.

Arboris scientiæ boni & mali , & fructus eius temerator Adam sibi ipsi & nobis omnibus, hæc diuina præmia perdidit & abstulit , qua de causa cum in ipsa arbore , humanum lateret decus , & supremum bonum, de ipsa rimari licet , qualis ipsa fuerit , in medio paradisi collocata & constituta , inter authores omnes, tum antiquos tū neotericos ambigitur, an ficus fuerit

*Ex authori-
tate Moysis
arbor in pa-
radiso collo-
cata consti-
tuit speciem
solam ab om-
nibus arbori-
bus diuer-
sam.*

an pomus, an iuglans, an vitis, vtrinque enim scaturiunt & exiliunt grauissimorum virorum authoritates, ita vt nihil penitus firmum statutum & sacris patribus confirmatum de ipsa arbore reperiatur: Ipsemet Moses sacro pneumate afflatus, in sacra sua Genesi peculiari nullo specifico arboris nomine, hanc arborem donat, sed arborem scientiæ boni & mali appellat, præterito omni alio specifico arboris cognomine. Quibus conjecturis faciliè subolfactu est, imò creditu verum est, hanc arborem vnicam esse, & speciem solam ab omnibus alijs dissonam constituere, vt vnitas & solitudo istius arboris præcepti facillimè obsequendi facilitatem argueret; multitudo si quidem & numerosa quantitas harum arborum si per paradysum diffusa fuisset mandati diuini obseruandi difficultatem multò magis auxisset, rara tamen & vnica arbor præceptum diuinum obseruari facillimum commonstrabat.

Itaque sacra scriptura arborem hanc solam & vnicam facit, & insigni illo nomine arboris scientiæ boni & mali exornat, vt differentiam istius vnus arboris, ab alijs omnibus connotet, peculiari & insigni illo suo nomine; nam vt & natura, ex re ipsa, ab alijs cunctis diffidebat, sic & nomine dispari ab alijs distingui oportebat. Miror summopere quamplurimos summæ authoritatis viros, qui mentis suæ acumen & ingenij acies omnes acuminant, vt arborem hanc inter species aliarum arborum dinumerare queant; vnica etenim fuit & sola speciem constituit integram, vt verbis ipsis diuinis & sacris, apud Genesim probatu facillimum est. Ex omni ligno
para, disci

paradisi comede. De ligno autem scientiæ boni & mali, ne comedas; Hęc sacra verba denotant & explicant hanc arborem vnicam & solam esse, quam Deus in medio paradisi collocatam ostendit, vt præstantiam, nobilitatem & pretium eius simul commonstret & differentiam; veniam enim & licentiam comedendi fructus omnes Adamo cernimus & credimus concessam, comedendi verò fructum scientiæ boni & mali, rigidum interdictum manifestum habemus. Hinc clarum & euidens sumitur argumentum fructum hunc nullam habere cum reliquis fructibus similem naturam & essentiam, sed prorsus dissonam & differentem, & propterea vocatam fuisse arborem scientiæ boni & mali, cuius insigne & præclarum nomen astutiæ fuit & cautelæ serpenti seu cacodæmoni, vt ille falleret ac deciperet primos parentes nostros asserens ac fingens, Deum non alia de causa hunc nobilem & suavissimum fructum illis prohibuisse, ni similes Dei fierent scientes bonum & malum, & titulus & nomen arboris, fuit illis rudi cuidam argumento, vt serpentem crederent, & mandatum diuinum violarent, & fructum intemerandum temerarent.

Arbor erat certissimè scientiæ boni & mali, at ex diuino mandato non erat adhuc tēpus, vt comederetur, vt scientiam boni & mali notā haberent patres nostri; obtemperandum prius erat mandatis diuinis, & voluntati diuinæ vnicè adhærendum & tempus expectandum, quo liceret tantum & sacrum comedere fructum, vt vires & energias à creatore illi concessas comedentibus

communicaret. Quia liquidem Deus creator omnium, & arboris ipsius mandato & edicto vetuerat, ne eius fructum ederent, mortemque addidit Deus & calamitatem omnem & maledictionem in violatione sacri sui præcepti. Arbor illa sacra tunc temporis non poterat scientiam boni & mali communicare, sed mortem, calamitatem & maledictionem omnem ut dixerat Deus ex edicto suo violato, & ignorantiam potius quam scientiam. Nihilominus tamen si serpenti Adam obstitisset & edictum diuinum intemeratum seruasset, creditu est facile veniam obtinuisset, edendi tantum & sacrum fructum, cuius ope cognitionem & scientiam rerum omnium, tum humanarum tum diuinarum adeptus fuisset & vitam ligno vitæ consequutus immortalē.

Arbor paradisi erat natura compendium Christi & sacra Eucharistia symbolum.

Arbor hæc erat totius naturæ creatæ compendium, & Christi symbolum vnicum & verum, & sacrae Eucharistiæ sacrum rudimentum, quam Deus in Ecclesia sua relinquere & instituere cogitauerat, ad vitam perennem & æternam hominum omnium perpetuandam. Ex his inde sequitur Deum tandem Adamo manifestum fecisse, misterium omne, in arbore sacra illa occultum & latens: quemadmodum decretum erat filium Dei hominem tandem fieri debere, ut vniuersa natura in ipsum rediret fontem, ex quo emerferat, ut homo compendium naturæ & microcosmus in Deo ipso gloriam & vltimam, & supremum decus consequeretur: Theologorum enim maxima pars opinatur, imò credit, extra Adami peccatum, verbi diuini incarnati misterium non quidem ad redemptionē humanæ culpæ, cum nō

Sententia Theologorum de incarnationis mysterio.

data fuisset, sed ad gloriam & decus humanum, ut ipsa via & diuino tramite, omnia quæ in homine latent & compendioso reperiuntur, in Deum ipsum & creatorem redirent, ex quo exilierunt.

Communicata fuisset Adamo hæc omnia mysteria, & ea ratione tradita fuisset illi scientia boni & mali: boni quidem catenus sciuisse naturam humanam hypostaticè vnitam & coniunctam cum diuina natura. Mali autem quandoquidem intellexisset, ex peccato suo & mandati diuini violatione, agnum hunc immaculatum, & Christum veri Dei & hominis ipsius filium, immolari debere, mori & infinita suppliciorum tormenta pati, ut peccatum hoc deleret, & labem, quæ ab ullo alio indelebilis erat, & adhuc quamplurimos homines reperiri morte perpetua & supplicijs æternis dignos, quod mortem agni immaculati, & Christi meritum, vellent applicare, criminibus delendis suis & gratiæ recuperandæ, quam in ipso Adamo, & deinde in se ipsis perdiderunt ob peccandi obnoxiam facultatem, quam ex origine contraxerunt. Ea si quid erat scientia boni & mali, quæ tunc temporis Adamo ignota erat, & soli Deo penitus reseruata, qui mandati & præcepti sui magnitudinem, momentum & pondus ritè nouerat; homini verò corticem tantum & superficiem, ut ita loquar, indicauerat mortem & calamitatem omnem illi prædicendo, si fructum prohibitum comederet. Forſan ſi ita minutim eloquutus fuisset Deus Adamum: En vide & contemplare Adam edicti mei pondus & prægrande momentum, si fructum hunc prohibitum viales, non solum

tu ipse certissime morieris & calamitatibus omnibus, quæ mente concipi possunt distorqueberis, sed omnes etiam tui sequaces, gnati & progeniti tui morientur & similia patientur; & ego ipse Deus, qui in gloriam & gratiam tui metipsum naturam & essentiam humanam sum assumpturus, moriar & patiar crudelissima & acerbissima supplicij tormenta, quibus me cruciari oportebit ab his ipsis peccatoribus tuæ prosapiæ, quorum infinitus numerus, ob contractam proclivem peccandi indolem in abyssum meæ maledictionis detrudentur æternam: Tu solus ipse fons eris & scaturigo malorum horum omnium si potum hoc intemerandum tibi prohibitum mersu violes & prælibes, caue tibi ne tantum sceleris & criminis tibi soli rependatur. Si ita scrupulatim præceptum suum dedisset Deus Adamo ponderandum, forsitan rigidiùs & religiosiùs observasset; si tamen formidine pœnæ & calamitatum harum omnium futura multa, mandatum custodisset non tantum gloriæ laudis & meriti habuisset, quantum demeruisset. Si solo amore & divina reuerentia, fructum hunc inuiolatum custodisset, postpositis omnibus, quæ in se ipsum & gnatos suos omnes futuros infauita & infortunata casura erant. Amor mandantis in omnibus præceptis primas occupare debet & antesignanus esse meretur, præmium aut supplicia postponenda sunt, ut meritum obsequij iure summo mereamur.

Hæ fortasse rationes, vel potiùs mentis nostræ conceptus, aliquid ponderis & momenti apud doctos demerebuntur, ut inde desumere valea-

mus, cur hæc arbor scientiæ boni & mali dicta fuerit, cum in se quidquid erat boni & mali futuri in rerum natura, coerceret; illud tamen bonum & malum non ex se ipsa & sui ipsius fonte erat hauriendum, sed ex libera hominis voluntate, quæ circa ipsam arborem & fructum eius experienda erat, an ad bonum aut ad malum verteretur.

Huius sacratissimæ arboris symbolum & rudem quandam imaginem habemus in penitissimis Alchymicæ secretis; calidum enim innatum mundi scientiæ totius mundi arborem in fonte suo si quis edat morte extinguitur, & infinitis affligatur malis, præparandum est, & cælestibus donis omnibus perfundendum, & tandem terrestribus & elementaribus numeribus exornandum antequam esu & comestu idoneum sit. Quin etiam idem calidum innatum in opere Physico antequam coquatur & debito modo præparetur, si quis edat morte plectitur cum tamen idem ipsum percoctum & præparatum quibus omnibus morti fuit & supplicio, hisdem ipsis vitæ est & ornamento. Non secus ac arbor scientiæ boni & mali, ante concessum & veniam comedendi fructum illius, morti fuit primis parentibus, & nobis omnibus; si verò diuinam primi parentes spectassent licentiâ, ipsis & nobis omnibus fuisset vitæ perennis decori, ut ex superioribus colligi potest.

Calidum innatum mundi arboris paradisi est symbolum.

Idem calidum in opere Physico est symbolum eiusdem arboris.

Arbor vitæ qualisnam in paradiso voluptatis fuerit, Chymice disquiritur.

C A P V T XVIII.

Væ dicta sunt à patribus sacris de arbore vitæ in medio voluptatis paradiso collocata & constituta, infirmare & improbare in votis nõ est, sed potiùs hisce meis Chymicis inuentis stabilire. Fecerat Deus homini paradysum terrestrem, quem rebus omnibus totiusque naturæ creatæ delictijs in gratiam & amorem ipsius hominis exornauerat, & illi custodiendum tradiderat, vt ibi vitam fœlicem & omni ex parte beatam in longæuos degeret annos; & ne quid delictiarum & voluptatis deesset, cum nobis omnibus & vita æterna & perennis sit rebus omnibus pretiosior & gratior, arborem vitæ creauerat Deus & in medio paradisi collocauerat, vt eius esu, æternum viueret homo.

Arbor vitæ hinc dicta est, & ab ipso Deo tali & tanto nomine insignita, quod copiosissimè Deus ipsi arbori fortassis vitam immisisset; fructus si quidem eius arboris vsu vitam sibi perennem fecisset homo, in ipso enim Deus quidquid erat vitæ per totum huius mundi ambitum forsi-

Cur arbor in paradiso collocata.

tan absconderat, vnde in medio paradisi collocauerat, vt vita vndiquaque, tanquam centro suo ipsi arbori conflueret: Opinari si quidem possumus & mente concipere, arborē hanc vitæ, fontem vitæ & centrum esse totius naturæ, cum vna & sola fuerit & in medio paradisi constituta, & fortasse in medio fontis complantata, de quo dicitur secundo capite Geneseos, fons ascendebat è terra irrigans vniuersam superficiem terræ, vt terra germinaret & fructus produceret suos absque pluuiæ & irrigatione cœlesti, & absque cultura & industria hominis. Vapor enim ascendens ex illo fonte erat terræ vniuersæ, spiritus vitæ & germinationis, quo cuncta prodibant: maximæ quidem erat efficacix & virtutis ille fons, quidquid enim iam potest vniuersum cœlum, & vniuersus aëris ambitus spiritibus vitæ plenus, & turgens ad terram fecundandam, tunc temporis fons ille seu vapor è medio terræ ascendens, operabatur virtute illa innata sua, quam ab ipso creatore acceperat.

Cur arbor in medio paradisi.

Virtutes fontis in cuius medio arborē vita constitutam fuisse author opinatur.

Non absimili ratione, arbor hæc vitæ, poterat coërcere, & intra suos cancellos continere, quidquid erat vitæ, toto orbe diffusum, vt hinc tanquam ex vero & vnico fonte naturali, diuinitus scaturiente, vitæ fomes & fulcrum exiliret inexhaustum, & immensum ad vitam hominis perpetuandam. Suscepisset enim homo ex arbore hac, fructus vitæ perfectissimæ hoc est in gradum vltimum perfectionis elaboratæ, ad vitam sustentandam, & fomitem vitæ restaurandum annorum quamplurimorum præterritorum vsu detritum & ferè extinctum,

donec Deus è paradiso hoc terrestri, hominem in paradysum cœlestem supra cœlesti fœlicitate beandum transtulisset, vbi spiritu vitæ elementari non indignisset amplius, cum spiritu vitæ diuino vndiquaque diffusus fuisset, cuius fomes perennis est & æternus, nesciens senectutem, debilitatem & infirmitatem, sed vigorem, robur, potentiam & firmitatem felicem ac beatam perenniter stabiliens ac firmans.

*Arbor vitæ
similis erat
lapidi Phyl-
sico.*

Hæc arbor vitæ nobis tunc temporis fuisset omnibus, ad instar lapidis Phylsico; opinantur enim fere omnes Philosophi, lapidem Phylsicum ritè præparatum & perfectè decoctum, omnibus vitæ malis certissimam & tutissimam esse medellam, & vitæ restaurandæ perquam optimum fomitem diutissimè durantem, si saltem non perentem; humidum enim radicale mundi cum calido innato & sicco radicali vitæ elementaris, ita in ipso lapide inter se compacta sunt & coagulata, vt difficilem admodum patiantur discordiam & interitum. Vnde humidum nostrum & calidum innatum refocillatum hoc peculiari & tam raro & optimo alimento, similem sibi acquirit nexus & harmoniæ compaginem & vinculum, quo tueri se queat, aduersus ea omnia, quæ eius harmoniam dissoluere tentant. Quod si in presentiarum peccatis obruti, & paradiso terrestri eiekti, aliquid adhuc habeamus per gratiam diuinam, quod nobis adumbrantè & figuratè repræsentat virtutes illas admirandas arboris vitæ, quas Deus ipse rerum omnium summus opifex, perfectissimè in ipsa arbore cumulauerat, non est à mysochymicis subannandum &

contemnendum quod de arbore vitæ præfenti capite, ex Chymico fonte desumptum est; nam hoc omne, rationi absonum non videtur sed sacris patrum conceptibus consentaneum, ut probabitur inferiùs.

Paradisum cœlestem, supremam beatitudinem, & quietam bonorum omnium colligit Alchymia natura monstrante viam.

CAPUT XIX.

PARADISVM cœlestem, supremam & summam fœlicitatē, vitam æternam, multaque alia similia futuræ vitæ mysteria rationibus & argumentis probabilibus technologicis ostendere velle, vesanz potius mentis est, quàm sapientis. Nam cum hæc omnia fidei Catholicæ & Christianæ commissa sint; Sufficis nobis probare non posse, nam quæ possunt sensibus vel externis vel internis aliqua & certa arte subijci, fidei nō committuntur. Quapropter ne opinentur misochymici Alchymiam velle articulos fidei Christianæ abrogare, nec solum infirmare, dum paradisum cœlestem, supremam fœlicitatem & vitam æternam multaque alia mysteria, naturali quodam & rudi speculo commonstrare tentat, qui id, non agit Alchymia, ut intra cancellos & limites suo-

rum argumentorum & technologicarum rationum. coërceat, quidquid est vitæ futuræ, & paradisi cœlestis super cœleste technophion, sed ut ex umbris naturalibus, lucem illam inaccessibilem aliquatenus nostro debili & infirmo concipiendi modò, colligere, & cogitare valeamus, & *τεκμήρια* certa, & quasi proprias huius rei notas, adumbratas tamen & rudes habeamus ex multis quæ in Chymia facienda nobis omnibus sole clariùs elucescunt, quibus vitam æternam & paradysum cœlestem & Deum ipsum colligere facile est; omnibus siquidem cum datum sit ex natura & sorte, in sui tendere consequantur, sequitur inde hoc centrum paradisi vices gerere, & præ se ferre, cum paradysus nihil aliud sit quàm locus, in quo creaturæ intellectuales suprema & vltima essentia suæ perfectione dotantur, summa fœlicitate, eaque immutabili, perenni & indefinienti bono & fausto, singulariter condecoratus & exornatus, & super cœlestibus incòprehensibilibus præmunitus inexhaustis muneribus & donis.

Huius supremæ perfectionis symbolum, & paradisi seu loci huius perfectissimi umbram quandam nobis exhibet Alchymia in opere magno Physico, qui nobis naturalis suprema & vltima perfectio est, vbi sal metallicum in centro suo naturali puro, ab ipsomet tantopere expectato, quiescit, & vltimam & supremam, quam cupit habere, consequitur perfectionem, vbi corpore potitur incorruptibili, infinita quasi, aut saltem quantà licet facultate & energia prædito, ita ut ipsi talis persistendi locus & agendi potentia & facultas, sit illi paradysus terrestris & naturalis in

Sal metallicum in opere Physico demonstrat paradysum.

quo suprema & vltima sua perfectione , quam ex natura expectare poterat fruatur & potiatur. Si hæc datur suprema & vltima in rebus naturalibus persistendi facultas, quæ illis supremum bonum esse videtur, & ab arte humana via , naturali & tramite secuto , id perfici queat , quonam mentis nostræ biuio ambigere possumus , Deum supremum Alchymistam non tandem homines pios & fideles ad centrum vltimum reducere velle, vt in eo quiescant, & supremum perfectionis gradum consequantur. Tantæ ne est nobis socordix & vesaniæ , vt quod in rebus omnibus fieri contigit humana operante industria , id ipsum , & multo perfectiori modo , in nobis ipsis, ipsomet moliente Deo, non fieri & perfici tandem contingat.

Quòd si homines non secus ac reliqua rerū naturalia perennem, permanentem & incorruptibilem habeant materiam quæ est sal istud centrale, & materia rerum prima & vltima, quæ vbiq; perennis est & æterna, si extra materiā hanc perpetuam & æternū perdurantem , formam præterea habeāt immortalem, diuinam & supercœlesti semine satam, vt materiæ perenni tandē perēniter adhæreat & perfectissimè cōnectatur. Si materia æternitate & perennitate dotetur , quidni etiam formā aliquam dotari cōtinget simili æternitate. Dari in rerū serie cōcedimus extra Deū materiā incorruptibilē, dari etiā pari modo & formam aliquā eamq; intellectuālē nobilitatis & præstantiæ materiæ cōpotē necesse est, si hæc ambo incorruptibilia sint nōne tādē incorruptibiliter & perpetuis & indissolubilibus inter se vinculis & nexib?

copulabuntur, & deuincientur vt tandem foueantur & potiantur innato suo & procliuī inter se coniungendi perpetuò nexu, aut frustraneus esset & vanus, mutuus & reciprocus eorū amor, vt videre licet capite 22. huius opusculi. Quòd si Deus rebus inferioribus & sublunaribus materiam quandam perennem & perpetuam communicet virtutibus & agendi facultatibus insignem & singularem, & ita quadamtenus felicitàte quadam quamuis imperfecta & rudi dotata & exornata. Nonne procul dubiò certissimè credendum erit, ipsammet Deum homini fideli & pio impertiri debere perfectissimam & numeris omnibus absolutam felicitàtem, eamque supercœlestem & supernaturalem, locumque etiam daturum Deum in quo felicitàte illa suprema & summa, æternum fruiturus est homo, vt ipse omni ex parte æternus est; cum autem illa suprema & summa felicitàs soli Deo comes perpetua sit individua, necesse perinde est, Deum ipsum, totum illum locum & prægrande spatium manifestè occupare, & virtutibus suis inenarrabilibus adimplere hospites omnes tanti loci beatos, & omni ex parte fœlices constituere. Nam vbi Dei compotes sumus, ibi summo bono potimur, & supremam & vltimam beatitudinem consequimur.

Præterea cum mors communis & ordinaria æquo pede pulset pauperum tabernas regumque turres, non tamen ipsos, ad nihilum reducit; nō datur enim in rerum serie vlla nihili via, nescit anima hominis mortem seu nihilum viam, perpetua est & immortalis, vt probabitur inferius. Si

ergò nesciat mortem & nihili viam, vbi nam locorum collocabitur, postquam diuortium cum corpore fecit, si omnia sponte sua feruntur in centrum suum, ex quo educta fuerunt. Animam rationalem, piam & fidelem in Deum ferri necesse est, cum centrum suum ad quod tendat, & ex quo educta est, sit Deus; si verò impia sit & mali contagione corrupta ab hoc centro reijciatur tanquam à summo bono, & in centrum huic oppositum & aduersarium propelletur.

Anima immortalis est.

Si ergo ad centrum suum tendat & vergat, vt id innatum & naturale res habent omnes, si Deum spectet & ad ipsum solum dirigatur, vt ad magnetem ferrum, paradysum admittere, necesse est, in quo homines pij & fideles summo fruuntur bono, & suprema & vltima fœlicitate donabuntur in perpetuas æternitates, gratia & meritis Christi, qui solus vt antea declaratum est, vias omnes & semitas cœli inuias planas, triuiales & tritas fecit & nobis aperuit, in quo solo gaudere & lætari summæ est & supremæ voluptatis, vt sequentibus capitulis legere est.

Purgatorium ignem quo depurantur anima fidelium antequam cælo beentur, colligit Alchymia ex separatione puri ab impuro.

CAPVT XX.

ERT ò certius est, animas intellectuales varijs ac diuersis modis posse contaminari & præcipuè vitijs & maculis corporeis: corpus enim & anima, adèò strictis mutuis & reciprocis inter se ligantur vinculis, vt quod vni illorum commune est, familiaritatem quandam & amicitiam, cum altero contrahere necesse est; Ita vt in indiuiduo vnitatis vinculo inuicem copulata & coniuncta, viuant & persistant boni & mali participia. Itaque cum corporis partes, læduntur, & lædi pariter aliqua ratione, & mutuò vulnere peti animi partes videamus; & sic vice versa, alternis affliçantur malis, & reciprocis fruuntur bonis, corpus & anima. Id autem habent ex innato hoc peculiari fonte, quod pars sensibilis prona & procliuus sit sensibilibus seu elementaribus bonis & inferioribus pondere suo secum trahat rationem seu partem superiorem versus hæc bona inferiora sensibilia, ob rebellè appetitum nostri naturam & essentiam, ab incunabilis ortam & nobis ingentam, ratione peccati originalis, cuius labe iustitiam originalem, virtutum omnium & bonorum nostrorum om-

*Concordia
corporis &
anima.*

nium fontem amisimus, & sic donis omnibus supernaturalibus destituti, peccato originali delibuti, nihil nisi corruptionem & rerum sublunarium & terrestrium vappam, cariem & amurcam redolemus, quorum omnium plena sunt omnia hæc inferiora.

Alchymia huius rei fidem facit, & experientia certissimos & veros ostendit effectus in puri naturalis disquisitione, in qua elementorum recrementa, mixti naturam & essentiam non redolentia separantur & seponuntur extra puras mixtorum partes, quæ solam ipsorum naturam & essentiam constituunt, & præcipuè in depuratione harum trium substantiarum, quas spiritus animæ & corporibus nomine insigniunt id manifestum & propatulum omnibus faciunt. Animæ siquidem & spiritui quæ sunt partes misti ætheris & ignis plenæ & turgidæ & cæteris omnibus puriores, tantum est heterogenei recrementi & fœculentæ spurcitæ, quantum ex ipsamet altera parte, quæ corpus dicitur, secerni potest. Auro etiam & pretiosissimis omnium lapidibus, Alchymia duce, tantum est lutosi recrementi, & partis impuræ, auri & lapidum prætorum essentiam & naturam non sapientis, quantum facile creditu non est, nisi his qui rei gestæ speculatores fuerunt.

In omnibus reliquis rerum naturalium mistis, quantitas copiosa excrementorum reperitur, cuius solius rei causa, tota natura in præsentis rerum serie & statu constituta, labilis caduca est, & fluxis & labentibus statuminata suspenditur fulcris, in corruptionis & alterationis volutabro

Alchymia ostendit esse maximam corruptionem in sublunariis.

Anima & spiritus in mixtis tanto replentur excremento, quanto corripimur.

Quantitas excrementorum causa est corruptionis mixtorum.

perenniter se deuoluens , vt se tandem varijs & iteratis mortis lauacris, ab ipso corruptionis bathro emergat & in puro quiescat. Quod tandem consecutura est in vltima rerum periodo , vbi omnia & singula vniuerso & singulari incendio conflagrabitur, & vltimæ mortis seu corruptionis & alterationis vltimas & postremas vires patientur, vbi Deus summus rerum omnium

*Calcinatione
vniuersali
omnia fiunt
pura & incorruptibilia*

opifex, purum omne ab impuro separabit. Purum seliget, & impurum in abyssum æternæ maledictionis suæ proijciat ; tunc temporis natura puram nitidam & ab omni labe vindicatam consequetur materiam incorruptibilem , permanentem , nullis postmodum alterationum flagellis obnoxiam & proclinem , sed in suo puritatis & nitoris statu perenniter quiescentem. Hic autem status nobis certissimè spectandus decuplo præsentis hoc rerum statu præstantior & perfectior erit : Deus siquidem vt purissimus est rerum omnium, sic etiam purissima efficiet sua opera omnia, vnde perfectissima & numeris omnibus absolutissima fruuntur essentia , quæ orbem hunc occupabunt elementa , at non nisi depuratione illa diuina & supernaturali , quæ diuinitus omnibus mundi elementis tunc temporis contingeret.

Si corpus purificandum sit, etiam est anima purificanda ratione illorum concordia.

Quod si anima intellectualis vitijs scateat nonnullis & maculis peccato contractis , nitor eius obtenebrabitur, nonne æquo iustius est, antequam cœlo beetur, Deo fruatur , qui totius nitoris & paritatis fons inexhaustus est, maculas illas lucē suam & splendorem obtenebrantes deponere & sua excutere substantia. Corpus si quidem illius animæ, vnā cum cæteris rebus in depuratione

rerum

Vniuersali diuinitus contingente funditus depurabitur, & purum & clarum & nitidum exsurgat ex obscuro mortis sepulchro. Quod si corpus præniteat splendore & luce, nonne etiam animæ maioris & rutilantioris animi capaci conueniet præluce radiosque lucis fundere, ut corpori æqualibus & mutuis connectetur in æternum vinculis. Quid opus est corpora depurare, & munda facere, ni pariter animæ puræ fiant, & similem & æqualem secundum naturam suam, adipiscantur munditiem. Beatitudini ac fœlicitati supremæ dissonum valdè foret corpus mundum & purum, animæ impuræ deuinciri & copulari, nec animam puram & lucentem, corpori putrido & fœtido, coniungi cœlesti quadraret gaudio. Sat temporis hanc impuram & sordidam passa sunt coniunctionem, necesse tandem erit, diuinitus hanc deponere, & perenni & æterno perfrui gaudio, indissolubilibus & æternum durantibus nexibus inter se deuincta.

Decet naturam tandem gratia diuina & supernaturali, sine sua potiri, ad quam totis viribus anhelat; hanc autem finem statum fixum & permanentem, ab omni corruptione & alteratione seuinctum appello: si verò natura conuerteretur hisdem & similibus, quibus iam vitur vinculis & nexibus, in perpetua alterationum & corruptionum lutosa fœtutina versaretur, spectat rerum aliam ac diuersam seriem in qua summa quiete perfructur, & in vtramque dormiet aurem. Et hoc omne manifestum erit in resurrectione super naturali fidelium omnium, in qua partes puræ & mundæ ex omni parte factæ, tum

K

Post resurrectionē homo immortalis erit.

animæ tum corporis , denuò copulabuntur & surgent in indiuiduum omnino perfectum & completum , mortem nullam amplius sciens ac timens, sed vita perenni eaque felici ac beata, donatum , & supercelestibus donis omnibus ac diuinis exornatum.

In resurrectione corpus & anima prius purificantur quam fiat illorum unio.

Hæc omnia cum tandem contingere , & obuenire fidei sit Catholicæ , eiusdem eius erit credere, purificationem fieri debere animarum & corporum antequam vltima illa vnione seu vinculo & nexu connectentur. Nam corpus & anima inuicem reciprocas & mutuas habent propensiones, quarum ope gaudent , & summo opere exoptant inter se connecti ; nequeunt autem gloriam supremam consequi & cælum ingredi & coram Deo ipso , sedes firmas & æternas stabilire, quin supremam & vltimam habeant ambo puritatem.

Purificationem ergo spectant & nitorem corpus & anima & vinculum postmodum nexum perpetuum exoptant. Est enim anima veluti & corpus , si seiuncta inter se contemplemur, quid valde imperfectum & mancum , cum ambo in indiuidui vnus perfecti & absoluti compositionem condita sint, extra cuius compagem, mutilatum quid sonant lacerum & nondum absolutum, et si nomine & ratione partium, substantiæ sint omni ex parte absolutæ & perfectissimæ.

Quòd si purificationem & nitorem hunc spectandum nobis omnibus , in hac miseriarum valle consequi difficili admodum vi valeamus, ob vitam nostram peccatis & vitijs obnoxiam. Quid ni opus erit post mortem , eandem purifi-

cationem efficiendam fore, in his omnibus qui in Christo moriuntur, nullo peccato mortali contaminati, sed leuibus, venialibus maculis infecti & obtenebrati, à quibus se expedire & extricare par est, antequam omni ex parte beentur. Hinc purgatorium ignem & locum deletitium dari continget, in quo animæ fidelium antequam cælo beentur & supercælestibus & diuinis exornentur donis, vltimam sortientur perfectionem tolerando & demerendo, cum sanguine agni totius Ecclesiæ Romanæ vnico thesauro, quidquid est vltimæ & supremæ perfectioni consonum & idoneum: quod Ethnicus Virgilius nulla fide Christiana & luce illuminatus satis appertis & clavis exprimit versibus, qui procul dubiò omnibus Christianis hereticis purgatorium ignem negantibus erunt opprobrio & crimini, crassi & stupidi eorum erroris, sic enim sexto Æneidos sub finem canit,

*Locus & ignis
est purgato-
rius.*

*Virgilius ostendit esse
purgatorium*

*Quin & supremo cum lumine vita reliquit
Non tamẽ omne malũ miseris nec funditus omnes
Corporea excedunt pestes: penitusque necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris
Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt: alia panduntur inanes
Suspense ad ventos: alijs sub gurgite vasto
Infestum eluitur scelus, aut exuritur igni.
Quisque suos patitur manes, exinde per amplum
Mittitur Elysium, & pauci lata arua tenemus
Donec longa dies perfectæ temporis orbe
Concretam exemit labem, purumque reliquit
Æthereum sensum atque aurai simplicis ignem.*

3. Malach.
E/sal. 45.

Hæc omnia Virgiliana verba, quadrant & consonant sacris quæ scribuntur in paginis, de hac singulari animarum purificatione, qui approximant mihi, approximant igni inquit Dominus: Sanctificauit te Dominus in igne ardenti: transuimus per aquam & ignem: & multa alia reperiuntur in sacris lineis, quæ purgatorium illum ignem, & deletitium illum locum confirmant & asserunt; ita vt nullo pacto ambigendum sit, hanc esse totius veritatis sphæram, quam Catholica & Apostolica Romana Ecclesia diuino pacumate fidelibus suis omnibus Christianis compactam exposuit contemplandam & fide credendam; extra umbras & figuras, quæ ex varijs scientijs & præcipuè & Alchymia desumi possunt in testimonium & veritatem huiusce mirandæ rei, quæ nos docet impurum puro nullo pacto posse iungi & connecti, ante illius purificationē, & donec nihil extraneæ & barbaræ fecis habeat admistum.

*Alchymia exempla & figuras proponit
quibus æternum damnatorum tormen-
tum & supplicium colligi potest.*

C A P V T X X L

CERTUM & verum vidimus & probauimus superiori capite animas intellectuales quacumque labe etsi leuissima contaminatas & vitiatas, debere mundari, antequam cœli

& supremæ felicitatis participes fiant ad quam tanquam ad supremum bonum naturali quodam instinctu feruntur piæ & Deo fideles animæ. Nihilominus tamen si maculæ & vitia & corruptiones, quibus inficiuntur animæ intellectuales, sint immensæ & inexhaustæ, hoc est pendeant ex peccatis mortalibus (licet enim mihi, peccata mortalia corruptionis & maculæ nomine insignire, cum peccatum inficiat animam & contaminet) multò tamen penitiori tabo, ac conspurcant maculæ vestes, & nitida cuncta, non possunt, ita facile dilui, cum peccata mortalia Deo ipsi directè opponantur, & perinde sint infinitæ & immensæ malitiæ. Nihil enim directè Deo opponi potest cum Deus ipse infinitus sit & immensus & supremum bonum, quia id ipsam quod opponitur supremo illo bono, sit infinitæ & immensæ malitiæ & improbitatis. Si autem hæc peccata sint infinitæ immensæ & inexhaustæ impietatis & nequitiae, poterit ne dari eorumdem peccatorum temporanea purificatio, si meritis Christi, ritè applicatis secundum normam & legem Ecclesiæ suæ, in hac militante vita id non contingat.

Si sal metallicam infinitis & immensis scateret excrementis & lutosis spurcitij: daretur ne tempus finitum & determinatum, in quo summus spagyricus, posset illud sal à tantis & inexhaustis recrementis repurgare: Si Cineres Kali plantæ quibus vtuntur Fabri vitrarij ad vitrum excoquendum, indelebilibus & perpetuis obtenebraretur maculis, subtilis & acutus Faber vitrarius, oleum & operam, imò lignum & ignem

K 3

penitus perderet in excoquendis illis cineribus ut inde vitrum candens & nitens surgeret, incassum ligna foco subijcerentur cum semper cineres illius plantæ obscuri & tenebrosi permanerent, nec unquam rutilantis vitri naturam induerent, sed terræ opacæ molem inutilem funderent.

Homines omnes quotquot sunt terræ molis sunt, eamque molem ipsam ipsimet, singulis vitæ momentis maculis indelebilibus & putrido tabo inficiunt, cum tamen Deus terram puram, virginem & ab omni labe vindicatam protoplasto homini indiderit quam ipse vitiauit & deturpavit violato diuino præcepto. Hoc autem contrarium vitium, in nos omnes iure originis & Adamicæ prosapiæ descendit, quia tunc temporis omnes homines, & tota humana species in ipso solo homine coercebatur; vnde iustum est & æquum deturpata & vitiata humana specie, individuos omnes homines eiusdem speciei vitari, & simili labe conspurcari. Addam etiam quod singulis vitæ momentis, peccata peccatis, vitiisque vitij agglomerent homines eorumque quâ plurimi sic desinant & vita fungantur peccatis vitijque mortalibus obruti, ita ut confirmentur in peccandi in Deum ipsum voluntate, & prauo cacoëthe, in ipso ultimo vitæ limine, in quo Christi & mutata voluntate, contrito corde possent demereri peccatorum veniam, & æterni supplicij euitare & effugere tormentum. Nihilominus cum hæc nolint & flocci pendant infinita illi Christi redemptoris merita, prauo illo peccandi cacoëthe in malum ipsum & vitium penitus

immersi, fiunt malum ipsum & vitium, & ita summo bono Deo putà opponuntur, & oppositorum cum sint contrariæ & aduersæ facultates & energiz, oppositis etiam & aduersis Deo fruuntur malis; si Dei sint gaudia æterna, & supremæ fœlicitates oppositi & aduersi, erunt tormenta & supplicia perpetua, & supremum & vltimum mali genus.

Non ergo mirum est si damnatorum demerita, pœnas perennes & tormenta perpetua, eaque infinita sequantur; malum enim eorum infinitum est & ita grande, vt nullis expiari possit tormentis & ignibus, quia malum eorum omnium vna cum anima perpetuum factum est; ideò paribus & condignis afficiuntur tormentis, quia malum infinitæ & immensæ malitiæ & nequitiz, vt supremo bono Deo putà, aduersum & contrarium supremæ improbitatis debet subire tormentum, vt supremæ iustitiæ vigeat & floreat summum ius. Sic inferos habemus depictos, qui loci sunt quibus detinentur clausi supremis supplicijs addicti hi omnes, qui in hoc misero militantis æui cœlo Christi non secuti sunt insignia, nec stipendijs eiusdem Christi voluerunt militare; sed voluptatis omnia stupro & nequitiz vitio conspurcati & contaminati vitam dege-re genialem spretis Christi & Ecclesiæ suæ mandatis, quibus obsequi noluerunt. Vnde consonum est supremæ iustitiæ vt pœnas tanti sceleris æternas luant & perennes vt & supra modum beatur, qui militantem Christum secuti sunt, & belli Christiani passi sunt angustias, hi supernaturaliter fœlices & omni ex parte beati Deo

ut supremo bono fruuntur, quem secuti sunt; illi verò Diabolo cuius affectu fuerunt potestur, & ita malo erunt addicti æterno. In primo supremum adhæret bonum, in secundo & ultimo supremum consistit & vltimum malum, hos suprema beat felicitas. Alios supremum tormentum & æternus opprimit languor, & ut iustitiæ bonos cælo beare, & diuinis exornare donis, eiusdem etiam erit iustitiæ malos carcere cohibere, & supplicijs torquere condignis. Virtus & pietas & quæ Dei sunt Paradisum fecerunt cœlestem: vitium Dei sunt & nequitia & quæ diaboli sunt inferos dederunt. In primò virtutis & pietatis pensantur munera, in secundo vitij & nequitie puniuntur portenta, & ut certissimum est, bonos esse, sic etiam certissimus erit eos ipsos expectare paradisum, & ut certò certius est, malos esse, sic etiam nulla dubij lance, ambigendum est inferos esse, vbi malorum omnium castigantur nefaria scelera, & atrocia facinora.

Fides nobis hæc dicat, Ratio prædicat, & Alchymia figuris quibusdam & vmbis, ex suis operibus elicitis & assumptis indigitat in quibus dum rerum naturalium mista in vltimam & sui puram & candidam, & ab omnibus recrementis & reiectaneis vitij vindicantur materiam reducuntur. Si materia illa nihil habeat salis puri & fixi, omnis abit & tota in terram substantiam perpetuis ignibus consecrandam & deuouendam, ut vitrescat & perduret in æternum Rore salis & vitæ priuata & emuncta; sic & nefarij & scelerati homines, qui peccatis suis & vitij, vitam suam adeò contaminarunt ut mortis sigillum

*Materia quæ
nihil habet
salis puri &
fixi ad mortem æternam
damnatos se
presentat.*

potius habeant, quam vitæ salem. Ita virtutis pietatis deique amiserunt effigiem & simulacrū vitijque & peccati retinuerunt stigmata, vt toti reiectandi sint & terram imitentur vitream spiritu omni vitæ denudatam, quos Deus perpetuis, & inextinguibilibus consecrabit ignibus, vt in vitium & malum quod elegerunt penitus inducentur, vt terra ipsa spiritu vitæ emuncta, liquefcit in vitrum flammis ipsis & ignibus æternū durable. Sic ipsi liquefcient in vitium & malum æternum cruciabile.

Contemplare & perpende quæso peccator in binio hærens quam secuturus sis viam virtutis an vitij. Extrema virtutis Paradisus occupat, postrema verò vitij inferi claudunt, stridor dentium & summus luctus hisce inest postremis vitiatis gaudijs. Meditare meditare quæso, quid tibi sit vtilius & beatius, aut in centrum tuum innatum & naturale pondere mandatorum diuinorum exactè obseruatorum deferri Christum sequendo, teque ipsum abnegando, & sic perennes & perpetuas fœlices ac beatas demereri quietes, ac otia inanibus & futilibus disruptis tricis, aut ex virtutis pietatisque centro emergere, in vitij & voluptatis improbæ marginem ex quo præcipitem rues in æternum & immensum vitij & mali barathrū, in quo vitij & mali perpetuas lues pœnas. Quid melius & fœlicius tibi sit inoffenso rerum secundarum cursu, integer vitæ scelerisque purus, Christo inservire & eiusdem voluntati morem gerere. Et ita Christo frui & bonis suis omnibus immensis potiri, quam voluntati tuæ adhærere, & vitam conspurcare momentanea blandimen-

torum vitijs, & ita perpetuis alligari eorundem vitiorum supplicijs & tormentis. Æternum est hoc naturæ diuinæ fœdus, virtus habet præmijs, tormentum verò vitium torquet, quis ergo duro simillimus saxo, vitijs torpere velit, vt stimulis eius agitetur æternis, & quousque grauis iste veternus animos hominū occupabit ne præmijs virtutum pietatisque muneribus accendamus ad cœlestia perreptenda, elata elatum postulāt animus, depressa depressum; nihil verò est animo humano elatius, quæ super cœlo sunt & Deum ipsum sapiunt sapere debet; quæ verò terram & vitiorum redolent mappam spernere, imò effugere vt innatam mactæ virtutis suæ sequatur indolem.

Animam humanam perennem & immortalem esse colligit Alchymia multis argumentis ex natura desumptis.

CAPUT XXII.

ACILI via immortalem animam ostendit Alchymia ex præmissis apertis mysterijs, nam quid esset vtilitatis & boni, Paradisus & cœlum, quid tota & vniuersa natura, quid purgatorius ignis, quid inferi prodesse. Si anima hominis caduca & mortalis esset, & cum reliquis labantibus casura rebus, Deus om-

Anima est immortalis.

1. Ratio.

nium opifex & rerum omnium verissimum ens, & per se subsistens, à quo solo & vnico omnia subsistunt; non sibi hæc omnia fecit, quia his nec indiget, nec indigebit vnquam, sibi omnia sunt, & si per voluntatem suam hæc visibilia, ex nihilo per creationem educta sint, in gratiam creaturarum intelligibilium facta & creata sunt. Quæ rationis lance ponderare possumus, naturam in genere esse perennem, cælum & lumen eius esse inextinguibile & naturam hominis, cui hæc omnia seruiunt, mortalem esse & caducam; si hæc ita forent præpostera esset rerum series, seruire, esset dominari præstantius, domus esset quid hospite nobilius. Si natura vniuersa & cæli ipsi, obsequio hominis nata sint, hæc omnia homine viliora multò esse arguit istud cæli & naturæ in homines obsequium: quod si quandam perennitatem in cælo & natura ipsa cõtemplari liceat, fortiolem multò & præstantiorem immortalitatem in homine ipso, quàm in cælo introspicere licebit, qui perennes illas cœlorum domos habitare debet.

Cælum vnà cum vniuersa natura, in hunc potissimū tendit scopum, & quidquid habet actionis huc dirigitur & fertur, vt animæ humanæ cõmodo inferuiat; si verò illa humana anima tandem periret & in cahos ac nihilum abiret, nequicquam prodesset illud cæli & naturæ vniuersæ continuum diurnum nocturnumque opus, & incassum esset eorum labor, quod sapienter imaginari non potest, cum omnia propter finem eumque verum sint actura. Si ergo homo periturus esset, frustraneus esset naturæ

2. *Ratio.*

labor, cum pro re frustranea & peritura insumeretur. Nec obiectandum est naturam sibi ipsi seruire & propterea nullo pacto frustraneo, vti opere, dum circa hominem operatur, & vitæ eius commodo inseruit; homo enim pars naturæ est, & quidem nobilissima pars. Itaque si natura inseruiat homini in se ipsam & partem sui, fundit & impendit actionum suarum gratiam & utilitatem & perinde cassi & vani non sunt eius labores cū in se ipsam rependātur. Hæc obiectio ex Atheismi emergit fonte, quo asseritur & insulse disputatur, nihil in tota rerum serie reperiri, præter naturam ipsam quam cernimus visibilem omniāque reduci in ipsammet naturam, & ex ipsa scaturiunt, & originem habent, quod capitulis præmissis satis clarè confutauimus; & præter naturam visibilem, Deum esse & creaturas intelligibiles dari probauimus, quibus solis laudare Deum, eique seruire præmium est & gloria. Tota hæc natura & mundus hic vniversus, domus est & locus, in quo laus ipsa, gloria & obsequium fieri ac reddi debent, vastissimum hoc cœli & aëris spatium, templum est, in quo sacrū istud & iustum charisterium celebrandum habent homines omnes, hi soli cum sint rationis & intellectus capaces huius sacræ laudis gloriæ, & obsequij mixtæ seu sacerdotes esse possunt.

3. *Ratio.*

Athei qui hæc vana & impia figmenta opinantur, Deum ipso homine imprudentiorem supponunt, dum vastam hanc domum, prædiuitem & omnibus præmunitam ornamentis constructam vident, eamque volunt esse, ab omnibus seruis ministris ac famulis vacuum ac desertam, qui de-

mino tantæ vastissimæ & ditissimæ domus obsequantur; certissimum enim est, nihil in tota rerû serie reperiri posse, quod Deum colere venerari & adorare valeat, præter hominem ipsum cui potissimum competit erga Deum cultus & honor. Reliqua cuncta creata metaphoricè dicuntur laudare Deû vel tacitas docere laudes, quod miris eorum operibus ostendant hominibus, & sint ipsis opprobrio, quod Deum non laudent architectum horum mirabilium omnium visibilibium: cumque Deus immortales perennes ac perpetuas expostulet laudes honores & glorias, immortalis perennis ac perpetuus esse debet qui laudas has perenniter celebraturus est.

Solus homo in universa natura Deû laudat.

Præterea qui animam humanam caducam & mortalem esse censent sibi ipsi perduelles sunt, & insensissimi hostes, cum ad nihilum reduci tendant cuius iura & dominium vetant omnia eiusque nesciunt leges; ipsi tamen lapidibus ipsis rudiores & stupidiores, in ipsum nihili barathrû immergi conantur, dum hæc figmenta sibi vera persuadere volunt. Nihil enim est in tota rerum natura quod quærat hanc nihili viam imo cuncta & singula immortalitatem cogitant, & nihili semitas abhorrent, unde tota natura perennis est, & immortalis, cum singula cuncta, habeant quid perenne & immortale, & homo cæteris omnibus immortalitate & perennitate prælucere debeat, & potissimum cum in eo vigeat anima, cui præcipue competit Deum venerari & adorare, non corpori ipsius nisi quatenus individuum vnum constituere nata sunt ambo, quod Deo soli servire & obsequi natum etiam est, & à Deo creatum

4. Ratio.

ad gratias & laudes perenniter ei celebrandas & habendas. Sic Alchymia apperit & ostendit animam humanam immortalem esse, quod operibus suis commonstret, dari in rerum natura materiam perennem & immortalem, ut ex earum coniunctione surgat indiuiduum perpetuum perenne & immortale atque etiam intellectuale, ut creatoris & summi Dei contemplari & admirari queat, energias & infinitas virtutes easque adorare & venerari, ut ipsemet Deus perenniter & perpetuo, summo corde venerari meretur.

Probos animi mores docet Alchymia, & rectam vitam humanam rationem.

C A P V T XXIII.

SI notitia suimet ipsius vitæ præsentis & futuræ, officij & pietatis erga Deum & humanitatis erga proximum cognitiones & theoremata possint & valeant aliquid, ad probos animi mores edocendos & ad rectam vitæ humanæ rationem dirigendam, fateri necesse est Alchymiam esse verum & legitimum naturæ specillum quo hæc omnia ante oculos exposita habemus.

Ex notitia si quidem naturæ vniuersæ, habetur & notitia rerum singularum, qua via regia ducimur, ad vitæ nostræ ornamenta medullitius perfectanda, virtus & bonum omne est præci-

puum vitæ nostræ decus, & eatenus omnimodè consequendum. Alchymia spectat & ardet ornamenta & decores corporum, quòd in his perfectum quid & summum esse cognoscat & videat, inde etiam arguit cum corporis perfectiones sint & decores dari etiam necesse esse formarum vèneres & lepores, ex quibus & actiones honestas vero iusto & bono vndiquaque affluentes scaturire debere.

*Alchymia
suoꝝ corporum
purgatione ostēdit
animi mores.*

Verissimum autem est Alchymiam naturam docere vniuersam & singularem omnium commonstrare virtutes & energias. Quod centrum naturæ vniuersæ habeat appertum & manifestum; cuicumque autem cētrum notum & certum est, illi etiam certa est & notissima illius centri superficies, & eorum omnium limites, qui à centro ad superficiem vsque tendunt, notissimi & apperti sunt, tota natura, globus est & sphærica moles. Eius centrum materia prima est, & rerum omnium vltima, ex quo omnia educuntur, & in quod ipsamet redeunt, in ipso centro latent omnia, & eius superficie manifesta & aperta fiunt omnia, quia in ipsa superficie fiunt generationes & motus omnes, quibus cuncta oculis subiiciuntur; in centro verò redeunt in primum chaos, & ibi qui sunt, donec ab Archæo naturæ iterum pellantur ad superficiem, vbi veste noua induta, prodeunt in conspectum & lucem.

*Tota natura
sphæra est.*

Qui ignorat naturæ centrum, ignorat etiam & eius marginem seu superficiem & productiones, conspicit quidē generationes varias rerumq; diuersos ortus & interitus, brutorum more, cortices & vestes externas contēplatur, nucleum verò &

*Qui ignorat
centrum natura,
ignorat omnia quæ
sunt in natura.*

medullas rerum non cernit nec aspicit sed mutabili corpore & veste delusus totam sui notitiam hisce tenebrosis & obscuris rerum cancellis continet & coercet. At vera scientia & completa rei notitia, stabilem & firmam sedem numquam in superficie posuit, sed in centro stabiliuit; in ipsa enim superficie mors & perpetua rerum mutatio stabulatur, in centro vita, & perpetua & immota rerum quies permanet, ideo nobis competit quietem hanc habere notam, ut motus omnes, qui inde oriuntur, notos habeamus.

Alchymia sola artium est quæ suis naturalibus operibus, tanquam vijs & filis Ariadnæ viam demonstrat ut nos ex hoc labyrintho barathro, hoc est corpore, extricemus, & sic de minorauto in rerum omnium centro conclusos, hoc est peccati fomite ouantes, triumphemus, & æthereas sedes versus nostras deliciarum plenas, hoc est, cælum, iter dirigamus: sed antequam cælo beamus Ariadnam relinquimus hoc est industriam humanam studium & laborem, & baccho hoc est homini curarum studij & laboris vacuo damus desponsandum: vita enim humana mollis nimis & imbecillis est, nullamque redolet virilitatem nisi industriam studium & laborem improbum Ariadnæ nomine depictum & figuratum socium habeat & comitem.

Alchymia autem industria, ingenij acumine, arte, diligentia, summa, studio & labore quam improbo plena est ac redundat, vnde tutissimo nobis est auxilio, ut ea duce & comite, vias inuias naturæ penetremus & labyrinthæ dedali opera introspeciamus & reuocare gradum valeamus

sciamus superasque euadere ad auras, quibus prudentiores & sapientiores facti, quæ veræ & symmerz prudentiæ sunt & sapientiæ cogitamus, & sic probos animi mores commonstrat Alchymia. Ut exempli gratia sic ex homine ipso Philosophatur, & colligit ex interna & penitissima illius anatome immortalitatem illius, & futuræ vitæ beatitudinem, si virtutis, aut miseriam perennem, si vitij sequatur leges & normas.

Homo eum factus sit & conflatus ex eadem & simili prorsus materia & substantia ex qua nutritur, & vitam suam fouet, ut penitus sciat quid sit ipsemet in centro suo, necesse est alimentorum suorum indagare naturam & essentiam, ut videat & cognoscat, quid sint ipsamet alimenta in centro suo. Docet autem & ostendit Alchymia, alimenta omnia hominis in ultimam materiam reducta, salis redolere naturam & essentiam, Salemque hunc indiuisibilem re ipsa continere in se & coërcere triplicem nomine substantiam, Mercurium putà, Sulphur & salē, quæ tria vnum constituunt balsamum naturale, nullo pacto re ipsa differens in centro sui ipsius, sed homogenium & simile, quamuis in ipsamet interna eius substantia nomine tantum distinctas possint connotari substantias, ut declaratum est superius capite 3. & 4. huius Opusculi.

Alimenta hominis ultimò reducuntur in salem.

In ipsomet animalium omnium primo & ultimo balsamo, sal semper prædominium habet, unde etiam rerum Chymicorum sagaciores, salem duxerunt illud primum seu ultimum animalium omnium balsamum manifestum, si quidem in eo cōnotarunt Salis prædominium, quin imò

In animalium balsamo sal semper prædominatur.

L

id ipsum colligerunt ex vrinis animalium, sudoribus, sputis & alijs multis eorundem excrementis; in quibus colligere est maximam salis copiã; natura si quidem non adeò potens est & sui satagens vt quidquid est in alimentis vtile & aliabile sibi arroget; linquit enim in reiectaneis excrementis, copiosum quid, quodimenti sapir naturã, si perfectè digestũ esset, & percoctũ quod salis naturã & essentiã redolet. Vnde est quod excrementa animalium sint nonnullis animantibus vera & utilissima alimenta, quod ita non foret, si ipsorũ excrementis nihil vitæ esset &imenti; illud autem quod in ipsis excrementis vitæ &imenti sapir naturam & essentiã, salis ex se promit indolem, quod nobis argumento est, sallem esse primum & vltimum, rerum omnium, & perinde animalium balsamum ex quo fiunt & nutriuntur animalia. Hinc non improbè licet arguere semen & sperma humanum ex quo immediate fit homo, in vtero matris suæ, salis soluti habere naturam; quidquid enim est vltimum in solutione cuiuscumque rei, id ipsum est primum in compositione eiusdem rei, dicente peripateticorum coryphæo, cui refragari hac in re, sapientis non esset animi: Sal autem esse vltimum in resolutione tum rerum omnium, tum ipsius hominis satis apertè constat, ex operibus Chymicis in quibus dum res omnes calcinantur & in cineres reducuntur, ex ipsis sal educitur rerum omnium perfectum alimentum. Imò sperma & semen ex ipso sale summopere depurato, renascuntur vegetantia cuncta, quæ vltimum hunc salem dederunt, modò terræ

Cur excrementa animalium sunt quibusdam animalibus alimenta.

Semen in vtero matris est sal solutus.

Probatursalem esse vltimum in resolutione omnium rerum.

fertili committatur & vegetantis aquæ stilla-
citæ irroritur, ut tandem impregnetur spiriti-
bus aquæ vegetantis ex quo sal eductum est.
Hinc fortissimum & grauissimum ducere pos-
sumus argumentum, animam humanam debere
esse immortalem, cum omnium rerum semina
in centro salis maneant incorrupta, quod est ha-
bere formam specificam incorruptam corpore
salis conclusam; nisi enim ita esset, vegetantia
singula non possent iterum resurgere & suscitari
ex corpore salis terræ credito ut fieri dicat ex-
perientia. Si ergo vegetantia singula habeant for-
mam specificam incorruptam in centro sui ipsius
cōclusam, hinc collectū facillimum est, homines
possidere debere individualement formam incor-
ruptā Hæc enim forma individualis & singularis
singulariter præualet & præstat omnibus for-
mis specificis vegetantium omnium, cum ra-
tione & intellectu vigeat & polleat inter om-
nes rerum omnium formas, quæ eius penuria
formis humanis maximè infimantur, quod no-
bis est firmissimo argumento, humanas formas
non eandem cum alijs subire sortem, ut ante
probatum vidimus, cap. 22.

*Argumentum
quo probatur
animam im-
mortale esse.*

Quod si quis obijciat ex dictis formas rerum
omnium in specie & genere perennes esse & in-
corruptibiles, cum ex centro salis sui renascitur
& ideo ratione formæ specificæ & generis de-
mereri immortalitatem quod tamen absolum
est fidei orthodoxæ. Satisfecimus iam pridem
obiectioni, cum diximus formas rerum omnium
specificas & generales perennes esse & per-
manentes, tantum dum Deus conditor omnium,

Obiectio.

Solutio.

generationes rerum conseruat & fouet, ad perennitatem eatenus tantum in gratiam hominum vita caduca & labili interdum fruuentium. Postquam verò hac presenti vita functi erunt omnes, mutabitur & forma rerum, earumque series, mutationes, generationes & alterationes rerum non erunt in vlu, vt vitæ hominum inseruiant, cum hæc tandem se ipsa diuina sic dictante voluntate fulciet diuinis & supercœlestibus ditata donis. Reliqua cuncta naturalia, quæ illius solius gratia condita erant in pura redibunt elementa sua, & ibi quiescent in æternum in sua simplicitate & puritate reducta.

Quòd si anima rationalis seu forma humana ex hisdem principijs ortum haberet, in eadem & similia principia etiam reduceretur; constat autè non ducere originem ex naturalibus elementis, cum vis & vigor elementorum naturalium intellectum & rationem quibus viget anima humana, elargiri non possint. Dei hæc sunt munera, non naturæ, vnde diuinitus animam humanam traxisse originem certò certius est, deumque solum animæ humanæ esse verum & vnicum centrum, in quod rendi, & immergi summis viribus conari, est illi summa gloria, & supremum bonum & munus, quia unicuique rei innatum est & naturale in suum tendere centrum & fontem, ex quo enata est, & ortum habuit. Duo sunt potissimum rerum omnium fontes, vnus naturalis est, supernaturalis & alter: ex primo naturalia cuncta & visibilia duxerunt originem, ex secundo naturalia & supernaturalia cuncta habuerunt exordium, & verè omnium primus non aliundè

Anima humana traxit originem à Deo.

Fons rerum omnium duplex naturalis videlicet

quàm à se ipso deductus est fons iste , in quem omnia tandem reducenda sunt tanquam ex illo vnico fonte deducta. Vnde creatus est homo, rerum omnium compendium, & verus & vnicus microcosmus , vt per ipsum & in ipso omnia in Deum reducerentur, cum ex ipso incarnati Verbi mysterio , Deus ipse homo factus fuerit, & ita vniuersa quæ ex fonte isto diuino, diuinitus scaturierunt diuinitus etiam in eundem fontem immersa sunt.

Hæc docet Alchymia & ostendit omnia in centrum tendere suum, vt in eò vltimam & supremam habeant perfectionem ; impius tamen homo perditus ac nequam , hæc non audit , nec capere vult , solus est ex rebus omnibus , qui centrum perfectionis suum negligit & spernit ; & in eius etiam pœnam & laborem conditi sunt inferi, tanquam carceres horum nequam hominum in quibus pœnas & labores supremos æternum cruciabiles luent quod obliti sint naturalis & innati sui boni, vt malum sequerentur pessimum , quod tamen omnia aspernantur, abhorrent & vt immanem ac perniciosam bestiam , pestemque fugiunt.

Sic probos animi mores docet Alchymia persequendos, sic rectam vitæ humanæ rationem instituit , & cordatos efficit , ac sapientes suos alunos ex cognitione suimet ipsius, & finis ad quem nati sumus & quem attingere debemus , vt tandem diuinitus cum Deo quiescamus in æternum, & summo bono potiamur , cuius vsus arguit & exoptulat, probam & rectam virtutis plenâ scelerisque puram vitæ humanæ rationem. Quod si

quidam Chymicorum reperiantur, nequam homines & nebulones quibus tuta frequensque via est per Chymiz fallere nomen, hæc non sunt artis sed artificum vitia: non caret via regia siccarij & famosis in cæde versatis hominibus, nec horum vitio & cæde, desinit esse via regia. Suos item habet Alchymia montes & silvas, ex quibus insidias parant pseudochymici ac perditum nebulones quidam, permultis montes hos & sylvas peragrantibus, ibi terrarum cautè, & prudentes incedendum est; insulsus enim est, & caret naso, qui nequit eligere, quod sibi usus est, aut refugere quod detrimento, quæ meram tantum olent naturæ & artis virtutem & robur. Hæc persequenda sunt, reliqua verò cuncta, sordere debent prudenti ac rerum Chymicarum studioso.

Undenam in natura visibili scaturit rerum mutabilis ordo, mors & corruptio, ostendit Alchymia.

C A P V T XXIV.

Vnde oriatur mors & corruptio.

ATVRA appertam nobis ostendit corruptionem & mortem, & mutabilem rerum omnium seriem ex extranea quadam in rerum omnium compositione, materia ac substantia, quæ totius compaginis vinculum labefactat ac dissolvit, aut saltem alterabile cor-

ruptibile & mutabile reddit, hæc non solum in corporibus elementorum compagine adunatis visuntur, sed & in rebus quæ supra eleméntorum horum infernorum serien sunt; & ordinem & supernaturalem & cœlestem sapiunt prolem conspiciuntur.

Cernimus si quidem in natura rationali ac intelligibili, reperiri multa eaque maxima, quæ virtutis indolem & boni prolem non omnino redolent, sed vitij stygmata inusta gestant. Vnde nam quæso tam prauum ac malignum naturæ cacohetes exornatum est, cum creator ac summus rerum omnium opifex sit rerum omnium suprema virtus, ac summum bonum; ita ut tantillū vitij & mali in eo imaginari non valeamus, nihilominus opera eius & creata cuncta & singula, vitijis malisque scatent ac redundant, non ex creatore & conditore, id contingit, id opinari nefas. Aliunde ergo sortitur hanc natura corruptam fortem ac vitiatam conditionem, quam deponere cum omni studio & industria tentet, non ex innata & primordiali origine & essentia scaturire certum est, sed ex fortuita quadam & casuali macula, quæ a creatore nullo pacto, sed à creatura in naturam introducta est, eique ita inusta & impressa, ut totam & medullitius subierit & penetrarit substantiam: cum ergo malū & vitium naturæ insit, ab aliquo naturali artifice & cōditore originem ducere necesse est, & in creatis ipsis quærendus est fons & origo ipsius mali.

Natura cœlestis ex suo sinu & occulto agendi facultate & potentia malorum hydram non produxit, quod hæc innatam & naturalem agendi

*Cælum non
fuit causa
malorū quæ
naturā pati-
tur.*

potestatem immutare nequeat, sed suas penitus obseruet actionis inuiolatas periodos, & à suo creatore condonatos typos, quos peruertere nō ei concessum est, nec datum extra limites creatoris egredi. Non ergo cælum in naturam malū introducere potuit cum voluntatem creatoris sui violare nequit, ex priuatione cognitionis mali vel boni, ex quorum seminio pullularunt vitriū & virtus malum vitij dedit omne genus, bonum virtutis totius campum ampliavit. Nec item natura elementaris vitij potuit exarare & excolere terras, cum nullam habeat suæ actionis cognitionem quam semper dirigit in voluntatem & mentem creatoris.

Sola superest natura intellectuālis, quæ actionum suarum omnium notitiam habet, & quæ libera & ancipiti mentis suæ lance, in bonum vel in malum inclinare & propendere potest, & ita virtutis vel vitij excolere campos, per quos seminia malī disseminarunt primi parentes nostri, dum voluntatem diuinam supremam legem violarunt. Ex huius violatæ legis peccato, mors & corruptio & rerum mutabilis ordo, intravit in orbem terrarum: Suprema illa diuina voluntas, & suprema lex, & summum bonum, non poterat villo pacto perfringi, quin summi mali portenderet supplicium. Ambigere non possumus quin Deus creato & condito homini, tanquam fidei seruo futuro, nonnulla mandauerit obseruanda præcepta, ex horum obsequio supremum & summum pendebat homini bonum, ex eorundem etiam violatione, contrarium pendebat malum; non poterat enim violari mandatum, quin con-

*D. Paulus. 1.
Tom. 3. cap. 2*

dignæ violentem sequerentur pœnæ , nihil homini peccanti durius & acerbius est , morte & corruptione, idèd in pœnam peccati sui , morte & corruptione, affectus est. Non poterat autem mors & corruptio hominem inficere quin & reliqua cuncta, quæ hominis obsequio enata erant, morte simili & corruptione afficerentur , in homine peccante; peccavit & tota natura, & in homine etiam peccati luit pœnas. Malû enim omne quod in natura creata reperitur , & peccato hominis ortum habuit , & in pœnam peccati germinat ac pullulat , donec conditor & supremus rerum artifex malum istud ubique disseminatum auerrumcet, & separet, ac in ignem æternum projiciat. Pura si quidem & candida reditura sunt omnia, ut & creata pura & candida fuerant , purum ut Dei est & boni Deum sequetur & bonû, impurum verò & corruptum ut Diaboli est & mali, Diabolum sequetur & malum , & ut conspurcato homine conspurcata est tota natura, sic decorato purificato & glorificato homine, decorabitur, purificabitur, & gloriam quandam consequetur natura tota. Æquum enim & iustum videtur, naturam à vitijs omnibus & corruptionibus repurgari, postquam homo vitiorum & corruptionis totius fons & origo, repurgatus fuerit, ab omnibus vitijs & corruptionis labe vindicatus & gloriam supremam supernaturaliter adeptus fuerit. Ita natura candida & purissima supernaturaliter facta, ut & creata, nitidissimum erit speculum ac splendens , in quo diuina fulgebit imago, obscuratum & obtenebratum fuit à peccante homine. Glorificato ergo eodem homine,

Mors est in pœnam peccati.

Purum sequitur Deum, impurû vero diabolum.

radiante ac fulgente nitidiùs christallo splendescere necesse est vt creatoris virtutes & energiz, fulgentiùs ac nitidiùs in eo speculo nobis elucescant & splendeant.

Hæc rationum momenta ac pondera nobis suppeditat Alchymia ex vitijs & corruptis substantijs quæ naturæ insunt, non ex innata sui ipsius proprietate & virtute, sed ex casuali fortuitaque quadam misera sorte, quæ ex peccato humanæ naturæ & intellectualis in vniuersam reliquã naturam introducta est, in pœnam peccati; iustitiæ si quidem est cuiuscumque delicti pœnas exigere & supplicium hinc claret vndenam in natura hac visibili scaturijt & emerfit rerû mutabilis ordo, mors & corruptio.

Ex operibus Chymicis & laboribus colligere possunt Christi assecla omnes, quonam pede virtutis via terenda sit, vt supremum prfectionis culmen pertingant.

C A P V T XXV.

R V D I quodam penicillo delineatam nobis ostendunt virtutis viam, naturalia quædam artia Chymicæ opera: Purum enim naturæ, quod est virtutis symbolum, habere non possumus,

*Purû natura
est symbolum
virtutis.*

quin labore multo ac improbo ; circa illum
vsum & possessionem intabescamus ; imò ip-
summet purum nitidum ac candidum & ab
omni lutoſo recremento vindicatum, numquam
ſe oculis noſtris conſpiciendum prebet, quin ge-
nerationis, mutationis, alterationis & mortis na-
turalis tulerit tormenta quæcumque. Quis vidit
vnquam ſpicam, grauo tritici tumentem , fla-
uam ac maturam, abſque præuio hyeme , glacie
& imbribus dura, abſque vere ventis ac pluui-
libus auſtris turgido, & abſque æſtate, igneo æſtu
torrida. Quidquid eſt ſuos patitur manes ante-
quam per amplum mittatur Elyſium & læta te-
neat arua, non dedit vnquam puras Alchymia
eſſentias, extracta candida & nitida magiſteria
abſque præuio igne , præuia calcinatione, diſtil-
latione, ſolutione, putrefactione , ſublimatione,
coagulatione & fixatione ; hæc enim ſunt artis
præuia inſtrumenta , quibus natura ſupremum
perfectionis culmen aſcendit, hiſque ſolis natu-
ra ſuis expoliatur recrementis, & purum naturæ,
ſi ita loqui mihi fas ſit , multa patitur , ſudat &
alget, vt nitorem & ſuæ ſubſtantix ſplendorem
ab omnibus maculis denudatum & vindicatum
nobis oſtendat : hoc Chymicum opus ſi præ-
uia mentis optimæ contemplatione perpenda-
tur nobis eſſe poteſt typo & exemplo , arduam
virtutis viam perreptari non poſſe abſque ſum-
mo labore & ſudore maximo. Roſæ ſparſim re-
dolent balfama ſua, at niſi ſpina pungenti colligi
poſſunt, armat ſpina roſas , nec decerpi poſſunt ,
quin ſpicula earum perſentias ; nihil denique in
toto orbe eſt frugi , quin duro aliquo tegmine

*Præuia Chy-
mia inſtru-
menta quibus
vritur arti-
fex vt habeat
purum natu-
ræ.*

ac difficili obumbratur, ne omnibus facili via decerpatur, dii laboribus omnia vendunt.

Non ergo mirum Christi asseculis esse videtur, si supremam mundi gloriam & felicitatem Deus ipse, hominibus omnibus sudoribus ac laboribus summis proposuerit adipiscendam. Non enim plures sunt & maioris pretij homines ipsi, ipsi Deo, quam fuerit ipsi filius ipse suus, ipsum autem oportuit multa pati eaque grauissima, & sic intrare in gloriam suam. Statutum ergo & ratum sit, nihil cælo beari posse, quin ultimos & supremos in his inferioribus locis in Christo patiatur manes: ita ut videatur Deum hominibus præcepisse in perfectione ultima sua & purificatione consequenda, naturam quadamtenus imitari debere. Quod enim natura artis Chymicæ via & industria sequitur, ut ultimum suæ perfectionis culmen attingat in purificatione corporum & mixtorum suorum; Ecclesia sponsa Dei, Spiritus sancti gratia & industria, nobis præcipit spiritualiter & diuinitus persequendum in purificandis & expurgandis animis nostris.

Septem Chymia instrumenta respondent septem instrumentis diuinis hoc est sacramentis Ecclesiæ.

Septem sunt apud naturam artis Chymicæ inuenta instrumenta quibus utitur ipsa, natura ut corpora cuncta purificet & candida reddat, septem etiam sunt instrumenta diuina apud Ecclesiam, quæ ob diuinam & supercœlestem agendi facultatem & potentiam Sacramenta verè dicuntur, quibus utitur Ecclesia, ut electos suos Christi asseculas Christos efficiat, hoc est puros sanctos pios & Dei filios & alumnos.

D. Gregorius

Baptisma primum Ecclesiæ Sacramentum, quid enim aliud Græco eloquio sonat quam in aquis

immersio & intinctio, quia ibi homo spiritu gratiæ in melius immutatur & longè aliud quàm erat efficitur : primùm enim fœdi eramus deformitate peccatorum, in ipsa verò immersione seu baptismo reddimur pulchri, dealbatione virtutum, adeò ut baptismatis pura aqua elementaris igne Spiritus sancti imprægnata, principia vitæ nostra intrinsecus diuinitus repurget, & purissimam reddat animam nostram virtutis omnis compotem, deique ipsius capacem. Natura pari quodam passu & via, instruit & docet Alchymistas in purificandis & expurgandis rerum omnium principiis, aqua & igne vtendum esse; calcinatione si quidem & lotionem expurgantur cuncta & nitida fiunt.

*Baptismus
respondet
calcinationi
& lotioni.*

Simili etiam modò dicere possumus Deum in Ecclesia sua instituisse Sacramentum confirmationis, ut eius virtute & energia, mundi & puri facti sacro Baptismatis fonte, firmam, constantem ac permanentem in Deo habeamus fidem, qua fulti & statumini, Christi militiam aduersus rerum omnium aduersa proficemur.

*Confirmatio
respondet
fixationi.*

Natura item in ipsamet Alchymia instituit fixationem rerum, postquam mundæ & nitidæ factæ sunt, virtute cuius & facultate, res ipsæ puræ & mundæ, clementorum & cineritiorum examina cuncta, facillè tolerant ac potiuntur, & sic munditiem & nitorem testantur.

Apud Ecclesiam Christiani habent sacram Eucharistiam, diuinum sacram & supercæleste panis quod diuinitus cibo perfusi, vitam spirituales viuimus æternam & ab omnibus vitiorum malis vindicamus, veterem deponimus Adamum

*Eucharistia
respondet
lapidi Philosophorum.*

& Christi insignibus decoramur quibus cœlum petimus & suprema fœlicitate donamur.

Apud Alchymiam magnum & arabicum est elixio, seu lapis ille Philosophorum medicina illa cœlestis ac pene diuina, qua perfusæ & delibutæ res omnes naturales, longum & perenne durant æuum & fœtorem, marcorem & viria cuncta corporis labantis ac senilis naturæ depouunt, qua cuncta imperfecta perficiuntur, lacera & manca resarciuntur & æternitatem quandam naturam consequuntur.

*Pœnitentia
respondet
calcinationi
putrefactioni
& solutioni.*

Vt Ecclesia pœnitentiam habet, qua peccatorum veniam obtinemus, & eius facultate & virtute amissam recuperamus diuinam gratiam quæ perfectionis culmen attingimus, extinctis vitiorum omnium imò exhaustis fomitibus mincris & fociis.

Alchymia calcinationes, putrefactiones, & solutiones habet, quibus mixta naturalia ab omnibus fœculentis elementorum maculis & vitijs expurgantur & munda fiunt, & sic si loqui ita mihi fas sit, pœnitentiam agunt, patiuntur ignem & aquam & quæcumque alia artis tormenta, donec pura & munda fiant & tunc vitreo tanquam cœlo, clauduntur vase, in gloriam naturæ & artis. Non ab simili methodo, agitatur fideles suos Deus, torquet ipsos aqua & igne & varijs diuinæ artis instrumentis donec ipsi placeant, mundi fiant omnino & candidi, tunc non vitro, sed cœlo claudit in gloriam & laudem sui ipsius & Ecclesiæ.

*Extrema vn-
ctio respondet*

Possidet rursus denuò Ecclesia extremam vñctionem, qua perungimur, veterum Athletarum

& pugillum instar, ut inimicos nostros omnes animas nostras eluctantes eludamus, & ut ultima & suprema illa diuina vnctione, & chrismate sacro, eluantur vitiorum omnium reliquiae & labes, quae mundi huius volutabro, animis nostris iniustae sunt & infixae: ut enim oleum & vis cinerum seu sal dissolutum componunt saponem, candidandis rebus omnibus & expurgandis idoneum. Sic Deus in ultima vitae nostrae periodo ut sordes nostras eluat omnes diuinum nobis praebet oleum ut cum cineribus humilis & penitentis cordis, saponem sacrum componat eluendis sordibus omnibus aptum.

*oleo miro seu
saponi sapien-
tium.*

Est & apud sapientes Chymicos, oleum mirum quo cum cineribus corporis metallici, seu salis perfectissimi ultima morte perempti, fit sapo sapientium, quo cuncta nitescunt & lucent radiosque fundunt miros. Sicut Ecclesia, Sacros & diuinos habet ordines, quibus Christiani ad supremum Ecclesiae decus, virtutem & potentiam sublimantur, quibus patres, pastores, directores & gubernatores spirituales animarum nostrarum constituuntur, tantumque virtute & energia dotantur, ut veri sint pubi & fontes quibus in nos omnes defluit gratia Christi & dona supercaelestia descendant Christo ipso operante, & ita volente & postulante. Sic natura varios ac diuersos habet perfectionis ordines, quibus in Alchymia beat, & sublimat Philosophorum nonnullos, ad supremam naturae cognitionem, cum potestate & facultate perficiendi naturalia cuncta, eaque expurgandi ab omnibus suis recrementis: ita, ut hi Philosophi spiritu Chymico instructi,

*Materia &
effectus saponis
sapientium.*

veri dici possint patres directores & gubernatores rerum naturalium, quarum perfectionum modos, regulas & normas, ex artibus Chymicis fortibus exhauriunt ac desumunt operante ac ministrante Mercurio mundi, seu calido innato viræ.

*Matrimonium
respondet
coniunctioni
solis & luna
qua fit in la-
pide Physico.*

Si apud Ecclesiam reperiatursacrum Matrimonium, ut in benedictione Christi & puritate fiat indiuiduorum humanorum multiplicatio, ut ex his eligantur qui cælum capere debent eiusque supercœlesti gloria exornari. Natura pariter possidet apud Alchymiam matrimonium, quo rubicundus maritus candidam ducit uxorem, ad multiplicationem filiorum solis & lunæ, ut lex vniuersæ perfectionis naturalis proclametur in toto naturæ inferioris regno, & cuncta naturalia solis vel lunæ vel alterius rei decore & pulchritudine exornentur, ut fortius se tueantur ac deffendant aduersus corrodentis æui dentes & morsus.

Itaque videtur Christum & Spiritum sanctum in constitutione Ecclesiæ suæ, voluisse leges & normas. obseruare, quibus naturam regit & custodit. Quidquid enim natura egregiè notat in rerum suarum conseruatione & perfectione, Christus spiritualiter apud Ecclesiam idem obseruari similiter iussit ut Christianos omnes conseruet, custodiat, foueat, & vias semitæque virtutis & perfectionis æternæ & perennis illis ostendat: quod capitulis sequentibus peculiari methodo patefactum fiet, ut Alchymiam commonstremus scientiam esse valde utilem, & omnibus Christianis fore perdiscendam, cum ea
per

per eius opera & labores virtutis iter & christiana perfectionis semitas & vias nobis quadamtenus indigiter.

*Aqua & ignis quibus vititur Alchymia
ut mixta naturalia vindicet ab impuris
& fœculentis mixtionis spurcijs, sacri-
baptismatis in Ecclesia Catholica figu-
ram & symbolum exhibent.*

C A P V T XXVI.

AQUA & misericordia Christi in nos omnes, talis & tanti pretij fuit, ut non solum humanitatem assumpserit in eaque mortis ultimos & supremos aculeos persen- tierit, ut nobis gratiam amissam restitueret, patrique conciliaret; sed & etiam morte ipsa sua & passione, Ecclesiam fundavit & stabilivit, in qua ipsemet se fontem vitæ fecit septem- plici tubo, & canali salientem & scaturien- tem, ut vitam illam & gratiam quam morte sua & passione adeptus est, foueat, conseruet & multiplicet.

*Iesus Chri-
stus fons est
septem-
plici
canali fluens*

Mirum est istud, & prorsus stupendum amo- ris sui erga nos specimen; cum enim sciat & vi- deat altissimas egisse radices vitiorum & pecca- torum seminia per totum humanum campum,

M

perennes & perpetuos gratiæ diuinæ fontes in Ecclesia sua constituit, qui vniuersos & singulos humanos campos & hortos irrigare, imò perfundere possunt, vt penitus tabelcant & arefcant vitiorum omnium radices & semina. Prodigiorum omnium mira superans. miraculùm, quod in Ecclesia Christi singulis æui momentis celebratur & perficitur virtute & energia diuini illius fontis. Si quis qualiscumque sit peccatorum & eatenus Dei ipsius inimicorum & hostium, biberit ex hoc fonte, modo ex legibus Christi bibat, illico reguntur & diluuntur omnia illius peccata, & fit amicus, & gratissimus ex sententia seruus. Imò quòd majus est, & miraculi superat leges, viuus mortuus cum sit suscitatur à mortuis, & vitam illam mortuam ratione peccati, omnino linquit, & vitam verè vitalem ratione gratiæ cœliiùs immittæ suscipit.

Impiorum quamplurimi qui hæc diuina mysteria & immensæ diuinæ sapientiæ arcana contemnunt, imò penitus negant, futes has profundunt nugas in hæc occulta & miranda Ecclesiæ Catholicæ mysteria. Vnde nam aqua elementaris verbis quibusdam animata, & ceremonijs quibusdam comitata, energiæ & virtutis tantum habet, vt miracula tanta, & miranda parret; Scythiæ populi, maris caspij, caucasique montis accolæ omnes, qui turcarum latè patens imperium fundauerunt; Eihoci omnes & hæretici omnes, qui hæc Ecclesiæ Romanæ mystica spernunt, eorumque virtutes negant nonne æque immortales sunt & parem imò fœliciorum & fortunatiorem forsan Christianis agunt

vitam : nullum perfectioris vitæ gradum in Christianis potius quàm in Ethnicis , & alijs hæreticorum turmis connotamus. Qua rationis ergo lance ac trutina perpendere possumus Christianos solos esse huius orbis accolæ , vitæ verè vitalis plenos & perfectionis grano fruantes , reliquos verò mortis & corruptionis tyrannide obnoxios & miseriarum omnium potestate deuinctos.

Expectate parum & sistite gradum ô impij & scelerati de Deo malè merentes , creditis ne Deum eiusque immensam potentiam : si huius fidei impotes estis, procul hinc estote prophani , & capitula prima huiuscæ operis perlegite , ac perpendite , quæ vos Deum trinum in personis & essentia vnum docebunt, essentiarum omnium & substantiarum veram & solidam basim & fundamentum, vosque ipsos nullam habere essentiam & substantiam ; quia habere substantiam , est propriè per se subsistere , & subsistere , quòd solius creatoris est , non creaturarum : non per se enim hæ substantiæ sed diuinitus persistunt , vt ortum habent , persistere si quidem sapit ortus fontem. Non vestri originis vobismet ipsis fuistis fontes, neque pariter substandi fomitem esse arbitramini. Quibus rationum momentis si Deum admittis creatorem rerum omnium & hominis, necesse est etiam vt admittas hominem tanti beneficij immemorẽ in Deum peccantẽ, & volutati eius renittentẽ, tãti peccati luere debere pœnas, & hinc calamitatum omnium & miseriarum esse sentinã, ex qua emergere, non illi fas est, ac possibile, cù condignas peccati pœnas pati non possit,

ac proinde iustitiæ diuinæ satisfacere nequeat. Vnde ab ipso Deo rerum omnium fonte, pro derelicto habetur: hinc mala & calamitates ingentes, imò omnes in ipsum hominem insurgunt. Si tandem hæc mysteria in animum tuum inducis quid tandem fiet ex homine rerum omnium magistro, deque summi vicario, fatane hæc miserande perpetua ipsum manebunt, non ad miseras perpetuas ipsum insinuauit, sed potius ad beatitudinem sublimauit. Itaque sperare debemus in centro amoris & misericordiæ diuinæ latitare secreta & arcana redemptionis nostræ, quibus pristinam gratiam peccatis nostris & vitijs amissam recuperare valeamus. Quale autem mysterium potentiùs ac diutiniùs reperiri potest, ut ab omnibus peccatorum maculis & sordibus expurgari valeamus Deoque placere queamus, quàm incarnati Verbi mysteriū mortis eius & passionis tormentum, quo summo iuri diuino satisfactum est, & quo Ecclesiam Christi fundatam habemus supercælestibus eius donis, ac virtutibus omnibus exornatam, quibus veniā peccatorum omnium nostrorum facili iam via obinemus, & pristinam omnem vitæ puritatem consequimur.

Septemflua iam nobis adsunt flumina Christi, quibus supercælestem gratiam cœlitùs in nos dimittitur, scelerati, impij, & nefandi vitijs & peccatis deformes, ibi immergimur, & hinc in viros sanctos probos & pios Deum timentes & amantes, ens dicimus, dilutis omnibus vitiis sordibus, ac germinante & coruscante virtutis flore, ac germine. Primùm istius supercæ-

lestis gratiæ flumen quo perfunditur & irroratur
 terrestris hic Ecclesiæ Christianæ paradysus, ex
 sacro baptismatis fonte profluit, quo proluti ho-
 mines in nomine Patris & Filij & Spiritus san-
 cti, & sacratissimæ crucis sigillo obsignati, ab
 omnibus peccatorum sordibus expurgantur,
 gratia exornantur diuina, & exuijs veteris A-
 dami spoliantur, & nouissimis induuntur Christi
 vestibus, quibus veri Dei agnoscuntur, & ad
 nuptias illas diuinas & supercœlestes admittun-
 tur. Mirificum certè est in Ecclesia Christiana
 miraculum, quod aqua elementaris in nomine
 Patris & Filij & Spiritus sancti virtute & ener-
 gia, mortis & passionis Christi filij Dei, solo suo
 tactu nos ita diuinitus proluat, vt deformes vi-
 tiorum peccatorumque omnium labe imò lar-
 uas discutiat, sed quòd diuino & supernaturali in
 nos omnes cœlitus descendit effectu, illius non
 est sapientis causas indagare; imperscrutabiles
 enim sunt diuinæ virtutes, etsi sint nobis exem-
 pla quædam & symbola quæ nobis virtutē hanc
 occultam & supercœlestem sacri baptismatis
 graphicè exprimunt & ostendunt, vt fides Chri-
 stiana hisce naturalibus fulcris firmissimè con-
 firmetur. Non credis ô impie Sacramentorum
 virtutes, & energias diuinas & supercœlestes, &
 tamen experientia quotidiana vides & cernis
 igne & aqua naturali, quascumque elui & dis-
 cuti maculas; imò vitia innata corporum imper-
 fectorum tum lapidum, tum metallorum, solo
 ignis & aquæ cemento & examine expurgari, &
 nitidam & corruscantem induere substantiam.
 Et quid dicemus de virtute stupenda & non satis

*Supercœlesti
 gratia ex Ba-
 ptismo velu-
 ti primo fon-
 tis tubo in
 nos descendit*

*Sacramento-
 rum virtutes
 diuina & su-
 percœlestes
 sunt.*

laudata facultate salis illius Physici perfectissime cocti, & pyronomiae legibus ab omnibus elementorum sordibus vindicati, cuius virtutes & facultates multoties ego ipse vidi in ægrotis omnibus subito percurandis, & multi alij mecum viderunt mirandam illius agendi facultatem in metallorum imperfectorum corporibus permutandis.

Anno si quidem 1627. apud Castronouidariū die 22. Iulij, diuæ Magdalenzæ sacro, probata est illius Physici salis virtus, viris fide digni; præsertim & astantibus; Reuerendus enim in Christo Pater Anacletus, & Venerabilis Pater Adrianus Ordinis Capucinorum Religiosi deuotissimi aderant Domino de Serignol in curia Presidiali Lauraguensi legato quæstionū iudice æquissimo, & in rebus gerendis fere omnibus oculatissimo astante; imò robur & virtutem igni folliibus ministrante, ne daretur vlla doli suspicio in tam rara & illi inaudita & incredibili metamorphosi metallica, in qua semi granum pulueris illius miradi salis, semiquadrantis horæ spatio, vnciam integram argenti viui permutauit in purum putum argenti naturali ipso multò præstantius & nitidius, quod in cineritro plumbi & examine probatum non solum rutilantius exsurgit, sed mole ipsa & pondere maius, quod virtus illa salis tota & integra non consumpta fuisset in prima argenti viui vncia transmutanda, sed aliquid adhuc superesset virtutis, cuius gratia & auxilio, plumbi dragma integra in argentum purum & putum, in cineritio vltimò & examine abierit.

Si Deus in naturalibus rebus hæc miranda, po-

*Historia de
lapido physico.*

fuerit vt res minima , maximam corporis molem illicò subeat & penetret , illiusque substantiam impuram,foetidam ac virulentam,in puram,claram , ac vitalem permutet. Quidni fieri poterit, vt Deus mirabilium omnium fons & principiū, & vitæ veræ scaturigo , assumpta quadam materiali substantia, tanquam instrumento,quamuis non egeat,ex potentia infinita , sed ex voluntate sua,quod ita fieri instituerit, potentiora & efficaciora imò mirabiliora efficiat & peragat. Metamorphoses illas naturales cernimus & credimus, metamorphoses verò supernaturales & occultas quod manifestè nobis non fiant in dubium reuocamus. Potentias & facultates rerum creatarum ingentes admittimus, creatoris verò ambigimus, hoc est sapere noctuam cæcum prorsus esse,ex præsentia solis , videre in tenebris , & in medio noctis opacæ ; in meridie verò rutilante & coruscante sole, obcæcatum esse penitus.

Abſque aqua & igne Spagyrici medici nequeunt mixta naturalia expurgare ab omnibus feculentis recrementis quibus scatent & puram putam nobis dare eorum eſſentiam. Ignis ſi quidem eſt ſeparare heterogenium & homogenium congregare. Aquæ verò eſt abluerè & diſcutere. quod ſeparauit ignis. Magnum naturæ ſecretum cuius figura & ſymbolo,immenſam & infinitam ſacri baptiſmatis virtutem & energiã quadatenus repræſentare poſſumus; in eo enim aqua eſt. qua diluitur & diſcutitur , quod ignis ſacer Spiritus ſancti,diuinitus ſeparat & auellit ex animis noſtris, qui numquam Chriſtianæ perfectionis culmen ac ſummum ſaſtigium attingere poſſent

Sine aqua & igne nulla fit expurgatio mixti.

Ignis & aqua proprietates.

Ignis & aqua Chymicus baptiſmum repræſentat.

absque, hoc diuino & supernaturali sacri baptismatis fonte, cui soli mundandi & purificandi tanta est virtus, vt eo solo fonte, loti Deo placere queamus.

Quòd si hæc pfectio & mundities Christianorum in hoc sæculo non splendescat, & rutilet, præ ceteris terræ vniuersæ accolis. Ratio in promptu est, quod hæc mundities spiritualis sit inuisibilis & occulta oculis corporeis, hoc in sæculo: in aliò verò micantes diffundere debet sui lucis radios, & gratiæ diuinæ splendorem, quem peccatis & vitiõrum fomitibus consopit, imò sepius extinctum & suffocatum gestat; non est enim terræ & orbis huius inferioris, hos stupendos ferre fructus & gloriæ cœlestis messes. Fimetur est terrarum orbis, in quo putrefieri mortemque pati pium & sanctum decet hominem, vt germinet fructus immortales & perennes, in supercœlesti mundo. Æquum enim & iustum est vbi splendorem gratiæ diuinæ amisit, ibi etiam pœnitentiam tanti delicti agat & pœnitentiæ locum laboris sudorisque sui campum non esse putandum est gloriæ suæ paradisum.

Sic claras & potentes habemus rationes cur in hoc seculo, Christiani non prænitent & præluceant Ethnicis, quod ad externam rerum formam & speciem spectat. Hæc enim forma & species non est nobis speculanda & contemplanda, hæc destrui penitus & expungi debet & putrefieri in laboribus & sudoribus huiusce mûdi & Christi sanguine, hoc est Sacramentis Ecclesiæ suæ ablui & foueri, vt formam æternam & gloriam diuinam pullulantem ac corruscan-

tem ostendant Christiani. Ethnici verò, quod sacramētis Ecclesiæ non abluti sint, & veteris Adami non deposuerint labes, in sanguine Christi, perpetuam sapient vitij & peccati amurcam ac vappam cuius gratia perpetuas patientur manes, & laruati prædūris & corrodentibus vitiorū for-
dibus putrescent in æternum: Quisquis enim hominum in Christo non morietur, cum eodem non resurget in gloriam, quod est summi boni & supremæ gloriæ fastigium, ad quod Christiani omnes totis viribus anhelare debent, vt meritis Christi Paradisum gloriæ & perennis voluptatis & delitij, triumphantes & ouantes subintrent, vbi tunc temporis Christianorum pulchritudinē, splendorem, lucem & dēcus summum, videbunt omnes. Ethnici verò omnes & hæretici morte perpetua morientur, & tenebris mortis obruentur æternis; cum patrem verum & fontem luminis neglexerint, nec eum venerari iuxta legem suam voluerint, peribunt omnino cum suis, quas sibi fecerunt leges, nulla expectata vnquam tanti detrimenti & ruinæ tantæ redemptione.

*Rerum purarum fixio in Chymicis Sym-
bolum esse potest Sacramenti
Confirmationis.*

C A P V T XXVII.

ERVM formas fugaces, caducas & fluxas non amat & querit Deus, ut æternus est perennis & immutabilis, similis eadem deperit & ardet, quæ sibi constant & permanent.

Vnde in Ecclesia sua, Sacramentum confirmationis instituit, cuius virtute & auxilio Christi affectu omnes, adeò firmis, si velint, confirmantur fidei Christianæ fulcris, ut quæcumque tormenta, mortisque supplicia pati possint, antequam fidem Christi, doctrinam & mandata eius violent ac polluant, mira est & supernaturalis huius Sacramenti virtus. Amor diuinus ita radicitus in animis nostris implantatur eius Sacramenti irriguo fonte, ut nullis tormentis auelli possit, sed fortiores & profundiores agat radices, & ita altos extendit ramos, ut ex his liceat cælum conscendere. Pullulat ac germinat in dies magis ac magis amor ille diuinus, cuius diuino igniculo dum corda nostra exustulata gestamus, numquã sat laboris, numquam sat doloris & supplicij perpeßum est, ut amoris nostri firmum & constans in Deum ipsum præbere valeamus speci-

*Effectus Sã-
cra Confir-
mationis.*

men martyrij vltima supplicia exoptamus, vt in his constantiam & firmitatem fidei nostræ & amoris erga Christum testari queamus, & vltimū & summum Christianæ perfectionis fastigium attingere possimus. Mortem pro Christo testando quærimus imò præcipites imus in eius acutos & lethales aculeos, vt sine morte consequamur vitam, ad quam omni spiritu tendimus & vitam hanc mortalem & caducam, cum æterna & perenni connotare in votis est, maximum solatium est, imò maximo maius, cogitare & contemplari, id nobis accidisse, ad gloriam consequendam æternam. Quod ante passus est Christus, passi sunt Apostoli, passi sunt infiniti fideles & sancti Dei, & passuri sunt adhuc infiniti alij, qui post hac simili passu viam terent Christi, & gloriam intrabunt eiusdem: qui non accipit crucem suam & sequitur Christum, non est Christo dignus, vnde gloria & laus quammaxima est fundere animam suam, imò perdere, propter Deum, in ipso enim inuenimus eam. *Matth. 10.*

Hæc est Sacramentorum Ecclesiæ Romanæ virtus & diuina potestas, quâprimùm quis Christianorum pius ac deuotus, eorum Sacramentorum nectar degustauerit, numquam obsaturatur, sed inexplebili eorum fame & siti tenetur. Aquæ enim hæ vitæ sunt, ac adeò dulces, vt quo plus sunt potæ plus sitiantur aquæ: his enim prælibatis in medio inimicorū nostrorum castrametamur, pericula cūcta melius eludimus, carnis & voluptatis illecebras lethali ac mortali dulcedine tinctas effugimus, Diaboli Scyllas & Charybdes scælici ac prospera vitæ nostræ naui euitamus, ac virtutū

omnium oceanum tutis velis, ac ventis leuiter spirantibus nauigamus; hinc cœlum versus tendimus, deumque petimus, tanquam centrum verum & vnicum, in quod ire ac tendere habēt homines omnes. At absque Sacramentis Ecclesiæ Romanæ, inuia est hæc via, & innauigabile salum, quod qui ingrediuntur in immania ac deformia cœte transformantur, quæ tandem spicula mortis æternæ præsentient. Qui verò terras accolunt circæis poculis mutantur in porcos & fues, vt voluptatum volutabris saginati, mortis eiusdem gladium patiātur. Nihil est tutum & securum à morte æterna, præter illud solū, quod est Sacramentis Ecclesiæ Romanæ obsignatum. Reliqua verò cuncta, sola sunt ieiuna, cruda & immota, quibus infœlix lollium sterilisque dominantur auenæ, lappæque tribulique, & segnes vndique cardui, cicutæ & vrticæ germinant; quibus summus & supremus Agricola, tandem ignem dabit, vt repurget terram hanc sterilem & infœcundam, & cineribus harum inutrium plantarum tanquam stercore & fimo fœcundet. Non est ergo sperandum alienis irriguis fontibus, quàm ex his septem qui ex Ecclesia Romana scaturiunt & exiliunt, posse dare fructus, cœli & diuini horrei capaces, inutiles sunt venenati, putidi & mali olentes; reliqui omnes fructus, tanquam in asperis, infœcundis lutosisque & impuris locis enati, qui in campis Ecclesiæ Romanæ nascuntur fructum bis solem, bis frigora sentiunt, eorumque terra pressa vomere sulcata manet, & sic demum seges illa votis respondet Christi Agricolæ, quam suis cœlestibus cimeliar-

chijs recondit in perpetuas æternitates. Reliqua verò cuncta quæ extra hanc Ecclesiæ Romanæ culturam exiliunt & oriuntur, negligit & spernit, imò auerruncat & euellit & proijcit igni. Deus enim vt solus & vnicus est totius vniuersi conditor, & summus opifex; Sic etiam solus & vnicus est totius vniuersi agricola & alitor, huius solius industriæ labori, studio & culturæ, omnia enascenda subijci debent, eiusque solius subire leges & normas agriculturæ suæ. Has autem præscriptas regulas & leges solum habemus in Ecclesia sua, quæ cum sint crucis, mortis, laboris & sudoris summi obsignatæ sigilli; Possunt ne quicumque sint hominum inter plantas & arbores diuinas recenseri, quin Agriculturæ agricolæ vniuersi subeant leges & normas, quin patiantur crucis, mortes, labores & sudores summos: hac enim solum itur ad astra, & similibus calamitatum procellis vult Christus agitari plantas suas & arbores, alioquin putrescerent & marcescerent earum fructus.

Rerum summa quies dat putredinem & vermes, labor & motus splendorem & lucem, terra quæ sola elementorum est immota, & alte quiescens mortis & putredinis nobis præbet fontes & origines. Reliqua verò elementa quæ motu & labore perpetuò fatigantur nitidius multò terra ipsa prælucent: & cælum ipsum lucis & splendoris fons & origo diu noctuque motu indefinenti & labore agitur, & numquam quiescit. Iam verò qui cælo ipsi prænitere habent, possunt ne quietem seu potius summam segnitiam amplecti: labori summo & sudori indulgendum

*Quies causa
putredinis
motus, verò
splendoris.*

est. Cui cordi sunt & amorī fœlicitates, corporis non sequendæ sunt leges & viæ; ipsum enim cū terræ sit originis terreas ambit leges & quietes, & in his putrefieri gaudet, & ex hac putredine quid quæso ortum habet, muscæ, papiliones vermes & alia animalcula, putidæ propaginis, quæ numquam putida loca linquere possunt, sed ea circumuolant, ex solo hoc vtero emergunt in lucem. Vultures & Aquilæ generosæ numquam hac prodeunt, sed in præduris altisque rupibus & syluosis locis niue & glacie perpetua aut summo calore obsessis, vbi hominum penuria est nidulantur, & charos deponunt pullos. Non ab simili via ac tramite, pios, deuotos ac sanctos homines videmus & spectamus, qui inter homines aquilarum præstantiam & generositatem imitantur, non in lutosis & stagnantibus vrbium & ciuitatum fossis, nec in plateis & in propatulo ædium magnificarum sedes ponere suos & domos; at potiùs in Syluoso loco & obscuris montium mandris ædificari, vbi labor & virtus, vitam eorum integram exercent, vbi Deum solum ambiunt, non honores, nec diuitias, neque etiam Deus diuites. Opulentos & magnificos ex postulat homines, sed bonos virtute plenos & similes sui ipsius, vt in principio ipsos creauit. Quod autem sibi simile non reperiet tanquam recrementum reijciat. Quid autem esse potest in rerum natura, quod Deus tanquam quid inutile ab se amouet & abigit, cum sic reijci, in nihilum reduci fœlicius sit: eo enim subistere modo, non subsistere sed perire est, maior & maxima fortunatior & fortunatissima substandi fa-

cultas & virtus, ab ipsa diuina gratia, & fauore dependet: huius diuinæ gratiæ Eclypsim diræ sequuntur & comitantur imprecationes, & infortunia portentorum omnium pessima.

Christi assecla qua ratione & qua tuta vitæ tuæ via æuum tuum traducere potes perfractis Christi mandatis, cum horum violatiō gratiæ diuinæ ferat Eclypsim, qua morte vera moriuntur omnia, & supremo tenentur infortunio. Excusationes habebis & causas ineptas quæres, in peccatis. Dices te esse infirmum, & quasi folium quod vento rapitur, vna terreum, & lutosum, quod aquoso luto immersum quàm citissimè dissoluitur, & terram lutumque materiam primam suam petit. O fungus & terræ inutile pondus. O populi phaleras Deus te intus & in cute nouit, sat virium est ad morem discincti viuere nacæ; deficiunt verò vires vt Christiteras viam & virtutis conscendas montem, Christus ideo infirmitatem sed delicatam & labentem fortitudinem tuam agnoscens amore & misericordia erga te ductus, vt confirmet ac solidet caducas & labescentes quorum secundum, nomen & virtutem roboris & firmitatis habet, cuius gratia & virtute Christi asseclas omnes adeò fortes & præpotentes viros esse credimus, vt in eos ne quicquam possit cacodæmonum tota vniuersa & singula phalanx: Christi ausi siquidem Sacramentis vt decet Ecclesiæ delibutis, Christus est indiuiduus comes; quid autem in rerum natura fortius & potentius esse potest his, quos fortitudinis totius fons & origo comitatur, cui

seruiunt omnia, & natu solo tremunt, cum ab ipso facta sint omnia, & ab eodem subsistent ac persistent.

Nonne facilius est Deo creaturas suas intellectuales & diuinas meritis suis & virtutibus exornare, ipsis creaturis postulantibus, & summa pietate ac deuotione id ipsam exigentibus, quàm Chymicis etsi in sua arte magistris, res caducas, fluxas, putidas & corruptioni obnoxias, perennes perpetuas æuūque quàm longissimum absque vlla corruptione durantes efficere: Nonne videmus metalla impura putredini, rubigini & ærugini obnoxia exposita & addita in aurum & argentum transmutari, herbas & plantas & omne fructuum horæuū genus quod in paucis diebus delebile est & in tota sua substantia corruptibile solius spiritus vini affusione & immersione citra putredinem omnem annos integros perdurare. Quid carne mortua putredini magis obnoxius est: Solus tamen spiritus vini eā ipsam carnem citra vllam putredinis noxam perenne conseruat. Ego ipse corpora in terra cadauerosa solo spiritu vini permutato, in multos & quādiū volui annos illæsa conseruaui, & adhuc habeo catulum quatuor abhinc annis conseruatū. Si corpora cadauerosa putredinis exposita & addicta causis, possint naturaliter ab ipsis vindicari solo spiritu vitæ naturali exterius affuso; (spiritus enim vini, spiritu vitæ naturalis turget & scatet vnde etiam prudentissimæ aquavitæ dicitur & cognominatur) quid ni credemus animā nostram peccatis omnibus delibutam & cōspurcatam sola Sacramentorum Ecclesiæ Christi affu-

*Spiritu vini
omnia ser-
uantur à pu-
tredine.*

affusione posse tanquam à causis corruptionis & putredinis vindicari. Nonne Christus qui Sacramentorum horum author est & vnicus fons, fons etiam vitæ æternæ est : si fontem vitæ naturalis solo tactu corpora naturalia cuncta, à putredine conseruare videamus, quonam mentis insulsæ conatu cogitare possumus Sacramenta Ecclesiæ vero & vnico vitæ fonte, Christo Dei filio, animas nostras non posse ac debere conseruari : Facessant hinc omnes Ethnici & hæretici, qui Christi fonte nolunt proluui, & spiritu eius vitæ nolunt perfundi sic vulgatas & certas putredinis pertentant vias, nec eas linquere cupiunt sed in his errare gaudent, nolunt virtutibus & Sacramentis Christi confirmari, quia nimis vitijs innixi sunt. Hac sola ratione virtutem & energiam confirmationis admittere & approbare deberent, cum symbola & figuras in naturalibus contemplantur, cur ergo viuus in Ecclesia Romana icones adorare & venerari negligunt. Qui virtuti & bono semper adhærere cupit & ambit, indissolubili vinculo hisdem annexi necesse est & confirmari, alioquin titubantibus incedit vestigijs, & vitiorum vbique enatis fossis vel potiùs præcipitijs se præbet addictum.

De Sacramento Eucharistia ac eius symbolis & figuris quæ apud Chymicos reperiuntur.

C A P V T XXVIII.

ANTVM est, ac adeò elatum & mirum in Ecclesia Romana, hoc Eucharistia diuinæ Sacramentum, vt eius solus Author Christus, qui ipsius Sacramenti basis & fundamentum est, de ipso loqui & fari possit: Angelus & reliquum omne, quod est in natura creata, intelligendi & ratiocinandi compos & capax, vanam & inutilem mentem habet, vt de ipso, vt decet, rectè loqui & scribere possit. Idcirco si multa, imò fere omnia desint hoc in capitulo, quæ eius præstantiam & excellentiam exigunt, & ad infinitam & immensam eius dignitatem referuntur, veniam quæso date, opus hoc omne nimis exiguum est, vt infinitum eius ambitum hostiolæ nihilominus circuitu interclusum & solis vini & panis accidentibus velatum comprehendere queat.

Si incarnati Verbi mysterium mirum valdè est & supra omnes intellectus nostri vires, in quo secunda Trinitatis persona, filius Dei vnigenitus, infinitus & immensus, incomprehensibilis, patri æqualis, quem cœli & totius vniuersæ naturæ creatæ vastissimum & amplissimum spatiū

capere non possunt; indiuiduo humanitatis corpusculo coercetur & clauditur, vt ex diuina natura & humana, diuersis omnino ac discrepantibus formis exsurgat vnicum completum & omnibus numeris absolutum indiuiduum, & vnica natura Christi duas in se coercens naturas diuinam & humanam virtute hypostatica (vt theologorum more loquar) coniunctas ne duas in Christo formas hæreticorum quorundam modo constituam; illæ enim naturæ adeò inter se vnitatis nexu copulantur, vt vnica tantum sit in Christo existentia.

In Christo est vnica existentia illa cõsineã diuinam & humanam naturam.

Hoc certè est miraculorum omnium mirum, sed mirabilius adhuc est sacræ Eucharistiæ Sacramentum; in ipso enim est illud omne quod in incarnati Verbi mysterio credimus, & adhuc præstantiori quodam nobis videtur esse modo, si in diuinis mysterijs quæ infinita sunt & immensa omnia, magis ac minus nobis apparere contendemus, maius & mirabilius nobis appareret miraculum sacræ Eucharistiæ, quàm incarnati Verbi mysterium: in sacra enim Eucharistia verus Christus sanctificatus & glorificatus in singulis & omnibus sacris hostiis perfecte & absolute reperitur sub specie tantum panis & vini consumpta & deperdita. Panis & vini substantia & in locum ipsius aduenit Christus verus & realis, relictis & velatis sacri sui corporis accidentibus, velo & tegmine accidentium panis & vini; ita vt in hoc vno Sacramento, plura ac diuersa reperiantur miracula adeò magna & excelsa, vt ni Deus ipse mirabilium omnium pater & Archæus, huius Sacramenti

Eucharistia mirabilior est mysteri incarnationis

In Eucharistia plura reperiuntur miracula.

author esset, & ipsummet Sacramentum tanta & stupenda cedere factu facillima, non esset possibile, sed cum nihil Deus agat, quin diuinitatis & miraculi sapiat magnitudinem & excellentiâ frustrari & vani sunt intellectus & mentis nostræ conatus, ut altitudinem mirabilium Dei capere valeamus: quæ nos ipsi quotidie facimus & operamur, ne quidem capere & comprehendere possimus, & arcana Dei vana quadâ mentis conceptione percipere tentamus.

refutatur
error Calui-
istarum de
ucharistia.

Miror valde vanitatem intellectus innouatorum Calvinistarum, qui cum non capiant hoc Dei arcanum & arduum videant illud absolute non credunt, & sic phantasmati suo & vanæ mentis suæ argumento plus fidei tribuunt, quàm verbis ipsis & argumentis ipsius Christi dicentis, Apostolis suis panis & vini speciem ostendentis, Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus, vanæ & inutiles quærunt horum verborum explanationes, quibus contendunt, hæc verba diuina non posse esse tantæ transmutationis capacia, nec potiri posse tantum virtutis, ut huius miraculi sint authores & sacramenti veræ & certæ conditionis & energię. Nihilominus credunt simplici verbo diuinæ, creationem vniuersalem rerum omnium, & transmutationem substantiæ vini & panis in verum corpus Christi subolfacere non possunt. Si verò arguant eorum nonnulli, Christum potuisse hoc quidem si voluisset, nihilominus cum deceat magis maiestatem diuinam hoc Sacramentum sola figura & icone subsistere, & Christianos debere tantum fide credere, solam esse figuram mysterij tanti: verba enim

subsequētia Christi ad incredulos discipulos prolata, hæc testari videntur inquit illi qui vanā hanc profitentur doctrinam. Verba autē Christi quibus nituntur hæc sunt. Verba quæ vobis loquutus sum, sunt spiritus & vita : O cæcos homines & veræ mentis inopes fidei vestræ, Sacramenta figurata in Ecclesia vestra admittere, Ecclesia ergo vestra figura quædam est & idea, cum Sacramenta teneat figurata tantum, & verè idea est Caluini mentis & phantasia; Calvinus si quidem hanc sibi finxit & imaginatus est Ecclesiam, non Christus. Verba Christi quæ vitam & spiritum sonant non ita interpretari debent, Sacramentum diuinæ Eucharistiæ figuram esse, sed fidei est, & quidem Christianæ, verum esse & substantialem Christum, fides autem illa vita est, & spiritus fidelium omnium Christianorum; sine etiam tali fide vitam æternam consequi non possunt. Vnde verba Christi vitæ sunt & spiritus plena, quod nobis si hæc ita verè & realiter credamus spiritum verum & veram vitam impertriantur, & forsitan ipsa fuit mens Christi hæc verba dicentis. Si enim hoc Sacramentum reale & substantiale non credamus, vitam eius & fructū carperè non possumus. Fide enim hac sola carpitur tantus vitæ fructus, qui enim non credit, hoc reale esse corpus Christi, non recipit corpus Christi, qui autem non recipit vt testatur ipsemet, non recipit vitæ æternæ brauium; qui non manducauerit Corpus meum & biberit meum Sanguinem non habebit partem mecum. qui autem non habet partem cum corpore Christi, non est dignus vera vita donari, sed ab ipsa separari

tanquá mortuus & putredine æterna dignus; nō datur enim vita, extra Christū, qui vera vita est.

Cum verò hæretici & Ecclesiæ Romanæ innotatores, non credant realem & substantialem vini & panis in verum corpus Christi transmutationem, non etiam recipiunt verum corpus Christi, qui autem non recipit verum corpus Christi, non potest cum Christo habere partem, qui autem cum Christo non habet partem, cum diabolo habere partem necesse est. Concludant reliqua, hi noui Theologi, si Logicam calleant; nam quod ad me attinet, certissimè scio, quod in fide illorum nulla est fides, nec spes salutis, sed certissimæ mortis æternæ, verum & certum supplicium. Nonne enim certissimum est, Deum antequam mundus hic & orbis ex nihilo per ipsum factus & creatus fuisset, in se ipso esse, & æquè infinitum & immensum esse, ut iam immensus & infinitus est creato hoc loco & spatio immenso: locus hic & spatium non continet Deum sed è contra Deus continet locum & spatium vniuersæ naturæ, & adhuc multa maiora & infinita spatia, quæ non possunt imaginari suo infinito ambitu coercet & continet. Iam verò quia corpus assumpsit & humanam naturam, & factus est Christus, non potest ex phantasia vestra, ut Christus est, in hostiola claudi, & simul & semel suam cœlestem sedem & hostiolas singulas & vniuersas occupare & implere. Hoc dicitis repugnare Christi potentiz, nonne hæc diuina est immensa & infinita, nonne eadem potentia mundum creauit vniuersum locum & spatium: potest ne corpus & locus, quæ ipsemet ex nihilo

eduxit potentiam suam diminueret, & certis quibusdam terminis naturalibus coërcere.

Creare corpora ex nihilo & substandi potentiam perpetuam illis concedere & tribuere, maior est virtus & potentia, quam multiplicatio eiusdem corporis in multis & diuersis locis simul & semel; ibi enim non datur creatio quæ summa est Dei potentia, creditis inquam creationem ex nihilo, & multiplicationem hanc credere non vultis. Manca certè & lacera est fides vestra, & nulla est, sed potiùs opinionum naturalium summa & superba pertinacia quæ certissimè summo vobis erit supplicio. Nihilominus supplex luminum omnium patrem rogo, vt vestrum omnium misereatur, & in Ecclesiam suam vos reducat vbi virâ & lumen, quæ vobis omnibus certissimè desunt reperietis; ex me siquidem nihil ferè elicere valetis, muneris & officij mei id non est, per transennam hæc dicta sunt non vt hæreticos doceâ, sed vt miracula & stupendas & inenarrabiles sacratissimæ Eucharistiæ virtutes & energias quadamtenus pandere possim, & eius diuini mysterij symbolum & figurâ in natura creata, inuestigare queam. Ea si quidem via colligere erit omnibus hominibus, tã Ethnicis quã Christianis hæreticis Ecclesiâ Romanam solam & vnicam esse, quæ verum Deû cœli & terræ, & eorum omnium quæ in eis sunt creatorẽ & summum Opificem, colit, veneratur, & illi soli vt decet, seruit & obsequitur; cum symbola & figuras rerum ferè omnium quas credit & habet Ecclesia Romana, in natura reperiri contingat, natura siquidem liber & codex est, cui Deus primas voluntatis suæ

*Lapis Physicus
Eucharisti-
am repræ-
sentat.*

*Spiritus mū-
di dicitur fi-
lius unigeni-
tus naturæ.*

& cultus sui lineas, adumbratas tamen depinxit. Nihil autem in tota natura ut opinor reperiri cōtingit, quod figuram & symbolum sacratissimæ Eucharistiæ magis exhibeat ac repræsentet, quam lapis Physicus quem & alij Elixie Arabicum dixerunt. Is si quidem lapis componitur ex spiritu mundi quem dicunt Chymici omnes filium vni-
nigenitum naturæ: hic autem filius, simplex est substantia & adeo simplex ac subtilis ut dicatur spiritus, qui descendens ex primo mobili ubi Deus fontem vitæ naturalis posuit in infimum terræ centrum, occupat totum naturæ spatium suo vitali pneumate, & tandem corpus assumit elementare & terrestre, in utero terræ virginis. Ex quo utero enatum & educum hoc nobile corpus & spiritus moritur & seminatur in terra sua, ibique multa patitur, variæque subit mutationes & alterationes, donec tandem exsurgat in ultimum & supremum perfectionis naturalis culmen; de quo si naturalia cuncta quæ consanguineam cum ipso habent naturam bibant & comedant, viuunt diutius & longius, quam ferant communes & vulgares naturæ leges, & ultimum consequuntur perfectionis naturalis gradum.

Iam verò nonne christifera Eucharistia Symbolum quoddam habet cum ipso lapide Physico; nonne componitur ex unigenito Dei filio qui totam & vniuersam naturam occupat, imò continet, & qui ex sinu patris sui vitæ veræ, veri fontis, descendens, in uterum sacratissimæ Virginis corpus assumpsit humanum & factus est homo Deus, ex quo utero educus mortuus tan-

dem est , & infinita passus est tormenta & supplicia , donec tandem ex sepulchro mortis educus sanctificauit & glorificauit corpus suum , quod vitæ tantæ est & perfectionis , vt eo solo homines omnes vitam veram & vltimam perfectionem consequi queant. Ideò elucet maximè erga nos omnes Christi summus amor & misericordia , quod hanc sacratissimam Eucharistiam nobis in Ecclesia sua reliquerit comedendam , de qua qui non comedent ac bibent non viuent in æternum sed inter veros mortuos & putredini addictos æternæ reputabuntur.

Capitulo decimo huius operi multa alia enarraui , quæ symbolum istud declarant & ostendunt si symbolum aliquod esse queat inter creatorem & rem creatam. Hoc mirum est , sed ita voluit altissimus , vt vbiuis locorum & rerum nobis eluceat infinita sua maiestas & misericordia , quæ nobis viam fecit salutis & vitæ , adeò mirabilem & stupendam , vt nullus hominum nec Angelorû sua mente & intelligendi potestate , imaginari vnquam potuisset. Solus Deus ab æterno hæc diuina mysteria , erga nos omnes excogitauit , & figuras & symbola multis in locis horum mysteriorum depinxit & figurauit , quæ nullus vnquâ percipere potuit , donec ipsemet tandem horum mysteriorum author & vera materia , hæc mysteria adimpleuit , & sic fragilitatem nostram infinita sua virtute & potentia firmiter stabiliiuit.

Certum enim est ac nimis certum homines omnes peccatores esse , & vitiorum omnium procliui natura pollui , & ita Deo non posse vlllo modo appropinquari , nisi virtute & energia

mortis & passionis Christi, quæ nobis peccatoribus in veniam peccatorum applicanda est. Non potest autem hæc virtus diuinciri modo & faciliiori nobis applicari, quàm per Sacramenta Ecclesiæ Romanæ, & præcipuè per Eucharistiam Christiferam, quæ mortis & passionis Christi vnicum & verum mysterium est, & sacrificium solum & vnicum quo pater cœlestis placatur & peccatorum nostrorum non reminiscitur. O quæ maxima est & mirabilis Christianorum Romanorum fœlicitas, qui in hoc solo sacrificio Deo Patri, Filioque, & Spiritui sancto, placere possunt & gratiam diuinam obtinere, qua perfusi, quid sperandum habent quam vitam æternam, & cœlestia bona quibus tandem dotati debent ut veri Dei filij & charissimi alumni.

*Calcinariorum Chymica symbolum esse potest
Sacramenti Pœnitentiæ.*

C A P V T XXIX.

PHILOSOPHI Spagyrici purum naturæ quæritantes, & dum ipsum sciunt multis & copiosis excrementis permixtum & intricatum, quæ compositionem mixtorum omnium inficiunt & inquinant, excogitarunt artificio Chymico, mixta omnia per ignem calcinanda esse, & in cineres reducenda ex centro, cuius cineris aquæ eleméntaris ope & auxilio sal educitur

Scopus calcinationis.

putum & nitidum, quod in se coërcet & cōtinet virtutes & proprietates mixti ex quo eductus est, Christiani simili fere via sed spiritali methodo perfectionem & candorem animi dum habere gestiunt & vitia & peccata animi, quæ substantiā eius inficiunt & inquinant auertere & radicibus extirpare cupiunt, se ipsos proijciunt in sacrum ignem pœnitentiæ; quo spiritaliter reducuntur in cineres humiles principij eorum, ex quibus aquæ lachrymarum suarum ope, & dolore peccati, contritione cordis, educitur purum puri, & pulchrum pulchri, quod habet veras & innatas hominis proprietates & energias; quæ tamen antea mole indigesta peccati soporæ imò extinctæ & emortuæ erant: nihil aliud hinc homo redolebat, quam fimum & putredinem fœtutinam insignem, venenosam & lethalem. Sed quamprimum ignem pœnitentiæ eiusque calcinationem passus est homo, & fonte lachrymarum suarum lotus est, illicò excutitur quidquid est extraneum & virtutum suarum mors & venenum, & exsurgit & apparet summè nitens ac prælucens. Sal fixum sapientiæ diuinæ, quod Deus homini implantaauerat & infuderat sacro baptismatis fonte. Hoc sal seu anima rationalis pura putà sacro hoc pœnitentiæ igne depurata tam bene olet, & fragrantis odoris suauitate totam rem condit, vt ad cœlum vsque & Dei ipsius sedem perueniat eius odor.

*Calcinatio
est symbolum
Sacramenti
pœnitentiæ.*

Mira & stupenda huius Sacramenti virtus, mira huius ignis energia cuius ope, anima nostra perfectissimè purificatur, absque vllò sui ipsius detrimento, & adeò decoratur & ornatur

vt summo sit Deo ipsi delitio. Ignis hic etiam non est elementaris nec rerum naturalium numero recensetur, sed supernaturalis est & diuinus qui mouet voluntatem & liberum animæ nostræ arbitrium, vt summè doleat & contrito corde ægrè ferat, quod diuina temerari mandata; cuius rei dolore, & angore, patimur & toleramus leues nonnullos labores, qui tormentorum vices gerunt & crucis humanæ sortem sapiunt, quorum ope & gratia, operante tamen & agente mortis passionisque Christi immenso & infinito merito, veniam peccatorum omnium obtinemus & gratia perfundimur diuina.

Hæc miranda supremæ sapientiæ mysteria aliquatenus possunt Chymicè explicari, cum mysticè & hyeroglyphicè depicta cernantur apud Chymicos in charactere Chymicæ calcinationis, sic ab Ægyptijs charactere & literarum primis inuentoribus depicto & figurato. ☿. Lunam bicornem in sublimi characteris vertice posuere, Crucem verò in infima parte effinxere, qua hyeroglyphica figura indicarunt Ægyptij Chymicis omnibus, quod si semicirculum illum imperfectum in circulum absolutum & perfectum reducere velint opus habent cruce infima, hoc est labore improbo, quem pati & tolerare debent Chymici, vt perfectionem Chymicam attingant. Iam verò nonne Christianis hoc idem hyeroglyphicum doctrinæ erit & sapientiæ quod si perfectionem Christianam pertingere cupiant, & imperfectum vitæ suæ semicirculum in absolutum & completum circulum perficere tentent, mysterio crucis opus habere, quæ in infi-

*Explicatio
characteris
calcinationis*

ma vitæ nostræ parte saltem radicari & affigi debet, vt infinitum vitæ æternæ circulum ingrediamur. Crux si quidem si centro suo supereretur circulum complet & perficit. Sic etiam vt Christi assecræ vitam hanc labilem & caducam semicirculo æquiparandam compleant & perficiant in veram vitam stabilem & æternam ; oportet vt multa ferant, faciantque, sudet & algeant, quod est ferre crucem suam, & præceptis ex mandatis Christi obsequi dicentis : *Si vis perfectus esse, vende omnia qua habes & da pauperibus, veni, abdica te ipsum, tolle crucem tuam & sequere me.*

Quasi diceret Christus si quis cupiat hanc vitam labilem & fluxam transigere, absque labe & vitiorum macula, nihil ferè est, in hoc vitæ huius carcere possidendum se ipsum tantum possidere oportet, & sibi ipsi dominari, multa pati, & algere, & sudare, mandata obseruare diuina, & summo proximum prosequi amore, Christum tandem sequi & imitari, qui perduelles suos & hostes adeò summo persequutus est amore, vt propter ipsos mortis supplicium ac supremum tormentum passus fuerit, sic & nobis omnibus pariter agendum est : Hoc enim solo charitatis & amoris summi subsellio meritis tamen Christi statuminato cælum conscendi potest, & perfectionem supremam & ultimam consequi possumus. Charitas & amor mandata diuina obseruanda præcipit, Crux verò, quæ symbolum est penitentiae, vitia, & peccata humana tollit, quæ vitam seu animam hominum inficiunt & inquinant eamque sordidam & putidam efficiunt. Cruce verò delentur hæc omnia vitæ nostræ inquina-

menta, ita vt in virtute Crucis nostræ , & Crucis Christi perficiamus semicirculum seu semilunam vitæ nostræ , & in verum & completum circulū seu solem perducimus nescientem occasum, hoc est, perficimus vitam nostram, quæ certè imperfecta vita est & voluti seminita, eamque conducimus in tantum & elatum vitæ gradum, vt nullos timeat posthac mortis igniculos & aculeos, sed sapiat vitæ æternæ nitorem & odorem.

Qui Chymiam tractant, eiusque labores exercent , dum sali mixtorum omnium vltimæ materiæ incumbunt purificando, & ab omnibus suis quibus scatet excrementis expurgando, cernunt ac vident mysteria sacra Crucis quæ Deus in vltima illa rerum omnium materia posuit & collocauit. Vltima enim illa materia quæ salis naturam sortitur numquam perfectionis culmen & vltimæ suæ purificationis fastigium pertingit, quin coalescat in lapillos quadriformes sigillo Crucis perquamoptimè effigæ , insignes:

Crux cernitur in vltima mixtorum materia id est sale.

Mirum certè est ac stupendum hoc naturæ opus, omnia mixta impura & sordibus elementorum suorum maculata, nullatenus possunt in vltimam suam & puram reduci substantiam, quin calcinationis Chymicæ patiantur ignes , & tandem ferant Crucem suam, suæ perfectionis symbolum & vltimæ & supremæ depurationis fastigium. Non mirum ergo nobis erit, quod Christus Chymicorum omnium & Philosophorum princeps & coryphæus, qui Chymiam supernaturalem in homines omnes exercere tentat, præcipiat omnibus hominibus perfectionem supre-

Crux est perfectionis symbolum in mixtorum depuratione.

mam spirantibus, ferre Crucem & sequi ipsum; Cruz si quidem nisi nobis omnibus impressa reperiatur, ignis iustitiæ diuinæ comburet omne reliquum quod non erit Crucis Christi sygillo notatum. Non dissimili ferè exemplo, quod ex calcinatione Chymica desumere possumus: nisi enim sal illud mixtorum quod Crucis insignia præ se fert, igni pugnet & resistat, perit ac destruitur omnimodè mixtum calcinatione expositum aut saltem in vitream reduçitur materiam vitæ inutilem.

Nonne pariter idem ac multo præstantiori modo, in die supremi & vltimi iudicij contiget, dum omnia & singula mundi huius sublunaris calcinationi vniuersali & supernaturali tradentur, ab ipso rerum omnium supremo Opifice. Si sal fixum nostrum, quod est anima priuetur Cruce & meritis eiusdem Crucis denudata reperiatur, reducetur ab igne iustitiæ diuinæ, in æternum abyssum vbi nulla erit vitæ veræ scintillula, sed mortis æternæ perenne tormentum.

Feramus ergo Crucem dum vitam hanc caducam & labilem agimus, vt illius merita, virtutes & energias profundissimè & altè, animæ nostræ insculptas habeamus, vt solis Crucis nostræ, & Christi potissimum meritis & virtutibus supremum illum & vltimum Dei iudicium ferre quodammodo valeamus, ne in abyssum detrudamur æternum: Ex Cruce si quidem hac, labore, dolore, & angore pullulant ac germinant vitæ fructus æternæ, ex delitijs & voluptatibus mundi,

mortis grandescit & virefcit arbor , ex quo fructus calamitatis & miferiæ immenſæ decerpuntur. Immenſæ & infinitæ ſunt virtutis & efficaciz, cilicium, ieiunium, corporis attenuatio & animi, vt Chriſti ſequamur vias & virtutis arduum teramus iter. Numquam ſat doloris & laboris perpeſſi ſumus, vt infinitas illas & immenſas cœli dotes tandem poſſideamus , & vt nos à ſupplicijs & tormentis iuſtitiz diuinæ vindicemus hiſce breuib; & voluntarijs pœnitentiæ pœnis. Teſtis eſt ille Anachoreta inſignis , qui maluit iterum vitam hanc ingredi, ei;ſque laccam telam retexere per triginta annos integros, cum labore, cilicio & ieiunio perpetuo, multiſque alijs vitæ religioſæ anguſtijs ſummis & extremis, quàm vnico quadrantis horæ ſpatio , pati ignem purgatorium alterius mundi.

Anima noſtra ſimplicis ſubſtantiæ & perinde impos doloris & paſſionis , ſi quid patiatur vt peccatorum enormes maculas deponat, vi ſupernaturali id patitur, ac diuina virtute. Itaque Deus ſummas pœnas & ſupremos & vltimos doloris ac laboris aculeos depoſuit in eos omnes, qui peccatis ac vitijs gratia ſua denudantur. Contemplantur quæſo peccator quænam eſſe poſſit proportio inter cilicium, ieiunium, & leue aliquod tormentum quod nobis ipsis ex arbitrio imponimus, & inter ignem ſummè & ſupernaturaliter agentem, quem in perpetuum æuum tolerandum poſuit Deus his omnibus, qui maledictionem ſuam patiantur æternam. O felices igitur terque quaterque beati, qui Crucem ferunt in hoc mundo, vt Cruces & tormenta alterius mundi

mundi effugiant, sunt enim Cruces huius mundi pœnitentiæ fructus & cœlestis quietis & vitæ æternæ tutum ac certum prælagium. Nihil enim est in toto rerum orbe terrarum, quod ad perfectionem & summam quietem tendat, quin Crucis præ se ferat insigne. Quod elucet potissimum in characteribus metallorum imperfectorum.

hi characteres plumbum, stannum, ferrum, cuprum & argentum vinum indicant, & omnes crucem lunæ vel soli iunctam habent. Quod interpretari possumus hæc metalla imperfecta & impura, numquam argenti vel auri quorum characteres & figuras depictas ferunt, posse pertingere nitorem ac puritatem, nisi cruce quæ characteris vniuscuiusque occupat partem, hoc est nisi summa & extrema patiantur, ut auri & argenti sublimen conscendant gradum.

In characteribus omnium metallorum imperfectorum eluces crucis figura, & quid hoc significet.

Quod si natura hæc terrestris & sublunaris expostulet & ardeat labores, alterationes & mutationes insignes, quæ sunt veluti cruces ut perfectionis quosdam gradus attingat, quid agent homines ut sibi ultimum & supremum perfectionis gradum adipiscantur, ut cœlum petant, deque ipsius compotes fiant. Cruce sola itur ad astra, & suprema illa venantur bona, & clavis est vnica regni cœlestis, ideoque cum pœnitentiæ sacræ sit potissimum & præcipuum insigne, pœnitentes etiam sub ipsa & in ipsa habent totius Christianæ militiæ summa stipendia,

Non ergo iam ambigemus quin quod desumimus ex Chymicis laboribus & industrijs nos possit

aliquatenus deducere , ad fontes aquarum viarum , & ad poenitentiarum sacrarum fructus viuos & immortales , qui calcinatione Chymica mysticè & figuratè , hoc in capitulo apperti ac edocti fuero.

*Olea Chymica possunt esse Symbolum
Sacratissimi Chrismatis.*

C A P V T XXX.

N vltimis viarum huius periodis , ac limitibus solet Ecclesia Romana suos fideles milites , sano chrismate perungere , vt acerrimè & fortiter luctari queant cum suis inimicis , eorumque omnium dolos eludere valeant; in vltima enim viarum huius catastrophe debent Christi asseclæ omnes , quidquid est illis boni , probi , puri & pii , nouum & recentem Adamum sapientis ostendere. Est enim tunc temporis supremum & vltimum viarum huius militantis certamen , ex quo victoriam egregiam laudem & spolia ampla relaturi & brauium viarum æternarum cõsecuturi sunt. Itaque indigent armis , quibus protegi possint aduersus hostium tela , illita dolis , & multo saturata veneno , quæ effugere non possumus ; nisi diuina gratia perfusi simus ; diuina autem gratia perfundit nos diuinum hoc chrismatis Sacramentum virtute & energia passionis & mortis Christi , quæ cum infinita sit & immensa , nullos

agendi terminos ac limites habet, sed vbicumq;
infinîtè & immensè operatur, dispositio tantùm
subjecti nobis relinquitur componenda. Vnde
in agone mortis antequam hæc vltima arma sus-
cipiamus & sacro chrismate perungamur, præ-
parati ac dispositi esse debemus, & Sacramentis
alijs Ecclesiæ Romanæ abluri, vt gratiam illam
diuinam cœlitùs in nos ipsos descendentem adi-
pisci valeamus applicatione Sacramentorum,
quæ mortis & passionis Christi sunt virtutes &
proprietas supernaturales. Non enim blate-
randum est & insaniendum in Sacramenta Ec-
clesiæ Romanæ. Vidi enim ego multotiès stu-
pendas sacri chrismatis virtutes, quæ ab Aposto-
lo enarrantur. Si quis vestrum infirmetur, indu-
cat præsbiteros Ecclesiæ & orent super eum, vn-
gentes eum oleo, in nomine Domini & oratio
fidei saluabit infirmum & alleuabit eum Domi-
nus, & si in peccatis sit remittentur ei. Quod si
sacrum hoc chrisma erga corpus & vitam hanc
labilem & caducam supernaturales habeat vi-
res; quidni etiam fatendum erit easdem habere
supernaturales virtutes, ad animam nostram ab
omni vitiorum macula vindicandam, & ad cœli
sedes puram putam defferendam. Vidi ergo pu-
rum putum oleum Chymicum & multi alij me-
cum etiam viderunt in quod ferrum, cuprum,
vel argentum ignitum & candens intinctum &
immersum, sola illa & vnica immersione, in ve-
rum & naturale aurum transmutabatur, cremen-
ta cineritia, & examina cuncta ferens, absque
vllò suæ substantiæ detrimento, nec coloris sui
rutilantis vlla obscuritate & nebula. Reseruatur

*Iacob. cap. 5.**Historia au-
thoris.*

adhuc in famoso illo Ducis Florentiæ Cuneliar-
chio clauus satis magnus qui in simile oleum in-
tinctus prius excandefactus, quidquid clauus il-
lius oleum tetigit factum est aurum obrizum.
Viderunt etiam quamplurimi Chymicorum fide
certissima digni olea alia Spagyricè præparata,
quibus arborum & plantarum radices aspersæ &
irroratæ, hyberno etiam tempore & glacie &
frigore dominante, virefcebant extra tempus illæ
arbores & frondescebant germinabant & emor-
tuæ ferè in viridantibus & viris expullulabant
furculis & ramis; viderunt etiam quamplurimi
intimi amici mei oleum Spagyrica methodo
præparatum cuius guttula vnica, ex vino propi-
nata emortuos ferè, & penè extinctos ad vltimū
vitæ spiritum exhalantes ægros suscitabat, & sa-
nos omni ex parte efficiebat, & ab omni morbo
vindicabat.

Si hæc miracula stupenda in rebus natura-
libus cernere ac contemplari liceat; Ambigere
ne possumus sacrum chrisma supernaturales ha-
bere virtutes in persanandis tum animis tum
corporibus, si id non contingat in singulis ægro-
tis, id non est ex defectu sacri chrismatism, sed ex
defectu ægrotantis, qui modicæ vel potius nul-
lius fidei est. Oratio enim fidei saluabit infirmū
inquit Apostolus, si fides deficiat, non operatur
in nos virtus Sacramenti: fides si quidem & a-
nimam & corpus disponit ad suscipiendas Sa-
cramentorum virtutes & energias reales & ef-
ficaces. Vt enim olea naturalia, quæ vim & fa-
cultatem alterandi habent, si in extranea proi-
ciantur corpora, nihil operantur. Si oleum Chy-

micum mutans metallum quodcumque impurum, in aurum proijciatur super lapidem aut lignum aut quodvis aliud metallicæ substantiæ alienum, mirum illud mutationis opus non videbimus quod lapis & lignum & reliqua similia, non sint disposita ac præparata, ad suscipiendam huius actionis vim & virtutem. Non dissimili fere ratione fide certissima credendum est, quod si non videamus in omnibus ægrotantibus sacri chrismatis virtutes visibiles ac sensibiles, ratio in promptu est, quod qui tali sacro vnguntur oleo nomen tantum Christianorum, non res & opera profiteantur; vel si profireantur ac vere pii deuotique Christiani sint ac fide & operibus Christianis condecorati reperiantur, tutius est illis & beatius in illo perfectionis gradu mori, quàm vitæ telam adhuc cum periculo retexere, & in hoc procelloso vitæ pelago, nassellam laborum omnium innatantem conseruare; ex qua exire tentare debent nonnulli Christianorum non ad fugam, sed ad spem melioris mortis, ut in plurimis id contingere fas est contemplari.

Non ergo pijs ac deuotis animis absenum videtur symbolum chrismatis quod in præsentì capitulo attulimus, desumptum ac decerptum ex oleo Chymico, quod melioris notæ Alchymistæ oleum vitæ dicunt. Si enim adhuc quis mendacius, ac ex penitissimis huius olei Chymici antris contempletur eius compositionem, mirabiliorem adhuc videbit ac introspeciet eius sympathiam ac discordiam, si mihi fas ita loqui sit, resque diuinas naturalibus aliquatenus æquiparandas exhibere; id enim non est ut

*S. Chrisma
representatur
oleo Chymico*

gloriam & laudem rerum diuinarum & essentiam, æqualem & conformem cum naturalibus efficiam, sed vt ex vmbreis rerum naturalium visibilibus & palpabilibus inuisibilia Dei arcana contemplari queam & mysteria rerum diuinarum supra naturam omnem extollere possim.

*Compositio
olei Chymici*

Compositio itaque huiusce olei Chymici tantæ virtutis & efficaciz graphicè depicta nullis in locis reperitur, sunt tamen multi qui eam ænigmaticè & tropicè descripserunt eamque asseruerunt esse ex humido primigenio metallico cui auri natura & essentia indissolubili vinculo est annexa. Humidum primigenium metallicum materia est auri vera essentia, forma ac virtus illa cœlestis ac insignis quæ hæc mirabilia operatur: humidum si quidem primigenium metallicum est basis & fundamentum vitæ naturalis, aurum autem est pixis seu capsula, quæ vniuersas virtutes cœlestes ac naturales quæ vitam naturalem impertire & ferre possunt secum continet ac coercet; id autem omne hoc est humidum illud naturæ primigenium & auri essentiz spiritu vitæ vniuersali clauditur, fouetur & conseruatur, & ex his tribus ex surgit mirum istud vitæ naturalis oleum.

Videamus iam an sympathiam quandam & concordiam inuenire valeamus, huiusce Chymici olei, cum sacro chrysmate. Sacrum chryisma ex oleo communi componitur, quod vitæ naturalis balsamum est, & fomes satis admodum aptus & idoneus. Materia hæc est sacri chrismatis, essentia verò & forma illius est Christus, qui vniuersas & singulas supercœlestes virtutes &

diuinas, vitæ æternæ fomites, imò scaturigines
secum continet & amplectitur; & vt aurum est
vitæ naturalis fons & scaturigo, maiori ac melio-
ri iure, Christus est vitæ supernaturalis vehicu-
lum & vera & tutissima vita, hæc omnia ambit
& obumbrat. Ita vt etiam trinam sacri chrisma-
tis compositionem admirari valeamus, quæ oleo
communi velut materia, Christo velut forma, &
Spiritu sancto, velut nexu & ligamine indissolu-
bili connectitur. Sic sacra illa supremæ sapientiæ
mysteria diuinitus Christi meritis & gratia in nos
ipso delapsa, & in Ecclesia Romana scaturien-
tia, naturalium rerum simulachris & vmbratili-
bus imaginibus repræsentare non erit Christia-
næ fidei absonum & incongruum.

*Alchymista in natura possunt Presbyte-
ros in Ecclesia repræsentare, & scien-
tia Chymica gradus, ordines
sacros exhibere.*

C A P V T XXXI.

POSTQUAM Deus Oeconomica
ferè methodo Ecclesiam suam vni-
uersam rite disposuerit & tutam ac
securam ab omnibus hostium telis, ac
incursis fecerit, Sacramentorum suorum pro-
pugnaculis, Sacramenta iam peculiaria & ordi-
nes sacros instituit, quibus hominum nonnullos

sacrat, ac in terris legatos suos constituit, patres ac pastores ouium suarum de quibus tandem rationem illi reddituri sunt, in futuro sæculo. Vt autem munus hoc elatum & altum & insigne admodum diuina ac supernaturali potentia exercere queant, tradidit illis clauēs cœlestes, & Sacramentorum omnium administrationē curam & operam cum tanta ac supernaturali potestate, vt quidquid ligauerint super terram, id ipsum ligatum erit & in cœlis, & quidquid dissoluerint super terram, id ipsum etiam dissolutum erit & in cœlis : Hęc est illa supercœlestis sacerdotibus data potestas, quę Angelorum omniū & Archangelorum, & cœlestium omnium virtutum superat ac vincit potestatem & facultatem. Vnde legibus diuinis cautum est, ac cœlitus mandatum Christianis omnibus presbyteros, ac rerum supernaturalium sacros mystas venerari, ac veluti patres veros ac legitimos colere. Parentes si quidem nostri vitam hanc labilem ac caducam nobis quidem impertiunt & adhuc peccato originali infectam & emortuam. Sacerdotes autē eam ipsam vitam infectam mundant, ac emortuam suscitant, vitali Sacramentorum pneumate ac necitare; ac quoties peccandi, lethali cacoëthe morimur, toties Sacramentorum ope, ministrante sacerdote, surgimur à mortuis & vitam nouam ac recentem administrant Ecclesię sacrę sacerdotes. Et ita patres nostri meliori titulo haberi quam ipsimet veri parentes nostri, qui nihil nisi vitam caducam ac fluxam peccatis obnoxiam nobis communicant; hi vero vitam spiritualem æternam ac permanentem nobis infundunt.

Cur sacerdotes dicantur patres.

Ob rem quam spiritualibus donis & supercœlestibus muneribus ac pretijs exornatos esse ac decoratos decet Ecclesiæ patres; non enim illos solum decet esse omni doctrina & scientia eruditos, munerisque & officij tanti apprimè scientes & capaces, sed potissimum oportet illos esse pios, deuotos ac sanctitate & vitæ integritate. Angelos ipsos antecellere, aut saltem æquare, vt omnibus Christianis sint vitæ Christianæ prototypo & exemplo; ab ipsis enim nobis emendicanda est totius vitæ Christianæ integritas, vt Christi veris sequacibus & asseclis. Sed ô nefas & inenarrabile crimen! vbi triticum seminatum est, & vitæ frumentum, nescio quo peiori fato infœlix lolium expullulat & steriles dominantur auenæ. At hæc extranea vitia, quæ de foris sunt & ex alienigenis exportantur locis, non hic inferenda sunt, sed leui in arena Christi methodo insculpenda, vt virtutis leui sufflamine deleantur: virtutum tum moralium, tum supercœlestium seminia sunt sacræ Ecclesiæ patres, nihil ideò mirum si virtutis & pietatis periuratus hostis vitiorum putridas aquas inspergat, hoc in seminario, vt virtutis & pietatis germen in ipso ortu, si fieri possit, extinguat. Sed non his credendum malis, sed cōtra audentiùs eundē est, virtutis iter arduū est, & perinde confragosū esse oportet. Non datur rosa absq; spinis, & aculeatis vndiquaq; lancinantibus. Si quid est in hoc paradiso, quod virtutis & pietatis nō redoleat germē, hortulario id lipquendum est, vt auerruncet si velit. Nam quæ mala fortē iudicamus, eadē bona ac optima esse possūt. Hilari tantū fronte, accipiamus & extēns

brachijs expectemus, quæ nobis cœlitus præparauit Deus, ministrantibus Ecclesiæ Romanæ sacris mystis, quorum symbolum & figuras hoc in capitulo, ex natura ipsa expiscari in votis est, vt rerum naturalium & supernaturalium harmoniam quandam & consensum diuinitus infusum in hoc terrarum infimo choro audire valeamus.

Quid ergo in natura ipsa reperiri potest quod sacros Ecclesiæ patres repræsentare queat? nihil in tota hac rerum serie aptius est & conformius, vt cœlestem hanc & supernaturalem sacerdotû vim & facultatem nobis quadamtenus exhibeat, quam Chymicæ artis facultas & potentia; hæc enim vt à natura ipsa rerum magistra inuenta est, ac data, ad res omnes depurandas, viuificandas, & emortuas suscitandas, sic non absono rationis conceptu & argumento, dicere possumus & in propatulo confiteri, sacerdotum omnium potentiam & energiam à Deo ipso rerum omnium summo magistro, datam esse, & ortum trahere, qua sacerdotes nos viuificant, sanctificant, & emortuos verè suscitant.

*Alchymista
representant
Sacerdotes.*

Sicut Alchymistæ totam naturam innouant, nouam faciunt ac recentem veterem eius corticem deponunt, & nucleum eius intimum suscipiunt ac vsui reponunt; sic sacræ Ecclesiæ Romanæ patres, totam & vniuersam fidelium societatem & multitudinem innouant nouam faciunt ac recentem, veterem Adamum tanquam rugosam & vermiculatam corticem subducunt, ac animam puram ac piam vitæ æternæ germen custodiunt & vsibus christianis reponunt. Mixta

corrupta, infecta ac putida, in puros puros incorruptibiles, & perquamoptimè ac suauissimè fragrantés sales, æternitatem æui redolentes, conuertunt Alchymistæ, igne natura operante: Homines peccato infectos, corruptos, malè olètes, ac omni spurcitia scatentes & fimo, in pios sanctos, deuotos, beatos, ac omni virtute exornatos, & diuini ac supercœlestis odoris fragrantia balsama sapientes ac rorantes, commutant sacerdotes. Plumbum mutant Alchymistæ in aurum purum vel argentum, lapides communes & tophos, in cristallos & lapides rutilantes ac prætiosos; fugant tandem mortem Alchymistæ & corruptionem ex omnibus singulis naturæ mixtis, quæ operibus eorum subiicientur afflante spiritu vitæ naturali vitamque ipsam naturalem ad eò perfectam & completam efficiunt, ut eam ipsam quasi renascentem, & de nouo virescentem omnibus contemplandam præbeant; tabescit vero & marcescit, & in vltimum tandem cæhos abit, si in ipsam vitæ substantiam non irradiet Chymicum opus ac studium. Sacri Ecclesiæ Romanæ Antistites quidni pariter, sed diuino & supercœlesti penitus modo, homines peccato corruptos & plumbo impuriore & stibio, & alga viliore in pios ac puros commutant, non auro solum sed Angelis ipsi nitidiores & præstantiores diuino afflante ac spirante spiritu, qui Sacramentis Ecclesiæ inuisibiliter & supernaturaliter permixtus, peccatorum corda, ita excalescit & adurit, ut nihil nisi vitæ æternæ spiritum, qui Deum sapit & Christum relinquit; sic peccatores ac diuina & supernaturali Alchymia fiunt

Dei Amasij & veræ delitiæ suæ , mortem prætere-
 rea sacerdotes in vitam commutant , inferos in
 paradysum, diabolos & dæmones tenebrarum &
 mortis , in Angelos & dæmones , lucis & vitæ.
 Totum denique innouant hominem , vitam ho-
 minum spiritualement adeò perficiunt & complent,
 vt nihil mancum ac lacerum in ea reperiri con-
 tingat, sed quidquid est supremum perfectionis
 culmen attingit : nisi ipsi operentur perpetuò, &
 in nos agant , corruimus subito & ad inferos
 præcipites imus , quod est quid multo peius,
 quàm in nihilum reduci, ex quo ortum duximus.
 Nihil tandem dici potest & enarrari, circa Chy-
 miam faciendam in perficiendis & expurgandis
 rerum sublunarium mixtis, quin id ipsum spi-
 rituali modo, & supernaturali via in perficiendis
 & exornandis animis nostris , circa sacros Ec-
 clesiæ Romanæ mystas scribere valeamus; vt
 symbolum & figuram cum rerum naturalium
 mystis non absonam & incōgruam exhibeamus,
 Sacrosque ordines quibus Christiani in diuinum
 illud & supercœleste sacerdotij munus euehun-
 tur, esse characteres diuinos ac spirituales , qui-
 bus potestatem & facultatem hanc admirabilem
 & penitus diuinam à Christo vero descendētem
 accipiunt; quorum sacrorum ordinum virtutes
 & energiæ possunt figuratè & mysticè æquipa-
 rari tum scientia & arte naturalis Chymicæ , in
 qua cum & septem reperiuntur operationes, va-
 riæ ac diuersæ, quibus Alchymistæ varias rerum
 naturalium pertentant mutationes & perfectio-
 nes. Non absonum etiam erit inter sacros hos or-
 dines , & septem has Chymicæ artis operandi

formulas, vt quidquid Deus in Ecclesia cœlitus ac diuinitus implantauerit, id ipsum in natura crassa Minerua depictum ac delineatum mysticè contemblemur.

Coniunctio humidi cum sicco apud Chymicos symbolum esse potest, Sacramenti Matrimonij quod in Ecclesia Romana reperitur.

C A P V T XXXII.

SACERDOTES & Præbiteri cum à Christo Iesu diuinitus sint Sacramentis Ecclesiæ peculiaribus seu, sacris ordinibus præmuniti, vt in tanto & elato munere, peculiariter benedicantur, iustum & æquum pariter indicauit Christus, ac Ecclesiæ suæ valde congruum & consonum, vt reliquum populi sui qui Ecclesiæ mysterijs initiari non poterat, sed generis humani multiplicationi & generationi incumbere debebat, præmuniri etiam oportere, Sacraménto peculiari, quo benediceretur & sanctificaretur in multiplicatione sua. Ex illa si quidem multiplicatione cœlum exornandum est, & sedes Angelorum adimplendæ, si reliquum naturæ germinantis in gratiam hominis gratias cœlestes recuperaturi per passionem & mortem Christi, benedictionem receperit, congruum & cōsonum valde erat misericordiæ diuinæ & amoris, hominē

etiam fructificantem & multiplicantem benedicere & sanctificare, ut cum sacris Ecclesiæ patribus loqui mihi fas sit. Ob quam rem Sacramentum matrimonij instituit Christus in Ecclesia, quod modo lege diuina & Christi voluntate sanctiatur, gratiam confert, omnibus qui iugo maritali subiiciuntur & hisce diuinis nexibus copulantur, ut prolem generent cælo beandam, & Christi mandatis & præceptis obsequendam; quidquid enim gratiam diuinam confert, beatum ac sanctum est. Nullo pacto autem ambigere debemus, quin sacrum matrimonium legibus Ecclesiæ ac normis celebratam gratiam cōferat, ac sanctimoniam. Christi enim opus est & inuentum, quidquid ex hoc exilit fonte, Deum sapit & cælum, virtutem & gratiam: qui ergo secundum has leges & sacra Ecclesiæ Romanæ statuta hos indissolubiles sacri matrimonij subeunt nexus felices admodum ac beati, duram hanc ac asperam æui vitam transigere possunt. Perfunduntur si quidem modo viuunt ex statutis ac decretis sacri matrimonij legibus, gratia diuina ac benedictione, qua nihil in vita hac dura ac mortali durum est, asperum ac insuaue, sed futuræ vitæ leues præparati labores quibus vitā hanc caducam & fluxam, in æternam & perennem commutamus. Qui ex hoc laudato oriuntur matrimonio, sunt veri & filij Dei & sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ patris, ex quibus oleum exprimitur lucis & gloriæ domus paternæ, imò totius prouinciæ & regni, in quo enascuntur. Cuius sacri matrimonij laudes & encomia persequi velle, non est eloquentis hu-

*Dignitas
matrimonij.*

manz si quidem superat vires eloquentiæ , quæ Dei sunt Deo solo competunt. Symbola tantum & figuras, quæ in ipsa natura posuit Deus contemplandas exhibere in votis est , vt huius Sacramenti rudem quandam imaginem & iconem reperiamus, in qua notabimus vmbas quasdam quæ excellentiam & supercœlestem matrimonij energiam & efficaciam commonstrabunt.

Quia autem figuras & symbola desumpsimus omnia ex Chymico fonte iam etiam vt concludamus opus nostram vltimum symbolum , sed præclarum , ex eodem fonte hauriemus , vt vna cum his symbolis & figuris mirandis ac stupendis, quidquid est Chymici operis, Spagyricæ artis alumnis explicetur.

Mirum ergo sacri matrimonij symbolũ, quod ex Chymicis arcanis desumere possumus , est ipsamet coniunctio sulphuris rubei & albi quam Chymicorum prudentissimi dicunt , viri rubicundi & vxoris candidæ matrimonium , solis & lunæ coniunctionem , fratris & sororis nexum, humidi & sicci , & contrariorum vinculum & compaginem , & trium primordialium principiorum firmam & iunior labilem societatem vnitatis vinculo adunatam. Hæc autem tria principia, ex metallica radice perfecta educi solent spagyrica methodo , & in salem rubeum & in salem album conuertuntur , eiusque naturas & formas sortiuntur, & artificio Chymico, per solutionem, putrefactionem, sublimationem aliâsque omnes Chymicas operationes summum puritatis gradum consequuntur ; & ita hi sales puri & candidi facti simul adunantur & coniungun-

*Matrimonium
representatur
per coniun-
ctionem sul-
phuris rubei
& albi Chy-
micorum.*

tur, secundum naturæ pondus & suo spiritu & aqua irrorantur, donec perfectè iungantur, & hisce mirabilibus amplexibus, exsurgat & oriatur infans & filius Philosophorum, solis & lunæ partus, gloria mundi, & naturæ huius infirmæ, solatium pauperum, ægrotantium tuta & secunda medella, decus medicorum & totius naturæ humanæ miseriæ corporeæ tutissimum asyllum. Partus autem huiusce insignis & celeberrimi fœtus, numquam posset vi naturæ in lucem prodire, nisi auxiliatrices Chymicæ artis adhiberentur manus, & parentes utrique ab omnibus terrestribus & elementaris fœcis maculis putidis prius repurgentur, antequam hoc naturæ sacrum ineant matrimonium. Quod si expurgatio & purificatio vitiorum naturalium conducatur, imò omnino has necessitatis leges exposcat ac ardeat ut hoc naturæ mirum enascatur, quod simplicis entis naturam imitatur. Maioris multò necessitatis erit & ponderis, viri & uxoris repurgatio, ut sacrum & sanctum lege diuina contractum matrimonium celebretur, cuius matrimonij author & inuentor est ipsemet Deus, ad producendos & generandos non terræ filios, sed cœli & paradisi cœlestis hospites, non Philosophorum, sed Dei ipsius veros alumnos, qui toti mundo, & naturæ vniuersæ maiori multo sunt utilitati & commodo, quàm esse possint enata illa Chymica opera, quæ tantum distant ab excellentia & præstantia filiorum hominum, quantum differunt ipsimet homines, ab ipsis metallis, quæ horum operum Chymicorum patres & scaturigines habentur.

Nibilo-

Nihilominus si hæc opera Chymica producere velimus, & partus hos Spagyricos in lucem proferre cupiamus, summa opus est diligentia & vigilantia, in præparandis & expurgandis eorum parentibus; ita vt eorum primam materiam ac radicem primordiale inuenire oporteat, eamque miris modis depurandum censemur, antequam matrimonium hoc Chymicum celebrare valeamus, & ex eo oriatur sal illud miræ virtutis, quod arabicum elixir dicitur, ab omnibus Spagyricæ artis magistris, quod ortum habet à sulphure rubeo metallico, & sulphure albo item metallico, & humore ipsis innato & naturali. Ex quibus solis matrimonium hoc spagyricum in-eundum esse credimus, vnde passim dicitur iunge fratrem cum sorore & propina illis poculum amoris. Frater & soror sunt sulphura illa metallica, quæ cum ex vna radice metallica educantur & calidi & sicci, frigidi & humidi sortiantur naturam, masculini generis & fœminini nomine indigitantur fratrisque & sororis cognomine apud Chymicos tanquam faciliiori & intelligibiliiori rerum cortite indicantur. Ex copulatione illa consanguinea sed legitima & naturali nullis prohibita legibus producitur infans ille Philosophorum in vasis Chymicis perfectissimè obturatis & ne lac parentum quo nutritur foras exeat, & in auras abeat, id omne coquitur leuissimo igne per annum integrum, aut saltem per nouem menses, & aspirante diuino fauore, exsurgit arabicum illud elixir summoperè à Philosophis omnibus expectatum, quod est suprema & vltima rerum omnium naturalium infimarum virtus &

energia, qua miranda ac stupenda patrantur in rebus sublunaribus; quibusdam nauci hominum incredibilia & impossibilia, quod acumine mentis suæ valde obtuso, non possint ad hæc naturæ sacraria admitti; quod ipsi non capiunt, impossibile credunt, quasi totius naturæ possibilis virtus & agendi facultas, eorum cerebro putido & fungoso coërceretur. Quidquid latent canes isti aduersus lunam Chymicam, & cucubent noctuæ aduersus solem Chymicum, radiós fundere suos vbicumque terrarum non desinent; quibus illustrati Philosophorum quamplurimi, non solum suis donis ac bonis fruuntur, sed & hanc mirabilem operationem contemplantes & speculantes, vitæ Christianæ puritatem & integritatem obseruabunt. Ex sola enim & vnica materiæ huius spagyricæ puritate & integritate, exsurgit hoc mirum naturæ spectaculum; fæces siquidem & maculæ, recrementa sordida quantulumque sint, etsi in minima forent quantitate, hoc extinguere ac perderent naturæ opus.

Quid ergo sanctius Christianis Philosophis erit obseruandum quàm vitæ eorum integritas, ex illa si quidem non lapis Philosophorum exsurgit, & elixir arabicum germinabit, sed vitæ æternæ verum & certissimum elixir, lapis Dei, quo omnes Christiani mutantur non in aurum & in lapides pretiosos, sed in quid, quod supra Angelos est, & quod mentis humanæ superat, ac vincit conceptus omnes. Hanc vitæ integritatē omni studio, etiam supra vires humanas, inuocato sæpe sæpius diuino pneumate, perquirendā, & consequendam censemus & prædicamus. Ex

ea enim sola exsurgit, verum Christianum elixir, quo nihil est humano generi in toto orbe vtilius efficacius ac præstantius, & toto cœlo distat à perfectione & nobilitate lapidis Physici, eumque superat multis & verè infinitis perfectionis parasangis; hic enim tantum metalla impura, depurat & coquit; & ad vltimum perfectionis gradum conducit, & res alias omnes impuras, infimas & sublunares, ad supremum puritatis fastigium euehit & extollit. Hoc vero Christianum elixir, de quo est sermo, & cuius opus in vitæ Christianæ integritate & sinceritate consistit, peccatores permutat & Dei ipsius perduelles, in pios & sanctos viros Dei ipsius Amasios & quasi in Deos ipsos. Et hæc transmutatio vtilior multò est, & maioris momenti ac ponderis Deo ipsi & toti naturæ, transmutatione illa metallica, quæ nullis ferè est vñibus, aut si quibusdam sit, momentanei sunt ponderis & futilis vtilitatis: transmutatio verò hominum peccatorum & nauici, in homines frugi & summe pietatis, tanti est momenti ac ponderis, in ipsa lance diuina, vt vnus solius hominis perditio, totius naturæ insensibilis præponderet iacturæ & damno. Id satis appertè colligimus, ex prætio, pondere & valore, quo nos æstimauit rerum omnium creator ac summus Opifex, cui soli competit scire pretium cuiuscumque rei creatæ, qui filium suum vnigenitum immensi prætij & infiniti, laboribus infinitis & tormentis & morti crudelissimæ dedit & consecrauit, vt homines saluos faceret viamque salutis & cœli illis patefaceret, si nullius apud Deum momenti fuisset, tanto prætio

quanto fuimus redempti non fuiffemus. Nullius tamen momenti fumus, nifi illius quod diuinæ eft voluntatis.

Ob quam rem fuma cura & omni ftudio, faluti noſtræ incumbendum eſt, cum ſummo prætio eoque infinito redempti fuerimus, & à periculo naufragij certiffimi vindicari; Deus ſi quidem nobis in præſentiarum vias adeò appertas fecit ac ſemitas omnes ſalutis noſtræ, vt cui-cumque hominum iter ſalutis ſit admodum tritum, Sacramentorum Eccleſiæ Romanæ miniſterio, quæ gratiam conferunt diuinam & cum ipſa, virtutes omnes & perfectiones, quibus itur ad aſtra & ad Deum, quod eſt ſummum bonum, ad quod vnicum omnes & ſinguli homines conſequendum viribus omnibus inniti habent. Et ſi quid eſt aliud in hoc terrarum orbe, quod boni ſpeciem & imaginem referat, alterius gratia eſt expectandum, & à ſolo Deo expectandum, vt ab ipſo rerum omnium largitore precibus ſûmis extorquere queant. Quod dictum volo in gratiam Chymicorum, qui lapidem Phyſicum rerum ſublunarium ſupremum bonum habere & poſſidere tentant, abſque vllis precibus ad Deum collatis qui tanti ſecreti & arcani cuſtos habetur.

Hoc opus ad hunc ſolum & vnicum finem & ſcopum conſcripſi vt Chymicos omnes ab immenſis ne dicam ſtultis ac vanis impèſis ac ſumptibus eripiam, hoc vnico amico ſcripto, quod notum ac certum facio omnibus, qui labores hos pluſquam Herculeos, tentare flagrant dijs genitos eſſe debere, hoc eſt, Dei Amasios pios ac de-

uotos, qui pia mente ac deuota Deo obsequi & seruire debent inuiolatis ipsius mandatis; deinde in gloriam & laudem ipsius, hoc opus celebre & insigne aggressus sum, ex legibus naturæ & artis, quæ multis in locis præscriptæ sunt ab ipsis artis spagyricæ coryphæis & magistris. Ea via ac semita nullo pacto est ambigendum quin tādē perueniāt ad paradisum illum terrestrem in quo poma illa aurea decerpent, si eos fata vocant aliter non viribus vllis vincere, nec duro poterunt auellere ferro. Diues enim hic ramus haberi nō potest, nisi aspirante diuino pneumate, ac fauente Deo, qui tantum diuitiarum communicat & elargitur, non vt voluptati seruiamus, nec vt vestibus & auro geminisque cæteris omnibus præniteamus, & de inimicis triumphemus, non vt eo abutamur, sed vt eo utamur secundum leges & normas diuinæ charitatis. Non enim extensa manu porrigit Deus totius naturæ sublunaris thesauros, & vitæ huius blandimenta, ad perditionem eorum quos morte sua & prætio sanguinis sui ab ipso perditionis barathro & abyssu redemit.

*Conclusio totius operis in qua datur ratio,
cur author diuina mysteria, Chymicis
secretis & arcanis mysticè
comparauerit.*

C A P V T V L T I M V M.

QUAMPLVRIMI forsan piorum hominum mirabuntur, quod sacris & diuinis Ecclesiæ Romanæ, mysterijs, profana opera Chymica cõparauerim; quæ nulla rerum similitudine cum his sacris mysterijs conueniunt, sed toto cœlo distant; horum enim author est Christus & materia ipsa, illorum verò operum authores sunt homines, & sæpe sæpius prophani & Ethnici, materia vero vilis & terrea, quæ nullo pacto, Christo appropinquari potest; ita vt hæc inter se comparare velle, Christianum non sapiat animum sed potius modicæ fidei virum. Mysteria si quidem Romanæ Ecclesiæ adoranda sunt potius & summa pietatis fide veneranda quàm hisce vanis hominum inuentis æquiparanda; rerum enim minuit maiestatem ac pondus, qui eam vilibus ac vulgaribus immiscet ac coniungit rebus. Respondemus hæc quidē mysteria Ecclesiæ Romanæ valdè ardua esse, ac penitùs supernaturalia, & ideo incomprehensibilia, adoranda ac veneranda, maiori adhuc veneratione & cultu quàm concludat obiectio. Nihilominùs

Obiectio.

Solutio.

tamen addictus sum opinioni meæ & sententiæ me nullo pacto dissentire ab ipso rerû sacrarum ornatu, veneratione & cultu, dum hæc Deum operibus Chymicis & arcanis, quodammodo posse comparari ostendimus. Christus si quidem ipse mihi primus indicavit viam hanc & semitâ. Nam sæpissimè se racemum esse dixit, se vineâ, se leonem, se agnum immaculatum, se lapidem fecit; & qualis quæso est similitudo inter Christum ac rerum naturalium exempla. cum tamen symbolum aliquod, & adumbrata figura quædâ reperiatur inter hæc & Christum, ipsemet asserit & prædicat, se imitari quodammodo hæc res naturales.

Itaque ex hoc Christiano exemplo alacriter & intrepidè dicere possim symbola & figuras, quas attuli in præsentî hoc opere, nullo modo excellentiam, præstantiam, momentum ac pondus divinorum mysteriorum diminuere posse; multò minùs eorum cultum & venerationem violare. Imò contra hæc attuli, ut profunditatem horum mysteriorum, & altitudinem supernaturalẽ, cultum ac venerationem, impijs & sceleratis hominibus, novis istis inuentis patefacerem. Si nova hæc inventio ad divinum cultum & amorem peccatus sublimata, mihi in crimen veniat, virtutis crimina non metuo, imò exposco; sunt enim rosæ inter spinas & aculeos balsama redolentes, nullos tamen credo fore, qui tam absurda unquã hæc putent, ut dignitati Christianæ & virtuti hæc derogare credant. Nam antiquitùs templis ipsis & delubris, ænigmata Chymica solebant depingi, ut adhuc cernere licet in Augustissimo illo

*Ænigma
Chymicum
in adib. D.
Saturnini
apud Tolosa-
tes.*

apud Tolosates Diui Saturnini Templo, in cuius valuis depictum est & affixum hoc Chymicū ænigma, marmoreo lapide insculptum, quo mystico & intricato suo sensu, possum interpretari ea omnia quæ hoc in volumine dicta sunt.

*Ænigmati-
cia interpre-
tatio.*

Hoc autem ænigma tale est, depingitur Centaurus siue Sagittarius arcitenens sagittamque vibrans, aduersus monstrum scæmineo vultu, aquilino corpore, pedibus & cauda draconis. Sagittarius hic nobis exhibet figuram & imaginē Ecclesiæ virtutis; vt enim Sagittarius ex duabus componitur naturis, intelligibili & brutali; Sacramenta etiam Ecclesiæ duas habent naturas, visibilem vnā, brutali in Sagittario indicatam, & inuisibilem alteram, internam diuinā ac supernaturalem, intelligibili natura ac spiritali in Sagittario commonstratam Arcus autem, voluntatem Christianorum repræsentare potest, quæ feruntur & intenduntur ad amorem diuinum, & peccati odiū. Sagitta verò gratia diuina est, quæ voluntati nostræ tanquam arcui superuenit, vt monstrum & horrendam bestiam peccati debellemus, cuius figuram & imaginem habemus, in opposito monstro, vultu scæmineo, corpore aquilino, pedibus & cauda draconis. Nihil aptius peccati imaginem & figuram exhibere potest: peccatum si quidem in principio ortus sui humanum est dulce ac benignum; adeò vt videatur humanum esse peccare, cum & vitam ingredi humanam absque peccato, licitum nobis non sit. Peccati ergo caput & principium humanum est, si autem eo in principio diu multumque permaneamus, caput istud non iungetur membris

humanis & capiti correspondentibus, sed brutis omnino ac deformibus; finis verò & cauda, mors erit æterna pedibus & cauda indicata draconis, qui cū terrestre sit animal venenosum ac lethali succo plenum, mortis certissimæ & æternæ est index. Terra enim constans est & firmissimū elementum, sic & draco terrigenus constans, firmū, ac certum venenum habens, indicat constantem, firmā ac certā peccatorū omniū mortē æternam.

Hoc insculptum est diuino illo & Augustissimo Diui Saturnini apud Tolosates Templo, vbi diu noctuque manet, cœlestis diuinus ac supernaturalis Sagittarius Christus, duplici natura, vnitatem hypostatica coniuncta & vnita, sagittas lætiferas vibrans aduersus peccata nostra, quæ monstri naturam veram habent, prima fronte, benigna & humana se exhibent; sed censim nos in bruta permutant & adhuc in aquilas rapaces, quæ pernicitate volatus ad omnia execranda scelera patranda nos euehunt & extollūt, vt hinc deferamur præcipites ad inferos, & mortis æternæ supplicia ac tormenta, quæ dracone deuorante figurantur.

Altera anigmatis interpretatio.

Hoc ænigma sic interpretari potest Christiano conceptu; sed cum Chymicum sit & Spagyricū, Spagyricè etiam interpretari licet, vt sympathiā & concordiam mirabilem harum diuersarum interpretationem contemplemur, & quanta possint arcana tum diuina, tum naturalia, vnica rerū cortice contineri. Sagittarius Chymicè representat aquam Mercurialem, sed partem volatilē lapidis Physici, in qua aqua sunt duæ naturæ visibiles vt & in Sagittario natura putā sulphuræa ignea, quæ natura humana in Sagittario figuratur

Ænigmatis Chymica interpretatio.

tanquam actione & vigore potentior; ut enim natura humana præstat cæteris, & actionum præstantia cæteras vincit naturas, sic & ignea natura, cæteras superat rerum naturas & essentias agendi facultate & potentia. Inest præterea aquæ Mercuriali Mercurius Philosophorū, qui natura equina figuratur; equus enim est animal animalium omnium pernicitate cursus sui velocissimum; sic & Mercurius Philosophorum res omnes alias superat agendi & penetrandi velocitate. Et sicut equus soli consecratur cælesti, sic etiam aqua Mercurialis soli terrestri sacra est. Arcus & sagitta repræsentant actiones aquæ Mercurialis, venenosæ & lethiferæ, ut morti dent & putrefactioni substantiam metallicam, seu chaos Chymicum monstro superius declarato indicatum, quod cōtinet tres naturas (quæ essentiam suam integrā constituāt) Sulphur putā Mercurium & sal, vel naturalem, animale, vegetabilem & mineralem. Natura animalis in qua ignis est apparens calore suo indicatur humano illo vultu, natura vegetabilis aut Mercurialis indicatur corpore aquilæ. Vnde etiā apud Chymicos aquila dicitur, cum æreæ sit substantiæ, in aëre etiam latitat maxima copia spiritus vitæ. Vnde ex his omnibus, quæ æream sortiūtur naturam, Mercurius Philosophorum seu pars humida aquæ Mercurialis indigitatur. Natura verò mineralis seu sal Philosophorum indicatur dracone illo venoso & lethifero, qui ultimā monstri partem occupat; ut enim draco intimæ penetralia terræ occupat, ibique nutritur & crescit; sic & natura mineralis seu sal illud Philosophorum intima penetralia terræ verè occupat, ibiq; nutritur

& crescit, & vt draco deuorat omnia & se ipsum renouat, sic occultatur secretum istud artis Chymicæ. Chaos Chymicum seu natura metallica, meretur destitui, putrefieri & morti dari sagittis venenatis ac lethiferis aquæ Mercurialis, & id omne in aquilam conuerti meretur, & tandem desinere in draconem, hoc est desinere in rem terream fixam & permanentem seu sal fixum Philosophorum, quod omnia in se conuertit ac permutat vt fertur, tabula illa smaragdina, hæc est fortitudo totius fortitudinis, fortitudo fortis, si versa fuerit in terram. Quod nobis mysticè representare potest Christum & Ecclesiam suam, (quæ est fidelium omnium multitudo) vnum tantum diuinæ Ecclesiæ constituere debere, corpus perfectum permanens & constans, nullis tempestatum procellis titubans ac vacillans cuius fortitudine & robore vincuntur ac superantur omnia, quod versib⁹ marmoreo lapide insculptis, in valuis ipsius templi satis admodum clarè expressum est,

Iuncta simul faciunt vnum duo corpora corpus

Sic est in toto fortius orbe nihil.

Hæc versuum & ænigmati interpretatio, fortasse omnibus non arridebit, nihilominus hanc in publicum edere, non erubescō, expectans meliorē, & subtiliorem ab aliquo ædipo, qui adhuc fortasse, non prodijt in lucem vt nobis meliora dare possit. Hæc inferenda & ita interpretanda iudicauī, in calce huius opusculi quia valdè congruūt, vt opus integrum & quidquid in eo depictum est secreti & arcani Chymici, supernaturalis & diuini mysterij cortices & umbras continentis, apertius fiat, & declaratur, & vt verum lapidem Christia-

num inuestigemus, qui Christus est, quo solo, possumus perfectionis vltimum culmen pertinere, & qui solus nos omnes, in Christos seu vntos fideles & pios permutare potest. Non secus ac lapis ille physicus & elixir arabicum metalla impura omnia permutat in aurum & ad supremum perfectionis culmen euehit. Sic autem à Christo redemptori nostro permutati, foelicitatem tandem consequimur æternam, & perennibus collustrati & condecorati donis, laudem & gloriã psallemus æternam Deo nostro, cui omnia insunt & in quo tandem omnia resoluentur, vt tandem manifestum est omnibus, qui hanc vltimam adipiscuntur beatitudinem.

PROTESTATIO AVTHORIS.

MOmentum & pondus maximum mysteriorum diuinorum, quæ hoc in opere chartis exarata sunt expostulat, vt libèter omnibus profitear, me fortasse ex imbecillitate ingenij mei, & doctrinæ meæ infirmitate, quamuis sacræ Theologiæ mysterijs initiatus in Academia Tolosana fuerim, in scopulos quosdam impegisse, qui fidem orthodoxam Ecclesiæ Romanæ infringere possent. Id testor non ex animo fuisse, nec ex mente, sed si quid est erroris & quod orthodoxâ non sapiat eiusdem Ecclesiæ fidem, id lituris doctorum eius omnino submitto, & vt fidelis seruus & orthodoxus Christianus, opus hoc & mea omnia pijs & sacris eiusdem Ecclesiæ voluntatibus. Do, Dico, & Dedico.

F I N I S.

INDEX
CAPITVLORVM
QVÆ IN HOC ALCHY-
MISTÆ CHRISTIANI
opere, continentur.

*Alchymia Deum monstrat & indi-
cat natura opificem & Vnicum
creatorem per ipsammet natu-
ram. Caput I. pagina 1.*

*Alchymia supposita prius reuela-
tione diuina, Filium Dei Patris
omnipotentis, Patrique aequalem ostendit per simi-
litudines & allegorias, qua in sale sine Mercurio
mundi reperiuntur. Caput II. pag. 10.*

*Gessit Alchymia ostendere in diuinis Spiritum san-
ctum à Patre & Filio procedentem, per siccitatem
qua est in Mercurio mundi. Caput III. pag. 14.*

*Essentia diuina unitas ex diuinarum personarum
pluralitate trina, aliquatenus explicatur per sub-
stantia unitatem Mercurij sine salis mundi.*

Caput IIII. pag. 22.

*Querit adhuc Alchymia essentia diuina unitatem,
personarumque diuinarum Trinitatem, per Mer-
curij unitatem trinam. Caput V. pag. 29.*

*Spiritus mundi dum corpus sibi figulat, mysterium
incarnati verbi quadantenus representat.*

Caput VI. pag. 35.

INDEX.

- Mors spiritus mundi, mortis Christi symbolum esse potest. Caput VII. pag. 45.*
- Resurrectio spiritus mundi, Christi Resurrectionem, allegoricè aliquatenus representat. Caput VIII. pag. 52.*
- Ascensio naturalis spiritus mundi cælum versus & fontem suum, Christi Ascensionis Patrem versus & verum suum fontem, figuram quandam exhibet. Caput IX. pag. 59.*
- Spiritus mundi è cælo descendens in terras ad vitam rerum sublunarium, Symbolum est quoddam Christi descendens in sacram Eucharistiam ad vitam fidelium omnium. Caput X. pag. 62.*
- Descensus spiritus mundi super mixta naturalia, aduentus Spiritus sancti super Christi affectas figuram quandam representat. Caput XI. pag. 69.*
- In charactere spiritus mundi occultantur scientiarum naturalium omnium arcana. Cap. XII. pag. 73.*
- Charakter quo Deum figurabant antiqui scientias supernaturales complectitur. Caput XIII. pag. 85.*
- Damones & cacodamones dari in rerum natura creata, colligere licet ex natura ipsa sublunari Alchymia monstrante viam. Caput XIV. pag. 92.*
- Indagat & inuestigat Alchymia, ad quid homo creatus fuerit, & vndenam humane angustie & calamitates ortum habuerint. Caput XV. pag. 103.*
- Vndenam mulier viro sociata fuerit Chymicè expenditur. Caput XVI. pag. 113.*
- Ex arbore scientia boni & mali & fructu eius miranda multa Chymicè declaratur. Caput XVII. pag. 124.*
- Arbor vite qualisnam in paradiso voluptatis fuerit Chymicè disquiritur. Caput XVIII. pag. 134.*

I N D E X.

- Paradisum coelestem, supremam beatitudinem, & quietam bonorum omnium colligit Alchymia, natura monstrante viam. Caput XIX. pag. 137.*
- Purgatorium ignem quo depurantur anima fidelium antequam caelo beentur, colligit Alchymia ex separatione puri ab impuro. Caput XX. pag. 142.*
- Alchymia exempla & figuras proponit quibus aeternum damnatorum tormentum & supplicium colligi potest. Caput XXI. pag. 148.*
- Animam humanam perennem & immortalem esse colligit Alchymia multis argumentis ex natura desumptis. Caput XXII. pag. 154.*
- Probos animi mores docet Alchymia, & rectam vitam humane rationem. Caput XXIII. pag. 158.*
- Videmus in natura visibili scaturire rerum mutabilis ordo, mors & corruptio, ostendit Alchymia.*
- Caput XXIV. pag. 166.*
- Ex operibus Chymicis & laboribus colligere possunt Christi affecta omnes, quoniam pede virtutis iteranda sit, ut supremum perfectionis culmen pertingant. Caput XXV. pag. 170.*
- Aqua & ignis quibus utitur Alchymia ut mixta naturalia vindicet ab impuris & faeculentis mixtionis spurcijs, sacrobaptismatis in Ecclesia Catholica figuram & symbolum exhibent. Cap. XXVI. pag. 177.*
- Rerum purarum fixio in Chymicis Symbolum esse potest Sacramenti Confirmationis. Caput XXVII. pag. 186.*
- De Sacramento Eucharistia ac eius symbolis & figuris quae apud Chymicos reperiuntur.*
- Caput XXVIII. pag. 194.*
- Calcinatio Chymica symbolum esse potest Sacramenti*

I N D E X.

- Pœnitentia.* Caput XXIX. pag. 202.
- Olea Chymica possunt esse Symbolum Sacratissimi
Chrismatis.* Caput XXX. pag. 210.
- Alchymista in natura possunt Presbyteros in Eccle-
sia representare, & scientia Chymica gradus, or-
dines sacros exhibere.* Caput XXXI. pag. 215.
- Coniunctio humidæ cum sicco apud Chymicos symbo-
lum esse potest Sacramenti Matrimonij, quod in
Ecclesia Romana reperitur.* Cap. XXXII. p. 221.
- Conclusio totius operis in qua datur ratio, cur author
divina mysteria, Chymicis secretis & arcanis my-
sticè comparaueris.* Caput ultimum. pag. 130.

